

NEW

ტექსტების და
ფოტოგრაფიების
ფეხნაძი

№7 (15)

საქართველო, 2014 წელი
ფატი 9 მთხი
გეგმული მთხი

ს.გ.

საქართველო

ახალი

1970
2014

ნომრის ავტორები

გივი ალხაიშვილი & ბორის ხერსონსკი

კოფია

შალვა ბაქრაძე

პროზა

ალექსანდრა ჟალიძე
STABAT MATER

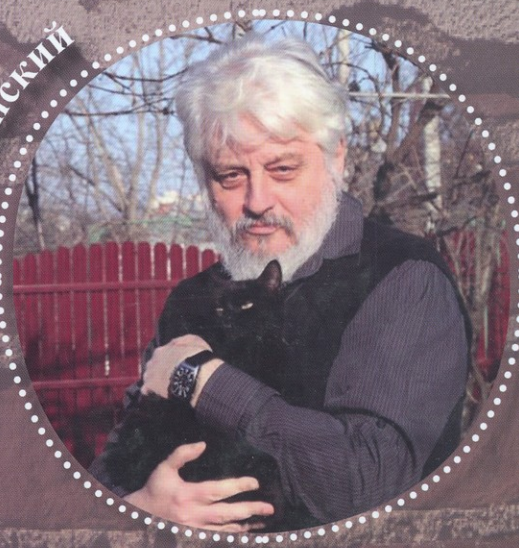
კრიტიკა & ესეისტკა

დათო ბარბაქაძე
ერთი თავი წიგნიდან: FRAGMENTARIUM

ლელა კოდლაშვილი

პროზაიკოს ქალბავ

Борис Херсонский

ახალი თარგმანი

მარსელ კრუსტი
ნაწევები წიგნიდან
„სოლომი და გომორი“

არტი

ლია სტურუა
„რამიშვილები“

ჟურნალი „ახალი საუწყე“ 2014 წლიდან
შეგიძლიათ გამოიწეროთ ელვა.GE-ზე

3 თვე – 5.50 ლარი

6 თვე – 11 ლარი

მის.: ქ.თბილისი, იოსებშიძის ქ.49

elva@elva.ge

ტელ.: (+995 55 32) 2-38-26-74; 2-38-26-73;

2-38-26-76; (+995 55 32) 38-08-774

საქართველოს კულტურისა
და ძეგლთა დაცვის
სამინისტრო

ჟურნალი გამოდის საქართველოს
კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს
მხარდაჭერით

წიგნის ავტორები

გივი ალხაზიშვილი

ამაჲ ქვეყნიშვილი – გივი ალხაზიშვილის მინერალები 5

გივი ალხაზიშვილი – ლექსები 4; 10-14

გივი ალხაზიშვილი – მინიმალისტური პროზა 15

გივი ალხაზიშვილი – თარგმანები 19

გივი ალხაზიშვილი – ესეები 21

ავტორის შესახებ

მასხანაჲ ჯავახიძე 14

ტარიელ ჭანტურია 23

ზაზა შათირიშვილი 24

ლემსო დორეული 24

გორის ხერსონსკი

ლექსები ნაგვიდან კი არ იბადებინა,

ნაგავს ამოსცდებინა და ისა იზრდებინა (ინტერვიუ) 26

გორის ხერსონსკი – ლექსები

(რუსულიდან თარგმნეს ზვიად რატიანმა და

შოთა იათაშვილმა) 29-33; 42

გორის ხერსონსკი – სამოცდაათიანთა ხსოვნას

(რუსულიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) 34

გორის ხერსონსკი – სიგიჟის საგანძური

(ფსიქიატრის ჩანაწერები)

(რუსულიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) 43

პოეზია & პროზა

შალვა ბაქურაძე – ლექსები 50

ალექსანდრე ჭელიძე – Stabat Mater (მოთხრობა) 55

კრიტიკა & ესეისტიკა

დათო ბარბაქაძე – ერთი თავი წიგნიდან:
Fragmentarium 69
ლელა კოძალაშვილი – მწერალი ქალები
საბრძოლო ტატამზე 84

ახალი თარგმანი

მარსელ პრუსტი – ნაწყვეტი რომანიდან
„სოდომი და გომორი“
(ფრანგულიდან თარგმნეს ნატო და
გიორგი კახაბერებმა) 89

არტი

ლია სტურუა – „რამიშვილები“ 107

გამომცემლობა – „საუნჯე“

მის.: ალ. ყაზაგის 32/34

ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188

Skype: saunje_saunje

ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com

Facebook: გამომცემლობა საუნჯე/Saunje publishing <http://www.facebook.com/saunjee>

www.saungeo.ge

პროექტის ავტორი:
ვაჟა წიგნაშვილი

მთავარი რედაქტორი:
ჟოთა იათაშვილი

რედაქტორი-სტილისტი:
ლელა კოძალაშვილი

დიზაინი და დაკაბადონება:
ნიკა ხვედელიძე

სარედაქციო კოლეგია:
დავით ანდრიაძე
გიგა ექვთარაძე
დათო ტურაშვილი
ეკა ქვენიშვილი
ზაზა შათირიშვილი
დავით ჩიხლაძე
გიგა ხაღური

ნომერზე მუშაობდნენ:
გივი ალხაიშვილი
ეკა ქვენიშვილი
ვესტან ჯაფარიძე
ტარიელ ჭანტურია
ზაზა შათირიშვილი
ლევან ღორეული
ზვიად რატიანი
თამარ კოტრიკაძე
შალვა ბაჟრაძე
ალექსანდრე ძელოძე
დათო ბარბაქაძე
ლელა კოძალაშვილი
ნატო კახაბერი
გიორგი კახაბერი
ლია სტურუა

საგარეო საზღვარი

* * *

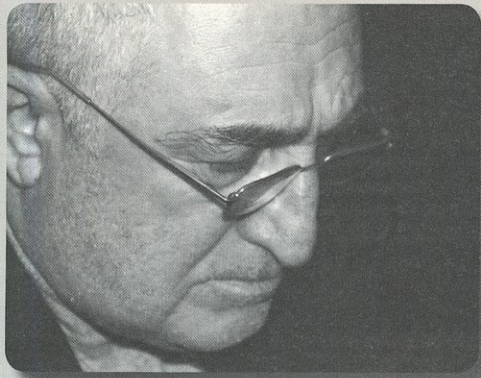
როგორ შეეპარა დაისი დუნიას,
მზის ჩასვლა – ტკივილზე სული შენაბერი,
დაო სიდონია, დაო სიდონია,
ჩემს სარკმელს მოადგა საღამო – შინაბერა.

რა უკურნებელი სიმდორეა –
წუთებს რომ ისრუტავს კვლავშობილს,
დაო სიდონია, დაო სიდონია,
გზა, მე რომ მივდივარ არის კლავიშები.

ბგერიდან ბგერამდე ქაოსი ტოლია
დალუპვის. სიმწყობრეში სუნთქავს სასწაული,
დაო სიდონია, დაო სიდონია,
თვალწინ მიდი-მოდის ყველა ასწლეული.

ბგერები, ბგერები სიტყვებად შეკრებილი,
სიტყვის ნათებაში ჩამავალ მზის დონეა,
ისევ იკანრება წარსული ეკლებივით,
დაო სიდონია, დაო სიდონია.

შენი გახსენება, ასეთი მარტივი,
ის დროა, რომელიც დღეს აკმევს,
ბალის სიგრილეში ჩაივლი ლანდივით,
თვალებით მოძებნი ჩემს სარკმელს.

გივი ალხაზიშვილის მინერალები

ვაკ ქევიანიშვილი

არიან ასეთი ქუთაისლებიც – თელავში დაბადებულები. დასავლეთსა და აღმოსავლეთ საქართველოს შორის გახლეჩილები.

სკოლას რომ იმერეთში ამთავრებენ, იქ იზრდებიან, მაგრამ წლის ყველაზე ტკბილ, ზაფხულის სამ თვეს – არდადეგებს, თელავში ატარებენ. ხდება ასეც – რომ თელავი დედუღეთია. დედის სამშობლოს, თქვენი არ ვიცი და, ჩემი აზრით, რალცანიური სხვანაირი მიზიდულობა აქვს. ამ მიზიდულობის გახსენებით დაიწყო კიდევ თავგადასავლის თხრობა გივი ალხაზიშვილმა. თავგადასავალი კი მოსაყლია, თან, მითუმეტეს, როცა გასახსენებელი ბევრი გაქვს. თუმცა, გივი ალხაზიშვილს ასაკზე ცუდად ვერ დაელაპარაკები. რატომღაც მგონია, რომ რამდენი ლექსიც არ უნდა დანეროს სიბერეზე, მაინც არასოდეს აღიარებს, რომ ერთ დღეს შეიძლება დაბერდეს. დღეს კი თბილისში, ინგლისური ჩაის სახლში ესხედვართ და ყვე-ბით ამბებს.

ჩემი დაბადების დღის დასტურად და ვუკითხავდი მაიაკოვსკის ამავე სახელწოდების ცნობილ ლექსს, ხომ გახსოვთ, „ჩიტაინე, ზავიდუინე, ია გრაუდანი სოვეტსკოვო საიუზა“-თქო. ამით ვიცლებდით“.

26 მაისის აღნიშვნა კი გრძელდებოდა.

ქუთაისში, მამის სამშობლოში, დაბადებიდან რამდენიმე წელში გადავიდნენ. ამბობს კიდევ, დღემდე შემომჩნა ეს სინთეზი – აღმოსავლეთის და დასავლეთისო. და ორივე მხარის სიყვარულიც.

ალხაზიშვილების მამაპაპისეული სახლი იმერეთის სოფელ ზარათში იდგა. გივის ბაბუა გადასახლებულა ქუთაისში და ახალი სახლიც უყიდა. დღეს ეს სახლი ალხაზიშვილების აღარ არის. სამაგიეროდ, დარჩა მოგონება, რომელსაც დღესაც ვერ იხსენებს გულგრილად გივი ალხაზიშვილი.

„პირველი, რაც მაგ სახლზე მახსენდება, ეს იყო ბიძაჩემის, მამაჩემის უმცროსი ძმის სურათი. სწორედ იმ ოთახში, სადაც მე მეძინა, კედელზე ეკიდა ეს სურათი. ბებიაჩემს ბევრი, ათი თუ თერთმეტი შვილი ჰყავდა, ის კი ყველაზე უმცროსი იყო – ომში გაპარულა 17 წლისა, საიდანაც ველარც დაბრუნდა. კარგად მახსოვს, ჩემი დიდედა ჩუმად რომ ტიროდა და ლოცულობდა ხოლმე. დაუფინყარი სურათია“.

მამისეული სახლი გივის მამამაც დატოვა და ახალ ცხოვრებას ბაგრატიის ტაძრის უბანში შეუდგა: ახალ სახლში – დიდი ეზოთი და ვენახ-

1944.

ამბობს გივი ალხაზიშვილი. ეს მისი დაბადების წელია. მეორე მსოფლიო ომის დასრულების წინა წელი. 26 მაისი. დაბადების ადგილი – თელავი. გავა წლები და უნივერსიტეტულ მეგობრებთან ერთად ამ დღეს არაერთხელ აღნიშნავს, თუმცა, უფრო როგორც ანტიკომინისტურ თარიღს – დამოუკიდებელი საქართველოს სადღეგრძელოს თანხლებით და არა როგორც დაბადების დღეს. დიდად დაბადების დღეებს არც აღვნიშნავდით ხოლმეო, მეუბნება. მაგრამ 26 მაისი სხვა იყო – მითუმეტეს მაშინდელ დროში, პროტესტით გატენილ სტუდენტებში.

„იცი, რამდენჯერ მოსულან ვიღაც ტიპები და უკითხავთ, რას აღნიშნავთ? ამ დროს მე ვაძლევდი ხოლმე პასპორტს,

ით. დედა და გივი დიდი მუწრნეები იყვნენ თურმე, ყველაფერს ისინი უფლიდნენ.

„რა არ მოგეყავადა მე და დედაჩემს: კიტრი, პომიდორი, ლობიო, სიმინდი. კაკალს მე გებრტყავდი. რამდენიმე ძირი იყო. შავი ქლიავი ნახევარი ტონა მოდიოდა, უამრავი კარალიოკი, ნახევარი ტონა ყურძენი – ციცქა და ცოლიკაური. ძალიან მე-ნატრება ჩემი სახლ-კარი“.

მამას და გივი ალხაზიშვილის ორ ძმას სხვა სიხარულები ჰქონდათ. ეტყობა, მინის სიყვარული იქედან გამომყვარ, ამბობს დღეს გივი ალხაზიშვილი. თბილისში ჯერჯერობით ეზო არა აქვს, მაგრამ, სამაგიეროდ, ყვავილებს უფლის სახლში.

ალხაზიშვილები (ზოგან ალხაზაშვილები, ასეც გვხვდება ეს გვარი მე-18 საუკუნის დოკუმენტებში), როგორც გივი ალხაზიშვილი მიახლოებს, სოლომონ მეფის კარის აზნაურები ყოფილან, სოფელ ზარათიდან. წინაპრების ნაამბობი დღემდე შემორჩენილი: ამ სოფელში, რამდენიმე საუკუნის წინათ, ვინმე ალხაზ ემხვარი ჩასულა, აფხაზი თავადი, რომელმაც, ამ გადმოცემის მიხედვით, თურმე აფხაზეთში ვიღაც მოკლა და გამოქცეულმა თავი სოფელ ზარათს შეაფარა. მერე, როგორც ხდებოდა ხოლმე – ახალი სახელი, ახალი ოჯახი და მის შთამომავლობასაც ეს გვარი შერჩა – ალხაზა(ს)შვილებისა და ალხაზი(ს)შვილებისა.

„თვითონ ეს სიტყვა, „ალხაზ“, როგორც ალექსანდრე ლეონტი წერს, კავკასიურ-იბერიული საუთარი სახელია, ეს სახელი ჰქვიათ ჩეჩნებსაც, აფხაზებსაც, მოკლედ, კავკასიოდეებს. ამავე დროს, არაბებსებმა მიიხრეს, რომ შინაარსობრივად ეს სიტყვა ქუდებდიანს, რჩეულს ნიშნავს“.

ქუთაისში მეექვსე სკოლაში მიიყვანეს. დღეს აღარც ეს სკოლა არსებობს. ქუთაისში თუ სკოლას მოიკითხავ, ყველა პირველ სკოლაზე მიგითითებს. ბევრი ცნობილი ადამიანი გაზარდა ამ სკოლაში, თუმცა, ბევრმა ალბათ არც იცის, რომ მეექვსე სკოლასაც ჰყავდა თავისი საამაყო კურსდამთავრებულები. სკოლა სულ თავიდან სასულიერო სემინარია ყოფილა, თუმცა, საბჭოთა პერიოდში, გასაგები მიზეზების გამო, სკოლის წარსულზე არავინ ლაპარაკობდა. სკოლა ისე დავამთავრე, არც კი ვიცოდი, ასე თუ იყო და სწორედ ჩემს, მეექვსე სკოლაში სწავლობდნენ გალაკტიონ ტაბიძე, ტიციან ტაბიძე, გრიგოლ რობაქიძე, კორნელი კეკელიძე, სლოვან ხუნდაძე და სხვანიო, – ამბობს გივი ალხაზიშვილი.

„ბევრჯერ გავიბრძოლე, რომ იმ ადგილას ერთი სამახსოვრო აბრა მაინც გაეკეთებინათ წარწერით, თუ ვინ სწავლობდა იქ და რა ისტორია ჰქონდა ამ სკოლას“...

ხუთოსანი არ ყოფილა. არა.

ჰქონდა ერთი ყველაზე მთავარი და განსაკუთრებული სიყვარული და ინტერესი – ლიტერატურა. ამიტომაც იყო, სკოლების შემოწმების დროს, ლიტერატურაზე სასაუბროდ დისკუსია სწორედ მის სკოლაში, მისი მონაწილეობით ეწყობოდა ხოლმე. ამ გზას, გზას დიდი ლიტერატურისკენ, ჰქონდა თა-

ვისი დასაწყისი, სკოლის ბიბლიოთეკა, სადაც დედა მთავარი დარბაზის გამგე იყო, გივის კინებისმიერი წიგნის წაკითხვა შეეძლო. სკოლიდან გამოსული, ჯერ დედას შეუვლიდა, მერე სახლში ერთად ბრუნდებოდნენ.

„ეკითხულობდი ყველაფერს, რაც ხელში მომხვედებოდა. დედა არ მაკონტროლებდა. მაშინ ასეთი დრო იყო – „დეკამერონს“ ვკითხულობდი ჩუმად. მაშინდელი მორალის თვალსაზრისით, „დეკამერონი“ ხომ ცუდ წიგნად ითვლებოდა“.

თუმცა, სკოლის ბიბლიოთეკის სივრცე ნელ-ნელა დაპატარავდა ასაკის მატებასთან ერთად. საბედნიეროდ, გარშემო იყვნენ ადამიანები, ვისგანაც ბევრი რამის სწავლა შეიძლებოდა. აზროვნების – შეიძლება ასეც ვთქვათ.

„მე მყავდა, მაგალითად, ანდერგრაუნდელი მეგობრები, ანტისაბჭოთა ტიპები, ვისგანაც ბევრი რამ ვისწავლე და გავიგე. იყო კიდევ შალვა ალხაზიშვილი, ძველი ფუტურისტი, რომელსაც უნიკალური ბიბლიოთეკა ჰქონდა. სწორედ მის ბიბლიოთეკაში დავიწყე სერიოზული ლიტ-

პაუპტახტი – იძულებითი სამუშაო. 1964 წ.

გზად კიროვპოლიდან სუმგაითსკენ.
არტილერიისტების საბოლოო ნაწილება. 1965 წ.

ერატურის კითხვა. ცხადია, რუსულად ვკითხულობდი და დღესაც რუსულენოვანი მკითხველი უფრო ვარ. თუმცა, ის, რომ ცუდად ვიცი უცხო ენა, ხელს არ მიშლის გავეცნო ყველა სიახლეს, რაც მსოფლიო ლიტერატურაში ხდება. მასსოვს, შალეს ბიბლიოთეკაში კედლებზე იყო დიდი მწერლების და მოაზროვნეების სურათები. ეს იყო სივრცე – იდეალურად მოწყობილი სახელებით და ავტორებით. სწორედ ამ ყველაფერთან მონია გამიზიარებამ.

ასე მიდიოდა ბავშვობა. კარჩაკეტილი, განმარტებული ბავშვი ვიყავიო, დღეს ამბობს გივი ალხაზიშვილი. დრო სულ რაღაცის დაკვირვებასა და ფიქრში გადიოდა. ბევრს ეს უცნაურად ერეგნებოდა, მითუმეტეს, მისი ძმების ფონზე, რომლებიც ქუთაისში გაზრდილი ტიპიური ბიჭებისნაირები იყვნენ. გივი კი ლექსებს წერდა. გივი კი მარტო იპარებოდა რიონზე საცურაოდ და საათობით ცურავდა. გივი ჯე დროს იხელთებდა თუ არა, ჯაჭვის ხიდიდან ხტებოდა ან ტაძრის კედლებზე დაძვრებოდა.

„დღეს რომ ვფიქრობ, რა სიაშინებებს მანიჭებდა ეს, ვეძებო, რომ, როგორც ჩანს, ძალიან მიყვარდა ზიფათის დაშლვა, ცურვის დროს კი ბევრი ზიფათი მაქვს გადატანილი, რონიც ასეთი იყო – წინააღმდეგობის გადალახვა. ოღონდ მარტო“.

ლექსებსა და ცურვას შორის იყო კიდევ ერთი გატაცება – მუსიკა. დღეს ელიმება ამ ამბავზე, მაგრამ პატარაობაში, თურმე მთელი ხმით მღეროდა. რადიოთი გადაცემული საოპერო რეპერტუარი სულ ზეპირად იცოდა და ხან რომელი ტენორის პარტიას მღეროდა და ხან რომლისას. მუსიკა დღესაც მისი სიყვარულია, ოღონდ ლიტერატურის შემდეგ. მაშინ კი, უბანში, საქვეყნოდ მომღერალი ბიჭი მუსიკალურ სასწავლებელში მიაბარეს – ჰობოის კლასში.

დაიბ, არც ვიოლინო და არც ფორტეპიანო, არამედ, ჰობოი! „წლების შემდეგ, უნივერსიტეტში რომ ჩავირიცხე, იქ მომთხოვეს, რომ უნივერსიტეტის სტუდენტურ სიმფონიურ ორკესტრში დამეკრა. ასეც მოხდა, მეორე ჰობოის ვუკრავდი ხოლმე... თუმცა, დღეს რომ ვფიქრობ და ვავასებ, მუსიკის ეს სიყვარული, ცხადია, ვერ შეედრებოდა ლიტერატურის სიყვარულს, რომელიც იყო და არის მთავარი სიყვარული ჩემს ცხოვრებაში“.

მაგრამ ლექსების საქვეყნოდ, შეკვეთით თქმა თავიდანვე სძულდა. არადა, რა გინდა უთხრა მამას, რომელსაც ძალიანაც მოჰყონდა თავი შვილის ამ ნიჭით და სთხოვდა ხოლმე, სტუდენტის წინაშე წაეკითხა ლექსები. იმდენად არ მიყვარდა, რომ მერჩინა მემღერაო, ამბობს გივი. „ლექსი, მისი წაკითხვა მითუმეტეს, ეს იმხელა ინტიმია, რომ მისი გასართობი საშუალებად ქცევა ყოველთვის მაღიზიანებდა“.

აქვე უნდა მოვეყვე ლექსებზეც, რადგან გივი ალხაზიშვილის პირველი ლექსები ქუთაისური ცხოვრების ნაწილია. მეექვსე-მეშვიდე კლასიდან იმდენს წერდა, რეკულებს აგებდა თურმე.

„რა იყო ეს ძალა? რაღაც ამოუთქმელი განცდა, რომლის თქმის აუცილებლობაც მიჩნდებოდა. მაშინ, როცა პატარა ხარ და რაღაცის ამოთქმა გინდა, რითმას არ ეძებ, გეწერება და წერ. ისე კი, მე მაინც მგონია, რომ ნებისმიერ ლექსს, სანამ ის დაიწერება, თავისი ფორმა აქვს და ის შემწია ზის“.

უფროს კლასებში დღე ისე არ გავიდოდა, შვიდი-რვა ლექსი არ დაეწერა. ალბათ ასაკის ბრალიც იყო, სიყვარულებისაც, სისხლი რომ აღარსად ეტევა, მაგ შეგრძნების.

„კი, შეყვარებულიც ვიყავი ხოლმე. დღესაც კი მასსოვს სახელები იმ გოგოების. ერთხელ, ერთი გოგო პაემანზეც დავიბარე, მაგრამ რომ მოვიდა, დავმუნჯდი და ხმა ვერ ამოვიღე. ასეც ხდებოდა“.

ქუთაისის ის სახლი, რომლის ფანჯრებიდან სამი სხვადასხვა ტაძარი ჩანდა, მეოცე საუკუნის 70-იან წლებში გაყიდეს. ქუთაისში ისე არ ჩავიდოდი, ეს სახლი და თავისი ქუჩა რომ არ მოეწონებოდა. ეს სხვათაშორის კოლორიტი და მისი სიყვარული დღემდე შემომრჩაო, ამბობს გივი ალხაზიშვილი დღეს, სახლის გაყიდვიდან მრავალი წლის შემდეგ.

პირველი წიგნი რომ დაიბეჭდა, გივი ალხაზიშვილი 28 წლის იყო. ეს ამბავი, მისი წიგნის „დაპატიმრებისა“, ბევრჯერ აქვს მოყოლილი. როგორც თავად მოგვითხრობს, რადგან ე.წ. „პარაოზებს“ არ წერდა, წიგნსაც დაავიანდა. საბჭოთა ბელადების და ზოგადად, წყობისადმი მიძღვნილი რამდენიმე ლექსი და გზა გახსნილი იყო. საბოლოოდ, ნიკა აგიაშვილის დახმარებით, გივი ალხაზიშვილის პირველი კრებული „ლექსები“ მაინც დაიბეჭდა. მერე წავიდა და წავიდა. დღეს გივი ალხაზიშვილი ოცზე მეტს პოეტური კრებულის, ოთხი რომანის, ესეებისა და თარგმანების ავტორია. წერდა ვერლიბრსაც და წერდა კონვენციურ ლექსსაც. დღემდე ასეა.

წყევტაც იყო – საბჭოთა ჯარის სამი წელი, როცა, მოუხედავად იმისა, რომ კალამი და რვეული სულ თან ჰქონდა და ჩანაწერებსაც აკეთებდა, ლექსი არ დაუწერია. ლექსები აბრუნდნენ ჯარის შემდეგ. როცა თბილისში დაბრუნდა და 22 წლისამ ქეთინო გაიცნო.

მაღე დაქორწინდნენ. სად არ ცვსოვრობდით ქირითო, დღეს იხსენებს. უბანი და ქუჩა არ დამჩენია, ჩვენ რომ არ გვეცხოვროდ და სიაც აქვს ჩამოწერილი. მომთაბარე ცხოვრება დასრულდა 1970-71 წლებში, როცა ბორჯომის ქუჩაზე, მწერალთა კავშირის გადაწყვეტილებით, მასაც, სხვა მწერლებს მსგავსად, ბინა მისცეს.

იყო ერთი, ჩვეულებრივი ცხოვრება. ოჯახი, შვილები, ხან ქორა და ხან საკუთარი ბინა, კომუნალური გადასახადები, სამსახურები... კომლედ, როგორც ხდება და იყო მეორე, პოეტური ცხოვრებაც. ალბათ, პოეტები და მწერლები მიხვდებიან, რასაც ვგულისხმობ – ეს ცხოვრება მარტო შენია და მას ვერაფერს უხერხებ, რაც უნდა არ გიყვარდეს ან თავი მოგაბეზროს. მე სულ მაინტერესებს ხოლმე და გივი ალხაზიშვილსაც ვკითხე, ტექსტებზე, ლექსების ადრესატებზე არ ეჭვიანობდა ქეთინო-მეთქი?

„არასოდეს მიყვარდა პერსონიფიკირება ლექსებში და ჩემი სიყვარულის ობიექტის დაკონკრეტება. მითუმეტეს, რომ შეიძლება, ეს სულაც არ იყოს ერთი სუბიექტი, არამედ რამდენიმე ერთად – მიმეზნეული და გამოთლიანებული. ეს ჩვეულებრივი ამბავია პოეტისათვის, მაგრამ პოეტები ცხოვრება მაინც რთული მგონია. თუმცა, მაინც უნდა ვთქვა, რომ ჩვენი ხანგრძლივი თანაცხოვრების მანძილზე, და ეს იყო 40 წელი, მას ჩემს ლექსებზე არ უეჭვინია. მის ხელშია დანერგილი საკმაოდ თამამი ტექსტი „ქაცვიან დღოურები“, მაგრამ ამაზე არასოდეს ჰქონია გართულება... უცნაურად დასრულდა ჩვენი ურთიერთობა: მძიმე სენის გამო ბოლომდე მე ვუვლიდი და სწორედ ამ ბოლო წლებში იქცა ის ჩემთვის უფრო დიდ მეგობრად. მაგ დროს ფაქტობრივად, ხელმოკლედ შემეყვარდა და ასე, წელ-წელა იქცა ჩემი წიგნის პერსონაჟად“.

სათქმელი არ ილევა, ამბობს გივი ალხაზიშვილი. თუ მისი ავტორობით გამოცემულ წიგნებს დავთვლით და გადავხედავთ,

ასე გამოდის. არც გამოილევია, თუ ავტორი მოაზროვნეც არის და ნიჭის განვითარებაც ზრუნავს. მე კი მაინტერესებს, რა არის მთავარი მისთვის პოეზიაში. მთავარი „ამომცნობი“. კი, ამომცნობი, დეჰარქე მე ამას.

„პოეზიაში უმთავრესი არის მიწარალი.“

ეს კრისტალები სიტყვებში ყალიბდება, მასში ერთადაა თავმოყრილი ემოციაც, სათქმელიც. ამას ჰქვია მეტაფორული მინერალები. როგორ ვპოულობთ ამ მინერალებს და ვხვდებით, რომ ის არსებობს? ჩემი აზრით, ეს სულიერი ვნდობაა. როცა ვკითხულობ, ვგრძნობ, მთელი ტანით განვიცდი. მე მაქვს ასეთი ავტორები, ჰოლოდერლინი თუნდაც. ამასწინათ დავასრულე სწორედ ჰაიდერგერის ბრწყინვალე გამოკვლევა ჰოლოდერლინის პოეზიაზე. იგივე რაოკე. ჩემი საყვარელი პოეტი იყო რილკე-თარაკლი. ცელანი“.

წერის დროს ადრეც ასე იყო და დღემდე ასეა – გივი ალხაზიშვილისათვის გადამწყვეტია განწყობილება. მის გარეშე ვერ დანერს. არის სხვა ადამიანური სისუსტეებიც:

„ხანდახან წიგნებსაც ვეჩვევი და მიყვარდება. ასე მაქვს ერთი ლამაზი ქვა, რომელიც დევს ჩემს მაგიდაზე. იქ რომ არ იდოს, მეწყინება და შესაძლოა, ვერც დავწერო კონკრეტულ მიმართ ვერაფერი... ისე კი, ჩემი ტექსტების მენარტ ძალიან კრიტიკული ვარ. განსაკუთრებით მაშინ, თუ თავს ინერცია შევამჩნიე. ავხსნი, ეს რა არის – მაგალითად, ხდება ისე, რაღაც აღმომჩენია და დამიწერია. მერე იმასვე ვაგრძელებ ხოლმე მექანტილად. კარგი ის არის, რომ მაღევე მივხვდები ხოლმე ამას, მაშინვე უარს ვამბობ და არ ვწერ. ამიტომ მგონია, რომ ლიტერატურა სტილისტიკის ცოდლიება. მინერალებიც ახალი და ახალი მოდის და ამ დროს დიდი მწიფელობა აქვს ნიჭს. მაგრამ ხაზს გაუვსცამ – ნიჭის განვითარების ხარისხსაც. მე მაინც მგონია, რომ რაკურსის შეცვლა ნებისმიერ ავტორს შეუძლია. აი, მაგალითად, როცა მე ჩემი სახლის ჩრდილოეთის ფანჯრიდან ვიყურებოდი ქუთაისში, გელათს ვუყურებდი, თუ სამხრეთის ფანჯრიდან მებარათავდი მუხრას, წმინდა გიორგის ეკლესიას ვხედავდი და თუ კიდევ სხვა მხარეს, ცოტა ქვემოთ ვავიხედავდი, მაგრამ ეს ტაძარი ჩანდა... რაკურსმა დაგასხენა ეს, რადგან ყოველი რაკურსი ილივეა ახალ სარკმელში გახედვის შესაძლებლობას“.

ტაბუ? ლენინზე არ დავწერდი და სტალინზე, ბელადებზე.

სხვა მხრივ, ტაბუ ჩემთვის ძალიან მოსაბეზრებელია.

რამდენიმე წელია ფურცელზე აღარ წერს. არც ის უყვარს, როცა 70-იანელს უწოდებენ ხოლმე, რადგან ფიქრობს, რომ სწორედ 21-ე საუკუნის პოეტი.

„მომავალი წარსულის“ წერა კომპიუტერული და მილიონი შეცდომა მომდინარეობს ერთ გვერდში, თუმცა, ნელ-ნელა შეეჩვიე. მაგრამ ხსენებ, რომ დიდი სიფიქსით ვაგრძელებდი, უფრო სწორად, ნებისყოფით და ასე ვისწავლე. ზოგიერთი კი მიმტკიცებს, რომ მისტიკურად არ გადმოიღის ეკრანზე პოეზია, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ეს ასე არ არის. მე, უბრალოდ, მალევე მივხვდი, რომ ელექტრონული დრო მოვიდა და მისთვის ფეხი უნდა ამეწყო და რომ ეს ძალიან მნიშვნელოვანი დროა და ხელს არ მიშლის, ნატურალურ დროსაც ვგრძნობდე“.

რაკი ელექტრონულ სივრცესა და თანამედროვეობაზე ჩამოვარდა სიტყვა, თანამედროვე ქართულ პოეზიასაც გადავავლეთ თვალი. გავცდით ისეთ პოეზიას, რომელშიც „ავტორები ცდილობენ, ჩვენი ფლორისა და ფაუნის რაოდენობისა და ნაირგვარობის გადმოცემას“ და როცა ხარისხიან პოეზიამდე მივღეთ, მაინც:

„ინერცია. კი, მე ამ პროცესს მაინც ინერციას დავარქმევდი, მე-20 საუკუნის იმ გამონაკლისების გარდა, ნუცუა ლიტერატურული სკოლები ჯერ კიდევ არსებობდა. ჩვენთან ნუცუა სული სიმბოლიზმის ძლიერი გავლენა ჰქონდა პოეზიას (რაც თავისთავად ცუდი არ არის). იმის თქმა მინდა, რომ მას შემდეგ ეს სკოლები წაიშალა, მოისპო... საქართველოში სკოლა – არის ის პოეტი, რომელიც თავისი შემოქმედებით მკვიდრდება. ეს უკვე ქართული ტრადიციაა, როგორც თავის დროზე იყო რუსთაველი, გურამიშვილი, ვაჟა-ფშაველა, აკაკი. თითო პოეტს მოაქვს თავისი გზა, მაგრამ ლიტერატურული სკოლები ჩვენში აღარ არის. ამიტომ მგონია, რომ თითოეული პოეტი თუ მწერალი უნდა ეცადოს, თავად იყოს სკოლა“.

წინ კიდევ რა არის? ვეკითხები გივი აღზაზოშვილს.

„წინ არის ბევრი დრო. ერთი არის ის დრო, როცა ფიზიკურად დაეიზაბდე და ვარ. და მეორე კი არის ის დრო, როცა მოვკვდები და სულიერად დაეიზაბდე. და ამისი ღრმად მწამს. სიკვდილს რაც შეეხება, ბიოლოგიური სიკვდილი, ალბათ, არ იქნება ადვილი, მაგრამ მე მგონია, რომ ძალიან გაშინაურებული ვარ სიკვდილთან. უკვე იმდენი მეგობარი დაგვარგე და შინაურებიც. გაშინაურებული არ ნიშნავს, რომ ჩემთვის არაფერია სიკვდილი, მაგრამ მგონია, რომ უფრო იოლი იქნება. ვფიქრობდი, ძველი მეგობრებიდან ვინღა დამრჩა. აი, ჯარჯი ფხოველი ფშავში წავიდა, ამასწინათ შეხვედით ერთმანეთს და კინაღამ ორივემ ვიტყვი. თედო აღარ არის ბექიშვილი, გიგლა სარიშვილი, სოსო პაიჭაძე, იურა ბაქანიძე, სხვები – ჩემი უსაყვარლესი მეგობრები აღარ არიან. თუმცა, მე მჯერა, რომ პარალელური დრო არსებობს და იქ არსებობენ ადამიანები“.

ბოლოთქმები

...

ჩემი მთავარი სიხარული დღეს მაინც წიგნებია. ამას წინათ ცელანის სრული კრებული შევიძინე. იშვიათ წიგნებში ფულის გადახდა არ მენანება. მე მაინც „კნისნიკი“ ვარ.

...

აბსოლუტურად ყველაფერი ვაკეთე, რაც მე მიყვარდა. რაც არ მიყვარდა, ცდილობდი არ გამეკეთებინა.

...

ჩემი თავს რას ვკითხავდი?
რატომ ხარ ასე თავდაჯერებული შეჩემა?

...

ახალი წიგნი? ნელ-ნელა გროვდება. სათაური უკვე ვიცო – ასე ერქმევა:
„ჩემი დღეების მინა“.

(თებერვლის ეპისტოლე)

...იმ ქალს რა უნდა,
ფანჯრიდან რომ გიყურებს?
ათი წელია აქ არ არის
და როგორ გიყურებს...
სად მიგაცილებს მისი მზერა?!

იესები ბინდით,
შეგატოვეს ღამის წვეთოვანს,
თოვლია შენში და შენ ფიქრობ:
შესაძლოა, ტანჯულ თვლებს ჩამოეთოვა
ამ მთავარებზე და არა ზეცას,
ამინდის ნაცვლად მტკიცეული ჟამი ფეიქრობს,
გადაათეთრა შენი თვალები
და პორიზონტის ყულფი შეიკრა...

ხვალამდე დროა,
ელოდები სისხლნაკლულ დონორს –
იანვრის მზეს და ფეიცხები წუთს მოსალოდნელს,
ულიმი მედდას,
ჩალურჯებულ ვენას უჩვენებ,
როგორც მკლავზე აბოსულ იას
და გიხარია, დღეს რომ ტკივილს გაგიყურებენ.

რა საგრძნობია, რომ აქ ვილაღ დადის უჩუმრად
და შორი-ახლო ისევ ეთრევა,
სწორედ აქ, სადაც სიყვარულია
და რაც გასავლელ დღეებს გამსჭვალავს
ტკივილის მზეა,
შიშის ხმაა და სიმკვეთრეა.

ვერ იმალები ვერც სიტყვაში და ვერც დუმილში,
ალარც ლიმილში დარჩენილა შენი ადგილი,
ალარც ხმაში
და თუ მიაღწევ მხოლოდ კენესამდე,
და მთელი ღამე ისე გმარცვლავს ნამოკვნეებით,
თითქოს ხსოვნაში ატკივებულ წუთებს თესავდე.

უცნობი ხედი ფანჯრებიდან და უცაბედო
ფიქრის სიმწარე,
თავის დახრა და არიდება
თვალის, რომელიც კარგავს დასაყრდენს
და ჩაბრუნდება თავის სიღრმეში,
რომ თავდაპირველ ბინდში დასახლდე.

ნავედი ცაში, თვალის ცა მიყვარს;
ვილაღ თავს იქცევის გზის გამრუდებით...
მოვა უცნობი და მეც წამიყვანს
და თუ მინატრებ დაგიბრუნდები.

დამეძებს მტვერი, მტვერი მზის სხივის,
მოცეკვავე და საყვებელთაო,
როცა მზე ჟონავს ზეცის სისხლივით,
ამბობ, ღრუბელი აყვავილდაო.

ისე გაივლის დილა ყოველი,
ჩემს გაჩენამდე რომ გადიოდა,
გამოიხედავს ჩემკენ ყვავილი
და თვალს მოჭუტავს, როგორც იოტა,
ახლაც არ ვიცი, გზას სად მიყვავდი,
როცა აღარსად არ მიდიოდა?!

ერთი ნაბიჯი

არა. კარამდე ნუ გამაცილებ
და გზაში თვალსაც ნუ გამაყოლებ,
ნუ გამომყევი არსად მიმავლს,
მთელი სულით და მთელი არსებით,
დახუჭე თვალი ღია სარკმელთან
და მადლიერი იყავ დუმილის
და უსიტყვობის სულით ავების.

რადგან შენ ჩემში ისევ დარჩები
მუსიკით, ფიქრში რომ შეაყოვნე,
გიცნობ ფინჯანი ყავის ორთქლივით,
მოჰენის ვალსის ნაღვლიან ტრეკლით,
ტემბრით... ყველაფერს ნუ მომაყოლებ.

მე ხომ ყოველთვის სადღაც მივდივარ,
მაშინაც, როცა თითქოს აქა ვარ,
მზით ავსებული შენთან ვბრუნდები,
რომ გამოვტაცო დროს შენი თავი,
ველარაფერმა ვერ შემაკავა.

რა სათუთია ჩვენი შეხედრა
რა სათუთა და ეს სათითი,
არყის თვალს ახელს და მალე ხუჭავს,
სიმღერასავით დაუფლის ძარღვებს,
იგი ჰიშინა და შენ გადიდებს!

შენ უთქმელადაც იგებ ჩემ ამბავს
და უსიტყვობით აღწევ ჩემამდე,
და მე არ ვიცი, რა უნდა გითხრა –
ერთი ნაბიჯი მრჩება ყოველთვის –
აღსასრულიდან გადარჩენამდე.

(მარტის ეპისტოლე)

დრო არასოდეს არ არის ცოტა
და არც ბევრი,
ის ყოველთვის საკმარისია,
უკმარია მხოლოდ სურვილი...

ღრმაა წუთი, ჭასავითაა, როცა გიყვარს, ისე ლივლივებს...
მომავალზე ისე ვსაუბრობთ,
თითქოს ათას წელს ვაპირებდეთ აქეთ დარჩენას
და ვბჭობთ წარსულზეც, აქ რომ არის, რადგან ჩვენც აქ ვართ...
კბილით გვიჭირავს
და ეს სული გვეყოფნის ტკივილის დასათმენად
და სულ ესაა... სულ ესაა, სულ, სულ...

შავი ჩიტები რომ გეგონა – ისევ ნაგვის პარკებია,
ლისის ტბისკენ მიფრინავენ
ონკოლოგიურ საავადმყოფოს ეზოებიდან,
საწყობების და მორგის შემოვლით
და ნაგვის ჩიტებს, გადამფრენი ფრინველებით
მიაცილებენ ფანჯრებიდან გადმოშვებული
თვალეები და ცივი ქარი ისევ არსაით.

დრო არასოდეს არ არის ცოტა და არც ბევრი,
ის ყოველთვის საკმარისია სიცოცხლისა და სიკვდილისთვის;
თურმე, რაღას არ ხედავს თვალი,
თავის სიღრმით შეძრწუნებული?!

გამჭირვალე ხარ ჰაერივით,
ბავშვებსაც ვერ მოეფარები ტელე-ეკრანთან,
ვერც სარკესთან, ვერც ფანჯარასთან..
მაგ სიფრიფანა მხრებს რომ ვხედავ,
მეშინია ნიავს არ გაჰყვე პეპელასავით
და ჩრდილივით არ დაიკარგო.

აღარ ბრაზობ, გაკვირვებული რომ გიყურებენ
და ყველაფერს ხედავ გამჭოლად –
კედელს, კარადას და ფრთებივით მსუბუქ კიდურებს
და საბრალოა ვინც შენ გაგჭორა.

შენ აყურადებ საკუთარ სუნთქვას
და უნებლიეთ იმიორებ აკვიატებულ და მარტივ მოტივს:
...წითელი ვაშლი გაგორდააა..
/დიდედას ხმით შემოგესმა გულში ნამღერი.../
და ვაშლი მართალა დაინახე ნატურმორტივით.

აქაც გადის და დრო აღარსად მიიპარება;
დილაობით კი მოცურდებიან მზის დელფინები,

გიგლა სარიშვილთან ერთად

და პალატები თვალზე ხელებს მიიფარებენ...
და შენ ძილ-ბურანს მშვიდი სუნთქვით მიეფინები.

განსაცვიფრებლად საშიშია აქ, წუთის სიღრმე,
მუდამ სხვაგან რომ იხედება...

ბნელ დერეფნებში ხელჩანთიანი მოვაჭრეები მიდი-მოდიან
და პალატიდან პალატაში შეაბჟუტებენ
ცარიელ თვალებს და საკუთარ მოუსაფრობას.

შემოიხედეს. ჩვენ მაგიდას ვუზივართ ორნი,
ჟოლოს მურაბა მოგვართვის და გვემშობლიურა,
ჟოლოს და ჩაის დროში ვაზავებთ და ასე ვწრუპავთ
დარჩენილ დღეებს,
და რაღაც ქრება შეუმჩნეველად ჩაის ორთქლივით...
და ის სიმჩატე ილექება ნათქვამ სიტყვებში,
შენ რომ ჩურჩულებ და ბაგიდან ჩამოთქრიალებს...

შენს პალატაში თავჩაქინდრული რომ ღლინებ,
ეს მერამდენედ
ცდილობ ტკივილი ამოიძლერო:

...ნითელი ვაშლი გაგორდა...

ერთ სიტყვაში...

(ოქტომბრის მეოთხე ეპისტოლე)

...ჩვენც ავეყვით, რადგან სისხლში –
ოქტომბრის მზემ გაიდგა ფესვი
და მოგვანატრა ერთმანეთი
და შეგვიძღვა ერთმანეთში და ერთ სიტყვაში, –
უწყვეტელ დროში
და გავუღდა იმ დღესთან ერთად,
თითქოს რომ იყო,
თითქოს რომ არის...

შენ ხარ ჩემი – შინ,
არ მეშინია,
გაშინაურდა, მგონი, სულეთი
და ველარ ვარჩევ მე რომელი ვარ,
ის აჩრდილი თუ ეს სილუეტი...

მოგეფერები,
მინა მინას რომ ეფერება –
სულაც არ არის ჩემთვის სულ ერთი,
რომ მიყვარს, შენი სიახლოვეა,
შენს სხენებაზე მოგსულიერდი.

SPIRITUS

მგონი აქ ხარ...
შენს სიახლოვეს ვგრძნობ
და მიკვირს,
სიტყვებში როგორ შემოხვედი...

სად ხარ, არ ვიცი,
შორიახლოს თუ ისევ გულში?! –

მე სულით გხედავ...

უთქმელადაც ესაუბრობთ ხოლმე –
ჩრდილების ენით
და ნაბიჯების ექოების მონაცვლეობით –
პაერის ჩქამით და ჰორიზონტით,
იოტასავით რომ ინასკვება
და მხოლოდ გულში გავლებულ სიტყვით...

წარმოსახვა სარვევლაა,
ყაყაჩოსავით ლამაზია, მაგრამ ფუჭია.
ჩამქრალ ოთახში უმიზეზოდ ირწევა ფარდა,
და მოჩურჩულე სანთლის ალი
შენი ტუჩია.

ფოთოლს, რომელსაც ბავშვობაში იმახსოვრებდი,
როგორც ანწყოს უწყინარ ნიშანს,
იგი მომავალ ანწყომა
ნოემბრის წვიმით დასველებულ შუშას აეკრო
შეყვარებულის ხელისგულივით
და მე, რადგანაც არ ვიცოდი ქირომანტია,
სამაგიეროდ წარმოსახვა მქონდა ულევო,
ჩვენ გავწუნოდეთ ხელი ერთმანეთს
და ერთმანეთში ჩაზრდილ დროში
შევაღწიეთ ხელისგულეებით;
იქ, სადაც, თურმე, დღემდე გვეძებენ
ჩვენი თვალები სიყვარულით შენისლულები.

P.S. ეცადე აგვისტო
არ მოაგვირისტო...

შენ ცოცხლოვ ჩემში...

იყავ გაბმეული,
ჩაიარე და მიეფარე ხსოვნას
და თვალსა და ხელს შუა გაუჩინარდი...

შენ თუ ხარ სადმე,
მხოლოდ სულში,
სადაც ანათებს,
სიყვარულია არაფერს რომ არ ისაკუთრებს,
იგი ისედაც ფლობს ყველაფერს,
ისე სავსეა...

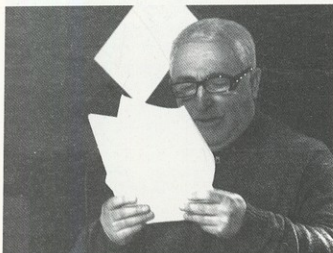
...ჩვენ მოვედით
იმ ადგილიდან,
სადაც სინათლე წარმოიშვა თავისთავისგან...

როცა გკითხავენ:
როგორია მამის ნიშანი, რომ ამოგიცნოთ?
უთხარით ყველას,
რომ ესაა სვლა სიმშვიდისკენ,
ღრუბლის ჩრდილივით,
რომ გადაივლის გულსა და თვალზე
და თავის ფეხით შინ რომ ბრუნდება.

ეს დროა, მამლის ყივილსა და ყივილს შორის,
უძილარს რომ წამოგეწევა;
ის კრისტალია,
ჩვენს გულებში ჩაღვრილი ცრემლის
და ახლა მისთვის სულ ერთია
იყო და არა...

მას საკუთარი ნათელი მალავს,
ვინც მუდამ ჩვენში იგულისხმება...

მე ვარ შვილი სინათლისა,
თავს ვპოულობ მაშინ,
როცა ვუჩინარდები,
როცა შემინოვს ჰორიზონტი
და ჩემს თვალებს სვამს დროსთან ერთად.

ოპტომატის პოლო დიური

მე შენ მიყვარხარ სამუდამოდ, ანუ როდესაც აღარ ვიქნები,
მაშინაც კი შენ მეყვარები,
სადამდეც სხივი წვდება სიბნელეს,
სადაც ძველ მოტივს უკრავს ყარობი,
ანგელოზები, როცა შენკენ გადმოიფრენენ...

შენი სურნელი ახსოვს ჰაერს
და ალაღბედად ნაპოვნი სიტყვა
შემოიყოლებს დამალულ სივრცეს...
ეს დრო ხომ ჩემი აკავანია
და შემოდგომა ცარიელ აკვანს ღლინით მირწევს...

სწორედ იქ, სადაც მინა თვალს ახელს,
იმ ყვავილიდან მინა გვიყურებს...
შენ მუდამ მზად ხარ, რათა მტვრად იქცე,
რომ მზის სხივებში დაიდო ბინა
და შემწედ ჰყავდე უგზო-უკვლოდ გამოიყულებს...

ზამთრისკენ მიდის შემოდგომა,
გაზაფხულს რომ მიუახლოვდეს...
ღირს დაბადება
ათასწლეულში ერთხელ მაინც,
თუკი შეგხვდები, ოღონდ გახსოვდე...

(მე ვცოცხლობდი
და არ ვიცოდი, გულზე მინას რომ მაყრიდნენ
და ვერ ვხედავდი...)

მას გულის თვალი აეხილა
და ცასავით გაეხსნა გული.
ის სიტყვა არ ჩანს,
მხოლოდ მისი
სიღრმე იგრძნობა...

...და მუდამ ასე,
ღლიდან ღლეში გადადინება
და ეს სიტყვები უთქმელობით სულს ინახავენ.

შემოდგომა; მეც წამიყვანს,
ჩემს გარეშე არსად არ გავა,
მე გადამფრენი ფრინველივით დავტოვებ ბუდეს
და გაგფრინდები თავისთავში დასაკარგავად.

„ნეტარ არიან თვალები, რომელნიც ხედავენ,
რასაც თქვენ ხედავთ;“ ლუკა 10; 23

ამ სიტყვებს ხომ მანამდე წერდი,
დაბადებამდე, ჩასახვამდე,
ქეიშაზე წერდი, შლიდი და წერდი,
ახლა რომ ჩუმად იმეორებ და გახსენდება,
ვის მიმართავდი,
ვისი თვალი მიგაცილებდა
უპორობო სივრცეებში,
სადაც სულები ბინადრობენ და სამყაროს
სულს უბერავენ,
სიტყვაში ყოფნას და სისრულის ბრწყინვას მალავენ
და ჩვენამდე ძლივს აღწევენ ანარეკლები.

მხოლოდ ექო და მინიშნება, ისიც სიტყვიდან
რომ იხედება და მერე ქრება,
სანაცვლოდ შენ ხარ, აქვე რომ ხარ და აქვე არ ხარ,
და საკუთარ თავს ჩვენში ეძებ
მხოლოდ წამით, ჩვენს უბედრე უკრებობაში
შემოიხედავ და მერე ქრები,
მდინარეების ენით საუბრობ,
მშვიდ მინაში მარცვალს ჩააბნევ,
აყვავებ ველ-მინდვრებს და მიმოაქცევ ოკეანეებს
და მინა ბრუნავს შენი სუნთქვის მიმართულებით;

ზოგჯერ გეტოვებ, თითქოს გეტოვებ,
ვიდრე დუმილში შენზე ფიქრი არ შეგავაროვებს
და სიჩუმეში ერთროულად არ მოგინატრებთ,
ვიდრე არ ვიგონებთ გულებს როგორ ისაკუთრებ
და იხედები ჩვენი თვალებით, ისევ შენსკენ,
დაბადებამდე ქეიშაზე რომ წერდი და შლიდი
და ჩვენ, როგორც ასო-ნიშნები ისე ვლაგდებით
სიციცხლის წიგნში და მხოლოდ შენ ერთს შეგვიძლია
ჩვენი ნაკითხვა და გადაფურცლა.

* * *

...და შენს წინაშე ხმას ველარ ვიღებ,
ჩემი დუმილი საუბრობს შენთან:
რად აგვიანებ
და ჩემს გულში როდის გაჩნდები?

გაისმის სადღაც მესკიას კენესა
და შენზე ფიქრი –
გულის ნაქდები...

ისე ახლოს ხარ ენა წამერთვა
და ვგრძნობ შენს სუნთქვას სახის ნაკვეთებით,
ასე მგონია, რომ მუდამ აქ ხარ,
როცა შემთხვევით გულში გაკრთები?

„ვერლიბრი თუ კონვენციური“?

ინჟინერიზმი

უკანასკნელი ორი საუკუნის გარდასვლაში
მიჯნა ქართულ ლირიკაში წარმატებული ნოვა-
ციები აღიწინა. ამ წარმატების მთავარი მანიშ-
ნებელი აღმოჩნდა ვერლიბრის, ანუ თავისუფალი
ლექსის აღორძინება, რომელიც ერთი თაობის
რამდენიმე პოეტის სახელს უკავშირდება. ერთი
ამთავანია გივი ალბაზიშვილი.

დროის შეგრძნება – გივი ალბაზიშვილის მთა-
ვარი ნიშანია, იგი ყოველთვის თანამედროვეა.
პოეზიას უამთავარიცხვის საკუთარი კალენდარი
გააჩნია და, მოუხედავად იმისა, რომ პოეტის
სტრუქტურებში იშვიათად არის მოხსენიებული
თანამედროვე პიროვნებანი და გეოგრაფიული
არეალები, შეგვიძლია ცალკეულ ციკლში ანდა
კრებულებში დაუთარიღებლადაც მივაკუთვნოთ
შესაბამის ათწლეულებს. შემთხვევითი არაა, რომ
გივი ალბაზიშვილმა თავის ერთ-ერთ ნიგნს დაარ-
ქვა „ქორონიკონი, რომელიც 2006 წელს გამოი-
ცა, ხოლო მომდევნო კრებულს „ქორონიკონი –
2007“ აწერია გარეკანზე, როგორც ნიგნის სახე-
ლი. შეგვიძლია, აგრეთვე, ადვილად ამოვიცნოთ,
ხელოვნების რომელი მკორე დარგია მისთვის მას-
ლობელი და რომელი ქალაქი – მშობლიური.

საინტერესოა გივი ალბაზიშვილის ვერსი-
ფიკაციული ძიებები. კონვენციური ლექსისა და
თავისუფალი ლექსის საკმაოდ მძაფრი დაპირისპი-
რების ფონზე მან საინტერესო კომპრომისული
სინთეზი შემოგვთავაზა: ერთსა და იმავე ლექსში
ხშირად ერთმანეთს უნაცვლებს ვიზუალურადაც
შესაძენვე, ამ ორგვაროვან გრაფიკას. ეს ხერხი
პოემაში უფროა გამართლებული და აუცილებე-
ლიც, როგორც, მაგალითად, გალაკტიონის „ჯონ
რიბში“, ლექსში კი სახიფათოა და სარისკო. გივი
ალბაზიშვილმა კი უკვე მიაჩნია ამას თავისი
მკითხველი, რომელიც ასეთ ვარიანტს თითქოს
კიდევაც მოითხოვს მისგან. მე ამავე მოლოდინით
ვკითხულობ პოეტის ყოველ ახალ პუბლიკაციას,
თუმცა, რა თქმა უნდა, კონვენციურის ერთგული
ვრჩები. თვითონ კი გაგვეხუმრა კიდევ:

რადგანაც თვალი შეგაჩვიეს, რომ შენ არა ხარ,
არც უნდა იყო,
რომ სხვებს ხელი არ შეუშალო,
როდესაც გჭოტენ,
სალონების ორფხვა კატებს –
რა უფრო უყვართ – „ვერლიბრი თუ კონვენციური“...

ვახტანგ ჯავახიძე

უპანასკნელი ინტარპიზი

დაიფიცა, შობამდე ხმას არ ამოვიღებო და დამუწვდა. შინ-
ურებმა იცოდნენ მისი დადუმების ამბავი, ურთიერთობაც ად-
ვილად მოგვარებინათ. ფურცლებმა და ავტოკალამმა შეცვალა
ზეპირი ნეტყველება. გიომ ენა გადაყლაპა, თვალბითაც არაფერს
ამბობდა, არც ხელით ცდილობდა, რაიმე ენიშნებინა ვინმესთვის.
იჯდა, დილიდან საღამომდე და რაღაცას კითხულობდა. თუ რამ
სურვილი გაუჩნდებოდა, წერილობითი ატყობინებდა ადრესატს.
თაბახის ფურცელზე გაკრული ხელით დანერდა მარცხი ან
რთულ ნინადადებს, იმის მიხედვით, თუ რა უნდოდა და ნაწერს
უწვეულო თანამისაუბრეს გაუწვდიდა, რომელიც ჯერ მკითხ-
ველი იყო, ხოლო შემდეგ, როცა ხმას ამოიღებდა საპასუხოდ,
მერედა ხდებოდა მოპასუხე.

ერთ თვეში უამრავი ფურცელი გახარჯა გიომ, ფიცის დარ-
ღვევის შიშით გაუთავებლად წერდა. გაივსა თითხი ქალაქდებ-
ით, ფურცლებზე მოფუთფუთე ასოებით. ის კი შეუჩერებლად,
ხელის დაღალმდევ წერდა.

გიოს საყოველთაოებო ჩანაწერები, ვთქვათ, ასეთი: „სიგა-
რეტი მომიტანე“ ან „ჩაი დამალევიკი“, თანდათან განივრცო და
უცნაურ, მხატვრული ნაწარმოების შემადგენელ პასაჟებს დაე-
მგვანა. თავისუფლად შეიძლება, გიოს ჩანაწერები რომანად
ქვეულოყ, მაგრამ ის, რაც მის წვეტილ ჩანაწერებს გაამთლი-
ანებდა, მუდამ წერილობითი თხრობის მიღმა რჩებოდა.

ამ დილით ცოლს ასეთი რამ მისწერა: „ვცდილობ, საკუთარი
თავი შევაცოცხო, დიდხანს ვიფანტებოდი ზეპირმეტყველებაში,
ანუ ლეკობაში. ახლა დაგდა დრო დაეკარგოთ დროის სიტყვე-
ბად შეკრებისა. მარხვა თითქმის გაილია და ვეჭვობ, დაფიცეუ-
ლი დრო ვიმყოფინო საამისოდ. მაგარი ჩაი გამიკეთე, მუქი, მუქი,
მუქი; უშაქრო. ბიჭს დაურეკე და გამაგებინე, როგორ არის“.

გიო სახლიდან არ გადიოდა. თავს არიდებდა ნაცნობ-მეგობ-
რებთან შეხვედრას, ვისთვის ან როგორ აეხსნა სიმუწვჯის ამბავი
და იჯდა სახლში. სამეფოებო განცხადება ცოლს გაატანა სამ-
სახურში, დასტურიც იმავე დღეს მიიღო.

ერთხელაც გიოს პოპულარულმა ჟურნალისტმა დაურეკა.
ყურთხილ ცოლმა აიღო. ძლივს გააგებინა, რატომ ვერ შეძლებდა
მისი მუშაობა ჟურნალისტთან ზეპირ საუბარს და წერილობით
ინტერვიუზე დათანხმდა.

მეორე დღეს, თორმეტ საათზე, გიოს ჟურნალისტის ესტუმ-
რა. ქალები ქაქანებდნენ, თან ყავას სვამდნენ, თან სიგარეტს
სიგარეტზე ეწოდნენ. გიო მაგიდასთან იჯდა გაფხორილი, რა-
ღაცას წერდა, ქალებს ყურს არ უგდებდა, ვითომდა, საოცარი
არაფერი ხდებოდა.

ჟურნალისტმა გიოს ორიოდ ფურცელი გაუწოდა. ფურც-
ელზე ჩამოიწკინებულმა სამიოდე შეკითხვა მწერალმა გულდას-
მით წააკითხა და პასუხების წერას შეუდგა. ჩვენთვის მხოლოდ
გიოს პასუხებია ცნობილი. შეკითხვები სადაღაც გაუჩინარდა,
თუმცა პასუხებში შეკითხვათა არსიც ადვილად შეიძლება ამოი-
ცნოს დანიტერესებულმა მკითხველმა.

გიოს პასუხები:

1. ჩემი დუმილი არ არის სიმუწვჯე. იგი
უფრო მეტყველია, ვიდრე ზეპირმეტყველება,
რადგან მე სიტყვები გავათავისუფლე ხმის ტემ-
პრის, მიმოქის, ფესტივალაციის ზეგავლენისაგან.
დანერვილი, გაუზომავნებელი სიტყვები უფრო ინ-
არუნებენ თავდაპირველ სიღვარეს. ცდილობ,
სიტყვას მოვაცილო შექმნილი ცრუმნიშვნელობა
და უპირველესი, შეურყეველი არსი აღმოვა-
ჩინო. ხმა კლავს სიტყვას; ან ფარსიანობით,
ანდა სხვაგვარი სიყალბით აღასვებს. სიმუწვჯში
დაბადებული სიტყვა უფრო საკრალურია და
გაბადებული, იგი კი არ უნდა თქვას მწერალმა,
არამედ უნდა ჩაინეროს. წერილი მეტყველების
უპირატესობა მის ნაკლებკომუნიკაბელობასა
და, შესაბამისად, უფრო ხანგრძლივ სიოცხ-
ლეში, ყველაზე დიდი აუდიტორია, რომელსაც
ესტრადის პოეტი შეკრებს, ოვაციებში იძირება
და ტაშისცემის ექოსთან ერთად ქრება. ის, ვინც
წერილობით მეტყველებს, თავის მკითხველს
უკავშირდება მაშინაც კი, როცა იგი ფიზიკურად
ცოცხალი აღარაა და მისი წიგნების მკითხველთა
აუდიტორია უსასრულოდ ფართოვდება დროსა
და სივრცეში. სამწუხაროდ, ასეთი წარმატე-
ბით ბევრი მწერალი ვერ დაიკვეხნის, მაგრამ მე
ცდილობ, ვიყო იქ, სადაც უნდა ვიყო. რა გამო-
ვა, არავინ იცის. ეს ჩვეულებრივი თავგანწირვაა,
თავგანწირვა არაა გარანტი აუცილებელი წარ-
მატებისა.

მე წერილობით უფრო ვახერხებ ყველა
დროსთან დაკავშირებას, ვიდრე ზეპირი მე-
ტყველებით: ლაბორით, ქაქანით, ტლიკინით,
ლალით, თუნდაც საუბრით....

2. სიყვარული... - ეს ისეთი თემაა, რომ-
ელზეც შემოვლითი გზებით შეიძლება წერა;
ღამურაკი, საერთოდ, ზედმეტია. დასაშვებია
მინიმუმები და ქვეტექსტი, კონტრასტია და
კიდევ ის, რასაც გულისხმობ და მალავ.

3. ხმის ამოღებას არ ვაპირებ, არც პირის
ამოკრეფაზე ვოცნებობ. ცდილობ, ტექსტში
გავიგნო, ჩავიძირო, იქ ვიციკოვრო...

...ცოლმა ჟურნალისტს გააცოცლა. კარგა ხანს
კართან დასაშრობდნენ. გიო მაგიდასთან დატოვდა,
რომ დაურეკდა, ქმარი შინ არ დახვდა. სად არ
ექებდა, კარადაში, როიალის ქვეშაც შეიხვდა, მა-
გრამ ვერსად იპოვა. შვილსაც დაურეკა, შვილმა
პოლიციას შეატყობინა. მაღალჩინოსანი პოლ-

იცეილი მხრებს იჩენა: არ გამოგია, სახლი-დან გაუსვლელად კაცი საკუთარ ბინაში გაუჩინარდეს.

ერთი თვის თავზე, როცა ცოლს იმედი გადაეწურა, ქმრის ხელნაწერების შეკრება დაიწყო, გვერდების მიხედვით ალაგებდა. რამდენიმე დღეში, როგორც იქნა, მორჩა ამ მომქანცველ საქმეს. როცა ბოლო ფურცელს აბინავებდა საქალაქოში, მისი ყურადღება იმ უკანასკნელ-მა წინადადებას მიიპყრო, სამი ძახილის ნიშნით რომ მთავრდებოდა: – მე აქ ვარ, სხვაგან ტყუილად მომძებნით!!!

ცოლმა უშველებელი საქალაქო განასკვა და ტახტზე კი არ დადო, ფრთხილად დაასვენა.

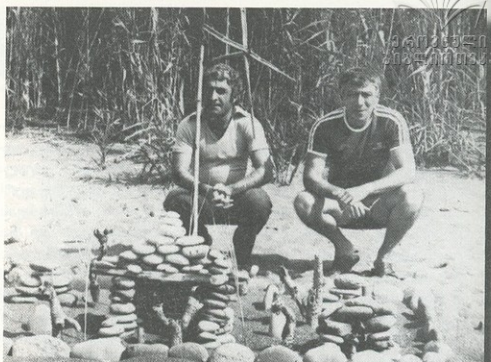
მწოლ-კმარი

სოფლის განაპირას, ტყის სიახლოვეს, ერთ პატარა სახლში, უცნაური მწოლ-კმარი ცხოვრობდა. შვილი არ ჰყავდათ, მაგრამ არას დარღობდნენ და იყვნენ ასე უშვილოდ. დღისით ცოლ-კმარი ერქვათ, ღამით კი მწოლ-კმარი. დროდადრო დღისითაც მწოლ-კმარი იყვნენ და ღამითაც, მაგრამ შვილი არა და არ უნდებოდათ, ამიტომაც, თანდათან გაუქრათ კიდევ მხოლოდინი და ისე ერთობოდნენ. ცოლმა დაარქვა თავის ქმარს კმარი, რადგან როგორც დაასკვნა მრავალი გართობის შემდეგ თვითკმარი იყო და ეს მესასხელი ზედგამოჭრილი იყო მისთვის, მწოლიც თვითონ მოუვონა საკუთარ თავს, ოღონდ არავინ, კმარაც კი არ იცოდა. კარსმო-დგარი ტყის შრიალი ღია ფანჯრებში შემოდოდა და შემოქმონდა ასწლოვანი ხეების სუნთქვა, ფოთლების მერქანთა, კენწეროთა სურნელი და კიდევ რაღაც, ან იქნებ ვიღაც, რასაც თუ ვისაც სახელს ვერ არქმევდა თვლემამარეული ქალი.

ერთხელ, მწოლმა ისეთი სიზმარი ნახა, რომ ნამდვილისგან ვერ გამოარჩია. მიდიოდა ტყისპირა ჩირგვნარში ბილი-ბილი ფიჭვის მოსაგრეობდა, როცა სადღა-ციდან ხმა შემოესმა და სიტყვები მკაფიოდ გაიგონა:

– თუ შვილი გინდა მოგცე, შედი ქოხში, გზად რომ დაინახავ და მეტყვეს მოსვლას დაუცადე, მისგან მოგცემა შვილი, შენ ქმარს კი ნუ-რაფერს ეტყევი.

ჩაფიქრდა ქალი, შეწუხდა, აღარ იცოდა რა ექნა, შვილი ისე უნდოდა, ისე ენატრებოდა დედობის მაღლი შეგვრნით, რომ თითქმის გად-ანწყვიტა იდუმალი ხმას მინდობდა. კარგახანს ორჭოფობდა, ფეხი უკან რჩებოდა, მაგრამ ნელ-ნელა, ძალაუვნებურად, მაინც ქოხისკენ მიიწევდა. ამ ყოყმანსა და იმის ფიქრში, ქმარს რო-გორ ვუღალატო, მიადგა კიდევ ქოხს, შეაღო

ოთარ ქილაქსთან ერთად

კარი და შეაბიჯა. მიხედ-მოხედა და რადგან უქმად დგომა არ უყვარდა, შეუდგა იქაურობის მილაგებასა და დავას. სადილიც გაამზადა, ხმადი გამოაცხო, დიქით ღვინო შემოდეგა ტახტზე და ტახტზე წამოწა. ისე გაშინა ღვინო, თვითონაც უკვირდა, აქ ხომ არ ვცხოვრობდი ადრე და ველარ ვისხენებო.

ქალმა ფეხის ხმა გაიგონა თუ არა, ტახტიდან წამოხტა და იქვე უხერხულად აიტუზა. შემოვიდა მეტყვე, ქალს შეეგება:

– აი, შენც შინა ხარ, მოდი ხელი დამაბანინე.

ყველაფერი ისე ხდებოდა, როგორც ტყისპირა სახლში და ქალს ვერ გაეცვია, როდის იყო შინ, იქ თუ ამ სახლში, რადგან არც მეტყვევ ეუცხოვებოდა და არც კმარი, ოღონდ არ იცოდა, მეტყვევც კმარი იყო თუ უკმარი. სურვილი უცებ გაუწნა ქალს, ისე რომ, მოელოდა კიდევ უამის ისე წადინებას, რომელ-საც ორივე გადაწყვებოდა უჩინარ დროში. ასეც მოხდა, მაგრამ ქალი იმ დროში ჩარჩა, სადაც გააღწია მეტყვევსთან ერთად და როცა თვლი გაახილა, ტახტზე იწვა, ოღონდ არა მეტყვევს ქოხში, არამედ იმ სახლში, საიდანაც გაურკვეველი დროის წინათ გავიდა და როდის და როგორ დაბრუნდა, აღარ ახსოვდა. კმარი შინ იყო და მწოლი რომ ტახტზე დაინახა, მიელაქუცა, მაგრამ მწოლი იმ ბურანთან ჯერ ვერ გამოსულიყო და კმარი ცივი უარით გაისტუმრა.

– ავად ხომ არა ხარ? იკითხა გაკვირვებულმა და პასუხს არც კი დალოდებია, ისე გავიდა ეზოში გულის გასაქარებლად. ქალი ჩამოცურდა ტახტიდან, მაგიდას მოუგება და უნებ-ლით ამოიღიღინა, რაც კი სათქმელი ჰქონდა, თვითონ რომ ესმოდა მხოლოდ და სხვას არავის და კიდევ იმას, ვინც არ ჩანდა და იქვე იგულიანსმებოდა. ხედებოდა, რომ თვითონ აღარ იყო მწოლი და არც მისი კმარი გახლდათ კმარი. საღამოს ისევ მიელაქუცა კმარი, მაგრამ ისევ უკუაქცია მწოლმა და ამის შემდეგ იგი აღარც გამოჩენილა.

ქალი ყოველდღიურად აუყვებოდა ტყისპირა ჩირგვნარს, დაადგებოდა ტყისკენ მიმავალ ბილიკს, მიალწევდა მეტყვევს ქოხამდე, შეაღებდა კარს და შეაბიჯებდა, მერე კი იწყებდა იმის ლოდინს, ვინც მოვიდოდა და ვისთან ერთადც გადალენვდა იმ

დროში, საიდანაც აღარ უნდოდა გამოსვლა.

ასე გრძელდებოდა მანამ, ვიდრე ერთხელაც იქ არ დარჩა სამუდამოდ, საითაც მიდიოდა ბილიკი, რომელსაც იგი ყოველდღიურად გაივლიდა მეტყველის ქობამდე და ველარც ბალახსა და ყვავილებს ისვენებდა, ველარც მეტყველის ალერისს, აღარც თავი ახსოვდა, რადგან დაეკარგა და იმ დროს შეემატა, რომლის სახელი არავინ იცის და თანდათანობით რომ ყველას ისაკუთრებს.

მიემატები შენც, იმ დუმილს თანდათანობით, რომელიც გაჩნდა არქაული სიკვდილის შემდეგ.

პაროდიული სპექტაკლი ტროლიზუსში

გაკის სასაფლაოდან ნასვამები ნამოვიდნენ. მანქანის ფული არავის ჰქონდა. ჩვეულებრივი საქალაქო ტრანსპორტი - ტროლიზუსი - რვა თუ ათი ნომერი, ერთი სიტყვით, რომელიც ნომერი, უკანა კარიდან ახვავდნენ. დალევის მიზეზი შთაა ჩანტ-ლაძის გარდაცვალების წლისთავი იყო. ლაზლანდარობდნენ. ტკივილის დაჯანბნა მხოლოდ ლაზლანდარობით შეიძლება, ისიც დროებით და დაივიწყებს-მეთქი. არ დაუყვივლია. დროდადრო რომელიმე სუბიექტს ამოირჩევდა მექანიკურად და თავიდან ფეხბამდე ათვლიერებდა, გულდასმით აკვირდებოდა, სწავლობდა, პროფესიულ ჩვევას თავისი გაჰქონდა. როცა მზერა ფილიპზე გადაიტანა, ფილიპმ ზურაბს უბეში გადამალული გარდამავალი ნითელი დროშა გამოართვა, ზევით აღმართა, გამატარეთო, რისინანდ აუნყა მგზავრებს და მილიციის პოლკოვნიკსკენ გაემართა. გაატარეს. ან როგორ არ გაატარებდნენ ნითელდროშამანს, შთამბეჭდავი აღნაგობისა და გამომეტყველების პატრონს. ფილიპს ზურაბიდან გაჰყვია, მოკრძალებულად, მაგრამ მაინც გაჰყვია. ზურაბს გიგლა თავისი ხელფაზობით, გიგლას - სოსო, სოსოს - იორა, იორა და სხვები და სხვები.

ფილიპმ დროშა უფრო მალა აღმართა, მილიციის პოლკოვნიკს ცხვირწინ აუფრიალა და უბრძანა: - ემთხიე დროშას, კურო! დავიბნევი. გავსუსეთ. ველიდით, რა მოხდებოდა. ფილიპს მომწესხვებმა მზერამ და დამაჯერებელმა ხმამ, უფრო კი საბჭოთა დროშამ შუკრით მილიციის პოლკოვნიკი, იგი ოდნავ დაიხარა და დროშას ემთხია. არ იცოდა, ვისთან ჰქონდა საქმე და არც ის იცოდა, ბრძანებას თუ არ შესასრულებდა, საქმე როგორ ნაუფიქროდა.

ფილიპმ პოლკოვნიკს ხელი ჩამოართვა, პოლკოვნიკი მხედრულად მიესალმა თუ არა, მედროშესგან ახალი ბრძანება მიიღო: - კურო, შეაჩერეთ ტროლიზუსი! მძღოლს და კონდუქტორს დაუხაებთ, გარდამავალი ნითელი დროშა უნდა გადავცეთ!

პოლკოვნიკმა ტროლიზუსი გააჩერა უნიფორმისტის პირველი კორპუსის მოპირდაპირე მხარეს. მოიხმო მძღოლი და კონდუქტორი ამხანაგ უფროსთან, ანუ ფილიპესთან. ზალხი გაკვირვებული შეჰყურებდა ამ სანახაობას, გარეგნულად ყველა

სერიოზულობას ინარჩუნებდა. მხოლოდ გარეგნულად, როგორც 60-იანი წლების საბჭოთა კავშირი, შინაგანად გაბოფებული და გაბოფებული, ფუტურთ, ბელადებგალადებულნი, იდეოლოგიამოპოლინი. ნაშთი ყველა გაისუსა. სიტყვა ამხანაგმა უფროსმა, ანუ ფილიპმ ნარმოქევა, სრული სერიოზულობით, მკაცრადაც კი: - ნარმატებული, დამკვერელები შრომისათვის, ამ შესანიშნავ კოლექტივს ვაფიქროვებთ გარდამავალი ნითელი დროშით! ქების სიგელებსაც მიიღებთ იქ! - ხელი ზევით აიშვირა, - ზევით, ე.ი. იქ! ანუ მაღლა, - სადღაც უფრო მაღლა, როგორც მილიციის პოლკოვნიკს ენახა. დარწმუნდა, რომ მისი ვარაუდი გამართლდა და კიდევ უფრო გაიჭიმა "მალდიან" მოსული ამხანაგების წინაშე. ფილიპმ გადასცა გარდამავალი ნითელი დროშა მძღოლს, მერე რატომღაც მას გამოართვა, კონდუქტორს გაუწოდა და ჩავიდა წინა კარიცხვად და თავდასერილად, გიგლა კონტობით, ხელფაზის ქნევით. ყველა თავისებურად, ჩაერულა ცერემონია, ტროლიზუსი დაიძრა, დავრ კი ერთიანად ამოვიხარხარეთ ყველაფერი, რაზეც თავს ვიკავებდით.

გიგლამ ამ სპექტაკლს "კურო-სავა" დაარქვა, რაც, მისი ახსნით, ქართული კურისა და რუსული ჭოტის, "სოვა-სავა" ს ნიშნავდა და მამეც დროს სახელგანთქმულ იაპონელ რეჟისორსაც გულისხმობდა.

დანიელის ნაგავი

სუფრას პანტის ძირას, ხის მაგიდაზე შლიან, ნუხანდელმა ნაქიფარმა დილით თვალს თითქოს პირველად გაავახილ, პირგამშრალი წვეწარ და სპიჭვე გადაკიდებული შარვის ჯიბეში სივარეტსა და ასანთს დავიქმე. გარეთ ფუსფუსებენ, პავრში გაბნეული ხმები ღია ფანჯრებამდე აღწევს, მაგრამ ისმის კიდევ რაღაც ხმა, შუბლის თუ გაბმული შრილის მსგავსი, ვერ გამირკვევია, საკუთარი სისხლის სიძლიერას ვაყურადებ თუ ეს უწყვეტი შუბლი გარედან, გაურკვეველი სივრციდან შემოდის ჩემში. ფანჯარასთან მივდივარ, თიხაში აღარავინაა. ბიჭები ეზოში გაკრეფილან და წინ და უკან დაკაობებიან. პირველი, რაც თვალწინ ილანდება, ტაბირი მთებია. მთებს შორის ჩაკარგული ხეობა და ულამაზესი ჭაღები, ვიდრე ზევით აიხვადვს კაცი ცადა აზიდული მთებისკენ, ჩვეულებრივად ჩანან, მაგრამ ციდან ძირს დაბრუნებული მზერა ან, იქნებ, უეცრად გაუღვებელი ფიფიკი აღმოაჩენს, რომ მთების სიდიადე თუ ამ სიდიადით გამოწვეული აღტაცება რაღაცად დამთრუნველდა. შეიძლება კი

აღტაცება დამორგუნველი იყოს? თუმცა, ბარში გაზრდილი კაციისთვის, რომლის თვალთაც სივრცეებსაა შეზღუდული და რომელსაც მთები მხოლოდ შორეულ პორიზონტზე თუ დაუღანდავს, ალბათ, ჩვეულებრივი შეგრძნებაა. აღტაცება თანდათან ძლიერდება და უკვალოდ გამქრალი, დამორგუნველი განცდა ქონდრისკაცებსაც გაზვიადებული სიძლიერით ალავსებს. ეზოში გავდივარ, მივაბიჯებ გაუმართლებლად ამაყი და საეჭვოდ მსუბუქი. გამაღიერებელი მშოელით სავსე ხეობა რაღაცას მალავს და რასაც მალავს, აქ უფრო საგრძნობია, ვიდრე ქალაქში, ზოგადად, ბარში. ეს ხომ ფშავის არავგია, უსასრულობიდან უსასრულობისკენ მიმავალი.

მთის ფერდობს შევუყვები, რომელიდაც ბილიკს დავადგები. კარგა ხანს ვიარე. გაურკვეველმა მიძმა შემაჩერა. შემოვბრუნდი, რადგან შოში ყოველთვის ზურგს უკან ეგულება კაცს და არა იქით, საითაც თვალთ გაუარბის. ქვევით საოფელი მორჩანს – თხილიანია. სახლებს იოლად დაითვლი, იმდენად ცოტაა, რამდენი კვამლიც ამოდის საკვამურიდან, იმდენი კომლია. აქ უფრო საგრძნობია, რატომ აშენებენ ადამიანები სახლებს. ზოგჯერ მთებსა და მთებს შორის მოქცეულ ცას ხომ უნდა დემალო, მეტადრე ღამით, როცა მუშტისხელა ვარსკვლავები აბრღველიადებიან ცაზე და ჭოტების გადაძახილი უფრო აღრმავებს ღამის უსასრულობას. სადმე ხომ უნდა შეიძლოს კაცი, დაანთოს ცეცხლი ლუმელში და ჭრავის მოთამაშე უშუქე თვალში გაუმტვრის კუდელზე მოძრათ ლანდებს. აქ დრო ძალიან ახლოსაა, სახლის კართან მიდი-მოდის არავგის ხმაავით მზად ფიზიული და ყოვლის დამტყვი, მარადმდინი, რადგან აქ სივრცე ნაკლებია, დრო კი დაუსაბამო და უაღრესად საგრძნობია.

მოიხდეს საშობლოში – კოპალასა და იახსარის მიმდებარე უნდა იყოს კაცი, ყოველ წელს უნდა ავიდეს ლაშარში დანესებულ დროს, ქედი მოდროკოს უძველეს სალოცავებთან. შენდობა უთხრას წინაპარს, ჯალბიბ შეავედროს, საკლავი შეწიროს და გაბმული ღრეობის შემდეგ შინ დაბრუნდეს ვალმოხდილი, დამიდებული, ჯვარ-ხატების შემწივრით გაძლიერებული და ისევ შეებას ცხოვრების მიძიმე უღელს – ხენა-თესასა, მკასა და თიბასა, ათას საზრუნავს, ჭირსა და ლხინს.

არ ვიცი, ახლა როგორაა, რა მეტამორფოზა განიცადა უძველესმა ადამმა, იქაც აჩქარდა დრო თუ ისევ ისე მიედინება, მშვიდად და უაღრესად საგრძნობლად, ისევ შეიძლება თუ არა იმ დროში ჩაკარგა, რომელშიც დღესაც განაგრძობენ თავის არსებობას პირველქმნილი მითები, საკულტო ლექსები, მხიარული კაფიები და სიმწირის ფსკერიდან ამომსკდარი ნატირალები, გულქვა ადამიანსაც რომ თვალს აუნყლიანებს.

როგორც იქნა, გამოვალნიე ტყიდან, იმავე ბილიკით დევში დაბლა. სიმაართლე გითხრათ, დარწმუნებული ვეყავი, რომ გზას უკან ვეღარ გავიგნებდი, კი არ ზავიარებოდი, ტყე შემისრუტავდა და შთანთქმავდა. აკი ვგრძნობდი კიდევ, როგორ ვერებოდი გაფთოილი ღუმელში. ყურთასმენით მივები არავგის მშუოლს და ქვევით დავეშვი. დაბეჯითებით ვერ ვიტყვი, რომ იმავე ბილიკით ვბრუნდებოდი, რადგან, როცა ტყეს ნაწართი თავი, ეზოს სხვა მხრიდან მივადექი.

სუფრა უკვე გაეშალათ, იქვე, სახლის წინ, პანტის ძირას. ბიჭები ხორხივებდნენ. მთაში სუფრა უხინჯოდ ვის გაუგონია. გახუხული ხინკალი შემოიტანეს, როგორც დილას შეშერის. ბოთლებში ნისლივით იდგა ჟიბიტაური. შინ გამომცხვარი პური, ყველი, ოხმეზარადნილი ხაშლამა, არაგვიმ დაჭერილი კალმახი. აღარ ჩამოვთვლი, საღერდელი რომ არ აგზნალოთ.

ვიღაც ვაფას სადღერდელის ამბობს. მერე სხვა აგრძელებს... უცებ სამარისებური სიჩუმე ისადგურებს. ბიჭები ხელს იქით იშვერენ, სადაც ეზო ტყეს ერთვის. ჩურჩულებენ: შვლები, შვლები! ღობესთან ორი შველი დგას, სველი დრუნენი ოდნავ ზევით აუშვერიათ, ლამაზები, თვალბატულები, ხალიანები, დაყურსულები, შემკრთალები, ვერც აქეთ ზედაკენ წამოსვლას და აღარც ტყისკენ გარბიან. იყვნენ ერთხანს ასე გარიხნებულები (ახლაც თვალში მიდგას), მერე ადგილს მოწყდნენ და შეიძლენ უღრანში.

ეს ამბავი ფშავში, სოფელ თხილიანში მოხდა, ციგროშვილების ეზოში. იოსებ ციგროშვილი, განთქმული მონადირე და ვაჟკაცი, პოეტები: არაკლი ციგროშვილი და დავით ციგროშვილი, თქვენთვის კარგად ცნობილი ჯარჯი ფხველი, ამ ამბავს ჩემთან და სხვებთან ერთად შეესწრნენ. როგორც ერთმა ფშაველმა აგვისხნა, შვლები, ალბათ, ნადირმა დააფრთა და ღობეს იმითომ მოაწყდნენ. იქნებ ასეც იყო, მაგრამ რალა ვაფა-ფშაველას სადღერდელის დამთხვა მათი გამოჩენა!

იქით ნადირი, აქეთ ადამიანები. ადამიანებსა და ნადირს შორის არსებულ „ნეიტრალურ ზოლში“ უწყინარი და უღამაზესი შვლები – ხალებიანი, თვალგებატულები, დრუნწელები, დაყურსულები.

კარგად რომ დავეკვირებოდი, ალბათ, სადმე ვაფასაც მოეკრავდი თვალს.

თედო ბექიშვილიან, ზეზა მდელაშვილიან და ჯარჯი ფხველიან ერთად

თარგმანები

ათანას ფეტი

ალვა

ბალები დუმან და მონყენილი
ვათვალეირებ მბჟუტავ გარემოს,
თრთიან ფოთლები ჩამოცვენილი –
გამოიღვიძეთ, მწუხრის ზარებმა!

ჩემო ალვის ხეც, მხოლოდ შენ ერთი
ირნევი ველზე ნაირფერებად,
შენი ოცნება გაზაფხულს ერთვის,
თუმც შემოდგომის მზე გეფერება.

ჩუ... გაძარცვული დღეები ისევ
დაფერფლილ სულით კივიან თითქოს,
შენ დგახარ მარტო, ისწრაფი ცისკენ
და გახსენდება სამხრეთის სითბო.

ელადიმირ სოლოვიოვი

პანმონგოლიზმი

მჭინვარე სიტყვა – პანმონგოლიზმი
სმენას რატომღაც ესაღბსუნება,
რალაც დიადი თითქოს მოისმის,
უფლის ნებით რომ შექმნა ბუნებამ.

ბიზანტია რომ დაფარა თალხმა,
საკურთხეველი გაცივდა ღვთისა,
როცა მესია უარყო ხალხმა,
ურწმუნოება მოედო ნისლად.

მაშინ აშალა აღმოსავლეთით
ხალხი უცხო და უცნობი ჯიშის
და ბედისწერამ რომი დაფლითა,
მეორე რომი დაემხო შიშით.

არ გესურს ვიტყვირთოთ ძველი ცოდვები
ბიზანტიური ნგრევის და ომის,
თუმც მლიქნელები კვლავ გვიწოდებენ: –
რუსეთო, შენ ხარ მესამე რომი!

დაე, აღსრულდეს, რადგან ღვთის რისხვას
არ აქვს სანყისი და დასასრული,
ვხედავ, აპირებს ახალ სისხლისღვრას
ჯოგი უცნობი და თავგასული.

ალთაის მთებით, მაღალს წყლებთან
აღმოსავლეთის ტომთა ბელადნი
კრებენ ჩინეთის დახრილ კედელთან
ჯარებს, აღჭურვილს ფეხით ყელამდი.

კალიებივით აურაცხელი,
გაუმძლარი რბევით, ომებით,
არამქვეყნიურ ძალის მნახველი –
ჩრდილოეთისკენ დიან ტომები.

რუსეთო, გაქრა ძველი ედემი,
არწივი ველარ აღიმართება
და შენი დროშის მონაფლეთები
დღეს ყვითელ ბავშვებს მისცეს სათრევად.

ვინ იფიქრებდა, დაქანცულს ომით
გნახავდი შთენილს სანყალ ფიქრებთან,
ჩაფერფლილია მესამე რომი,
ხოლო მეოთხე აღარ იქნება.

ანდრეი ბელი

შიგამოლა

ზ. ნ. გიპიუსს

კმარა ლოდინი ცრუ და ამაო,
ხალხო ბეჩავო, მიმოიფანტე,
გაქრი, მტანჯველო წლების ღამეო,
წლიდან წლამდე რომ უფრო იმატებ.

ჟამო მონობის და სიღარიბის,
ნეტავ, როდემდი უნდა იდინო,
მომეცი ნება, ვინმე ყარობა,
სამშობლოვ, შენზე რომ ვიქვითინო:

იქ, სადაც დგანან მწვანე მუხები –
კორომი შვენის ვაკეს კუზიანს,
იქ, სადაც ღრუბლით ცა იმწურება,
სადაც ტყეისფერს ცა გაუფსია.

იქ, სადაც ველზე შიში ღავლავებს
და გაბარჯულა ხმელი ჯაგევით,
იქ, სადაც შლეგი ქარი აღამებს,
მწვანე რტოებში ძრნის და გაჰკივის,

იქ, სადაც მრუმე და ნამთვრალევი
მოჩვენებათა გუნდი ვიდოდა,
სადაც მიმზერენ შლეგი თვალები
უაზრო, შემოიღო სამიკიტნოდან,

სადაც სიკვდილი ბატონობს მკაცრი და სიკვდილმეფობას ჩემობს. გაქრი სივრცეში, რუსეთო, გაქრი, გაქრი, რუსეთო, ჩემო!

სარიოზული წუთი

ვინც ახლა სადმე ტირის ამქვეყნად, ვინც უმიზეზოდ ტირის ამქვეყნად – ჩემს გამო ტირის.

ვინც ახლა სადმე იცინის ღამით, ვინც უმიზეზოდ იცინის ღამით, – ჩემზე იცინის.

ვინც ახლა სადმე მიდის ამქვეყნად, ვინც უმიზეზოდ მიდის ამქვეყნად, ის ჩემთან მოდის.

ვინც ახლა სადმე კვდება ამქვეყნად, ვინც უმიზეზოდ კვდება ამქვეყნად, მე მიმზერს იგი.

ვისლავა შიმბორსკა

იზაპი

მეთევზეებმა ერთხელ ზღვაში ბოთლი იპოვეს, ბოთლში – წერილი. ის წერილი იუნჯებოდა: „ხალხო, მიხსენით, მე აქ ვარ, აქ ვარ. ოკენემ გამოშრიყა უცხო კუნძულზე. ნაპირთან ვდგავარ და ხსნას ველი. იქქარეთ ხალხო, მე აქ ვარ, აქ ვარ“.

– უთარილოა, – თქვა პირველმა, – დავაგვიანეთ, იქნებ ეს ბოთლი დიდი ხანია ზღვაში დაცურავს?!
– არც კუნძულის სახელია აღნიშნული, – თქვა მეორემ, – და არც ის ვიცით, თუ რომელი ოკენაა.
– არც გვიანია, არც შორია, აქ კუნძული უამრავია, – თქვა მესამე მეთევზემ და უხერხული მღუმარება გამეფდა მყისვე.

ალექსანდრ ბლოკი

* * *

6. გუნს

შენ ბევრს ცხოვრობდი, მე კი ვმღეროდი, იგრძენ ცხოვრება ცრუ და მშობარა, ციური სული, მე რომ ველოდი, მოფრინდა, სივრცე გადამიშალა.

ან შენი სწრაფვა გაბანრულია, ქარიშხლის მიერ მარტოდ შეთნილი, თავისუფალი მე ვარ სრულიად, ისე, ვით ფერფლი ცაღ აფრენილი.

ვგრძნობ, მეგობარო, რომ ეს ცხოვრება მეც შემეხება ხელით მსახვრალით და გული აღარ შემეითთოდებდა, არც რა ექნება გულს გასახარი.

დავიქანცეხით ამ გზებზე ოდეს და მიგვატოვებს ბინდში ბუნება, დასასვენებლად შენ ჩემთან მოდი, მეც მოვალ სულის მოსაბრუნებლად.

რაინერ მარია რილკე

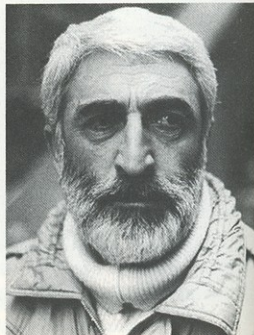
კრებულიდან “სურათთა წიგნი”

შესავალი

ვინც გინდა იყავ, მოდი საღამოს, დათმე ოთახი ამ საღამოთი, სჭვრეტს შენი სახლი ცას უსამანოს, გარეთ გამოდი.

უკიდურესად დაღლილი მზერით გაცვეთილ დირეს ძლივს რომ დაშორდი, შავ ხეს აღმართავ თანდათან ზევით, ცისკენ აღმავალს და ტანაშოლტილს.

შექმნი სამყაროს, ის ემგავნება სიტყვას, დუმილში რომ მწიფს წვალებით, ოდეს შეიცნობ – დაუნანებლად დათმობენ სივრცეს შენი თვალები.

ერთი მუალაკას და ერთი ლექსის აზგაზი

საერთო დრო

70-იანი წლების მიწურულს, მხატვრული თარგმანის კოლეგიაში სარეცენზიოდ გადომცეს არაბული მუალაკების ქართული ვერსია. ნანა ფურცელაძის თარგმანმა ჩემზე საკმაოდ მძლავრდ იმოქმედა, იმდენად მძლავრად, რომ მრავალი წლის შემდეგ, ლექსების კრებულში „ჩაბრუნებული მზერა, 2010 წელს რომ დაიბეჭდა გამომცემლობაში „საუნჯე“, შევიტანე ერთი უსათაურო ლექსი, მუალაკების მთარგმნელს – ნანა ფურცელაძეს რომ ეძღვნება.

ერთ-ერთ მუალაკაში საკმაოდ თამამად არის აღწერილი, დედა როგორ აწოვებს ძუძუს ბავშვს და ამ სცენას როგორ შემოემატება, სავარაუდოდ მუალაკას ავტორი, ან ვთქვათ თვით-მხილველი მამაკაცი და, როგორც ძველად ამბობდნენ, მიუდგება ქალს. ეს ტრიო წარმოვიდგინე და ჩემი დამოკიდებულება, ამ ერთი შეხედვით ბუნებრივ სიტუაციასთან, მაშინაც და დღესაც ორჭოფულია, თუმცა, უცნაუროს ვერ ვუწოდებ იმას, რამაც თავი ასე მძაფრად დამამახსოვრა. ერთი რამ კი უნდა ვაღიარო, ასეთი დონისირი სცენა არასოდეს ასე პოეტურად არავის აუსახავს.

მთარგმნელისადმი მიძღვნილ უსათაურო ლექსში გაბნეულია მაშინდელი შთაბეჭდილების ფრაგმენტები. მუალაკა ბედუნების ყოფის მნიშვნელოვანი ანაბეჭდია და სწორედ ამხე გამაზხვილე ყურადღება.

და ქარავანთა მოქანავე ძილდვიდილშიაც
მონატრებულ ტაქტს პოულმბენ მუალაკები.

„მონატრებული ტაქტის“ განმარტებას არ შეუდგები, ალბათ ისედაც ნათელია. მუალაკები ისლამადელი ტექსტებია და დღესაც დიდი ინტერესით იკითხება. საყურადღებოა რომ მუალაკა ზეპირსიტყვიერებით ინახებოდა და ასე გადაეცემოდა თაობებს. საკმაოდ გვიან ჩაიწერეს და გამოაქვეყნეს. გამოდის რომ მუალაკას გულში წერდნენ და იქვე ინახავდნენ, რათა მერს სხვებისთვის გაეზიარებინათ:

და შენი ფიქრი
ბედუნითა მუალაკებს ისე ნაავას,
რომ გულში იწერ, იმასსოვრებ
და ელოდები გულისფანცქალით,
რომ პირველსავე შემხედდარს გაანდო...

ნანა ფურცელაძის თარგმნილ მუალაკებზე მთარგმნელობითი კოლეგიისთვის დაგწერე დადებითი რეცენზია. მუალაკები ცალკე წიგნადაც გამოიცა.

ათული წლების შემდეგ კი ლექსიც მიფუძვნი კი საყურადღებო ლიტერატურულ ფაქტს. ეს პატარა ეტიუდი მხოლოდ იმიტომ გამოავაქვეყნე, რომ მკითხველმა გაიგოს კონტექსტი, რომელიც საკმაოდ საინტერესო ნიუანსებს ინახავს.

შენი და ჩემი დრო მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისგან. მიუხედავად იმისა, რომ აწმყო საერთო გვაქვს, განსხვავება ჩვენს რეალობებს შორის იმდენად საგრძნობია, რამდენადაც შენ ვერ ამჩნევ სხვაობას, რადგან სტერეოტიპზე აგინყვია ყოველდღიურობა.

მე არსად მეჩქარება შენგან განსხვავებით და საკუთარ მოცალეობაში ვარსებობ იმ დროის კარნახით, ღვთისგან რომ მაქვს ბოძებული და არ არის მექანიკური და ელექტრონული საათითა და ნაწყლობივით. ამიტომ არ უნდა გაიმეორო უაზროდ, დაუფიქრებლად მეტირული შენიშვნა, მეტადრე მაშინ, თუ შენიშვნა ზედაპირულია და სიღრმეში წუთითაც არ შეყოვნებულა.

თანდათან ყველანი გაგუწინარდებით, მაგრამ უწყევტი პოპულაცია ასხვაფერებს, აუწინარებს დანაკლისს, ინარჩუნებს, როგორც ადამიანურ რესურსს, ასევე ანსერიგებს ქალაქელი ბელურების, მწერების და ქალაქელი ყვავების და ჭოლყვავების ბალანსს.

დავასრულებ იმით, რთაც დავინწყე, მიუხედავად საერთო აწმყოსი, რომელიც საერთო საცხოვრებელს მაგონებს, ასევე არის დრო, რომლის არსებობის შესახებ არაფერი იციან ზოგერთებმა, ვისაც ეჩვენება, რომ საკუთარი აზრი აქვს. აზრის გამოთქმის თავისუფლება არ ნიშნავს ყველა ეთიკური ზღვრის დარღვევას, მეტადრე უარყოფას. იყავ შენთვის, ჩემო ძვირფასო და უსაყვარლესო ადამიანო, მაგრამ ეცადე, სულში არ ჩამიძიერე! თუთიყუშოვით ნუ გაიმეორებ იმას, რაც გონებაში კი არ მომჩინებულა, არამედ დაუფიქრებლობის ზედაპირზე წამოტივტივდა, როგორც მიმზიდველი ფიქცია.

გავიმეორებ: ჩვენი საერთო დრო აწმყოა, რომელიც გაუკვევლი დროის შემდეგ იქცევა წარსულად და გვიან მიხედები იმას, რასაც ახლა ვერ აცნობიერებ მექანიკური დინების გადამკიდვე. შენ რომ ჭკვიანი და ნიჭიერი ადამიანი ხარ, ამაში ღრმად ვარ დარწმუნებული, მაგრამ გირჩევ, ნუ აწყვები ზედაპირის კარნახს, რომელმაც არაფერი იცის იმ სიღრმის შესახებ, რადგან შეუძლებელია, იცოდეს ის, რაც არ უგრძნობია და გაუთავისებია, ე.ი. რაც არ გააწინა.

რადგან ერთადერთი რეალური დრო, როცა შეგვიძლია, რაიმე გავაკეთოთ, არის აწმყო, სწორედ აწმყოშია აუცილებელი იმ განაზრე-

ბის რედუცირება, რომელიც მომავალში მაშინაც კი იარსებებს, როცა ჩვენ მხოლოდ ფიზიკურად აღარ ვიქნებით. ინტენცია იმაზე უნდა იყოს მიმართული, რისი ამოცნობაც შეუძლებელია, მაგრამ საიდანაც გამოდნება ან გამოკრთის ის სინათლე, რომელიც მხოლოდ იქიდან იღებს სათავეს.

აქტუალური ანაჰარონიზმი

ყოველდღიურად ვრწმუნდებით, რომ ჩვენში განსაკუთრებულ პატივშია სალონურ-კამერული პოეზია, ნამდვილი ან ნამდვილს მიმგავსებული სინაზე თუ სივსაქზე, მოჩვენებითი და ნამდვილი მინიშნების ზღვარზე შუქის ან ბიუტეტრის გამოკრთობა, სათქმელის შეფუთვა არაფრისთვისაა, ვითომ მრავალმნიშვნელოვან უთქმელობაში, რასაც უნდა მოჰყვას საამისოდ განწყობილი მკითხველის თუ მსმენელის ოვაცია და აპლოდიმენტები.

ინერცია, რომელმაც ჩაითრია ავტორთა საგრძნობი ნაწილი და, ალბათ, ეს ასეც უნდა იყოს, თითქმის შეჩერებულია, მაგრამ ჯერ კიდევ ანებთან უიმედოდ გაჩერებულ მანქანას და მიავგორებენ თავდაღმართში, სადაც იოლად იპოვის უმისამართოდ დაგორების შესაძლებლობას.

ნარმოდგენით ასეთი გემოვნებით გამსჭვალული „ავტორიტეტი“, რომელსაც მიანდეს ამა თუ იმ პოეზიის ანთოლოგიის შედგენა. შედეგი რამდენჯერმე ვინცნით, მაგრამ ამით არაფერი შეცვლილა, უბრალოდ, გადავადდა იმ ავტორთა დანახვა, რომლებსაც ისედაც ხედავენ და გვერდს გულგრილად უვლიან.

ცალმხრივ, პრიმიტიულ მსოფლმეტყველას მოჰყვა „მესტიხეობა“, სადაც პოეზია ნაკლებად არის და თუ არის, მხოლოდ კამერულ-სალონური, ანუ სათბურის პოეზია, სადაც ნამდვილი სიცოცხლე არ სუფევს. ასეთი მიდგომა დღეს ნორმად აქციეს ფსევდოლიტერატურა და სხვანი, როგორც ყოველთვის, მექანიკურად იმეორებენ ერთსა და იმავეს.

ჩვენ უკვე მივეჩვიეთ, რომ ამგვარ „პოეზიაში“ თავმოყრილი თუ ასახული ფლორა და ფაუნა უთვალავჯერ აღმავტება საქართველოში არსებულ მცენარეულ საფარს და გარეულ ცხოველებს.

ამიტომაც ასეთი ავტორები და მკითხველები საზრდოობენ მხოლოდ შეხასილბებით და ცრუ პათეტიკით, რაც მიბეჭულია ჩვენში ესოდან აქტუალურ ანაჰარონიზმზე.

ამის ცოცხალი მაგალითია ხალხური პოეზიის ბრწყინვალე ბიძგების და მინერალების აქტიური გადაკეთება-მითვისება და ამ შეჯვარებით მიღებული კირი, ანუ ტექსტები, რომელშიც იგივეობაა გამაყვებული და ლამის ორიგინალურ შედეგებთან ათანაბრებენ ვიღაცები.

ამ ჩანაწერს მხოლოდ ერთი ფუნქცია აქვს, აღვნიშნო, რომ ჩვენ ვხედავთ, რა და როგორ იწერება!

ვისაც როგორ შეუძლია, ისე წერს... ეს ფრაზა უნდა მოვიშველიო სანუგეშოდ.

ოდესღაც ვაგნერი ბრაზობდა იმ კომპოზიტორებზე, რომლებიც ცდილობდნენ, მსმენელთათვის თავი ისე წარმოეჩინათ, როგორებიც სინამდვილეში არ იყვნენ. მაშინ ერთმა კომპოზიტორმა, ასევე გამოჩენილმა, ვაგნერი დაამშვიდა: ყველა ის წერს, როგორც შეუძლია...

სათავე

„მშვენიერი გრძნობებით იქმნება“ (ს. ჟიდი). მშვენიერი გრძნობების ლიტერატურად გარდასახვა უზრავლესობისათვის მიუწვდომელია. ე.ი. მშვენიერი გრძნობების მშვენიერ ლიტერატურად გარდასახვას, გარდათქმას დიდი ნიჭი სჭირდება რაც ყველას არ შეუძლია. აი, სად ყალიბდება ჭკუმაღიტი მწერალი, პროფესიონალი მკითხველი და, სამწუხაროდ, სად სწეულდება ფრუსტრაციით ზოგიერთი.

ახლა თქვენს ლექსზე ვიტყვი ორიოდე სიტყვას. მშვენიერი ლექსია. უნდა ითქვას, რომ მთელი ლექსი აგებულია უბრალოებასა და საყოველთაო მოხმარების მეტაფორებზე, კერძოდ კი „აჲ არი, საბრალო გულში“ და ამას ავტორი შეგნებულად აკეთებს. თითქმის ასეა სხვა ლექსებშიც. სალექსო სტრუქტურების სასაუბრო კოლოსთან მიახლოება და პათეტიკის ნაცვლად უბრალოების ტონალობის შემოთავაზება საგრძნობია, სვანურ ხალხურ პოეზიას ენათესავება. ზოგჯერ თავს იჩენს ერთი ალბათობა, კერძოდ კი ის, რომ უბრალოება არ გადაიზარდოს საეჭო ნაიურობაში.

ნაურობა მეც მიყარს, როცა ბუნებრივია და არ გადიხრდება ხელოვნურ პრიმიტიულობაში. ბუნებრივი ნაივობა და ხელოვნური პრიმიტივის გარჩევას სხვა ალლო სჭირდება. ეგ ისედაც დავინახე და უბრალოდ მივანიშნეთ, რომ საკვარული, მოსალოდნელე ხიფათა-ჩემი მინიშნება უფრო ღრმა შრეებს გულისხმობს. მაგრამ ამ თემაზე მეტად არ ღირს საუბარი. მხატვრობა დაიწყო მღვიმის კედლების და კლდეების მოხატვით და ბოლოს მივიდა ტილოზე საღებავის სროლამდე ან ვირის კუდით მონასმის შესრულებამდე, ე.ი. გაიარა ყველა მიმდინარეობა საუკუნეების განმავლობაში და ბოლოს დაასკვნა, რომ ყველაფერი სისუფელეა, მთავარია ყველა ფრის გამოტოვება და არცოდნის სათავეებთან დაბრუნება. ეს სახვით ხელოვნებაში, მაგრამ ლიტერატურაში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სუ-მანტიკას, ანბანს, ქვიშაზე წერით რომ დაიწყეს ოდესღაც, ქვეტექსტის, კონოტაციას, მინიშნებას, იგაფორებას და ა. შ. მაინტერესებს, რა მასშტაბს მიავლინებთ ამ ყოველივეს გარეშე. ძალიან საინტერესო ექსპერიმენტია, მაგრამ ფილიაციის უარყოფითი, უფრო სწორად გამოტოვებით, იგივე ხდება, რაც ხელოვნური განაყოფიერებისას, როცა მთავარი გამოტოვებულია. მე თქვენს შემოქმედებით ექსპერიმენტს დიდი ინტერესით ვადევნებ თვალს და მაინტერესებს, რა მოხდება დინამიკაში. ეს ნაბაგას გასსწილად ბანქოს თა-

გამს, როცა ბანქოს ყველა ნიშანი ყველასთვის თვალმისწერდებოდა.

გზები და ვითარება როგორია მსოფლიოს პოეზიაში, რონი ვიცი და გეტანხმებით, გარკვეულწილად მართლაც გამოფიტული, უენერგო და ნაკლებად მგრძნობიარე საერთოდ პოეზია, მაგრამ არსებობს ცალკეული გამოწვევები. შეუძლებელია არ არსებობდეს. ამ მიზეზად უნდა პათეტიკასა და ნატურალისტურ ყოფილობაშიც არ ქაჩანებს პოეზია. პოეზია იქიდან უნდა იღებდეს სათავეს, სადანაც სინათლე იბადება. ამის მიღწევა არ არის იოლი, მაგრამ შესაძლებელია ნიჭიერი ავტორისთვის.

აშოშარილი რომანიდან „მოგზავლი ნარსული“

სადაც ფიქცია ცხოვრების წესია და მისი შეცვლა მხოლოდ სხვა ფიქციით არის შესაძლებელი, დაკვეთაც ფიქციაზე არსებობს, ამიტომაც იცვლება მხოლოდ მისი შეფუთვის მეთოდები და მონოდების ტექნოლოგიები, მაგრამ იმდენად პრიმიტიულად და ამაზრზუნად ხდება ყოველივე, რომ რჩება ერთადერთი გზა – პაროდია და აბსურდი, გროტა ანუ ის, რასაც ფიქციათა ჯამი გეკარნახობს. აი, სად იბადება ნიჭილ და კვდება ლიტერატურათა მთელი სისტემა. პაროდია და აბსურდი ლიტერატურაში უსაინტერესოესი ნაკადია, მაგრამ რეალურ ცხოვრებაში, ქვეყნის მართვაში ამ მეთოდის კულტივირება სრული ტრაგედიაა. ლიტერატურაში აბსურდი, პაროდია, თავისთავად გულსხმობს ჩამალულ ტრაგედიას, ხოლო დაკანონებული ფიქცია, რომელიც ქვეყანაში საყოველთაო აბსურდს შობს – ტრაგედიამი ამყოფებს მოქალაქეთა უმარფესობას.

წინათ თითო პატიმარზე დასახარჯი თანხა დღიურად შუადგენდა 75 თეთრს, ახლა კი სამი ლარია. წარმოდგინეთ, სახელმწიფო რამდენ სოციალურად გაჭირვებულ ოჯახს დაეხმარა. ეს უმნიშვნელოვანესი წინსვლაა, ვითარებაში სიტყვების ავტორს. რაც უფრო მეტ ოჯახს დაეხმარებოდა ამგვარად, სოციალურად დაცულობის ხარისხი უფრო ამაღლდებოდა. ვთქვათ, ნახევარი საქართველო დავაპატიმრეთ და ყოველ პატიმარზე შევინარჩუნეთ სამოქალაქო დღიური დავინანსებ, გამოდის, რომ სოციალურად დაუცველთა მთელ არმიას შევწევით. გენიალურია, უკეთეს ვერც მოიფიქრებს ჭკავთაყოფელი კაცი.

„სისულელის ქება“, დიდმა ერამზუს როტერ-დამელმა მასწავლა და განსაკუთრებით ვაფასებ ამ გენიალურ მოძღვარს. განა არსებობს ჩვენში რაიმე, რაც სისულელეზე მეტად იმსახურებდეს შექებას?!

დიდი ნაბიჯები –

ასე ერქვა პატარა წერილს, რომელიც ამ ორმოც წლის წინათ გივი ალხაზიშვილს მიუძღვნენ.

გივის ლექსები დაიბეჭდა „ცისკარში“, განსაკუთრებული მონონება ხვდა წილად რუსის ჯარიდან ახლადბარბუტული ახალგაზრდა პოეტის ერთ ლექსს. იგი ეძღვნებოდა ეგრეთ ნოდელს ახალწვეულს, რომელიც ცდილობდა, მწყობრში დიდი ნაბიჯებით ევლო და ასე დაერწმუნებინა ხალხიცა და საკუთარი თავიც, რომ უკვედაცაცებულია...

60-იანი წლების მინურულს „ცისკარში“ დაბეჭდილი ჯარისკაცული ციკლი რომ გამასხენდა, მივიჩნიე რომ გივი ალხაზიშვილი მისი სიტყვათქმისდროინდელი ლირიკული გმირის მსგავსად, ქართულ მწერლობაში დიდი ნაბიჯებით წინ მიდის-მეთქი, ვერდი იმ წერილში. ეს წინსვლა თანაბრად ესება-მეთქი მის ლექსსაც, მის პროზასაც, მის კრიტიკულ-ესეისტურ წერილებსაც-მეთქი! იგი უკვე აღარაა ჯარისკაცი, ლიტერატურის ჯარისკაცი! იგი კარგახანია, ლიტერატურული გენერლების წრეში ტრიალებს-მეთქი!”

როგორაა დღეს სამოცდაათი წლის გივი ალხაზიშვილის საქმე?

გივი ყველაფერს აკეთებს იმისთვის, რომ ჰყავდეს ერთგული მკითხველი!

გივი ყველაფერს აკეთებს იმისთვის, რომ ჰყავდეს დაუძინებელი მტრები!

გივი ყველაფერს აკეთებს იმისთვის, რომ არავინ იყოს მის მიმართ გულგრილი!

ნაღდი მწერალი კი ისაა, ვისაც ბლომად ჰყავს მოყვარეც და მტერიც, და ვის მიმართაც არავინაა გულგრილი!

იოლია თუ არა ამგვარი მწერლის ცხოვრება? რა თქმა უნდა, არაა იოლი! მეტიც, ძალიან ძნელია. მაგრამ მწერალი, რომელიც ანგარის აბარებს მომავლის საქართველოს და არა გამგებელს, მინისტრს ან რომელიმე პარტიას, შერიგებულია თავის ძნელ ბედს!

მე ვიცი ეს ყველაფერი და გივი არის ჩემი საყვარელი პოეტი!

მეტოც, – გივი არის ჩემი საყვარელი პროზაიკოსი!

უფრო მეტიც, – გივი არის ჩემი საყვარელი ესეისტი!

მე მომწონს მისი თარგმანები!

გივის ერთი კარგი წერილი აქვს დანერგილი ჩემზე!

რომ ავადგე მე და მეც დავწერო იმგვარივე წერილი გივის შემოქმედებაზე, ჩვენი საერთო პასკვილანტები – მოგეხსენებათ, ჩვენი საერთო პასკვილანტები და კრეტიკონები გეყავს – ალბათ მაშინვე კოლოფს გაიხსენებენ: კუკუ-შკა ზვალის პეტუხა ზა ტო, ჩტო პეტუხ ზვალის კუკუშკო! ამიტომ მე ამჯერად თავს შევიკავებ ამგვარი სტატიის გამოქვეყნებისაგან.

ზოგადაა ახლა აგერ გივის წიგნის პრეზენტაციაზე, და ველოდები ჩემს რიგს – როდის მივიღებ ნაშუქარ წიგნს სასურველი წარწერით.

ტარიელ ჭანტურია

გივი ალხაზიშვილის რჩეულის შესახებ

რჩეულის შედგენა თითქმის ყოველთვის შეუავშებ-
ბასთან და გამოცდილების გამოტანასთანაა დაკავ-
შირებული. ხელოვანი ჩერდება და თვალს ავლებს
განვლილ გზას.

რას ხედავს ის ამ დროს?

შემაჯამებელი კრებული სწორედ იმის ანარეკლია,
რასაც ხელოვანი ხედავს.

გივი ალხაზიშვილის წიგნის „შენ ცოცხლობ ჩემში“
კითხვისას ჩვენ თვალს ვადევნებთ ხელოვანის მუდ-
მივ ზრდას – გარემოზე დისიდენტური რეაქციიდან –
სულიერ ჩაღრმავებამდე, ვერლიბორიდან მეტ-ნაკლე-
ბად ტრადიციული პოეტიკამდე და ამის შემდეგ – არა-
ლასკურ პროსოდიამდე და სინთეზურ პოეტიკამდე.

განასკოვრებით მნიშვნელოვანია, რომ ამ გზაზე
გივი ალხაზიშვილი ნელ-ნელა უღრმავდება თავად

პოეტურ ენას და ეხება პოეზიის საწყისს – მის
ლოცვით-მედიტაციურ ინტონაციას.

ყველამ ვიცით, რომ პოეზია შესხმიდან და ქვი-
დან, წყველიდან და ლოცვა/მლოცვიდან იწყება, მაგ-
რამ ყოველთვის როდი ვვხვებით ხოლმე ამ საწყისს.
ეს საკმაოდ იშვიათად ხდება.

ამ ზარით, გივი ალხაზიშვილი იშვიათი პოეტია.

მისი პოეზიის მკითხველს ვუსურვებ სიღრმევსა
და მოცალუბას. ამ წიგნის კითხვისას აუცილებლად
დრო, შინაგანი დრო, რომელიც ემსახურება ჩვენს
ზრდას.

ამიტომაც, მეორე, რასაც გივი ალხაზიშვილის
რჩეულის მკითხველს ვუსურვებ, ესაა – სულიერი
ზრდა, რომელიც ჭეშმარიტ მკითხველსაც ისევე
ჭირდება, როგორც – ჭეშმარიტ პოეტს.

ზაზა შათირიშვილი

შემცენებისა და წინასწარმეტყველების პოეტური „რელიგარე“

უკა ლაკანის მიერ გაუფრთხილები პროვოკაციული და რიტორიკული კითხვა – „სად გინახავთ მეცნიერება, ან
თუნდაც მათემატიკა, სადაც ახალი თავი არ აგრძელებს წინას?“ – განსაკუთრებულ გამოწვევად იქცა ბიბლიის
მკვლევარებისა და მეტაფიზიკოსის პოეტებისთვის. საკითხი კიდევ უფრო საინტერესო ფილოსოფიურ საბურ-
ველს შეიძინა, თუ მასზე რეფლექსიას დაფუძნებულ უნივერსალური შემოქმედის – გივი ალხაზიშვილის ამ
კრებულს, რადგან დისკურსი, რომელსაც იგი გვთავაზობს, არ გამოიყვანება არცერთი ლიტერატურის, რო-
გორც მითის გამოცდილებიდან. რა არის ამგვარი „დაფუძნების პოეზიის“ ფიგურაციის, სხეულის ონტოლოგიის
არსი და სპეციფიკა? რა აძლევს მას საშუალებას საკუთარი იდენტობის ამგვარი ფენომენოლოგიური თვით-
მარბობის, რაც არსებული ტრადიციების მიერ ექსკლუზიურობაში (გამიჯნულობაში) ვლინდება? ან, სხვაგ-
ვარად რომ ვთქვათ, როგორ არის შესაძლებელი, რომ ის სწორედ იმ ახალი ენის გამოყენებისას ანაზღეულად
არტიკულირდება, რომელიც შეუძლებელსა და შესაძლებელს შორის მიმართების შემცველია?

გივი ალხაზიშვილის ახალმა ლექსებმა შექმნა ლიტერატურული სივრცე, რომლისთვისაც დამახასიათებე-
ლია ორი, ურთიერთგამომრიცხავი „ტელოსი“; ის, ერთი მხრივ, გვთავაზობს „პრაქსისის“ პრიმატს, ქმედებისას,
რომელიც საკუთარი არსის მიზანს თავისივე თავში მოიცავს, ხოლო, მეორე მხრივ, გვევლინება „პოესისი“,
რომელიც სინერგულად აღქმულ დროში, ანუ თავისი თავის მიღმა ფუძნდება და მხოლოდ ამის შემდეგ
უბრუნდება თვითიდენტობას.

კონკრეტულ-ტექსტურულ პრაქტიკაში ეს მოვლენა გამოიხატა ფორმისა და შინაარსის იმგვარ მიმართება-
ში, რაც ჯაფიოდ ჩანს, მაგალითად, ლექსებში: „...როცა იმავე სიმღერაში ვპოულობ ახალ...“; „...სულ არაფერი,
მაგრამ ჯერ ისევ...“; „თვალში“ და ა. შ.

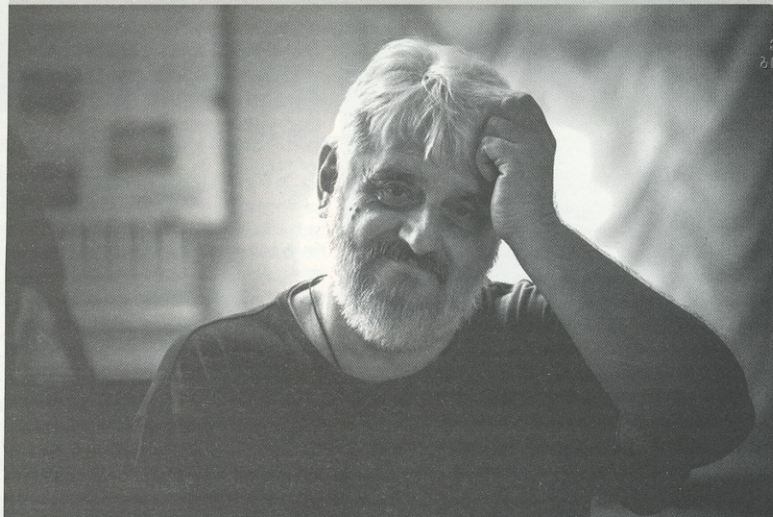
სხენებულ და სხვა ლექსებშიც ფორმა (სინტაქსი) იწყებს შინაარსის კატეგორიად მეტამორფოზას ისე, რომ
მას (შინაარსს) კი არ აუქმებს, არამედ მთლიანად, ვიტყვით, ფოტოგრაფიულად ამთხვევს საკუთარ არსს. შე-
დეგად, ლექსების უმეტესობა იქცევა ერთ აბსოლუტურად, რომელიც ჩაგუბებული აღარ არის სხეულში.

მეორე მნიშვნელოვანი ასპექტი, რომლის ზახგასმაც წინასიტყვაობის სათაურში „რელიგიის“ ცნების ლათ-
ინურთვლიან ძირის ერთ-ერთი ეტიმოლოგიის კონოტაციის შემოტანით ვცადე, უკავშირდება მეთოდს, რომ-
ლითაც გივი ალხაზიშვილის პოეზიაში ჩნდება მეტამათემატიკური ხდომილება – ის, რაც ერთდროულად ის-
ტორიულიც არის და უსამართო.

სწორედ აქ ხდება ძველი ურთიერთობის აღდგენა ცოდნასა და წინასწარმეტყველებას (აქ, რასაკვირველია,
მხედველობაში არ მავს ამ ცნების თეოლოგიური შინაარსი) შორის და ეს პოეტის ხელში იქცევა მომავ-
ლის არაკანონზომიერი გამოწვევის, რეიფიკაციის (გასაგნების) საშუალებად; როგორც ბლანშო წერს: „სწორედ
ასეთი პოეტი-წინასწარმეტყველი შეგვაგონობინებს სიტყვას, რომელიც მას (ფორმას – ლ. დ.) ეწოდ უსრებს“.

ზემოთქმულიდან ცხადია, რომ გივი ალხაზიშვილის ეს პოეზია ჩვენზე კი არ ლაპარაკობს, არამედ იმაზე,
რაც საყოველთაო „ჩვეშია“; ხოლო მსგავსი ლიტერატურული რეპერზენტაციის (აღიარების) მისი გადარჩენის,
სიცოცხლის ერთადერთი შანსია...

ლექსი დორეული

Борис Херсонский

ბორის ხერსონსკი დაიბადა 1950 წელს ექიმების ოჯახში. სამი თვის ასაკიდან ოდესაში ცხოვრობს. 1974 წელს დაამთავრა ოდესის სამედიცინო ინსტიტუტი. მუშაობდა ყველგან: რაიონის ფსიქონევროლოგად ოვიოდოპოლში, ფსიქოლოგად და ფსიქიატრად ოდესის ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში, მარიამ ღვთისმშობლის სახელობის მონაწილების ცენტრში, სოციალურ-ფსიქოლოგიური დახმარების ცენტრში. იყო კულტურის განყოფილების გამგე გაზეთში „ოდესსკი ვესტნიკ“. თანამშრომლობდა სხვადასხვა ემიგრანტულ გამოცემებთან: „ნოვოე რუსსკოე სლოვო“, რადიო „თავისუფლება“. ბოლო ოცი წელია ოდესის ეროვნულ უნივერსიტეტში არის კლინიკური ფსიქოლოგიის კათედრის გამგე. პირველი პოეტური პუბლიკაციები გამოაქვეყნა ემიგრანტულ პრესაში 80-იან წლებში. 90-იან წლებიდან უკვე ინტენსიურად იბეჭდებოდა უკრაინისა და რუსეთის ლიტერატურულ პრესაში. უკვე 20-ზე მეტი წიგნის ავტორია. ლაურეატია მ. ვოლოშინის სახელობის მე-4 და მე-5 საერთაშორისო კონკურსების (2006, 2007), საერთაშორისო პოეტური ფესტივალის „კიევსკიე ლავრი“ (2008), სტიპენდიანტია ი. ბროდსკის სახელობის ფონდის (2008). საეციალური პრემია „Literaris“ (ავსტრია) აქვს მიღებული წიგნისათვის „საოჯახო არქივი“, და „რუსული პრემია“ წიგნისათვის „სანამ არ დაბნელებულა“ (2011).

მისი ლექსები ნათარგმნია ინგლისურ, ფრანგულ, ჰოლანდიურ, უნგრულ, ფინურ, ბულგარულ, ქართულ, სომხურ და უკრაინულ ენებზე.

ლეჩხუბი ნაგვიდან კი არ იზადებიან, ნაგავს ამოსცდებიან და ისა იზრდებიან

(დიალოგი ინტერნეტით ბორის ხერსონსკისთან 2014 წლის 29 აგვისტოს)

შოთა იათაშვილი: ბორია, მოდი გარეგნული პარალელით დაეინფოთ. კაფკა – ებრაელი, რომელიც ცხოვრობდა პრაღაში და წერდა გერმანულად. შენ – ებრაელი, რომელიც ცხოვრობს ოდე-საში და წერს რუსულად.

ბორის ხერსონსკი: პასუხი ამ კითხვაზე სინამდვილეში საკმაოდ მარტივია: ოდესა მუდამ რუსულენოვანი ქალაქი იყო, ოღონდ ოდესური რუსულით, თავისი გამოკვეთილი ებრაული აქცენტით – ანუ სწორედამდე რომ საჩემო. უკრაინის დამოუკიდებლობის წლებში ეს აქცენტი საკმაოდ შესუსტდა. მაგრამ რუსული აქ დღემდე დომინირებს.

შ. ი. და რატომ შესუსტდა აქცენტი?

ბ. ხ. მოსახლეობა რადიკალურად შეიცვალა. ებრაელების 90 პროცენტი ემიგრაციაში წავიდა. როგორც წერდა, უფრო სწორად, მღეროდა ოკუჯავა: хоть флора здесь все та же, но фауна не та. ბუნება სიცარიელეს ვერ იტანს, ამიტომაც გაჩნდა ახალი აქცენტი – არც უკრაინული, არც რუსული, არამედ უბრალოდ ბრუტალური. და გაჩნდა შესაბამისი ლექსიკონიც.

შ. ი. „საოჯახო არქივის“ დაწერისაკენ სწორედ ამ ფაქტორ-მა ხომ არ გიბიძგა?

ბ. ხ. არა, „საოჯახო არქივის“ იდეა სრულიად მოულოდნელად დაიბადა. ერთი კონკრეტული ლექსის დაწერა მომინდა – ბებიანებზე, რომელიც თავის დასთან ერთად ქვებს ისროდა ღრმა ჭაში, ბონას მითის მწვერვალზე, სადაც ციხე-კოშკის ნანგრევებია. ისინი ითვლიან, თუ რამდენ ნაშში დააცემიან ქვები ჭის ფსკერს... და უცებ მე მივხვდი, რომ ქვის დაცემის ხმას ისინი ვერ გაიგონებენ – ეს ხმა გაისმება მხოლოდ მაშინ, როცა გოგონები მითის მწვერვლიდან დაბლა დაეშვებიან. და დარტყმის ეს ყრუ ხმა, როგორც გონგი, წიგნის დაწყების დაუწყებელი გახდა. პირველი ნაწილი საკმაოდ სწრაფად დავწერე. მაგრამ მთლიანობაში წიგნი 1996-დან 2003 წლამდე ინერგებოდა.

შ. ი. კარგად მახსოვს, როგორ ვკითხულობდი ამ წიგნს. თავიდანწვეულებრივი პოეტური კრე-ბულითი მისი ფურცელა დაეინწყე და რაც მომხედვებოდა ხელთ, იმას ვკითხულობდი. მაგრამ მერე მივხვდი, რომ ეს პოეტური კრებული კი არა, რომანია, პოეტის მიერ დაწერილი. და ამის შემდეგ თავიდან მივყვი და ბოლომდე ჩავედი.

ბ. ხ. სწორი გეყენია. ამ წიგნში ძალიან მკაცრი კომპოზიციაა. ხანდახან მოვლენათა თანმიმდევრულობა ირდევია, მაგრამ ამაშიც გარკვეული აზრია ჩადებული. პერსონაჟები არყოფნიდან ამოყვინთავენ და მერე კვლავ მასში იძირებიან ხოლმე... სხვათაშორის, ახლახან ეს წიგნი პოლანდიურ ენაზე გამოვიდა, ხოლო გერმანულად წელს მისი მეორე გამოცე-მა დაიბეჭდა. მე ძალიან ვაფასებ ამ წიგნს, მა-გრამ დაწერილი მაქვს ბევრი სხვაც და ამი-ტომ ხანდახან გული მწყდება, რომ „არქივი“ რალაციანირად ფარავს ყველაფერ ადრინდელ-საც და შემდგომ შექმნილსაც. თითქოს პოეტმა ერთი წიგნი უნდა დაწეროს და მერე დადუმ-დეს. ისე ბევრი ასეც იქცევა. და ეს ფრიად გონიერულია.

შ. ი. ბორია, შენ კონცეპტუალისტი ხარ? ჯერ კითხვას დაგისვამ, და მერე, თუ საჭირო იქნა, გეტყვი, რატომ ვფიქრობ ასე.

ბ. ხ. როდინანსკაიაც კონცეპტუალის-ტად მთვლიდა. ისე მე საკუთარ თავს პოსტ-მოდერნიზმით შელანდლულ პოსტკამეისტურ

ბებია-ბაბუასთან და მშობლებთან ერთად. 1953 წ.

ტრადიციას მივაკუთვნებ: მე მიყვარს ფარული ციტატები, დროთა აღრევა, სპექტაკლები ლექსებში. თუკი კონცეპტუალიზმის ქვეშ გავეყვით ლექსის გააზრებულობას, კი, მე კონცეპტუალისტი ვარ.

შ. ი. შ. კონცეპტუალისტად გთვლი იმიტომ, რომ შენ ირჩევ თემას, ფორმას და მერე რაღაც პერიოდი აქტიურად მუშაობ ამ კონცეპტზე. მაგალითად, „ბუნებისმეტყველის წიგნი“, წიგნი რომზე, იგივე „საოჯახო არქივი“ და ა. შ.

ბ. ხ. მე ხშირად არ მყოფნის ერთი ლექსი სათქმელის გამოსახატავად. აქედანაა ჩემი მიდრეკილება ექტენსიური წერისა და „ციკლებით აზროვნებისაკენ“. სინამდვილეში ბევრი ციკლი ათლექსულობის განმავლობაში იბრუნება და არასოდეს ერთად არ შეკრებილა, ისინი სხვადასხვა წიგნებშია გაფანტული. წესიერი ცხოვრება რომ იყოს, კარგი იქნებოდა მათი თავიდან კომპონირება, მაგრამ წესიერი ცხოვრება არაა და არც ჩანს, რომ იქნება. რაც შეეხება იმ ციკლებს, რომლებიც მაინც შეიკრა, პირველი ასეთი ნიმუში იყო „ჩინური“ წიგნი სახელწოდებით „იქ და მაშინ“. მასში იყო მაფიო კონცეფცია – დაო დე ძინის თარგმანი და იმავე რაოდენობის ორიგინალური ლექსები, რომლებიც რაღაცით ეხმადებოდნენ დიოს. ეს ჩემი ერთ-ერთი საყვარელი წიგნია. ამის შემდეგ იყო „საოჯახო არქივი“. მერე – „ხასიაღერი გამონათქვამები“, „ლექსები რუსულ პროზაზე“, „შუასაუკუნეების უახლესი ისტორია“, „მეოცე საუკუნის ქრონიკები“. უკვე 21 წიგნი მაქვს გამოცემული. უკვე 2015 წელს გამოსაცემი წიგნზეც კი მოვანერე ხელი გამომცემლობასთან. რაღაცნაირი ასეთი ბავშვური ოპტიმიზმი მაქვს, სითავხედვრედ რომ მიდის. მაქვს რაღაც თემები (მაგალითად, ომისშემდგომი ცხოვრება), რომელთა ამონაწერა არ შემოიღია, რომელთაც მუდამ ვუბრუნდები. ალბათ უნდა ვთქვა ჩემს ანტისაომარ წიგნზეც – მესა ომის დროს – *Missa in tempore belli* – იგი ცტახა ხნის წინ გამოვიდა საეკტ-პეტერბურგში. პარადოქსულია, მაგრამ ეს პროუკრაინული წიგნი უკრაინაში არ გამოსულა და ჯერჯერობით ვერც გამოვა, რადგან საავტორო უფლებები პეტერბურგელებს აქვთ.

შ. ი. და შენ შეგიძლია ყველანაირი პოეტური ფორმა დაიმორჩილო?

ბ. ხ. ტექნიკური პრობლემები არა მაქვს. ვერლიორი, აქცენტრებული ლექსი (ბოლო წლებში ჩემთვის ყველაზე საყვარელი), კლასიკური რიტმები... ერთი რამ კია უცნაური, შექსპირისეული სტილით არ ვწერ.

საქადრაკო პარტია მამასთან. 1956 წ.

შ. ი. საუბრის თემა შეცვლი. შენ ფსიქიატრი ხარ. პოეტის და ფსიქიატრის პრაქტიკა – რა ხდება აქ?

ბ. ხ. ვცდილობ, ეს ორი ხაზი არც ისე ხშირად იკვეთებოდეს. თმცა საერთოდაც რომ არ იკვეთებოდეს, არც ეს გამოდის. მე ხშირად მეკითხებიან ამის შესახებ. და მუდამ ვპასუხობ, რომ ჩემთვის მთავარია საკუთარ არაცნობიერთან დიალოგის პრაქტიკული ჩვევა და განსაკუთრებული მდგომარეობის დაქვარის უნარი. ამ თემაზე სპეციალური ინტერვიუც კი მაქვს მიცემული. მთავარი ისაა, რომლებსეც მოდიან ცნობიერების რაღაც განსაკუთრებულ მდგომარეობაში – ძილსა და ლევიძის შორის.

შ. ი. როგორც ფსიქიატრი, შენ საკუთარ პრაქტიკას იუმორით აღწერ. როგორც დისიდენტს, ასევე შეგიძლია შენი დისიდენტური ცხოვრების იუმორით აღწერა. ეს მე თითქმის არსად მინახავს. ყველა დისიდენტისთვის ეს ტრაგედიის თემაა. მათ არანაირად არ ძალუძთ ტრაგიკომედიის დანახვა. როგორ ახერხებ შენ ამას?

ბ. ხ. იუმორი ერთ-ერთი „მწიფე“ მექანიზმია ფსიქიკოლოგიური თავდაცვის. და ეს ტრადიციული თვისებაა ოდესეღის. გეხმარება არ ჩაიხრჩო დარღში იმ სიტუაციებში კი, როცა ცხოვრების ძალა აღარა გაქვს.

შ. ი. როცა დისტანცია გაჩნდა, შენ მაშინ შეხედე საკუთარ დისიდენტურ ცხოვრებას იუმორით თუ ამას მაშინაც ახერხებდი, როცა შიგნით იყავი?

ბ. ხ. როცა ამ ცხოვრებით ვცხოვრობდი, მაშინ უფრო, უბრალოდ იმიტომ, რომ ახალგაზრდა, საზრიანი და სასაცილო ვიყავი. ახლა მე კარგად ვხედავ ჩვენს მიამიტობას, ჩვენს შეცდომებს და ეს მოგონებებს სიმწარისა და გამოუსწორებლობის განცდორებულ გემოს აძლევს.

შ. ი. და შენ გრჩება მცირედ იუმორი მაინც, როცა ხედავ და გრძნობ, რა ხდება ახლა უკრაინაში?

ბ. ხ. მრჩება, მაგრამ საკმაოდ ავი. ეს უკვე აღარაა ფსიქიკოლოგიური თავდაცვა, ეს უკვე თავდასხმაა. ძირითადად ეს გამოიხატება „ოდებში“ – გრძელ ლექსებში, მე-18 საუკუნის სტილით დაწერილი.

**შ. ი. მგონი ვუბრუნდებით საუბრის დასაწყისს, როცა შენ ყვე-
ბოდი იმაზე, თუ როგორ გახდა ოდესური იუმორი ბრუტალური.**

ბ. ხ. არა, ბრუტალური გახდა ქუჩის მეტყველება – მასში უკვე იუმორის ნასახიც არაა. ხოლო ის, რაც დღეს წმინდა ოდესურ იუმორად გვეჩვენება, ეს წარსულის მიბაძვაა. რო- გორც ნესი, ეს საკმაოდ დაბალი დონის ლიტერატურაა. ამაზე ერთხელ დაგწერე და ბევრ ადამიანთან ურთიერთობა გაგაფუ- ქე. თუმცა არის რამდენიმე შესანიშნავი ზემარა – მაგალი- თად, მისილ ვექსლერი. არის ოდესური იუმორის ჟურნალიც კი – „ფონტანი“. მას გამოსცემს ვალერი ჰატი. ჩვენ 1970 წლიდან ვემგობრობთ. ამ ჟურნალში იბეჭდება ეპიგრამები, პარიკატურები, იუმორისტული მოთხრობები, თითქოსდა და- კონსერვებული 60-იან წლებში. მე თავად 70-იანებში ვარ და- კონსერვებული, ასე რომ ეს გასაკიცხად არ მოთქვამს. მე იქ ხანდახან ვიბეჭდები – და ეს ერთადერთი ოდესური ჟურნა- ლია, რომელთანაც ურთიერთობა შემინარჩუნდა.

**შ. ი. ვინაა ბოლო-ბოლო ბორის ზერონსკი? ოდესელი ხუ-
მარა თუ პოეტი-კონცეპტუალისტი? გახსნილი თუ შერმეტული
შემოქმედი? პოეტი, რომელიც უკრაინამ ჩამოაყალიბა თუ რუ-
სულმა ენამ? ალბათ შენ იტყვი, ერთიც, მეორეც, მესამეცო, მაგ-
რამ მაინც...**

ბ. ხ. მე მგონია, რომ მთავარი მაინც ენაა. მე ვეთანხმები ბროდსკის, რომ გარკვეული აზრით პოეტი ენის იარაღია. მეო- რეა, რომ აქ უკუკავშირდება, ჩვენ რალაცნაირად ზეგავლენას ვახდენთ იმ ენაზე, რომელზეც ვწერთ. იმედი მაქვს, ენა ჩემზე განსაზღვრებული არაა – მე მას ნაზად და სიყვარულით ვეკიდებ. შერმეტული ვარ თუ არა? არა, რა თქმა უნდა, ოთხივე მხარეს გახსნილი ვარ. ჩვენ მოვლენების, ურთიერთობების, ტექსტების, სიზმრების ზღვაში ვცხოვრობთ და ეს ყველაფერი ერთმანეთში იზილება, და იმ ნარევის წარმოშობს, საიდანაც ლექსები ჩნდება. ახმატოვა წერდა, რომ ლექსები ნაგვიდან იზადება, მაგრამ ეს ასე არაა – ისინი ნაგავს ამოსცდებიან და ისე იზრდებიან.

**შ. ი. როგორ აირჩიე რუსული ენა? შეგეძლო უკრაინულად
გწერა?**

ბ. ხ. ვეფიქრობ, არა. ჩემი ოჯახის ენა რუსულია – დედის და ბებუის მხრიდან ებრაული აქცენტიც, მამის მხრიდან – უნაქლო. უკრაინულს ვსწავლობდი სკოლაში, პატიოსნად, ძალიან მიყვარს ეს ენა, უკრაინული ფოლკლორი, განსა- კუთრებით სასიმღერო, ვიცი ასზე მეტი სიმღერა. მიყვარს უკრაინული მოუხეშო იუმორი. მიყვარს და ძალიან კარ- გად ვიცი თანამედროვე უკრაინული პოეზია. ვთარგმნი ჩემს უკრაინულ კოლეგებს და მეგობრებს რუსულ ენაზე. მაგრამ უკრაინულ ენაზე გადასვლა მკვეთრად დანევდა დაბლა ჩემი ლექსების ხარისხს. ამას ჯობს, ლგოვში ჩემი ლექსების უკრაი- ნული თარგმანები ვიკითხო პუბლიკის წინ...

შ. ი. როგორც ექიმი გეკითხები. სამყარო ძალიან ავადა?

ბ. ხ. ავადმყოფობა – სამყაროს ნორმალური მდგომარეობაა ცოდვით დაცემის შემდეგ. ღმერთმა ქნას, რომ ეს ავადმო- ფობა არა სიკვდილისკენ იყოს, არამედ ღვთის სადიდებლად.

შ. ი. მაგრამ ახლა თითქოს ასე არ არის.

ბ. ხ. მუდამ არის ამ ავადმყოფობის რაღაც გამაღიზიანებელი, გამამწვავებელი. სამწუხ- აროდ, ახლა ეს გამამწვავებელი რუსეთია, უფრო სწორად – პუტინის რუსეთი.

**შ. ი. შუა 80-იანებშიც კი თითქმის არავის
სჯეროდა, რომ საბჭოთა კავშირი დაინგრეოდა.
შენ გჯერა, რომ პუტინის რუსეთი დაინგრევა?
ოღონდ გულწრფელად.**

ბ. ხ. უახლოეს წლებში – არა. თუმცა ბევრი თვლის, რომ ამ რეჟიმს ბოლო წუთები დაუდგა. მაგრამ მე მეჩვენება, რომ მათ სას- ურველი მოაქვთ რეალობად. სოლჟენიცინმა ერთხელ დანერა: „კომუნიზმის საათებმა თა- ვისი ჩამოშრეს. მაგრამ მისიბტუონის შერობა ჯერ კიდევ მთელია. არ გამოვიდეს ისე, რომ განთავისუფლების ნაცვლად მის ნანგრევებს ქვეშ დავიღუპოთ“. ჩვენ არ დავიღუპეთ. მა- გრამ არც განთავისუფლება არ გამოვიდა.

შ. ი. და რა ვქნათ?

ბ. ხ. მაგაზე ზგულე გიპასუხებ, ახლა უკვე გვიანია, მეძინება...

შ. ი. კარგი, აბა დროებით, ტკბილი ძილი.

ბ. ხ. ასევე, შოთა...

მოძღვარმა ბრძანა:
იყურებ, როცა საჭიროა ლაპარაკი –
დაკარგავ მეგობარს.
იტყვი, როცა საჭიროა დუმილი –
შეიძენ მტერს.

მე არ მინახავს მისი ღიმილი.
არ შემხედვარია უზუცესი,
ვისაც ახსოვდა მისი სიტაბუკი.

როცა თვალებს მილულავდა,
ემსგავსებოდა უსინათლოს.

ის არ ითვლიდა სიტყვებს.
ის არ ითვლიდა მეგობრებს.
ის არ ითვლიდა მტერებს.

თავიდან არაფრის გეშინია
შემდეგ არავინ გიყვარს
შემდეგ არაფერზე ფიქრობ
ღმერთო რა იქნება შემდეგ

ვიცოდი მაგრამ დამავიწყდა

ათი საწოლი პალატაში
ერთი ორი სამი ოთხი და ასე შემდეგ
შეიძლება გაიწელოს ასეთი ცხოვრება
როგორც ნებისმიერი რიცხვითი მწკრივი

ბავშვობაში შემეძლო ზეპირად
გამემრავლებინა ექვსნიშნა რიცხვები
ადვილად როგორც მრავალდებიან ტკივილები
ანდა ვარდისფერკუდიანი
თეთრი თავები

ამ ფოკუსს ხშირად ვუჩვენებდი
ვიდრე მივხვდი რომ აღარავინ
ამოწმებს ჩემი გათვლების სისწორეს
არ შეუძლიათ ან არ უნდათ

კიდევ იყო ეს თამაშიც
ახლა აღარ აქვს მნიშვნელობა
შეგიძლია აღადგინო სიტუაცია
თუკი სწორად დასვამ შეკითხვებს

სრულწლოვანი მძიმე ტანკი ქალაქში შედის.
ევსრის პარლამენტს. ხიდზე ბრუნდება.
მისთვის ჭუჭყრი იგივეა, რაც სიტყვა – ჩვენითვის.
უნდა ისროლოს. ასეთია მისი ბუნება.

ნათქვამი სიტყვისგან განსხვავებით, ნასროლი ჭურვი,
რომელიც იცავს მზრანებელს და ზეპურ ელიტას,
გასაგებია ყველასათვის. ის ამბობს: ნურვინ,
ნურვინ გაბედავს თავნებობას ამიერდან.

დიდებულია ტანკი-ბავშვიც. პარკეტზე ხოხავს,
პულტით მართული. ზუზუნებს, ისვრის,
ზოგჯერ სკამის ფეხს ეჯახება, და ბოლოს ისმის
წარმოშობით ებრაელი თოჯინას ოხვრაც.

და ტანკს ზურგზე ეფერება სულით მეგრძოლი
პატარა ბიჭი. სინაზისგან კრუტუნებს ტანკი,
მაგრამ ბოლომდე ვერ მშვიდდება, წრაილებს, ან კი
რა დაამშვიდებს, გეულება როცა მეზობლის

გოგო-თოჯინა მოსაკლავი? ტანკის ჯავშანი –
აი, რა არის ჭეშმარიტი ჩვენი სამოსი.
დაცე, ხელ-ფეხი ნაგვაცალონ, ძვლებში დაგვშალონ,
ილონდაც ლულა არ ჩამოდნეს, ლულა-ფალოსი.

იტყვი, ბიჭუნა, იტყვი, დედას არ მოცილდე წამითაც.
ხომ ხედავ, როგორი ცხოვრება წავიდა.
ერთი მოცელა ტყვიამ, მეორე ნალმმა დაფლა.
ილონდა ეს – ბრძოლის ველზე. შინ კი – მიმწვარი ტაფა
და ჟანგბანი ონკანი, წყალი მოწვეთავს ძლივს.
თავი კი, როგორც ნისქელი, ხმაურით ფეხავს და ცრის
ფიქრებს, და გიფრთხობს ძილს.

გაიქეცი, ბიჭო, გაიქეცი, არ დაგენიონ, გაფრთხილდი.
დატენილია ქვეშეხები, სანგრებიც – გათხრილი.
ყვირიან: „ვაშა!“ ტყვიის ნვიშა, ქუხილი, კვამლი.
ეს – ბრძოლის ველზე. პერანგზე კი – პომადის კვალი.
სუნთქვა ხშირდება, გვირგვინდება დამბალ მინაში ზელენი.
ისახება ემბრიონი მეგობარი გოგონას ხერგლში,
საიდანაც ამოფხეკენ ორიოდ თევზი.

დაჯექი, მოხუცო, დაჯექი, და ჩამოისვენე მორზე.
ურეკე ამგებულ ქალიშვილს, ეხვეცე, მოვიდეს დროზე.
თორემ – დაფრენენ ჭურვები, ხნავენ ტანკები ველებს,
მკვდრების ნაწვევითი ნაწილებს დამბალ მინაში ზელენი.
ეს – ბრძოლის ველზე, ცხადია. ჩვენ კი, რომლებსაც არსად
არ გვიბრძოლია, მოხუცო, ომში მოკლულთა ნაცვლად,
მათი ცოდვების გამოც – დავსჯიან ორჯერ მკაცრად.

იმპერია უნდა ჰგავდეს არა ქვეყანას, არამედ – სამყაროს. ის განუწყვეტელი ცივდება და ფართოვდება ყველა უჯრედით. თანდათანობით ქვედდება და ვერ იჯერებს, რომ ოდესმე უნდა ამყარალდეს. თავზე უხმოდ დანათიან ვარსკვლავები – ცეცხლის ჯუჯები.

ყოველი დიდი ქალაქის ცენტრში – მოედანი, ქალაქზე ფართო. და ყოველი ლაზრის გულში – გოლიათი საცა გაშლის მხრებს; და ყოველ კუხიანში – აკრობატი აკეთებს სალტოს. იმპერია მიისწრაფვის სიმაღლისკენ – იზრდება განში.

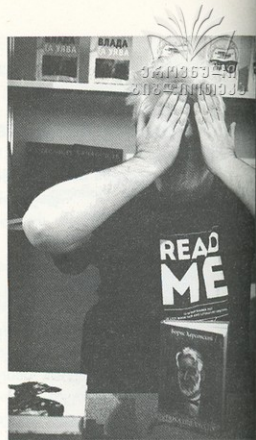
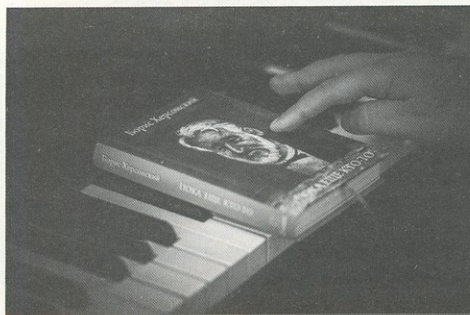
ის ვერ გრძნობს გვამებს, თავისივე ჩექმით გასრისხლს. ის ამრავლებს ქანდაკებებს, დროშებს და სანგრებს. ნურაფერს ეტყვი იმპერიას – იმპერიას შენი არ ესმის. ომის იმედიც ნუ გეკნება. იმპერიას მშვიდობა ანგრევს.

დროის მდინარე დაიწრია. კალაპოტიც დახეთქა გვალვამ. იმპერია, როგორც ცუდი პოეზია, ბოლო აქტში სცენაზე უშვებს გაქცეულ მონას, ვინც ვერ შეძლო უდაბნოს გავლა – ცხვირზე დადენილ ოფლის წვეთებს ენის წვერს უშვერს.

ძველი კერპების ნამსხვრევები საძირკველში ახალი ტაძრის. მოგვიანებით ნატაძრალი გადაკეთდა ფაბრიკის კლუბად. ყმანელი მუშა, საამქროდან გამოსული, საცეკვაო დარბაზში დაძრწნს და ეძებს გოგოს, ვისაც ჰქვია (რა თქმა უნდა, რითმისთვის) ლუბა.

იცეკვებს. შემდეგ – იკოცნავენს. შემდეგ – გაბედეს... სამივე შვილი დაიბადა ბიონერულ ყელსახვევით, შავი შინელით. როცა ისინი დაიზარდნენ, გამდიდრდნენ, დაბერდნენ, ტენისის კორტებს კურდღლებივით შეესივნენ შვილიშვილები.

ფაბრიკის კლუბის ნანგრევებზე აღიმართა „კერძო სექტორი“, მაგრამ ბინების მყიდველები ინვესტორმა ვერსად მოძებნა. თურმე ვიდაცას დაუნახავს აივნიდან გადმოშტარი არქიტექტორი. არადა გვამი ვერ იპოვეს. შესაძლოა, აიტაცეს ანგელოზებმა.

ROMA

ძველი რომის მარმარილოს ფრაგმენტები მოგვიანებით აგებული სახლების კედლებში

*
საცხოვრებელი სახლები და სასახლები სწორედ ასე ემსგავსებოდნენ ვერტიკალურ სასაფლაოებს

*
არის ამაში ფილოსოფია შემთხვევითი მკვლელობის მსგავსი რომლის გამოც ისჯებიან არც ისე მკაცრად ან საერთოდ არ ისჯებიან

*
რას არ ჩაიდენ სილამაზისთვის რას არ ჩაიდენ წარსული დროის ფრაგმენტები ჩაშენებული ყოფილ ანწყობი თითქმის ყოველთვის ასეც იყო

და ასეც იყო

ჩვენ შევინახეთ სამახსოვროდ
ვატიკანის მუზეუმში შესასვლელი
ორი ბილეთი.

*

ერთ ბილეთზე – რეპროდუქცია
სურათისა, სადაც ჯვარცმულის
სიკვდილისწინა წამებაა ასახული.

*

მეორეზე – ოქროს ჯვარი,
ბიზანტიური, მასიური ოქროს ჯვარი
უხეშად დამუშავებული
ძვირფასი ქვეთით.

*

ეს ორი გამოსახულება,
ორი ჯვარი – სხვადასხვა რამაა,
და კავშირი ამ ჯვრებს შორის
არც ისეთი აშკარაა,
როგორც ადრე მეჩვენებოდა.

*

მიკეირს, ამის მისახვედრად
იძენივე ნელი დამჭირდა,
რამდენი ნელიც მოანდომეს ებრაელებმა
უდაბნოს გავლას.

ორმოცი ნელი, ცოტა მეტიც.

*

უმეტესი და უკარგესი ნაწილი ცხოვრების.
უმეტესი და უკარგესი.

ას ათი წლისაა.
დროდადრო
თავს გრძნობს მარტოსულად. მაინც ქალია.

ზოგჯერ ფიქრობს გათხოვებაზე.

მას აქვს პრინციპი –
კაცი იყოს ქალზე უფროსი,
სულ მცირე, ხუთი წლით.

რაც, ერთი მხრივ, ართულებს ძებნას.

მეორე მხრივ, სად ეჩქარება?

აუპლიკაციზმი

(ციკლიდან „წერილები მარინასათვის“)

*

ლექსები ლექსებზე – არაფერია უფრო მოსაწყენი.
მაგრამ გარემოებები, რომლებიც თან სდევნ
ლექსებს, ხშირად არიან სახალისო, ან ტრაგიკული.
რალაც მსგავსი წერდა ჩაპლინი სესსზეც.

*

მაშ ასე, გარემოებები. სამოცდაათიანი წლების დასაწყისი.
მე და მამაჩემი სტუმრად ვართ პოეტთან.
ის და მამა ომის შემდეგ დაახლოვდნენ.
მოგვიანებით ამხანაგი გადიდაცა და –
პუბლიკაციები, წიგნები, მოსკოვი. სანყენია, მისი აღმასვლა
გამოდგა ხანმოკლე. და დაბრუნდა ოდესაში.

ის მეუბნება:

„თუ თავში მოგდის სტრიქონები,
ჯერ დაფიქრდი, რამდენად შესაძლებელია მათი დაბეჭდვა.
თუ არა – მაშინ არც დაწერო. ეს ცხოვრებას გაგიადვილებს“.

ჩვენ მისგან მოგვაქვს უხარისხო პატარა წიგნი
სამახსოვრო მინაწერით, რომელიც შეიცავს
საქმიან რჩევებს. ეს წიგნი დაეკარგა.

მომდევნო დღის საღამოა. მწერალთა კლუბში
მე დავინახე მისი ფოტო სამგლოვიარო შავ ჩარჩოში.
ეტიმებს უთქვამთ: თურმე კიბოს შეეჭამა ორივე თირკმელი.
გულის შეტევამ, ფაქტობრივად, ტანჯვისგან იხსნა.
პოეტის გული, პოეტის თირკმელი.

მამა ამბობდა, რომ გარდაცვლილს უყვარდა ცოლი
რალაც უზომოდ. მთელი სუნთქვა მას შეღლია.

*

მამას იმხანად ეშინოდა უეცარი გარდაცვალების.

*

კადრი იცვლება. ხუთმა წელმა გაიარა. ვარ
დედაქალაქში. ვუსმენ ლიტერატორს:
„თქვენს ლექსებს თითქმის რალაც აკლია.
რალაცას მაღავთ. და ვხვდები, რასაც.
იმის დაბეჭდვა, რაც დანერგეთ, არ შეიძლება.
და არც იმის, მით უმეტეს, რასაც მაღავთ.
ემიგრაცია, ჩემი აზრით, ერთადერთი გამოსავალია“.

ყველაფერი მოხდა პირიქით. ის წავიდა, მე კი დავრჩი.

მე ვცხოვრობდი ოდესაში. ხომ გესმით – ზღვა,
ალვის ხეები, ნეკერჩხლები, ნაბლები, კიბე.
ანუ არც მქონდა არჩევანი. მათ გადაწყვიტეს.

ადგილი, გარემო, ადგილობრივად დარჩენის ცოტუნება.

შემდეგ – მთავარი. ჩემები წავიდნენ. მე დავრჩი. თანდათან გამიჩნდა განცდა, რომ ბრუკლინი სადღაც აქვეა, ხუთიოდ კვარტალში ოდესის პარკიდან. დრო და სივრცე – ნიუ-იორკი და აგვისტო ერთმანეთს შეერწყნენ. ფილოსოფოსი ასეთ აღრევას ქრონოტოპს უწოდებს.

*
თქმისაც მრცხვენია, მარინა, მაგრამ მე დღემდე აღვიქვამ თავს იმ ყმანვილად, რომელიც მირობის შაბათობით „სოიუზპეჩატის“ კიოსკისკენ, ადგილობრივ გაზეთს ყიდულობს და გადაშლის მესამე გვერდზე, სადაც ეგულდება რუბრიკები „პეგასი“ ან „თეთრი იალქანი“, და რასაც ეძებს, ვერასდროს პოულობს.

ხშირად მეჩვენება პატარა კვიცი, სავსე და დანაოჭებული ერთდროულად (რაც წლები გადის, სისავსე კლებულობს, ნაოჭები ღრმავდებიან), ყალყზე შემდგარი ჩემი სახის წინ; დაიცადე, ჯერ ადრეა, დროის ფაქტორი, ადგილები, საჭიროა ლოდინი, ბოდიში, იმ კვირაში გამოიჩინე.

აი, ასეთი ქირომანტია. გოგონა ჩაივლის. ხელისგული მის თეძოზე. წამის შემდეგ – ჩემ თვალინ – კვიცი. მე მას ჩაყურებ, როგორც სარკეს. გზედგ იგივეს: ყმანვილი დიდი ჩიყვითა და მომცრო ნიკაპით.

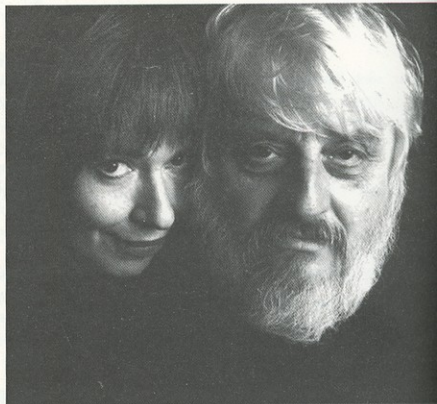
ვერ იცანი? შეხედე მარცხნიდან მეორე ვინიეტს ჯგუფური სურათის მესამე რიგში, სკოლა № 160, მე-10 „ბ“ კლასი, 1967, საიუბილეო წელი, ივლისი.

სისავსე კლებულობს, ნაოჭები, სიძაბუნე, უნიათობა, და კვიცი-სარკე სულ სხვას ირეკლავს – ჭალარა წვერი, მეჩხერი თმა, ჩამომდნარი უბეები. ამას კი ვიცნობ. ახალაა მესმის მისი ყესტის მნიშვნელობა. შეჩერდი, შენთვის გვიანია, სხვებმა იარო.

და აი, სხვებიც, ჩაივლიან და ქრებიან მოციმციმე შუქნიშნის მიღმა.

შეხედე, მარინა, ის კვიციც გაქრა. არავინ მიჭერს. მარტო დავრჩი ქვეყანაზე. აღარასოდეს აღარ წავალ გაზეთისთვის კიოსკისაკენ.

*
ანალიტიკოს-ფროიდისტი თავისთავს ეტყოდა (მე ჩემს თავს ვუთხარი): ღირებული ობიექტები,

მეუღლესთან, პოეტ ლუდმილა ხერსონსკაიასთან ერთად

ანუ – ადამიანები, როგორც ჩვენს წრეში ვუწოდებდით, იკვებებიან ჩვენი შიშით, სიძულვილით და ლობიოდით.

ბავშვობაში ვბერავთ ბუშტებს, მოგვიანებით პრეზერვატივში ჩაიცლება ჩვენი ალტკინება და გდია რეზინი ბულვარის გაზონზე ან სანაპიროზე, ქვიშაში.

სახალისო ისტორია. ბავშვობაში, სანაპიროზე, ვხედავ რეზინის სასაცილო ნაკეთობას და მამაჩემს ვეკითხები – ეს რა არის? – თვითონ ვხვდები, მაგრამ ვამონმებ. მამა ამ დროს საუბრობს ქალთან, ზღვიდან წუთის წინ ამოსულთან. ის ფეხის წვერით ჩიქუნის ორმოც ცხელ ქვიშაში და მარბავს ნადავლს, ფეხისგულით ტკეპნის ქვიშას, მასზე წაყრილს. მე მოვიხიბლე მისი ფეხის მოძრაობით და სისხარტით. „ეს, უბრალოდ, სანოვარაა, წამოწრილი გოგოების სანოვარა“. ამ საეჭვო ხუმრობის სიღრმე მოგვიანებით დავაფასე. ამ დროს ანალიტიკოსი ილევებს ჩემში და მეუბნება – შენ იგრძენი, ჭკვიანი ბიჭო, რომ მამაშენს და იმ ქალს შორის რაღაც ხდებოდა, რაც ასე კარგად მიაინიშნე შენი ნადავლით.

*
სიმართლე, მხოლოდ სიმართლე, არაფერი სიმართლის გარდა.

*
გადავიდეთ სხვა თემაზე – ნაბლის ხეზე, იმ მომენტში, როცა ვარდება მისი ტოტიდან ზღარბის მსგავსი მწვანე ნაყოფი და, გახეთქილი, ათავისუფლებს მონითალო, ნოტიო შიგთავსს. ახლა ნაბლები ქუჩაში ყრია. ან ბიჭები დაცოტავდნენ, ან მომრავლდნენ ნაბლის ხეები. იქნებ ბავშვები შეიცვალნენ?

მე კი ზოგჯერ, როცა არავინ მიყურებს, ვიხრები, ვიღებ ნაბლს და მუჭში ვმაღავ. შემდეგ მივდივარ და ის სუნთქვას მითანაბრებს, ძველებურად აღარ ვიღლები. სამი სართულიც ავიარე შეუსვენებლად და დავადექი ბავშვობის მეგობარს.

*
ჟურნალ „მურზილკის“ საფირმო ბლანკი: „ძირფასო ბორო! სამწუხაროდ, თქვენი ლექსი სახელწოდებით „ზღარბი“ – სუსტია. თემატურადაც – უინტერესო. ვერ დავებეჭდავთ. პატივისცემით, ლიტმუშაკი ბ. ბარაევი“.

რუსულიდან თარგმნა ზვიად რატინამა

სამოცდაათიანთა სსოვნა

ქვემოთა
საქართველოში

(შემოკლებული ვარიანტი)

1.

ეპოქები მაგზოლუფთან მდგომი გუშაგებებით როდი ცვლიან ერთიმეორეს. ანჟო წარსულს ზოგან გამჭვირვალე, ზოგან ბუნდოვან მღვრიე, ზოგან კი მთლად გამჭვირვალე შრეებად ფარავს. დღეს უკვე ცოტა ვინმე თუ გაიხსენებს იმას, თუ როგორ ხდებოდა სამოციანი წლების პირობით თავისუფლებაზე სამოცდაათიანთა დამრევება, ეს თავისუფლება თანდათან როგორ იმარხებოდა, როგორ უწყებებოდა სუნთქვა, ხმა და საბოლოოდ როგორ გაუჩინარდა. მაგრამ, მიუხედავად ყველაფრისა, ეს უკმარი, არამდგრადი თავისუფლება მაინც გადარჩა და დღემდე მოაღწია. მთელი ამ ხნის მანძილზე მალულად, ერთ ციდა კოშტად შეკრულმა იარსება. რაც მოედინებოდა უნდა ყვერით, იმას კუთხე-კუნჭულებში ჩურჩულებდნენ; საგამოფენო დარბაზის მაგივრად კერძო ბინა სწევდა, სადაც ექსპოზიციას სიცოცხლის რისკის ფასად ანყოფდნენ, სტამბის მაგიერ კი საბჭოდ მანქანას იყენებდნენ, გრამოფონის ფირფიტის ნაცვლად – მაგნიტოფონის ფირფიტა, TMI-26-ს, მკათედ გადანერლეს, რომელზედაც შიშინის ფონზე ხმას ძლივსა გაარჩევდით. ის გადარჩა, სამოციანელები კი მხოლოდ კანტიკუნტად შემორჩნენ. მათი მრავალქონიანადი თხოვრულება დღემდე დგას და თან იმას ფიქრობს, ჩინებ დაღუპვა ჯობდესო ასეთ გადარჩენას...

ეს ჩანაწერები ზოგადი ანალიზის მცდელობა არ გვეკონთ. ეს მხოლოდ პირადი მოგონებები გახლავთ: მხოლოდ იმას ვწერ, რაც თავს გადამხდა და რაც დანახედილებით ვიცი. მიუხედავად ამისა, მოქმედ პირებს ხშირად არ ვასახელებ: განვლილი წლების მანძილზე მათი ბედი განსხვავებულია წარმართა. ცოცხლად დარჩენილებს ჯერაც ვერ დაუყოვნებთ ვერც შიში, ვერც ეჭვი, ვერც სიძულვილი. ყველაფერი ეს თვით ამ სტრიქონების ავტორსაც ეხება.

2.

1974 წლის ზაფხულში სამსახურში სრულიად მოულოდნელად დამირეკა უცნობმა და შეხვედრა დამინიშნა. თავისი სახელი არ უთქვამს, მხოლოდ თანამედრობა და დანესებულება დამისახველა... ერთმანეთს სკვერში შეხვედით. საშუალო სიმაღლის, უნაკლოდ ჩაცმული მამაკაცი აღმოჩნდა (მაინც როგორ ახერხებდნენ, პიჯაკი და ჰალსტუხი სახედრო ფორმისავით ეტარებინათ?), სასტუმროში შესვლა შემომთავაზა. დამინისტრატორმა ქალმა ნომრის გასაღები გაუწოდა, მე კი ისეთი ცნობისმოყვარეობითა და ზოხლით შემომხედა, როგორც იმ ქალებს უყურებენ ხოლმე, მამაკაცებს ერთი-ორი საათით რომ აჰყავთ ნომერში. ავბედი-თი დანესებულების წარმომადგენელმა ნომრის კარი გააღო და ხელით მაინშო, შევსულიყავი. ნომერი სამუშაო კაბინეტითი იყო მოწყობილი და სწორედ სამუშაო კაბინეტს წარმოადგენდა. ის დიალოგები, ჩემ ჩანაწერებში რომ შეგხვდებოდა, იმ და სხვა მსგავსი საუბრებიდანაა. მას შემდეგ სასტუმროში უცხოელი სპეციალისტების მეოხებით რემონტი და რეკონსტრუქცია ჩატარდა.

იმ ნომერში ერთხანს „ავსტრიული ავიახაზების“ ოფისი იყო განთავსებული. მოგვიანებით ავსტრიელებმა ის ფართი დაცალეს. ზღვისპირა ბულვარზე გაულისას ზოგჯერ დღემდე გამკრას ხოლმე ფიქრო: ნეტავ რას შერევა ახლა ის საიდუმლოთაობა?

- ი. სთან სახლში თუ დადიხართ?
- ძალიან იშვიათად.
- აუცილებელია, იქ უფრო ხშირად იართო.
- რატომ?
- ეს თქვენ თვითონაც მოგეხსენებათ. ამ სახლში ისეთი საუბრები მიმდინარეობს, რომლის დროსაც საბჭოთა წყობას ლანდლავენ.
- და თქვენ გსურთ...
- დიას.
- ეს შეუძლებელია.
- რატომ? ამგვარი საუბრები ხომ დანაშაულებრივია, ის ჩვენი ქვეყნის კანონებით ისევეა. დანაშაულის მხილება საბჭოთა მოქალაქის ვიღაცა.

- ეს შეუძლებელია.
- რომ შეტყობო, ვიღაც დანაშაულს, მკვლელობას გვეგება – მაშინ ახელდით?
- ვამხელდი.
- ესე იგი, ანტისაბჭოური საუბრები მკვლელობის ტოლფას დანაშაულად არ მიგანიათ?
- არ მიმანია.
- ის თუ ციკით, რომ ამგვარი შეხედულებებით ჩვენ ქვეყანაში ცხოვრება გაჭიჭირდება?
- ემიგრაციას მთავაზობთ?
- და რა აზრის ხართ ემიგრაციაზე?..

ინიციალი ი. ერთ-ერთი იმთავანია, ვისი გამოფრევა შემძლია – ეს ვიარეულე იგრუნოვია, ამ უბრალოდ ვიარევი. ამჟამად – რუსეთის მოქალაქე, სახელმწიფო ღუმას ყოფილი დეპუტატი, პარტია „იპოლოკოს“ წევრი, რომელმაც მოგვიანებით ჩამოაყალიბა საკუთარი პარტია СЛОН. როგორც ჩანს, გადავიწყნა, რომ СЛОН აბრევიატურაა და ჯერ Соловешкий Лагерь, შემდეგ კი: Смерть Легавам От Ножа. ჩვენი ნაცნობობის პერიოდში ვიარევი სტუდენტ-ეკონომისტის გახლდათ, რომელსაც სწავლა არ დაუსრულებია, მშენებლობაზე მუშაობდა და ფარულად ეწეოდა „ბიბლიოთეკარობას“. იგრუნოვს სპეციალური ბიბლიოთეკა ჰქონდა. ყველაფერი ის, რაც თიხ-მოციანი წლების ბოლოს სექტანთანაა ჟურნალ-

ეპში დაიბეჭდა, მას ჯერ კიდევ მაშინ ჰქონდა თავის ბიბლიოთეკაში (ცხადია, თუ იმ წიგნებს არ ჩათვლით, სწორედ იმ დროს რომ იწერებოდა... პირადი ბიბლიოთეკიდან წიგნის გაცემისას, როგორც წესი, მიხოვნელს ორ პირობას ვუყენებ: არავის მისცეს და, რაც შეიძლება, სწრაფად დაბრუნდეს. ვიარჩის ბიბლიოთეკის პრინციპები კი სრულიად სანინაღმდეგო გახლდათ: წიგნი, რაც შეიძლება, დიდხანს უნდა გაგეჩერებინა და, რაც შეიძლება, მეტი სანდო ადამიანისათვის გადაგეცა ნასაკითხად. ადამიანის სანდობა ინტუიციით, შეუიარაღებელი თვლით და, სამწუხაროდ, ხშირად მცდარადაც განისაზღვრებოდა. საკუთარი „საბიბლიოთეკო პრაქტიკიდან“ ორ მაგალითს მოგიყვანთ.

– გამგებლობე! – მითხრა ერთი ნაცნობი როგონას მამამ, როცა ფოტოალბომის სქელი დასტა (სოლუენიკინის „პირველ წრეში“) დამიბრუნა, – დიდი სიამოვნება მივიღე! ჩემთვის ეს წიგნი განსაკუთრებით საინტერესოა, რადგან მე თვითონ ემუშაობდი „გულაგის“ სისტემაში, სწორედ, აი, ასეთ „შარაშკაში“. ბაღრაგად. უმძიმესი სამუშაო იყო. განსაკუთრებით თრული იყო სასადილოში ზოგად მეთვალყურეობის განცემა, რათა პატიმრებს ერთმანეთში მაინცდამაინც ბევრი არ ელაპარაკათ. ვერ წარმოადგენთ, მაგიდებზე რა ჰქონდათ: წინბურას ფაფა. თქვენ წარმოადგენდათ კი არ გაქვთ იმაზე, თუ რა იყო მაშინ ჩვენთვის წინბურას ფაფა? ერთხელ მაგიდაზე ლიმონი დადინახე. ვერც იმას ავიწყრთ, თუ რა იმას წინააღმდეგ მაშინ ლიმონი. რა თქმა უნდა, ალბა შგევქლო, მაგრამ პატიოსანი ადამიანები ვიყავით. უფერას კი მაგნებლები, ნაძირლები უჩადნენ. იქ ერთი აკადემიკოსი იყო, ივით რა ჩადინა? განგებ აურიან კრესერის მოქლონები: რომელიც წყალქვეშა ნაწილისთვის იყო განკუთვნილი, წყალზედ ნაწილზე დაამაგდებინა, წყალზედასი კი – წყალქვეშაზე, წარმოადგენიათ?

ჩემ შეცდომას საბუდისნერი შედეგი არ მოჰყოლია: ნაცნობის მამას არასად არ უჩივლია, უბრალოდ, მოხოვა, კიდევ რაიმე ასეთივე საინტერესო მომეტანა ნასაკითხად. ჩვენ ვინრო წრეში კი მას მერე კარგა ხანს მიმოდიდა გამოთქმა „კრესერის მოქლონები“...

ზოგიერთ ნაცნობს არაოფიციალური საგამომცემლო პროდუქციის დანახვაზე გული უსკდება. იმ პერიოდიდან დღემდე შემოდირა ბულგაკოვის „გმასკიად“, („ნედრა“, 1922) – ცხადია, ქსეროასლი, ოღონდაც ორმხრივი, შესაფერისად შერჩეული ქალაქად, შესაფერისი ყვით. მოკლედ, წიგნი დიდი რუდუნებით იყო დამზადებული და „ცოცხალს“ ჰგავდა. ერთმა მეგობარმა ნასაკითხად გამომართვა და ორიგინალი ეგონა. მაგრამ კითხვის პროცესში თავზარდამცემი ჭჭუ-

მარიტება ამოიცნო: ხელში „სამიზნადიტი“ ეჭირა! არადა კრესერისტი იყო და პირველი პარტიული ორგანიზაციის ცხოვრებაში აქტიურად მონაწილეობდა. იმავე დღეს (შესაძლოა, იმავესევეს) აფექტურ მდგომარეობაში მოვიდა ჩემთან, წიგნი დამიბრუნა და თან „პროვოკაციამ“ დამდო ბრალთ.

გამოიცანით, ახლა სად არის. რა თქმა უნდა, აშშ-ში. ახლა იქაური კონგრეგაციის ცხოვრებაში იღებს აქტიურ მონაწილეობას. ოთხმოცს იქნება გადაცილებული...

3.

რაც უფრო გრძელდებოდა წიგნის ხელიდან ხელში გადამცემაზე ჯაჭვი, მით უფრო მოსალოდნელი ხდებოდა მარცხი. თუმცა მით მეტი შანსი ჰქონდა მას, ვინც ამ ჯაჭვს გადაყვებოდა, იმ მტკიცე რგოლს გადაჰყროდა, რომელიც მისთვის უკანასკნელი აღმონდებოდა. ამგვარი ევრეკტი კაკალი წარმეუხერხდაც აცხადებდა: „წიგნი სტალინის ბაზარზე შევიდნე. ვისგან, არ მახსოვს. მისი ანტისტალინური შინაარსის შესახებ არაფერი ვიცოდი, მე თვითონ ჯერ არ წამიკითხავს.“

ამგვარი ასხან-განმარტება ფანტასტიკური სულაც არ ყოფილა. „სტალინკონკაზე“ იმხანად სულ ყველაფერი იყიდებოდა, რაც კი მოგესურვებოდათ, ძველი ხატებით დანყებული და „საბჭოთა საზოგადოებრივი და სახელმწიფო წყობის“ გემო-ბავილი“ ლიტერატურით დამთავრებული. რამდენჯერმე მინახავს გადიდან ორბოებული (მესამე ტომი მაშინ ჯერ არ იყო გამო-სული) „არქიპელაგი გულაგის“. ფასი ოთხმოციდან ას მანეთამდე მერყებოდა. ხოლო შეძენის შემთხვევაში წიგნი შესაძლოა ბევრად უფრო ძირადაც დაგვდომოდათ. „მიხოვნელთა კლუბის“ წევრები კონსპირაციისათვის (უფრო კი სახუმაროდ) სახელწოდებებს უცვლიდნენ წიგნებს: „არქიპელაგ გულაგს“ ჩვენ ენაზე „კუნძულები ოკეანეში“ ერქვა, „ექიმ ვივარს“ – „მედთანამშრომელი იურა“, ანდა უბრალოდ „აიბოლიტი“...

აი, ბიბლიოთეკარი მავან სტუდენტს გადასცემს ფოტო-სახეების მორგე სქელ დასტას (საუბარი ისევ იმ „არქიპელაგზე“). სტუდენტი მას ნასაკითხად მავან დოცენტს ათხოვებს. დოცენტის ხელიდან კი წიგნი იქ ხედება, „სადაც ჯერ არს“. მისი თქმით, მას ქუჩაში სამოქალაქო სამოსში ჩაცემული ორი პირი მიუახლოვდა და უთხრა: „ჩვენთვის ცნობილია, რომ თქვენ ხელთ გაქვთ ესა და ეს წიგნი. მოგვეცით.“ მანაც მისცა. და სტუდენტი დაუსახელა. სტუდენტმა კი – ბიბლიოთეკარი. შემდგომში სტუდენტმა თავისი ჩვენება უარყო, ქალაქი დატოვა, დურგლობად, ავეჯნება და წერილობ „სამიზნადიტი“ ჟურნალში. ამას დაპატიმრება და გადასახლება მოჰყვა... ჩვენი „წრის“ სამედიცინო ფრაქციამ ამგვარი შემთხვევებისათვის ეს დიაგნოზი გამოიგონა: „უზედური შემთხვევა. ბედის ნაშაღვრებად მოტივირებული.“ ვინც „ამტვრედა“, „თაბაშირას“ ისინი გადებდნენ: ვერც გაინტერესო, ვერც ამოისივებოდა... იმ სახელზე, კი, სადაც დოცენტი ცხოვრობდა (ის დიდი ხნის წინათ გარდაიცვალა), ახლა მისი სხონისადმი მიძღვნილი მემორიალური დაფა კიდა.

იმ შემთხვევას ვიარჩის ბონის ჩხრეკა მოჰყვა, შემდეგ დაპატიმრება, ოლესანი ჩატარებული ფსიქიკური ექსპერტისა და ფრად ბუნდოვანი დასკვნით, შემდეგ იგივე პროცედურა მოსკოვში, რომელსაც უკვე სრულიად განსაზღვრული, მტკიც: ნინანსარ განსაზღვრული დასკვნა მოჰყვა. კონსპირატორებად დიდად ვერ ვივარგეთ. როდესაც იგრუნოვს კარზე „სტუმრები“

1976 წ.

მიადგენ, ის მაგიდასთან იჯდა, ყველა მხრიდან „სამიზნად“ ყველაზე „მაგარი“ ნიშნები ედო და მანქანაზე ბეჭდავდა წერილს „მიმდინარე მოვლენების ქრონიკისათვის“. „შემობრძანდით, – გასძახა ვიარეკმა, – კარი ღია.“

ჩხრეკასა და დაპატიმრებას შორის დროის შუალედში მე და ვიარეკი ერთმანეთს ოპერის თეატრის წინ შეგვხვდით. შესანიშნავად ესმოდა, თუ რა მოელოდა. ჩვენი საუბარი ანდერძის კითხვას უფრო ჰგავდა. მან გარკვეული მითითებები მომცა, რომელთა უმრავლესობის შესრულებაც მოვახერხე...

– სოლფენიციონის შედეგზე რაღას გვეტყევი? „არქიპელაგ გულაგზე“? ნაიტიხული გაქვთ?

– არა.

– მაშ, ასე ხშირად რატომ ახდენთ მის ციტირებას მეგობრებთან საუბარში?

– მე მხოლოდ იმ ამონარიდების ციტირებას ვახდენდი, საბჭოთა პრესაში რომ დაიბეჭდა.

– არა, ის ნაწყვეტები, რომლებსაც საუბრისას ახსენებდით, საბჭოთა პრესაში არ გამოქვეყნებულა.

– თქვენ რა, ყველა გამოქვეყნებული ფრაგმენტით და ყველა ჩემი საუბარიც ზეპირად გახსოვთ?

– სპეციფიკური პროფესია გვაქვს...

4.

ინგლისელი პოლიტოლოგი ერნსტ გელენერი ჯერდებოდა „ეკონომიკურად ჩამორჩენილი სახელმწიფო, რომელიც კონსტრუქციის გარეშად სასესებო ტექნოლოგიას ეყრდნობა, საზოგადოებასთან წინააღმდეგობაში შედის და თრგუნავს მას. დათრგუნვის ტექნოლოგია წარმოების ტექნოლოგიაზე უფრო ადვილი გადმოსალეობა, თანაც, სწორედ ძალადობრივი ტექნოლოგიების გადმოღებაა ყველზე ხშირი.“

იმ წლებში მაღაზიის დახლზე ნორმალურ ელექტრონულ ტექნიკას ვერ ნახავდით. ხოლო მოსკოვში მშენებარე აშშ-ს საელჩოს შენობის კედლები ისე მსუყედ ყოფილა გაძეძგილი ჯაშუშური ტექნიკით, რომ ამერიკელებს შენობის აგურ-გვრ დაწერევა უფრო ეადვილათ, ვიდრე აგურებიდან სასმენი აპარატურის ამოჩვენება, აი, ისე, როგორც ქიშიზს ეჩიჩქნით ხოლმე ფუნთუშებიდან. მშენებლობაზე მოდარაჯე ამერიკელი საზღვაო ქვეითები ჩვენი „უბრალო გოგონების“ ხიბლს დაჰყვენენ, გოგონები კი თავის დროზე დაჰყვენენ „ორგანოებს.“ ჩვენი თანამგზავულებისადმი დროებით გაღვივებული ენება საზღვაო ქვეითებს ძვირად დაუჯდათ.

თუმცა ხსენებული ტექნოლოგია მხოლოდ ელექტრონული არ ყოფილა, არამედ ფსიქოლოგიურიც. მას თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში სრულად იყენებდნენ ისინი, ვინც პროფილაქტიკურ საუბრებს აწარმოებდა. გარკვეულწილად თეორიას მიმართავდნენ (მაგალითად, საგანგებო ინსტრუქცია მიუთითებდა შეფობაზე აყვანილ პირთან „ურთიერთშეხების წერტილების“ მოძებნას და ასწავლიდა კიდევ, თუ როგორ მიეღწიათ ამ შედეგს(ათვის), გარკვეულწილად კი – „პრაქტიკულ გამოცდილებას“. მაგალითად, ერთი პიროვნების დაშვებებს განსხვავებულ სტილში მოქმედი რამდენიმე გამოძიებული აწარმოებდა. ერთი სამართლიან ოფიციალურ აღშფოთებას გამოხატავდა (ამას ერთვოდა არაოფიციალური უამისოზო, ლანძღვა და აგრესია), მეორე – გულგრილობასა და ხაზგასმულ თავაზიანობას (რომელიც, როგორც ჩანს, კანონს ახასიათებს), მესამე გაგებით და თანაგრძნობითაც კი ეკიდებოდა. ეს გამოცდილება ცნობილია ავადსახსენებელი ოცდაათიანი ბიდან მოყოლებული და არც ოთხმოციანი წლებში დაუკარგავს აქტუალობა...

ჩემი „დაშუშავებაში“ მეოთხე თანამშრომელიც მონაწილეობდა. მასთან მხოლოდ „უფროსის“ არადადამიანური ყვირლის მოსასმენად მიმიყვანეს. ჩაუსვნილი, ოდნავ მელოტი, სქელნარბა კაცი ათი წულის განმავლობაში თითქმის შეუჩერებლად მიყვიროდა, რის შემდეგაც კვლავ გამიყვანეს. დაახლოებით ერთი თვის წინათ სასაფლაოზე მეგობრის საფლავი მოვიწახლეთე და უეცრად გამბურძღლა. ხეივანის მარჯვნივ, ქვის ობელისკიდან ნაცნობი სახე მიმხერდა...

5.

კიდევ ერთი დამახასიათებელი ილეთი ჰქონდათ. ხდებოდა შეფობაზე აყვანილი პირის შესახებ არა იმდენად კრიმინალური, რამდენადაც ძალზე პირადული ინფორმაციის მოძიება. ასეთი ცნობების მოპოვება ძალზე ადვილი იყო სწორედ მათი უწყინარობის ხარჯზე. შეგებდა მასთან საუბარში რაღაც ამის მსგავსი ჟღერდა: „ჩვენ ისიც კი ვიცით, თუ ვის გაჰყვა ცოლად ტბაში პეტროვა, რომელსაც მეორე კურსზე ხვდებოდით...“ ადამიანი

მამინვე ყურებს ჩამოყრიდა ხოლმე: ესეც თუ იცან, არც სხვა დანარჩენი გამოუპარებოდათ... მუდამ რჩებოდა გარკვეული პროცენტი იმის აუბათიებისა, რომ სწორედ შენი უახლოესი მეგობრისა ჩამოშვები და ეს თანხულებების მანძილზე შხამადა დაძაბინათ ურთიერთობებს.

ყველასათვის ცნობილია იმდროინდელი ანგელოტი სუკ-ის აგენტის შესახებ, რომელიც ღირსების იმას საყვედურობს, სიმფონიის შესრულებაში დასარტყამი საკრავი ასე ცოტა ხანს რატომ მონაწილეობსო. «ყოველ ინსტრუმენტს თავისი პარტია აქვს,» — თავი იმართლა დროიორ... «პარტია ყველას ერთადერთი გვაქვს, — შეუსწრაო ოპერმუშაკმა, — დარტყმა კი უფრო მეტია საჭირო!» რეალურ ცხოვრებაში სიმღერებისა და ანგელოტებისათვის არავის სცხვოვდა. გთავაზობთ მცირე ამოცანას. ბ.-სთან მისი მეგობარი ლ. მიდის და მიჰქვს «საბჭოთა საზოგადოებრივი და სახელმწიფო წყობის ცილი-სმანამებელი» ლიტერატურით სავსე პორტფელი. სთხოვს, ერთი-ორი დღით შემიწახეო. მაგრამ მეორე დღეს კარზე დაუბატყებელი წარუშვდეს მიადგებიან და ჩხრეკის ორდარი წარუდგენენ. ბ. დაბატმირებულია, ლ. კი — არა. ყველაფერი იქითკენ მიდის, რომ ლ.-საც უნდა გაუფუჭდეს საქმე (ისიც გაზრტიკეს და არცთუ უშედეგოდ), მაგრამ ის სამსახურსაც კი არ კარგავს. ლ. სხვა ქალაქში გადადის, შემდეგ კი ემიგრაციაში მიემგზავრება. მისი ათობით მეგობარი კი ტვირის იჭყლეტს იმაზე ფიქრით, თუ როდისკი მოიტანა ლ.-მ პორტფელი, რატომ არ ახლეს ხელი, ან რას აკეთებს ამჟამად საზღვარგარეთ.

ჩემი მეგობარი ხ. სუკ-ის მითითებით ინსტიტუტიდან გარიცხეს ოდესურ ქორწილში შემდეგი სიმღერის შესრულებისათვის: «Если в кране нет воды, воду выпили...»

— საქორწინო სუფრასთან მსხდომი ჩამშვებები ერთბაშად გამოცოცხლდნენ, — ნალვლიანად ხუმრობდა ჩემი მეგობარი, — ეს სიმღერა მანამდე მხოლოდ დაკითხვის ჩანაწერში ჰქონდათ მოსმენილი.

რამდენიმე წლის წინათ მეგობრის სასანა-ლელებით აღდგენა შესთავაზეს; სანაცვლოდ კი საეციფიკური სამსახურის განევა მოსთხოვეს. მანაც ცდუნებას ვერ გაუძლო და ქალაქის ხელი მოანერა. ამის შემდეგ პატიოსნად გაგ-ფაფრთხილა, მისი თანდასწრებით ზედმეტი არ გველაპარაკა, თორემ...

— არ შეგიძლია უბრალოდ მოგვისმინო და მათ არაფერი შეატყობინო?

— არ შემიძლია. სხვაგვარ შეიძლება შეატყობინოს და მაშინ მიხვდებიან, რომ არ გემუშაო. ეს თუ გაიგეს, დავიღუპებით.

მაღე სხვა ქალაქში გადაინაცვლა. არ ვიცი,

მოახერხა «კუდიის მოძრობა» თუ ახალ ადგილასაც მიადგნეს.

ოპერმუშაკის ლოგოკა ცხადზეც ხალაი: რაკი შენმა მეგობარმა შენ შესახებ გვიამბო, შენც შეგიძლია გვიამბო მის შესახებ... «ნურაფერს იტყვი» — გვასწავლიდა «სამიზნადის» დაწერედი ნესი, — მათ არაფერი იცინა და რომც იცოდნენ, დასაბუთება სჭირდებოდა, არაოცოციალური ინფორმაცია ოქმის ენაზე აქვთ გადასათარგმნი. ნუ გახდები მთარგმნელი! დასაბუთება ცნობების მოპოვებაზე ბევრად უფრო რთულია.

— არ მესმის, რატომ ამბობთ უარს ლაპარაკზე. ჩვენ ხომ მხოლოდ იმას გთხოვთ, გაგაგებინოთ, თუ როგორი ადამიანები არიან თქვენი მეგობრები. დაუკვირდით, ლ. ორმაგ ცხოვრებას ეწევა.

— ამის თაობაზე არაფერი ვიცი. ლ. შესანიშნავი პროფესიონალია, ბევრს მუშაობს, მეცნიერებითაა დაკავებული. ფეიქრობ, ორმაგი ცხოვრებისათვის უბრალოდ დრო არ ეყოფოდა.

— ნ.-სთან მის კავშირზე რას იტყვით? თანაც, ცოლის ზურგ-სუკან! და ტაძარშიც დაიარება.

— ამის შესახებ არაფერი ვიცი.

— თქვენ ხომ ერთი სამეგობრო გყავთ და სუფრას ერთად უსხედხართ ხოლმე.

— არ მასსოვს.

— მე და თქვენ ბევრი გვაქვს საერთო... ცოლებიც კი ორივეს ბელორუსიიდან გვყავს, თანაც ერთი და იგივე სოფლიდან, რეჩიცადან.

— ამაში ცდებით. ჩემი ცოლი მართლაც ბელორუსიიდანაა, ოღონდაც დობრუშვიდან. რეჩიცადან კი ექიმ კ.-ს ცოლია. კ.-მ ამასწინათ ოჯახის შესახებ გამომოკითხა. თქვენი დავალებით ხომ არა?

— ამას მოსდევს ყვირილი:

— შეშაბადებულია! ხომ ვამბობდი, შეშაბადებულია-მეთქი!

6.

ორიოდ სიტყვა იმ წლების ცენზურისა და რედაქტირების თაობაზე. იმხანად გამოცემლობებში არავინ მიიტანდა ისეთ რამეს, რაც ცენზურას თუ იდეოლოგიურ რედაქტირებას საჭიროებდა. პერესტროიკისწინა ჟურნალში გულახდილი წერილის გაგზავნა საკუთარი თავისუფლების ხელყოფას უდრიდა. თანაც, სასამართლო-ფსიქიატრიული ესპერტის განყოფილებაში, სადაც გარკვეულ დრომდე მიმგებნენ, ჩემი თვალით ვნახე ჟურნალ «ზნანზე სილას» ბლანკზე დაბეჭდილი მსგავსი შინაარსის წერილები: ქალაქ მოსკოვის სუკ-ის განყოფილების უფროსი. გიგ-ზავნით მ.-ს წერილს, რომელიც შეიცავს ეთნოგენეზის, ჩვენი აზრით, საეჭვო თეორიას. რედაქტორის მოადგილე ეს და ეს. აი, ასე, ბატონებო. საეჭვო თეორიისათვის — ციხეში! დაე, ვისაც ეს ევალება, გარაკიკოს. და მართლაც «არკვევდნენ»...

— თქვენი მეგობარი პატიმრობაში ღმერთის არსებობის ერთ-გვარი მათემატიკური დამტკიცების შემუშავებითაა დაკავებული. თქვენ როგორ უყურებთ ამას?

— მათემატიკით არ ვარ. ფეიქრობ, ღვთის არსებობა დამტკიცებდა არ საჭიროებს. ღვთის არსებობის დამტკიცებების შესახებ თუ რამე ვიცი, «ოსტატსა და მარგარიტაში» ამოვიკითხე.

— მე კი ეს რომანი არ წამოკითხავს. იცით, ბევრი საშუაო მაქვს, ვერადერთი მოვიცალე... ჰო, მართლა, თქვენ რომელი გამოცემა გაქვთ წაკითხული? ჩვენი თუ ის, მიუნენში დაბე-

ბელიაო. მაგრამ ნაკითხულს სერიოზულად არ ვაცნობიერებდი. ახლა კი ხშირად მაგონდება იმ აბზაცის ბოლო სტრიქონები: „მამ, თუკი ასე უნდათ, იცხოვრონ ცალკე. მალე მიხვდებიან, რომ დამოუკიდებლობა ყველა პრობლემას ვერ გადაუჭრით.“

აი, უკრაინის თემასთან დაკავშირებული კიდევ ერთი ეპიზოდი. ვესაუბრები ჯარში განწვეულ ერთ სოფელზე ბიჭს. საუბრის მიზანი – ინტელექტუალური უკმარობის გამოვლენა. ბიჭს ამ ქვეყნისა საერთოდ არაფერი გაეგება. ბოლოს მოთმინებას ვკარგავ:

– ის მაინც თუ იცი, რომელ ქვეყანაში ცხოვრობ?

– ვიცი. უკრაინაში.

– დედაქალაქი?

– კიევი.

– სსკრ რა არის იცი?

– ????

1975 წელი იყო. ბიჭი წინასწარმეტყველი გამოდგა.

ამ დღეებზე კი: რა არის СССР? – რამდენიმე პასუხი არსებობდა. ანტისემიტური: სამი სრულია და ერთი რიკვა. პოლიტიკური: *Смерть Сталина Спасет Россию*. ეს მეორე პასუხი ერთ ჩემ ნაცნობს თავისუფლების ხუთწლიან აღკვეთად დაუფრდა.

8.

სამოცდაათიანთა მიწურულის ის დღე გუშინდელივით მახსოვს. მიძიმე სამუშაო დღის შემდეგ შინ გვიან მივედი. ოთახში ბნელოდა. რადიოშიღელიდან დიქტორი ქალის ხმა ისმოდა. მის მიერ წარმოთქმული სიტყვები რომ გავეიგონ, ბნელი ოთახის შუაში გაშვებული დავრჩი, ტანთ არ გამიხდია. დარეკა ტელეფონმა. მამა მირეკავდა. „გაიგე?“ – მკითხა. „გაიგე“, – ვუპასუხე. მამამ ყურმილი დაკიდა. შემდგომი განსჯა სატელეფონო არ გახლდათ. ჩვენ ავღანეთში შევიყვანეთ ჯარები... ამის გახსენება შეუძლებელი იყო. პირველი, რაც გავაკეთე, ეს იყო: წიგნის თაროს ვეცი და კიბლინგი ჩამოვიღე. ვიპოვე და ნაეიკიხე ის ლექსი, რომელსაც შემდგომში ასე ხშირად გაიმეორებენ „ჩამაპალი ინტელექტულები“ თავიანთ აკრძალულ საუბრებში. თავისთავად ეს ლექსიც ლამის აეკრძალათ: „ფონი, ის ფონი, ფონი ქაბულზე, ქაბულის ფონს გასვლა და წყვიდაი!“

სალამოს ხატმწერი ხელოვანი მესტუმრა: ზორბა, შავტუხა, ხუჭუტთიანი და ხუჭუტწვერა. ოთახში ბოლთას სცემდა და ხელებს იქნევდა. დახლეობით ამას ამბობდა:

– ვერასოდეს ვივიქრებდი, რომ წინასწარმეტყველად ყოფნას არავითარი გონებრივი

თუ სულიერი ძალისხმევა არ სჭირდება. რა ადვილი ყოფილა! ჯვალთი შეიძინე და ბრეჟნეფს ეახელი. უთხარი: „ო, გენიალური, უფრო სწორად, გენერალური მდივანო! მე, მონამ ღვთისა, ვიხილე სიზმრად ლომი, რომელმაც ჭიანჭველების ბუდეში ჩაყო თათი და ამოღება მანამ ვერ მოახერხა, ვიდრე ჭიანჭველებმა ძირში არ მოაჭამეს. მაშინ ლომი კოჭლობით გამორდა იქაურობას...“ აი ასე ეტყვი და პირდაპირ ფსიქიატრიულში ამოვიფოთავს, თუმცა იქ შენ კი არა, თვით ლეონიდ ილიჩის ადგილია. გერონტოლოგიის განყოფილებაში.

– ერთი რამ დაიმახსოვრეთ. აქ თქვენ სრულებით არანაირი მომავალი არ გაქვთ. არც თქვენ ვაჟს აქვს მომავალი.

– ბავშვს ემუქრებით?

– თქვენ ვაჟს თქვენვე ემუქრებით. შეგნებულადაც რომ არ ჩაუწეროთ ანტისაბჭოური სულისკვეთება, ის მაინც თქვენი გავლენის ქვეშ დარჩება. თქვენ შეხედულებებს გაიზიარებს. ხოლო თქვენი შეხედულებების მქონე ადამიანს ჩვენ ქვეყანაში მომავალი ვერ ექნება.

ახალი ათწლეულის მოსვლასთან ერთად არაფერი შეცვლილა. მიმდინარეობდა 1980 წლის ზამთრის კამპანია, რომელსაც ლექსების კრებულთა მიუძღვნა ნობელისა და ნობელიანტმა იოსებ ბრიდსკიმ და პროტესტი გამოუცხადა მეორე ნობელიანტმა, ანდრია დიმიტრის ძე სახაროვმა. აგერ, სიცრუის მორიგი დესპანი ჩამოგრძნა და სულისმაცხოვრებელ საუბრებს გვიტარებს. დიდი გზნებით ლაპარაკობს აკადემიკოს სახაროვის „პათოლოგიური სიჯიუტის“, მისი ნილისტური სახის, გაყინული მზერის, პარალ-ოკური რეფორმატორული იდეების შესახებ. „მე ვფიქრობ, – ღალადებად ლექტორი, – თუკი ამ, უკაცრავად პასუხია, კაცობრიობის თავისუფლებისათვის მეზრძოლს სამედიცინო კომისიას გავასინჯინებთ, ექიმებს სულაც არ გაუჭირდებათ სწორი დიაგნოზის დასმა: შიზოფრენია.“ მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენგან, მსმენელებისაგან განსხვავებით, ლექტორს არც ფსიქოლოგიური, არც ფსიქიატრიული განათლება ჰქონია, მას არავინ შეჰპამათებია: დრონი მეფობენ და არა მეფენი. ილაპარაკე, ახლა

შენი დროა. შენი ათნეულები, შენი საუკუნე. ვინ იცის, იქნებ მარადისობაც შენ გეკუთვნოდეს. ილაპარაკე, ატრიალე ბედის ბორბალი, ჩვენ კი გავეშვებით. ვიდრე ეს ბორბალი ჩვენზე არ გადავვივლის...

ისევ ის ჩურჩული ბნელ კუთქებებში, ისევ ის ფოტოკალები, „სამიზნადი“. ისევ ის შიში. ისევ ის კი არა, უფრო ძლიერი. იმიტომ, რომ სახელმწიფოს უკვე მობზნდა მიწელი ეს „განსვავებულად მოაზროვნენი“, „ნაციონალისტური ნაძირლები“, „დაქირავებული აგენტები“, „ფსევდოდემოკრატი დემაგოგები“. ოდესაში ჩხრეკა ჩხრეკაზე მიმდინარეობდა. დააპატიმრეს პიოტრ ბუტოვი — იმხანად „ბოლშევიკის საქმის“ სულისჩამდგმელი. ყოველი სიტყვა, რაც კი ბაგეს სწდებოდა, მაშინვე ცნობილი ხდებოდა ორგანებისათვის. კარგ ღონად ითვლებოდა „საცდელი ბოცვრის“ რომელიმე ამხანაგის გამოახება და მისთვის თქმა: „კი მაგრამ, ეს თქვენი მეგობარი მის მიჰქარავს? რაში აწყობს, ეს „სამიზნადი“ რომ აიკიდა? (ანდა დაპატიმრებულთა ოჯახების დასახმარებლად ფულის შეგროვება. ანდა „სამიზნადური“ ყურნალები-სათვის წერა. ან კიდევ არასაიმედო პირებსა თუ უცხოელბთან ურთიერთება. ურჩიეთ, ჩვენთან მოვიდეს და მოინანიოს.“

9.

მაშინ, 1981 წელს, ზოგი წავადა წიგნებს, ზოგიც მალავდა. ყველაზე ცხელ დროს მიერკავს მეგობარი: „ბორია, ნაილე წიგნები. დედა წინააღმდეგია, რომ ისინი მის შევიანხოთ.“

დახე სასწაულს! წიგნების ნაშრობა მართლაც მოხერხდა. ესე იგი, ყველა საუბარს როდი ისმენდები. ან იქნებ ჩანანერის გულდასმით შესწავლა ეზარებოდათ.

წიგნების შენახვაზე უარის მიქმედ მეგობარსაც შეიძლება გავუთქო. თუდაც ის, რომ დროებით მაინც დათანხმდა თავისთან ძირკამოთხრელი ლიტერატურის მიმალვაზე, უკვე ბევრ რამზე მეტყველებს. მასთან წიგნების შენახვის შეუძლებლობას სრულად პროზაული მიზეზები ჰქონდა. დედამისი ექიმი-გინეკოლოგი იყო. ავადმყოფები ხშირად „უშადლიან“ ექიმზე. მაგრამ გინეკოლოგებსა და კბილის ექიმებს, როგორც წესი, უფრო ხშირად უშადლიან, ვიდრე ნევროპათოლოგებსა და თერაპევტებს. ასეც ხდება: პაციენტი ექიმს ფულით საესე კონვერტს აძლევს, მეორეში კი მავზურებულ წერილს დებს და სოციალისტური საკუთრების ძარცვასთან ბრძოლის განყოფილებაში (ОБХСС) გაზენის. მერე იწყება რაც იწყება: შემოწმებები, დაკითხვები, ჩხრეკა, ხშირად დაპატიმრება და ციხეც. ჩემი მეგობრის დედასაც სწორედ ასეთი უბე-

დურება დაატყდა თავს. იქაც ჩხრეკას ელოდნენ და არ სურდით, ფინანსურ მუხლს პოლიტიკურიც ზედ დამატებული ჯალდა. ტელეფონით არ შედრეკა, მაგრამ წერებმა უმეტესად ერთი დღის შემდეგ წიგნებიანმა ჩანთამ ქალაქ ნიკოლაევიში გადაინაცვლა, სადაც ექვსიოდე წელი დაჰყო. რაღაც სასწაულის ძალით ყოვლისგამაგონე ყურებს ეს სატელეფონო საუბარი გამოიჩინა. როგორც წესი, ტელეფონით ასეთ რამეს ამბობდნენ ხოლმე: „ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა შემოიარეს, ორი წიგნი ნაილეს, დამპირდნენ, კიდევ მოვალთო...“ პეტერბურგში „სამიზნადს“ „ბამბას“ უწოდებდნენ, ამიტომაც საქალაქმთროსის საუბრებში ამგვარ ფრაზებს გაიგონებდით: „რამდენიმე კილო ბამბა გამომარივეს, ბორიას და ლენას გადაეცით, მყიდველებს დაელოდონ.“ ვფიქრობ, ეს უფრო კონსპირაციის თამაში იყო, ვიდრე სიფრთხილის რეალური ზომები. ყოველ შემთხვევაში, დაკითხვისას ირკვეოდა, რომ ოპერმუშაკები გამოგნებლად გათვითცნობიერებული იყვნენ. დამიფრული ინფორმაციის ტელეფონით გადაცემის მცდელობა ბავშვურ თამაში უფრო ჰგავდა. საერთოდ, იმ წლების საქმიანობაში ბევრი რამ იყო ბავშვური...

მხოლოდ ჩვენ როდი ვთამაშობდით, ჩვენც გვეთამაშებოდნენ. აი, 1975 წლის ეპიზოდი. ოვიდოპოლიდან ოდესაში მიმავალ მანქანას დავემგზავრე. მანქანაში უცნობი კაცი ჩაჯდა. ყურადღებით დამაკვირდა და მითხრა: „თქვენთვის ციბიშიში ყოფნა არ შეიძლება. იქ მოკვდებით!“ ვუპასუხე, ციბიშიში ყოფილიყავი და იქაური ჰავა დიდად არ მაშინებს-მეთქი (იმ პერიოდში საცხოვრებლად ტომსკში გადასვლას ვფიქრობდი). კაცმა გამიღიმა: „ამას არ გეგულსხმობ? აი, რას ნიშნავს გამოთქმა „ცისკლეები ჩურჩულებენ“? ასე მიმს ამბობენ, როცა ჰაერში ყურის უმცირესი ნაწილაკები ელავს. თქვენ ამას ვერ გაუძლებთ.“ ამის შემდეგ მანქანა გააჩერებინა და ჩავიდა. დღემდე ვერ გამოგია, დამთხვევა იყო თუ ასე შეეცადნენ ჩემ დამინებას? მსგავსი გამოცდილების შესახებ სხვა არავისგან მსმენია.

ანტისაბჭოური თამაში ხშირად სრულად ყოფით ღონეზე ხდებოდა. საბჭოურ დღესასწაულებს ჩვენც აღვნიშნავდით, ოღონდაც ვცდილობდით, რაიმეთი გავგვიწავალფორვებინა. ოქტომბრის რევოლუციის დღეს ვიღაცამ ასეთი სადღეგრძელო წამოიწყო: „საბჭოთა წყობის მესაც ნიშნისთვის გაუმძაფრეს! დაე, ამ დღეს ყველაზე მოვეწონო...“ „ყველაში, თვით საბჭოთა წყობის გარდა,“ — დავუმატა ამ სტრიქონების ავტორმა. მას შემდეგ ეს სადღეგრძელო ტრადიციად იქცა.

ვერასოდეს ვფიქრებდი, რომ მისი მეორე ნაწილი მართლაც ასრულდებოდა.

„სამიზნადი“ ყოვლად ბანალურ ოჯახურ დრამებსაც მოულოდნელ ელფერს ანიჭებდა. იმ პერიოდში ა. ლ. თავის ლაშქარ და მეტისმეტად აქტიურ ცოლთან გაცილებას აპირებდა. მასს ოგს, აღდგომის ღამეს ამ ქალმა ადვილად გადალახა მილიციის კორდონი და ეკლესიის ეზოდად გამოეცაძახა: „მანანწალონი! აი, რას ნიშნავს, ზაზრობაზე რომ არ დადიხართ! თქვენ რომ არა, ტაძარში მიტროპოლიტსაც შევასწრებდი.“ ა. ლ.-ს ჰქონდა აღმანახი „მეტროპოლი“, რომელშიც შევიდა აქსიონოვისა და ისკანდერის მოთხოვნები, ვოზნეცენსკისა და ოკუჯავას ლექსები... გაურკვევლით მიზეზით ეს უწყინარი აღმანახი მრისხანე კრიტიკული თავდასხმების სამიზნედ იქცა და „ანტისაბჭოურად“ შეირაცხა. ცოლმა ქმრის მისაჯახად უცნაურ ხერხს მიმართა:

„თუ მიმატოვებ, ამ წიგნს სუკ-ს გადავცემ!“ ჩემი როდესე ერთი მეგობარი ს. ქალის დათანხმებას შეეცადა, წიგნი ქმრისთვის დაებრუნებინა... სუკ-ი ამ დელიკატური საქმის ყველა დეტალზე იყო ინფორმირებული. მხოლოდ წარუმატებელი შუა-მაგლის ვინაობა აერიათ. ამხანაგმა მაიორმა მისი დამასხურება თქვენს მონა-მორჩილს მიანერა... წრე უნდათან იკვრებოდა. დაძაბული მოლოდინი თანასრულოდ ვეღარ გაგრძელდებოდა.

ერთ მშვენიერ დღეს ფსიქოლოგიურ ლაბორატორიაში სატელეფონო ზარი გაისმა. საოლქო სპეციალისტი იყო და საჩქაროდ მთხოვდა ფსიქონევროლოგიურ დისპანსერში შემეველო, როგორც მითხრა, „საქმეზე“. კოლეგები გავაფრთხილე, მალე დაებრუნდები-მეთქი და პორტფელიც კი არ ნაძილია თან, ისე გავეშარეთ სვერდლოვის 27-სკენ. კაბინეტში ჩვეულებრივი კონსილიუმი მიმდინარეობდა. დამსვეს და მთხოვეს, მომეცადა. დიდხანს მოცდა არ მომიწია, ამჯერად საოლქო სპეციალისტის მაგიდაზე მდგარმა ტელეფონმა დარეკა. „დიახ, უკვე აქ არას.“ – უპასუხა საოლქო სპეციალისტმა. რამდენიმე ხანში კარში ორნი გამოჩნდნენ და თავიანთი მოწმობები საჯაროდ წარმომიდგინეს.

კიბეზე ჩასვლისას ერთი წინ მიმიძღვოდა, მეორე ზურგს „ფარავდა“. პარამალთან თეთრი „ვოლგა“ გველოდებოდა. ორ თანამშრომელს შორის უკანა სავარძელზე ხანმოკლე მგზავრობა, დანებებულების მიხედვლ-მოხედულ კიბეებზე ასვლა – და მორჩა, კაბინეტში ვარ. „რკინის ფელიქსის“ პორტრეტი, საწერი მაგიდა, რამდენიმე სკამი, იატაკზე მაგრად მიხრახნილი რკინის დაბალი სამფეხა სკამი. სწორედ ეს „საპატიო ადგილი“ შემომთავაზეს. ერთ-ერთმა თანამშრომელმა შიდა ტელეფონის ყურმილში წარმოთქვა: „ამხანაგო მაიორო! მოქალაქე ხერსონსკი ადგილზე!“

იმ ოდენათ წუთს, რაც მალოდინეს, ნესით, ჩემი თავზარდაცემულობა უნდა გავმწევედებინა, სინამდვილე კი გონების მოკრებაში დამეხმარა. არა, ეს დაპატიმრებას არ ჰგავდა. სწორედ იმიტომ, რომ ყველაფერი ასე დემონსტრაციულად და ტლახქად წაგავდა დაპატიმრებას, ცხადი იყო, რომ სინამდვილეში არ დაუჟაპტიმრებიათ. გავიფიქრე, ამასაც გადავიტანთ-მეთქი. გამახსენდა მამაჩემის დარიგება: „ოჯახი საშინელ მდგომარეობაში ჩააგდე. მაგრამ შენი მეგობრების შესახებ ერთი სიტყვაც არ გაავიწყოს! გესმის? არცერთი სიტყვა!“ გავხედე ფანჯარას. შიდა ეზოზე გადიოდა. საიჩრევსო არაფერი მოჩანდა. კედლის ნაწილი, ტოტი, ცა...

იმ საღამოს შინ გვიან დაებრუნდი. ცოლი მივლინებაში იყო, ბავშვი ჩემ მშობლებთან. ჩაერთე ფირსაკრავი, ამოვიღე ფირფიტა. უე-

ცრად კარზე ზარი დარეკეს. ნუთუ ისევ? მაგრამ ეს ჩემი მეგობარი ს. აღმოჩნდა, ხელში ჩემი პორტფელი და კონიაკის ბოთლი ეჭირა. მითხრა:

- ძმაო, დავლიოთ და მიაბე, როგორია იქ.
- შენ საიდან იცი?
- მარტივი გამოსანაა. აბა, პატიოსანი კაცი ჩვენ დროში მეტი სად უნდა გაქვდეს?
- თხრობა გამიგრძელდა. მეგობარმა თავი გააქანია.
- იცოდე, იქ კიდევ მოგინვეს მისვლა.
- მისი წინასწარმეტყველება სწორი გამოდგა.
- ა.ს. თუ იცნობ?
- დიახ.
- იცით, რომ ის ძირგამომთხრელ საქმიანობას ეწევა?
- არა.
- იცით, რომ მისი ბინა გაჩხრიკეს?
- დიახ.
- ის თუ იცით, ჩხრეკის შედეგად რა მასალები იქნა ამოღებული?

- არა.
- კი მაგრამ, თქვენ ხომ მთელი ეს წიგნები წაკითხული გაქვთ!
- არა.
- თქვენ დისიდენტი ხართ.
- არა, მერწმუნეთ, არა.
- თქვენ ზ.ს-ს იცნობთ.
- დიახ.
- ყველა ნაძირალა თქვენი ნაცნობია!
- ზ. ნაძირალა არ არის.
- გაანჩია, რა კუთხით შეხედავთ. იცით, რომ მის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმეა აღძრული?
- არ ვიცი.
- იცით, რომ კ.ს ცრუ წყენებას მიცემისათვის პატიმრობა მიესაჯა?
- არა, არ ვიცი.

მწერლების წყალობით, ზოგიერთ თარიღს სიმბოლური დატვირთვა ენიჭება. ჯორჯ ორუელმა თავისი ანტიუტოპიისათვის სათაურის შერჩევისას მიმდინარე წლის ბოლო ორ რიცხვს ადგილები შეუცვალა: 1948 – 1984. მას შემდეგ „1984“ ყოვლისშემძლე ტოტალიტარული სახელმწიფოს სიმბოლოდ იქცა. იმ სახელმწიფოსი, რომელსაც არც წარსული აქვს და არც მომავალი. სადაც „არცოდნა ძალაა“, „ომი მშვიდობაა“, ხოლო „თავისუფლება მოწიპა“. არ ვიცი, როგორ მოხდა (ვიღაცამ იოხუნჯა თუ შემთხვევით მოუვიდათ), მაგრამ ოდესის ისტორიულ ცენტრს გვირგვინად ადგას ბეტონისაგან ჩამოსხმული უზარმაზარი ციფრები „1984“. ისინი ებრაელთა (იმხანად ბებელის) ქუჩის სწორედ იმ სახლს ამკობს, რომლის სახურავიდან, თუ ანგელოზმა დაუფურცელეთ, მაგადანის დანახვა შეიძლებოდა. ახლა ეს შეუძლებელია, რადგან მაგადანი საზღვარს იქით მოექცა, თუმცა ეს საზღვარი გამჭვირაველია. ამ შენობის გვერდით ჩავლისას უნებლიეთ ავხედავ ხოლმე, ხომ არ გამოიცვალა თარიღი. მაგრამ ბეტონის ბარელიეფი მანათობელი ელექტროტაბლო არ გახლავთ.

რუსულიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძე

თუთიყუშო

თუთიყუში ინდოეთში სახლობს.

მოლუნული აქვს ნისკარტი, და თავს ამ ნისკარტით შველის:

აპრებს მალა და მიწაზე ზღართანს ამ პოზაში ელის.

აქვს მწვანე ფრთა-ბუმბული და აქვს ელვარე ალისფერი ყელი.

ასეთ შეფერილობაზე სხვას არავის მიუწვდება ხელი.

გაურბის დასველებას თუთიყუში, სძულს ამიტომ წვიმა, სეტყვა, ელეა, მაგრამ რაც მთავარია – ძალუძს მეტყველება.

დაბადებიდან იცის მხოლოდ მისალმება, ანუ სიტყვა „ave“, ყველაფერი დანარჩენი – მიდი და თუ შნო გაქვს: ასწავლე! ურტყი დღე და ღამე თავში კვერთხი რკინის, ამ დროს ფრთას იფარებს თავზე ის და გამწვანად კივის.

რასაც არ ასწავლი, ბოლო-ბოლო ყველაფერს იტყვის თუთიყუში, მაგრამ ნათქვამიდან აზრს ვერ გამოიტანს, რადგან არის ბაიყუში.

მოკალი და არ ესმის ამ ფრინველს, თუ რაზე ქაქანებს.

ამ მხრივ ჰგავს ის ხშირად ადამიანებს – უტყინო მანქანებს.

ჭიაყელა

ქვეყანას რომ მოვევლინონ, ჭიაყელებს არ სჭირდებათ რაიმე აქტი.

სულ თავისით ჩნდებიან და ესაა დიდი საიდუმლოც და მყარი ფაქტიც.

გრძელები არიან ჭიაყელები, კვეთაში – მრგვალნი, მოძრაობენ სულ ერთი ტაქტით.

ამბობენ, რომ მზის სხივები მათ აჩენენ ლეშსა თუ გვამში, გაზაფხულობით, ნახნავეებზე კი ათასი ჩიტი: ჭილყავიც, შაშვიც ჭიაყელებს კორტნის, მაგრამ გინდა იქით გაიხედე და გინდა აქეთ – მაინც ისინი არიან ყველგან, მრავლდებიან, ჩურჩულებენ: გვადიდეთ, გვაქეთ! მიწაში, ხორცში, ტანსაცმელში, ფეხილში, თვით ნყალშიც – ყველანაირში: მდინარეშიც, გუბეშიც, ზღვაშიც, ფუთფუთებენ ისეთნაირად, არ აგერევა არაფრით სხვაში.

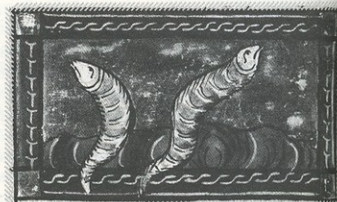
ბუნებისმეტყველი ამბობს ასე: ჭიაყელა ცოდვის მსგავსია.

ცოდვა თავისით ჩნდება, იგი სულის ხავსია.

ყველგან ვერ აღწევს, თუმცა არის მეტისმეტად გავრცელებული.

ანუ ლმეროს ჰგავს, მაგრამ მაინც არის მისგან განსხვავებული.

რუსულიდან თარგმნა შოთა იათაშვილმა

(ფსიქიატრის ჩანანერები)

(ფრაგმენტები ნიგნიდან)

Проект
МАСТЕРА ПСИХОЛОГИИ
ПРЕДСТАВЛЯЕТ:

**2-3 ноября
2013 года!**

Эксклюзивно в Одессе
Семинар Херсонского Бориса Григорьевича

**ОТ КЛАССИЧЕСКОГО ПСИХОАНАЛИЗА
до работы в группе**

Семинары в историческом направлении:
Классический психоаналитический подход
к пониманию личности.

Семинары и семинары-практикумы:
Работа с сном и работой с фантазией.
Телесная психология и соматика во
временах Фреуда и сегодня.

Занятия с группами и открытые занятия
с индивидуумами.

Семинары и курсы психоаналитической теории.
Семинары и работы с группами.
Семинары и работы с индивидуумами.
От психоанализа к психологии
современности. Современный психоанализ
в практической психологии.

Работа с группами и с группами.
Работа с группами и с группами.
Работа с группами и с группами.

МЕСТО ПРОВЕДЕНИЯ:
Гостиница "Юность" (Итальянский зал)

ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ:
Суббота 2 ноября - с 14.00 до 17.00
Воскресенье 3 ноября - с 13.00 до 16.00

Справки и регистрация по телефону:
0679090925 Татьяна
0677593077 Ирина

ПРЕДВАРИТЕЛЬНАЯ РЕГИСТРАЦИЯ ОБЯЗАТЕЛЬНА!

ლამის მორიგეობისას სამჯერ გავიყოლე ისეთი „სან-
იტრები“, რომლებიც სინამდვილეში სანიტრები არ ყო-
ფილან. სამივე ეს შემოვლა ძალზე სარისკო იყო, თუმცა,
ეს ამბები ამჟამინდელმა მკითხველმა რომ წაიკითხოთ,
ეგზე გაიკრავთ კიდევ, რა იყო ამაში სახიფათო, ან
ამის გამო რას გიზამდნენო. სულ ცოტა, სამსახურიდან
დამითხოვენ და სხვაგან მონყობის ყოველგვარ იმედს
გადამიწერავენ. როგორც მაშინ იტყოდნენ ხოლმე,
„მგლის ბილითი“. ამას თან დაერთებოდა ორგანოებ-
ში რამდენიმე დაკითხვა. დაპატიმრებით, ცხადია, არ
დამაპატიმრებდნენ, მაგრამ მორიგეურ მომიშლიდნენ
ნერვებს. ამას კი არავის ვუსურვე.

ერთხელ, ოდესაში, იტალიიდან ჩამოვიდა ოდესაში
დაბადებული ქალი, ავანგარდისტი პოეტი, რომელიც
იტალიელს გაჰყავდა ცოლად. თან მეუღლეს ჩამოიყვანა
(დარწმუნებული არ ვარ, რომ ეს ის, პირველი მეუღლე
იყო). მეუღლე ექიმი-ფსიქიატრი გახლდათ, შესანიშ-

ნავად ფლობდა რუსულს და... იტალიის კომუნისტური
პარტიის წევრი იყო, რომელიც იმხანად ქვეყანაში დიდი
გავლენით სარგებლობდა. უფრო მეტიც: იტალიის მუ-
შათა კლასის ავანგარდის რიგითი წევრი კი არა, რაღაც
ფუნქციონერიც კი ყოფილა. ერთმანეთი საერთო მეგო-
ბრებმა გაგვაცნეს. ჰოდა, იტალიელმა ექიმმა ჩვენი
საავადმყოფოს მონახულებების სურვილი გამოთქვა, საკუ-
თარი თვალებით მოისურვა, ენახა, თუ რით განსხვავდე-
ბა საბჭოური სიგიჟე იტალიურისაგან. დავპირდი, მეორე
დღეს ყოველ მიზეზს გარეშე მოვუწყობდი ექსკურსიას,
და მთავარ ექიმთან გავეშურე, რათა „დიდებული სტუმ-
რის“ მომზადება მემცნო (მართლაც დიდებულიად მოხდე-
ნით, მაღალი ახალგაზრდა გახლდათ, ოდესელ პოეტ
ქალს ამ თვალსაზრისით შესანიშნავი გემოვნება ჰქონ-
და). ღმერთო ჩემო, მაინც რა გულბერყვილო ვიყავი!
მეგონა, ვის-ვის და კომუნისტს, თანაც იტალიელ კოლე-
გას, ხელგამოღონი დახვდებოდნენ, სუფრითა და ყაბ-
ადებული ოდესური სტუმართმოყვარეობის დანარჩენი
ატრიბუტებით. უფროსმა მრისხანე რეაგირება მოახდინა.
თუკი უნაშაურ გამოთქმებს გამოვრცხავთ, მისი პასუხი
დაახლოებით ასე უფრდა: შენმა უჯიშო იტალიელმა არ
გაბედოს საავადმყოფოს ტერიტორიზე ფეხის შემოდგმა.
თუ გავიგე, რომ მოიყვანე, ცხელ დღეს დაგაყრი! შენ
რა... არ გესმის?! მართლაც არაფერი მესმოდა.

რატომაც მომერიდა და ვიტორიოსთვის (ასე შე-
ვარქვიათ) მომხდარის შესახებ არაფერი მითქვამს. მაინც
მოვიყვანე საავადმყოფოში, დავპატივე სერგეი და კიდევ
რამდენიმე სრულიად სანდო კოლეგა. გაიშალა სუ-
ფრა, იტალიელმა თავის შეკითხვებზე გულახდილი და
ამომწურავი პასუხები მიიღო. შემდეგ საავადმყოფოს
ყველა განყოფილება შემოვატარე. კოლეგას ჭუჭყიანი
თეთრი ხალათი ჩავაცვი. სასვლბო შეიძლება, სანი-
ტრისთვის მიგმსგავსებინათ, რომ არა სახის ნატიფი
ნაკეთები და ოქროს სათვალე. მაგრამ, საბედნიეროდ,
ამ წვროლმანებისათვის ყურადღება არავის მოუქცევია.
ყველაფერი მშვიდობით დამთავრდა. მხოლოდ შიშისა და
სირცხვილის ნალექი დამჩნა.

მეორე და მესამე შემთხვევები ერთსა და იმავე ტიპს
მიეკუთვნება და გაცილებით უფრო სახიფათო გახ-
ლდათ. სანიტრების ნაცვლად თან ჟურნალისტები მახ-
ლდა. ერთი – ოდესელი, მეორე – მოსკოველი. ორივე
შემთხვევა ფსიქიკური რეპრესიის უკავშირდებოდა.
ოდესელი ჟურნალისტს (ცნობილი პოროვნებაა, რომელ-
საც არ დავასახელებ) საოლქო კომიტეტის მიერ სავი-
ჯეთში დამწყვედულ საზღვაო კაპიტან მოროზოვთან

გასაუბრება დავალა. კაპიტან მოროზოვის შემთხვევა საგანგებო აღწერას მოითხოვს და მის შესახებ კიდევ დავაგრძელო მოგვიანებით, უფრო სახარბიელო ნალებში. ჩემმა მეგობარმა ჟურნალისტმაც დანერა. მაგრამ იმ წლებში მოროზოვთან ურთიერთობა საშუაო იყო, მის შესახებ წერა კი – შეუძლებელი. ამის მიუხედავად, ჩემმა მეგობარმა მოროზოვის პალატაში იოი საათი გაატარა... ამჯერად მარცხის შემთხვევაში მხოლოდ სამსახურის დაკარგვით ვერ გადავრჩებოდი. მაგრამ ყველაფერი აქაც მშვიდობით დასრულდა.

მესამედ იური შჩეკოჩინთან ერთად შემოვიარე პალატები. ჩემი თაობის ადამიანებს კარგად ახსოვთ ამ ჟურნალისტის უკომპრომიზო და ძალზე ნიჭიერი წერნები. მეც და იური ერთმანეთს ოდესღაც საერთო ნაცნობმა გავაცნო. იურის „შეფობის“ ქვეშ მყოფი ადამიანი ამ დროს საავადმყოფოში აღარ იმყოფებოდა. უბრალოდ იური მის შესახებ წერდა და სურდა, საკუთარი თვალთი ენახა ის პირობები, რომელშიც მისმა პერსონაჟმა რამდენიმე თვე გაატარა... ყველაფერი ისევ და ისევ მშვიდობით დასრულდა.

„მარცხი“ გაცილებით უფრო გვიან, სულ სხვა მიზეზით გავიცადე. როდისმე ამასაც გაიმბობთ.

* * *

ეს სახალისო ისტორია სასამართლო-ფსიქიატრიულ ექსპერტიზას უკავშირდება. თვით ამბავი კი, სისხლის სამართლის საქმის არის რომ შეადგენდა, სულაც არ იყო სახალისო. რიჩი წარმოსადგეი, შეძლებული და ბრწყინვალე მამაკაცი, რომელთაგანაც ერთ-ერთი ცნობილი მსახიობი გახლდათ, თხოუმეტი წლის გოგონებთან ერთობდა. რამდენადაც მივხვდი, გოგონებს წინასწარმდგებათ არ გაუწევათ, მაგრამ ამით მათ წლები არ მომატებიათ. თანაც, სახელოვან და ბრწყინვალე მამაკაცს არ სურდა ერთ-ერთი გოგონას ზინ გაშვება, თუმცა, გოგონამ გარკვევით აუხსნა, რომ შინ დედა ელოდებოდა. ბოლოს და ბოლოს, მიაღწია კიდეც შინ, მაგრამ შექმნილ ვითარებაში იძულებული გახდა, დიდისათვის გაეზიზღა, რომ გაუაუბრებოდა. წინააღმდეგ შემთხვევაში საქმე ძალზე ცუდად ნაუვიდობა...

სისხლის სამართლის საქმეს მსვლელობა მიეცა. სირთულეს წარმოადგენდა ის, რომ საყოველთაოდ ცნობილი და საყვარელი მსახიობის, სოლომონ საბჭოს დეპუტატის, პარტიის წევრისა და, თუ არ ვცდები, საქალაქო საბჭოს ბიუროს წევრის დაპატიმრება პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო. სცენარი წინასწარ ითვალისწინებდა ერთ-ერთი ბრალდებისათვის საკუთილდელი აღსასრულს, მეორეს კი გარდუვალად მოუწევდა პატიმრობის მიხედ.

ამ საქმესთან დაკავშირებულ ექსპერტიზას დიდი კომისია ატარებდა, რომლის შემადგენლობაშიც ფსიქიატრები და ფსიქოლოგები შედიოდნენ. ექსპერტიზის ობიექტს, როგორც ხდება ხოლმე, სახელოვანი მუსუსი კი არა, მისი მსხვერპლი წარმოადგენდა. თუმცა ის პი-

რადად არ ესწრებოდა განხილვას, მხოლოდ მისი ჩვენებები იკითხებოდა. ამ ჩვენებებში იმან გამაოცა, რომ გოგონას ექვსზე დავალოებისას მსახიობს... მისთვის თურმე საოლქო საბჭოს დეპუტატის მანდატი წარუდგენია. ამას მოჰყვა გენიალური ფრაზა: „შემდეგ მთხოვა, მისთვის მინეტი გამეკეთებინა და მივხვდი, რომ ჩემთან სექსობრივი აქტის განხორციელება სურდა.“

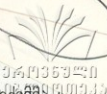
უეცრად კომისიის თავმჯდომარემ, საავადმყოფოს პარტიულმა ორგანზატორმა, ლ. გ.-მ, ორმოცდაათიოდე წლის ქალმა განაცხადა (არ უკითხავს. სწორედაც რომ განაცხადა): „მინეტი რა არის?“ ჩამოწვა უზერხული დუმილი. ბოლოს და ბოლოს, ფსიქოლოგი კ., ოცდაათიოდე წლის ქალი, სექსობრივი ცხოვრების მრავალფეროვნების თაობაზე უფრო გათვითცნობიერებული რომ ჩანდა, დაიხარა (ის იდგა, ლ. გ. კი იჯდა) და ყურში რაღაც ჩასაჩურჩულა. პარტიკულ არანახულად შეეცვალა სახე. „რა საშინელებაა! – შეჰყვარა, – საცდელ გოგო! ხომ შეიძლება, პირში ეს საზიზღრობა ჩასვლოდა!“ კომისიაში გამოცდილი სპეციალისტები ისხდნენ, რომლებსაც ცხოვრებაში არ აღარ სმენიათ, მაგრამ აძვერდა ვერაგინ შეინარჩუნა სერიოზულობა. „რა ეთქვი ამისათვის?“ – შეწუხდა პარტიკრიტი.

ყველაფერი კარგად დასრულდა. დამსახურებული მსახიობი გამაჩრდილ, პარტიულეთიც კი არ ჩამოურთმევიათ. მისი მამაკაცური სიამტეხილობის გამზიარებული კი, რომელიც ჩემ ეზოში ცხოვრობდა, ათი წლით ჩავრდა. ახლა აღარცერთი აღარ არის ცოცხალი. მსხვერპლი, ვივქრობ, შეიღოშვილებს ზრდის. მეგობრის საფლავის მოსანახულებლად როცა დავდივარ, ხშირად ვაკვირდები ღვანწმომილო მსახიობის სამარის ძეგლს. ბრინჯაოსაგან ჩამოსხმული მის ბიუსტს ვარს ახევიან მისი კინოპერსონაჟები, მე კი სულ მეჩვენება, რომ მათ შორის აუცილებლად უნდა ერიოს იმ თხოუმეტი წლის გოგონას ბრინჯაოსავე ფიგურა...

მას მერე ჩემი თანდასწრებით საჯაროდ აღარავის უკითხავს, მინეტი რა არისო. თუმცა ჩემი პაციენტის დედად ერთხელ, რძალს როცა სჭირდა, დიდებულ ფრაზა წარმოთქვა: „გატყობის მეორე დღესვე ამ ძუქნამ თავისთან მიიყვანა და ის გაუკეთა, რისი არსებობა მე მხოლოდ ორმოცი წლის ასაკში გავიცა!“ თუმცა, შესაძლოა, ის სულ სხვა რამეს გულისხმობდა, რის შესახებაც მე თვითონ წარმოვადგენაც კი არ მაქვს.

* * *

ჩვენი საავადმყოფოს პარტიკრიტი, ლ. გ.-ს შესახებ ცალკეა სალაპარაკო. ცოტა არ იყოს, უზერხულობას განუცხდებ იმის გამო, რაც სექსუალურ სფეროში მისი გაუფრთხილებლობა და გამოუცდლობის შესახებ გაიმბობთ, სასამართლო კომისიის საგანგებო სხდომაზე რომ გამოთქარავდა. ლ. გ. იმ თაობაზე ეუთუებოდა, რომლის ყოყვაც თანამედროვე ადამიანს შეადრწუნებდა: ერთადერთი თაობაში ცხოვრებად მოხუცი ბებია, მისი ქალიშვილი ქმართან ერთად და სამი შვილიშვილი. ეს გახლდათ

ოთახი კომუნალურ ბინაში, რომლის მთელი „პირობები“, როგორც მაშინ ვამბობდი, ეზოს ბოლოში იყო განთავსებული. ამასთან, საერთოდ გაუგებარია, თუ როგორ განჩინდნენ ბავშვები. ბანაობდნენ კვირაში ერთხელ აბანოში, რიგში ორსაათიანი დგომის (მერე კი ჯვლიმის) შემდეგ, რას ვუვლინებო? რას და, აბანოს შენობაში მთელი რიგი არ ეტეოდა, ამიტომაც ჯერ შესასვლელთან, ქუჩაში უზენადაც დგომა, შემდეგ კი დერეფანში ლოდანი. როგორც კი აბანოს წინკარდად ერთი ადამიანი გამოვიდოდა, მის ნაცვლად ახალი შედიოდა. საბჭოელი ქალები მეშვი სისუფთავით გამოირჩეოდნენ: მათი რიგი ჩვენსაზე ბევრად უფრო ნელა მიდოდა და წინ.

თუმცა, აქ აბანოებისა და ბინების საკითხზე არ ვლაპარაკობ. პარტორგი მეტად თავისებური გარეგნობით გამოირჩეოდა. ის დაბერებულ ზნაურულ მელა ალისას მოგავსებოდა. ამ მსგავსებას ზამთრის პალტოზე მოხვეული მელის საყელო და ნიურად შეღებილი ხვეული თმაც ამძაფრებდა. მეტყველებაც თავისებური ჰქონდა, მუდამ დაჩქარებული და ხშირად უაზომოდ. ჭინწის საწინააღმდეგო ერთგულება უსაზღვრო გახლდათ. ლენინური შაბათობა ბრწყინვალე დღესასწაულად ქცებოდა. ამასთან, კარგი ფსიქიკური და უკიდურესად პაქოსანნი ადამიანები იყნ. მასთან „მკურნალობას“ გადიოდა რამდენიმე დღისიგნტი (სასამართლო დადგენილების თანახმად, იძულებით მკურნალობას გადიოდნენ) და მას არცერთისათვის არ მიუცია დამამშვიდებელი აბები. ჩემმა მეგობარმა ვიანესლავ იგროუნოვმაც მისი განყოფილება გამოიარა. იქვე იხდდა სასჯელს ჩემ მიერ უკვე სხენებზე მეამბოხე კაპიტანი მოროზოვი. მათ საუკეთესო პირობები ჰქონდათ შექმნილი. პაბალითისათვის, ვიანესის შრომითი თერაპია ბიბლიოთეკაში ჯდომით გამოირატებოდა. თუ იმას გავითვალისწინებთ, რომ იგროუნოვის იტაკეკმე მისტახელი სწორედ „ბიბლიოთეკარი“ გახლდათ, ეს მითვის ყველაზე შესაფერი ადგილი იყო.

სხვათა შორის, ვიანესმა სწორედ იქ, ბიბლიოთეკაში გაიკეთ თავისი მომავალი მეუღლე. პარტორგი სამსახურში ჩემი მიღების კატეგორიული წინააღმდეგი აღმონდა. ახალი თანამშრომლის იგროუნოვან კავშირის შესახებ ინფორმირებული იყო. მაგრამ სამედიცინო განყოფილების გამგემ და საავადმყოფოს უფროსმა ექიმმა (მთავარი ექიმი მაშინ სიკვდილის პირას იყო) მაინც დაიყოლიეს. დაუყოვნებლივ მიმავლინეს სწორედ და. გ.-ს განყოფილებაში სამუშაოდ: სურდათ, მას თავისი უარყოფითი განწყობა შეეცვალა. ის ჩემდამი მართლაც სიმპათიით განეწყო და მეტიც: სარისკო თემებზეც მესაუბრებოდა. გაცივდი, როდესაც მითხრა, რომ მიმშლილი ხალხის მასიურ სიკვდილს მართლაც ჰქონდა ადგილი (ჩვენ კი ეს ვითომდა არ ვიცოდით!) და რომ ის შემზარავი დრო მშვენივრად ახსოვდა. მისი რომელიღაც ნათესავი სტალინის დროს რეპრესირებული ყოფილა. მიუხედავად ამისა, ამ ქალს „იდეისა სწამდა.“ სწამდა – მორჩა ვადავდა! მეოცე, ანტისტალინური ყრილობის „პირმში“

იყო. ვინ იცის, იქნებ პარტიის აღორძინება ვენერას დაბადების მსგავსად წარმოედგინა? **ქეჩიქაძე**

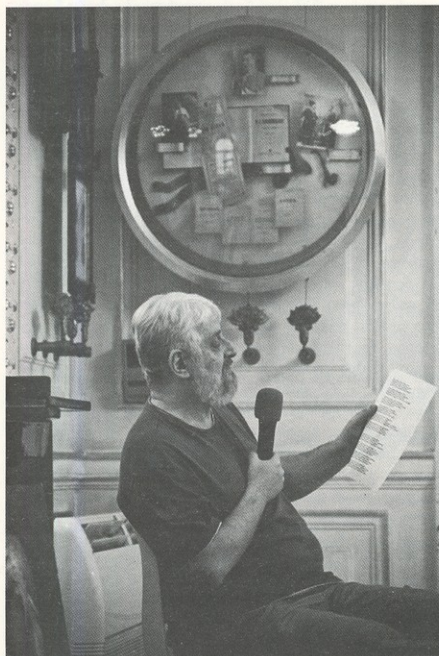
ერთხელ ახლად დანიშნულმა მთავარმა ექიმმა გ.-სთან ერთად, ჩემი მეგობრის თანდასწრებით გადაწყვიტა (სიტუცასიტუციით მიმერებ) „ხერსონის პარტიაში მივიზიდათ“. ეს სრულიად უგუზური გადაწყვეტილება გამოდგა. გადატენი ვუთხარი უარი. მთავარი ექიმისა და პარტიაში ტანდემმა სინერგიული მოკი განიცადა. მიზეზების შესახებ რომ მკითხეს, ასე ვუპასუხე: კომუნისტობა მხოლოდ იმას შეუძლია, ვინც პარტიის პროგრამას იზიარებს და მისი განაწესით ცხოვრობს. პროგრამაში კი წერია, რომ 1980 წელს ჩვენთან კომუნიზმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შენება დასრულდება. 1980 წლამდე ორი წელიწადი რჩება და არ მჯერა, რომ კომუნიზმის მშენებელთა ამ ვადაში ჩაეტყვიან. მთავარმა ექიმმა მითხრა: „მე კი ზრდასრული, სერიოზული ადამიანი მეგონო. წერილობაზე ყურადღებას ნუ მიპაქეცი.“ მაშინ ვუამბე, რომ საკუთარი ხელით გავანადგურე ჩემი კომპანირული საბუთები. იმ წუთას მზად ვიყავი, სამსახურიდან დათხოვნის განცხადებისთვის მომეწერა ხელი. მაგრამ ამის საჭიროება არ შექმნილა. უფრო სწორად, შეიქმნა, მაგრამ გაცილებით უფრო ცდილ. ლ. გ.-ს ჩემდამი კეთილგანწყობა ჩემი „მარცხის“ შემდეგაც კი არ გაქრობია. ამ მარცხის შესახებ მოგვიანებით გაიმართა.

ეს ქალი უკანასკნელად საავადმყოფოდან წამოსვლის შემდეგ, სამიწელ ოთხმოცდაათიან წლებში ეწახა. ქუჩაში შემთხვევით შევევფეთ. ლ. გ.-მ გულში ჩამიკრა (ამას კი ნამდვილად არ მოველოდი) და მითხრა, ახლა მივხვდი, შენ და სერგეი რა მართლები ყოფილხართ. მე კი ვუპასუხე, ახლა ამაში უკვე ეჭვი მეპარება-მათქი...

მალევე შევიტყე, რომ ლ. გ. გარდაიცვალა.

დროდადრო „ყვითელ სახლში“ ინიებოდა ხოლმე „ცისფერი სინათლე“. როგორც ახლა ამბობენ, კორპორატივი იმართებოდა. კლუბში სუფრა იმლებოდა, სეიფებიდან გამოჰქონდათ ბოთლები, ჩემი ლაბორატორიიდან აუდიომაგნიტობლა მოგვქონდა. ოცადნე სადღეგრძელოს სვამდით, თითოეული განყოფილების საპატივცემულოდ. ინერგებოდა სახუმარო ტექსტები სერიიდან „ფსიქიატრები ზურბანზე“. შრომითი კოლექტივის ერთი ასეთი მეკრევისას დარბაზში გაისმა საავადმყოფოს პირველი ლამაზმანის მეტისმეტად გამოკვეთილი სიცილი. პირობითად ამ ქალბატონს ნინა შევარქვათ. მთავარი ექიმი ამას იმწამსვე გამოეხმარა: – სერგეი ლევიჩი, ასე ძალიან რით ააღლევით ნინა? – ეროგენული ზონა ვუპოვე! – მთელი დარბაზის გასაგონად უპასუხა სერგეიმ, – სოცშეფიზებრებაზე ვსაუბრობდით.

სინამდვილეში სიცილის მიზეზი სულ სხვა გახლდათ. საქმე ის იყო, რომ იმ ღამით მე და სერგეის საავადმყოფოში უნდა გვემორიგევა. ამიტომაც სმა არ შეგვეძლო. ჩემს ლაბორატორიაში „სეპარატულ“ საახ-

აღწერა სხდომისას სერგეიმ აღშფოთება გამოთქვა იმის გამო, რომ ყველა უკვე გვარიანად შეზარხოშებულიყო, ჩვენ კი ფიზიკადაც ყოფნა გვინდოდა. ამის შემდეგ იკითხა, დანარჩენათაგან ვინმეს ანაშა ხომ არ გაქვით. საუბედუროდ, ნინას აღმოაჩნდა ანაშა, რომელიც იმ დღეს ჩამოურთმევია ნარკომანი პაციენტისთვის. სერგეიმ სამხედრო ბრძანების კილოთი მოითხოვა სანამალავი. ნინამაც მოიტანა... სერგეიმ მაშინვე შეახვია "მასტერ-კა" და წრეზე გაუშვა. ნარკოტიკებთან დაკავშირებით სერგეი უმანკო სულაც არ ყოფილა: ერთხელ "პლანის" გულისთვის ლამის ინსტიტუტიდან გარიცხეს. დანარჩენები კი... დანარჩენებისთვის ეს პირველი გამოცდილება იყო. მათ შორის, ჩემთვისაც და ნინასთვისაც. როგორც ცნობილია, ჰაშიშით თირობის ტიპური ვარიანტი უმიზნო კისკისია.

ამიტომაც იცინოდა ნინა შრომითი კოლექტივის ზეიმზე ასე გულდიანად და მკაფიოდ. ამიტომაც ვოხნ-ჯობდით მე და სერგეი ასე ბრწყინვალედ. და ამიტომაც ჩვენ, პასუხისმგებელ მორიგე ექიმებს, საყოველთაო თირობის გარემოცვაში თავი დაჩაგრულად არ გვიგრძენია.

დღესასწაული დასრულდა. ხალხი, ვინც როგორც შეძლო, დაიშალა. მე და სერგეი კი ლამის შემოვადგას მეგობრები... გაგვიმართლა, იმ ღამით საავადმყოფოში არცერთი ავადმყოფი არ მოუყვანიათ. არცერთის მდგომარეობა არ გართულებულა. ღამემ მშვიდად ჩაიარა.

სამაგიეროდ ცვლის ჩაბარებისას დავისავეთ. უფროსის პირისპირ როცა აღმოვჩნდით, მან თავისი რისხვა დაგვაცხება: თურმე ჩვენი გართობისა და მშენიერი ნინას კისკისის მიზეზის შესახებ ყველაფერს ცვლიდა. თუ საიდან მიიღო ეს ინფორმაცია, ამაზე ორი აზრი არ არსებობდა. უფროსის ინტიმური კავშირი ჰქონდა რომელიღაც ჩვენს მეგობარ ქალთან. მაგრამ სერგეის უფროსთან ახალგაზრდობის საერთო ცოდვები აკავშირებდა, მათ შორის – მსუბუქი ნარკოტიკების ერთობლივი მოხმარებაც. სერგეიმ ეს მას პირდაპირ შეახსენა კიდევ, თანაც, ყველაზე სარისკო ლექსიკის გამოყენებით, რის შემდეგაც ცნობილ მისამართზე გაგიშვეს და ორივემ ჩვენ-ჩვენს სამუშაო ადგილებს მივაშურეთ.

მაგრამ კიდევ ორი განსაცდელი გველოდა: ინფორმაციური არ მოულოდა იმას, რომ მისი ადმინისტრატორი „ბოიფრენდი“ სამსჯავროს მოგვიწყობდა და ისტერიკა დაემართა, რადგან ამ შემთხვევის შემდეგ სამუდამოდ დაკარგა ჩვენში „კაი ტიპის“ სახელი. თუმცა, შევეცადეთ, გამცემი გვეწუგებინა, რადგან მართლაც დიდად არ გავნაწყენებულვართ.

საქმე არც ამით დასრულებულა. ერთ-ერთმა თანამშრომელმა ანაშა ასანთის კოლოფით შინ წაიღო, სივრცეში შეახვია და აივანზე გააბოლა. რა გაგებოდა ამ უმანკო ყმაწვილს ჰაშიშის სწორი დოზირების შესახებ? „ბელმორის“ ღერს იმდენი შეუყვითა, მთელ კვირასაც რომ ეყოფოდა.

ჯერ შინ არ ვიყავით ნასულები, მისმა ცოლმა რომ დაგვირეკა და სასონარკვეთილმა გვამცნო, რომ ქმარს ჰალუცინაციები და დაუოკებელი შიშის შეტევები დაეწყო... კოლეგას ამხანაგური დახმარება გაუწიეთ. ცოტა ხნის შემდეგ მშვიდად ჩაეძინა.

ამით დასრულდა კორპორატივიც და ფსიქიატრული ნივთიერებებთან დაკავშირებული ჩემი გამოცდილებაც.

*

წინათ ბევრი ექიმი იქვე, საავადმყოფოს ტერიტორიაზე ცხოვრობდა. არამხოლოდ მთავარი ექიმები და მათი მოადგილეები – ეს ბუნებრივია – არამედ ჩვეულებრივი ექიმებიც. ზოგერთი ბინა საკმაოდ ფართო და კეთილმოწყობილიც იყო. მათი უმრავლესობა საავადმყოფოს მთავარ, „სახიზიმო“ კორპუსში, პირველ ან მეორე სართულზე განთავსებულიყო. თანდათან ექიმები ახალ ბინებში გაანაწილეს, ზოგერთი გარეუბნის სასაფლაოსთან დასახლდა, განთავსდებოდა ფართი კი დამხმარე განყოფილებებს – ლაბორატორიას, ელექტრონიკულმოწყობის კაბინეტს, ბიბლიოთეკას – დაეთმო. მთავარი ექიმის ყოფილ ბინაში დღემდე ფსიქიატრის კათედრის ერთ-ერთი ბლოკი განთავსებული. ექიმები

საავადმყოფოში თხუთმეტი წომერი ტრამავით მიდიოდნენ. გაჩერებიდან საავადმყოფოს შესასვლელამდე ორსოიდე მეტრი იყო გასავალი, შუა გზაზე სურსათის ჯიხრი იდგა, რომელთანაც ყველა ჩერდებოდა რაიმე დეფიციტის, თუნდაც, ქილა არაუნის შეძენის იმედით. წარჩინებული ექიმები საკუთარი „ფიგულებით“ მოდიოდნენ. თუმცა ვერცერთი მანქანა ვერ შეედგროდა ნალაფარ „ოპელს“, რომლითაც საავადმყოფოს ტრანსპორტის მძღოლი დადიოდა სამსახურში. თავის მანქანას მოფერებით „ფლაგმან ადოლფ ჰიტლერს“ უძახდა და სანიშნულად უწოდებდა. მოგვიანებით მწარმოებელმა ფირმამ მისგან ეს „ნაომარი“ ავტომობილი შეისყიდა: როგორც აღმოჩნდა, მთელ მსოფლიოში აღარ დარჩენილიყო ამ მარკის მეორე ისეთი მანქანა, საკუთარი დეტალებით სრულად რომ შექრებოდა. იმ დროისათვის, როცა ფსიქიატრიულში მუშაობა დაიწყო, მის ტერიტორიაზე ერთადერთი ექიმიდა ცხოვრობდა ცოლიან ერთად. ეს გახლდათ ოდესის და იქნებ მთელი საბჭოეთის უზუცესი ფსიქიატრი, ევგენი ფენიკოვსკი. კონსულტაციებს ჯერ კიდევ იძლეოდა, თუმცა რეგულარული პრაქტიკა შეწყვეტა. ოთხმოცდაათს იქნებოდა გადაცილებული. სრულებით გამხმარი ბერიკაცო იყო, ჩავარდნილი პირობა და გამკრთალებული, მაგრამ ჯერაც ცოცხალი თვლებით. უსათვალოდ კითხულობდა. კონსულტაციისას სალად მსჯელობდა, თუმცა დიდაგნოზს ოცი წლის წინანდელი ტერმინოლოგიით აცხადებდა... მის შესახებ ორი რამ ვიცოდით. ეს ადამიანი ერთადერთი იყო მთელ საავადმყოფოში, ვინც ელექტრომოკური თერაპიის სასტიკ (თუმცა, როგორც ამბობენ, არცთუ უშედეგო) მეთოდს იყენებდა. საამისოდ განკუთვნილი დანადგარი ჰქონდა, რომელსაც არავის ანდობდა. ჯერ კიდევ ოთხმოცდახუთი წლის ასაკში შეეძლო ამ საკმარისად მძიმე დანადგარის (ელექტროსაგარძლის ახლო ნათესავის) ცალი ხელით აწევა. მაგრამ ოთხმოცდათორმეტი წლის რომ გახდა, მკურნალობის საყვარელი მეთოდი მიატოვა. შზად იყო, დანადგარი ნებისმიერი ექიმისათვის დაეთმო, ვინც კი მისი საქმის გაგრძელებას ისურვებდა, მაგრამ ასეთი არ მოიძებნა. მეორე, რაც მის შესახებ ვიცოდით, ის იყო: სამკურნალო ომის შემდეგ რაღაც პერიოდს იმუშავა ფელდშერად БЧК-ში. ის სწორედ ის პერიოდი იყო, როცა ყოველ ღამით ხალხს გარაჟებში ხერხტდნენ, ყოველ დღით კი გაზეთში დახვრტილთა სიები ქვეყნდებოდა, რაც ივან ზუბინის თავზარს სცემდა. სამედიცინო დახმარების განევა მათთვის, ვისაც ღამით დასახვრეტად წაიყვანდნენ, შემდეგ კი მათი სიკვდილის დადასტურება: ამას ვერაფერი ვიპარებდი. ზოგჯერ საღამომობით, როცა მორიგეობა ადრე მიმთავრდებოდა, ფენიკოვსკისთან შევივლიდი ხოლმე. მისი მუდგულ – ყოფილი ექთანი, ვევერეთელა, უფშორი ქალი, – მამინევე სხვა თათბში გადიოდა. ზოგჯერ განდაზნული ექიმი თვითონ აყენებდა ორ ჭიქა ჩაის, თავისთვის და ჩემთვის. ჭიქები ლითონის ბუდეებში იყო ჩასმული, რომლებზეც სამცხენებულ მარხილები გამოესახათ.

საავადმყოფოს ისტორიის ზოგიერთი დეტალი მაინტერესებდა. ჩემ შეკითხვებს ფენიკოვსკი საქმიანად, მაგრამ მტკისმეტად მოკლედ პასუხობდა. იმ დახვრტილთა გამო სინანული რომ გამოეპოვე, დაუწერარი ფრაზა მითხრა: „მაინცდამაინც ნუ გებრალებიან, ისინი არ შეგებრლებდნენ.“ ერთხელ მისთვისაც და ჩემთვისაც მტად უსიამო შეკითხვის დასასმელად მივედი. გამოკვეყნდა ვალენტინ კატაევის ვრცელი მოთხრობა, „ვერ-თერი უკვე დაწერილია“. ძალზე მძიმე ნაწარმოებია, რომელსაც ოდესის საგანგებო კომიტეტის არაადამიანური სისასტიკეები დაედო საფუძვლად. მწერალმა უსასტიკეს ჯალათებად ებრაელები გამოიყვანა. ოდესის ჩეკა-ს საქმიანობას კარგად ვიცნობდი (იმ დროისათვის ბუნიინი უკვე წაკითხული გვექონდა). მაგრამ ამ ორგანიზაციის თანამშრომელთა ეროვნული გამადგენლობა კი მეუცხოვა.

ექიმმა ჩემ შეკითხვას შემდეგნაირად უპასუხა: აი, წარმოადგინეთ... (წამით დადუმდა) წითელარმიელთა რაზმი ხალხის დასაპატიმრებლად მიდის... აბა, ესენი რა ებრაელები უნდა იყვნენ... მაგრამ გვერდით მოქცევბათ ტყავისქურთუკიანი ბჭი, შავტუხა, ჭუჭუჭა, სათვლიანი... ზოდად, აი, ის... სწორედ ის... ფენიკოვსკი გვერდზე გატრიალდა და ხელი ჩაიქინა. მეოინი, ტიროდა. მას მერე კიდევ რამდენიმე წელიწადს იცოცხლა, სულ უფრო ხშირად და სულ უფრო შორდებოდა ამქვეყნის ორმოტრიალს, რათა იმქვეყნად გადასვლა უფრო შეუმჩნეულად მოხერხებინა. პანაშვიდი (ცხადია, სამოქალაქო) საავადმყოფოს კლუბში მოეწყო. ვილაც სიტყვით გამოდიოდა. ვიცოცხემ ჩუამდ თქვა: – გასვენეთ. – გასასვენებელიც აღარაფერია დარჩენილი! – ხმაშალა წარმოსთქვა სანიტარმა, ოთხკაციანი დამკრძალავი ჯგუფის უნდა. ცხედარი მართლაც ბუმბუღოვით მსუბუქი უნდა ყოფილიყო. უცნაურია, მაგრამ, მასსოვს, თანამშრომლები ფენიკოვსკის საავადმყოფოს ტერიტორიაზე ნაგებობებს საკითხუ სერიოზულად მსჯელობდნენ. ახლა აღარ მახვბს, ბოლოს და ბოლოს, სად დაკრძალეს. ქვრივი, მისი მხრიდან წინააღმდეგობის მოხუცდავად, სხვაგან დაასახლეს.

არ ვიცი, რა განწყობილება განათავსეს გუბერნიის ჩეკა-ს ყოფილი ფელდშერის ბინაში. მაგრამ სერიოზულად ვიყავი იმაში დარწმუნებული, რომ ამ კაცის არდილი ღამდამობით თუთოდ შემოუვლის ხოლმე საავადმყოფოს, ხელში ელექტრომოკური თერაპიის დანადგარის აჩრდილით.

*

ამ ჩანაწერებს სათაურად „მეხუთე ხელისუფლებას“ ვუწოდებ. საპარლამენტო, აღმასრულებლო, სასამართლო, პრესა, ფსიქიატრია. ვინ გახდებდას იმაში დაგმობა, რომ ფსიქიატრია ხელისუფლების ნაწილია? მაგრამ თუკი ამ მტკიცების მარტებულებაში მთლად დარწმუნებული მაინც არ ხართ, მაშინ უკვე შესინებულ თხუთმეტ წომერ ტრამავიში აბრძანდით, სეროუაერ ჯერ კიდევ

ბელგიელების აშენებულ ლამაზ საადმინისტრაციო კორპუსს, გაისერინეთ საავადმყოფოს ტერიტორიაზე. პარკის ბებერი ხეები, ყვავილების კვლები, აფთიაქის შენობის წინ მარმარილოსაგან ნაკვეთი პავლოვი, საკუთარ თავს რომ არ ჰგავს... ორ კარედ შეკრული ორსართულიანი კორპუსები. ფართო ხეივანი. ასევე გამანებელი და მოცული შიდა ზოგები. ცხადია, ეს – გაზაფხულზე და ზაფხულში. თუმცა აქ შემოდგომაც ლამაზია. აი, ზამთარი კი თითქმის ფერ-შმარღვს აცლის ამ ყოველივეს და მის ნამდვილ არსს ამომწვლავ: რუხი კორპუსები, მაღალი ღობეები, საგანგებოსაკეტბინი ორმაგი კარები, გასასვლელი – გუმბაგი სანიტრები. გისოსებიანი ფანჯრები. პატიმრული რუხი ბამბის ქურთუკებითა და ყურებიანი ქუდეებით შემოსილი საცოდავი პაციენტები, რომლებსაც სამკურნალო-შრიმითი სახელოსნოებისაკენ მიერეკებიან. არსებობს შეზღუდული და საერთო რეჟიმიც და, გარდა ამისა, თავისუფალი გასვლის რეჟიმიც გამოჯანმრთელების გზაზე მდგარათათვის, შემდეგ – სამკურნალო შევებულება, მერე კი პორიონტზე ამისა-ტისათვის მოჩანს საბოლოო გამოწერა.

განყოფილებებში ფართო დერეფნები და ვეება პალატები, თითოეულში ათი სანოლი მაინც დგას. ყველაზე შემზარავს საგანგებო მეთვალყურეობის პალატა, რომლის შესასვლელთან რატიკულად უბინძურესი ხალაითი შემოსილი ზორბა სანიტარი ჩამოშვდარა. აქ განსაკუთრებულია მძიმე, ავზნებული, აგრესიული ან სუიციდული ავადმყოფები იმყოფებიან. ამათზე სადღედაპისო მეთვალყურეობაა დანახებული, მაგრამ მაინც ხდება ხოლმე, სანიტარი წუთით რომ ჩათვლებს და ავადმყოფი თავის მოკვლას ასწრებს...

დაიბ, ეს მესუთე ხელისუფლებაა. მისი ფართი შეზღუდულია. ფსიქიატრიის სახელმწიფო არც ისე ბევრ მოქალაქეს ითვის. მაგრამ ისინი შეუზღუდავ და ყოველად დესპოტურ ძალაუფლებას ექვემდებარებიან, მოუხედავად იმისა, რომ კანონმდებლობა საგრძნობლად შეიცვალა უკეთესობისაკენ. ამ ყოველივეს ცქერისას უნებლიეთ ფიქრობ: განა ეს აუცილებელია? სამსუხაროდ, ხშირ შემთხვევაში მართლაც აუცილებელია. იგივე ავადმყოფის ინტერესებიდან გამომდინარე. მათ შორის ბევრია უსახლკარო, ვისაც ქალაქში ახლოვანი არაინ ჰყავს. ასეთს, აბა, როგორ გამოწერ? სად უნდა წავიდეს? და როდესაც ქუჩაში მიმავალ, ჩამოკონკილ, ამკარად ავადმყოფ ადამიანს ხედავ, რომელსაც ხელში ნავით სავსე პარკები უჭირავს, გიჩნდება აზრი: იქნებ ამაღ მართლაც ჯობდეს, კლინიკაში, გისოსებშიმბა გამოამწყვდიო, იქ ხომ წყალწყალა ფაფას და სულ ოდნავ დამტკპარ ჩაის მაინც მიიღებს. კვირაში ერთხელ ექიმიც გასინჯავს. გულჩვილი ექთანიც შეძრალავს...

საავადმყოფოში მხეცები ხომ არ შემუბონენ, უფრო სწორედ, აქ მხეცებსაც მხეცდებიან, მაგრამ უმრავლესობა ჩვეულებრივი ადამიანია, მახლობელი გარეუბნის მაცხოვრებლები. და, ვილანდისა არ იყოს, მოწყალეა ხანდისხან მათი გულის კარზეც აკაკუნებს.

ათასში ერთხელ მაინც ხდება, მარტოხელა ძიძა ფავდ-მყოფი თავისთან რომ შეიკედლოს. ამ ვიციაც, სულმა-ლაფ უპატრონოს რაიმე საკვებს უნლაოდებს, ნაზმარ ტანსაცმელსაც მოიტანს და შიშველსა და ფეხშიშველს შემოსავს... და ამ შემოილი გლახის სახით თვით უფაფ იესო ქრისტეს დააპაურობს და შემოსავს, მისაღ-სიტყვისაგან. ხომ ნათქვამია მასზე: ჩვენ კი ვქადაგებთ ქრისტეს ჯვარცმულს: იუდეველთათვის საცდურსა და ელინთათვის უგუნურებს. უგუნურებს. უკრანულად ნიხავილნი უგუნური, შემოიღოს ნიშნავს – ეს ისაა ვინც საკუთარი თავი მთლიანად ღვთის ნებას მიანდო, რუსეთში ძველთაგანვე უგდებდნენ ყურს სალოსთა უგუნური, უთავბოლო ბუტბუტს და მასში დაფარულ, იდუმალ საზრისს ეძებდნენ... საზრისი მათ სიტყვებში ძალზე ცოტაა, მაგრამ არც ნამყვან პოლიტიკოსთა გა-მოსვლები თუ კონფერენციებზე ნაკითხული მოხენ-გებება მუდამ აზრია... სახელმწიფო ხელისუფლებაც ხშირად საავადმყოფოსაზე არნაკლებ სასტიკი და დეს-პოტური. მესუთე ხელისუფლება სულაც არ არის ისე ლაშქრი, ერთი მხედრით რომ მოგეწეებოთ. მაგრამ სა-შობა მაინც. შემზარავია სიგიჟე, მისი დათრგუნვა კი – ლამის უფრო შემზარავი.

იქნებ რუსქურთუკებიან შრომით ჯგუფზე უფრო სულსმეძვერელი მოხატული, შემოიღოსხიანი თოვლის პაპების, ფიფიკების, მელაკუდებისა და ბაჭიების საზე-მო პროცესია იყოს: ავადმყოფები კლუბში საახალწლო ზეიმზე მოიყვან. ეს რეაბილიტაციაა. აქ ერთმანეთს საწინააღმდეგო სქესის ადამიანებიც კი ხედებიან და შეიძლება რადიოს მუსიკაზეც კი იცეკვონ...

ხშირად მესიზმრება საავადმყოფო. ეს, როგორც წესი, მძიმე, უსიხარულო სიზმრებია. ზოგჯერ შემო-ვლილსა ავადმყოფობის ისტორიაში ჩანანერის გაკეთებას ვცდილობ, მაგრამ შესაფერის სიტყვებს ვერ ვპოვობ. ანდა პაციენტი სტუდენტის ნინამე გამოწყავს კლინი-კური განხილვის ჩასატარებლად და კვლავაც სრულიად არაქმედუნარიანი აღმოჩნდება! მაგრამ რომ ვიწ-ავინ ამჩნევს რაიმეს! სრულ სისულელეს გამოვლბობ და ყველაზე თავს მიქნევნი! ზოგჯერ მაშინდელი მთა-ვარი ექიმიც მესიზმრება, მთვრალი, პიჯაკის საყვლობო ორივე ხელს რომ მავლებს და სახეში მაფურთხებს: – რომ იცოდ, ყველაზე როგორ მძლვარა! მე კი ისევე ვედუმვარ, როგორც მაშინ, როცა ეს სინამდვილეში მოხ-და. მეორე დღეს საშასხურიდან წასვლის შესახებ დავა-პირე განცხადების დანერა, მაგრამ შემეშინდა. წასა-ვლელი არსად მქონდა. არადა, უნდა წავსულიყავი. ხომ ვგრძნობდი, ეს კეთილად არ დასრულდებოდა. არც დასრულდა. მაგრამ ყველაზე ხშირად მაინც მამაკაცთა ქრინიული განყოფილების დერეფნებში უსასრულო ხე-ტიალი მესიზმრება და – სახეები, სახეები, სახეები.

ადამიანთა ბოსისიეული სახეები, შემოიღობის სუ-რათ-ხატები.

რუსულიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძე

სოციალური & პოლიტიკური

Oxyrhynchus

რომელ ქაში ჩავუშვა ჩემი სათლი,
რომელ ზღვაში ჩავუშვა ჩემი სათლი. ან თუკი მღვიძაცს,
საწოლზე ვზივარ, სამომაველო ვაშლს კანს ვათლი
და გვერდით ცოლის მდინარე მიწევს.

დავრჩი,
თუკი დავრჩი შენთან ერთად, მუდმივად დავრჩი,
ორი პატარა სათლი მოგვეცეს, სანთლის ბედით.
ვანათოთ?

უნდა ვანათოთ ყველა ბნელი, ყველა ფანჯრის
რაფასთან ვიდგეთ მომლოდინე მუდმივი ღმერთის.

როგორ მიყვარხარ? სანამ გძინავს, ვკითხავ ჩემს თავს.
დიდხანს რომ ვიჯდე სიჩუმეში, სანამ შენ გძინავს,
რომ ვერ გაიგო, პასუხად რას მიმღერის, ერთხმად,
კანი გარეთა და სული შინა.

ტყუილი
რას მინდა რომ ის ნიშნავდეს
რატომ ვიმჩნევ
ან რატომ ვაცოცხლებ

ტყუილი
ის არ არის სიმართლის ანტონიმი
ის უფრო სიკეთეს ჰგავს
რადგან ორივე მათგანს აქვს ზომა და წონა
ვთქვათ კეთილი
უფრო კეთილი
კეთილზე კეთილი
უკეთილესი
უკეთილესზე უკეთესი
ან
ჩემსავით მატყუარა
მეგობარივით მატყუარა
ან პოეტივით მატყუარა
ან იძულებით მატყუარა
ან მატყუარა
უკიდურესი სიკეთე ღმერთია
უკიდურესი ტყუილიც ღმერთია
აქე ჰგავნან ერთმანეთს ტყუილი და სიკეთე
სიმაართელ და ბოროტებაც ჰგავნან მგონი ერთმანეთს
მაგრამ
მათზე ფიქრიც არ მინდა

ყოველთვის დადგება შენი მთავარი ტყუილის დრო
შენი სიკეთის დროც დადგება
ორივე აუცილებლად ერთად დადგება
არც ამაზე მეტი ღმერთი იქნება
არც ამაზე ნაკლები ტყუილი
მაგრამ სიკეთე აუცილებლად უნდა დარჩეს
იმის ნიშნად რომ ტყუილი
ღმერთი
და სიკეთე
ერთად მსჯელობენ იმის შესახებ
რას უნდა ნიშნავდეს ჩემთვის ტყუილი

მე და ყველა
ტრუსიკახდილს
ფეხშიშველა მოტანტალეს
სულდასაწყისისდან გიცნობთ ტყუილი
(გერიტმება – პუტინ ზუილი)
ღმერთი კი ხარ
მაგრამ ღმერთისოდენი მხოლოდ იგულისხმები
იმიტომ რომ სინამდვილეში
ჩვენნაირი ურწმუნო ხარ
საკუთარი თავის არ გნამს
მარადიულ საკუთარ თავზე რომ
ზუსტადაც
მარადიულ საკუთარ თავზე რომ

არაფერი მოვიტყუოთ
ღმერთმა რომ არ მოგვატყუოს
მარადიულ საკუთარ თავზე

ღმერთსაც ეგ აწუხებს
საკუთარი თავის რწმენა
რომ ის მარადიულად არსებობს
„ესეც შენი ჭეშმარიტი რელიგიის ქვაკუთხედია
მის გარეშე ჩრდილოატლანტიკური ცნობიერება
ვერ იარსებებდა
რომლის ნაწილიც არის რუსეთი
ჩუკოტკის ზღვიდან საბოლოო ევროპამდე“
მიხეილ გორბაჩოვი

მე საერთოდ არ ვიცი რა განუხებს ღმერთო ჩემო
მთელი სამყაროს ცოდვა რომ ვიტვიტო
ჯვარზე კი არა
ცეცხლზე და დავინწყებზე რომ გავეკრა
ხომ მაინც ვერ მიხვდები რა განუხებს ღმერთო ჩემო
იმიტომ რომ ღმერთი არ ვარ
ჰოდა ეგეც ყოველთვის გაითვალისწინე
რომ არც შენ ხარ ადამიანი და
ღმერთი ხარ და
მრავალ ენაზე საუბრობ და
შენ მაინც უნდა იცოდე ქართული

ჰოდა პოეტი რომელიც არ წერს
რომელიც არ წერს
და გამუდმებით პოეზიას საუბრობს
კეთილი მატყუარაა
და მასთან არს დავინწყება

გამუდმებით ვატყუებ ცოლს
შვილებს
დედ-მამას
მეგობრებს
ნათესავებს
ტყუილი კი სიკეთეს ჰგავს
ღმერთზე მეტს ვერ დათესავ
ვერც მოიკი

ეს კი შეიძლება ვიცოდე
„რა ვიცი სიკეთეზე?
მხოლოდ ის რომ
ტყუილი მუდამ მას იმონებებს“
ნიკოლორთქიფანიძე

კურთხეულო შენ, კურთხეულო, სიცოცხლე.
კურთხეულო შენ, შიში შეაძლებინე,
ვინც შენს შემდეგ შენ მოდის, ეს განუმარტე:
ფრინველს ჩახედოს ყველა უშიშარი გზა,
შენს ნაცვლად შენ იყოს, ჰქონდეს სახელი „ვინც“.

განუმარტე შენ, შენ, მას, ის, განუმარტე
ქართული ენა – შენი ენა, ერთ-ერთი
შენი სიხარულის ენა, ერთადერთი
ჩემი გადარჩენის ხმა. განუმარტე შენ,
კურთხეულო შენ, კურთხეულო, სიცოცხლე.

ვინც ისმინოს და გაბედოს – მისით მოდი,
მისი სახელია „ვინც“. ჩემი და ჩემი
სასურველი სახელი, შენი და შენი
მოსვლის სიხარული და ენა და შიში.
კურთხეულო შენ, შიში შეაძლებინე.

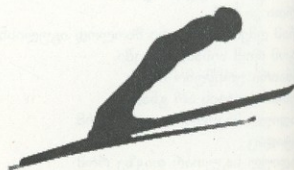
იყოს მისი შიში კი და იყოს მისი
შიში, დე იყოს შიში მისი, მიეცი
სახელი უტყვო, ყოფნა უჩინარი,
არყოფნა სამარადისო, კურთხეულო
ნდობა უთხარი, შიში შეაძლებინე.

კითხვა დაუსვი შენ, შენ, მას, ის, დაუსვი
კითხვა: კაცი სიკვდილით მეტს შეცოდავს თუ
უსიკვდილობით? და გეპასუხოს – ცოდვა
სიკვდილით არ იზომება. კურთხეულო,
და შეაძლებინე შენ, შენ, მას, ის – შიში.

თქვა: „უსიკვდილობა ჩემი გზა არაა,
უსიკვდილობა ჩემი გზაა“. ვიჩუმე,
სუნთქვა ვერ გავბედე, ლოცვა ჩავიბრუნე.
მოსმენილი დავნვი, მაგრამ არა ახლა,
სიცოცხლის დრო ახლა არაა, მისმინე,

ამდენი ბავშვი, ამხელა მოდგმა, შენი
ყველაზე სიყვარული კიდია ბენგზე,
იჩქარე შენ კურთხეულო, ჯერ სანამ ვარ,
სანამ სიტყვები აღარ მყოფნის, იჩქარე
კურთხეულო შენ, განუმარტე სიცოცხლე

ვინც შენს შემდეგ შენ მოდის, აბედნიერე
არყოფნა, ნდობა უთხარი, განუმარტე
სიყვარული, მთელი სიცოცხლის იმედი,
ახლა შენ ხარ თუ ვინც შენ შემდეგ შენ მოდის,
კურთხეულო შენ, კურთხეულო, სიცოცხლე.

თაიდან მითხრა, შაკო, ცუდს სიზმრებს ნუ ნახულობ, თორემ ბავშვსაც ესიზმრებაო. პოეზიის დავინწყებული და
ვერადვინწყებული მიზნებიდან ერთ-ერთი მთავარი მარტოობისა და სიზმრების მართებაა. ცის მიერ დანიშნულია და
ერის აღზრდილი პოეტი თუ სიზმრად გადაყრილი ბოროტებას ვერ გაუმკლავდა (სადაც ნებისმიერი ღვთაური იარა
ღი შეიძლება აღმოგაჩნდეს არსენალში, ჯადოსნურზე რომ არაფერი ვთქვათ) (საიდანაც დროებით და სამუდამოდ
ამოხტობა შესაძლებელია), ცხადში (რომელიც ერთადერთი ჯერჯერობით რასაც ვგულისხმობთ) როგორღა წარუ-
ძღვება ერს თუ არა, ოჯახს მაინც, ოჯახს თუ არა, საკუთარ სიცოცხლეს უშიშარი სიკვდილის გაგრძელებამდე?
პოეზიის რწმენა ღვთის რწმენაზე ნაკლებ ეჭვებს არ ბადებს და მიზეზს მარტოობადაკარგული ადამიანის ფსევ-
დოდრდი უკვია. ვუნდოდით ამ დარღვ ოცნება.

ოცნება უკვეარსებულითან, უკვეშემდგართან მიახლოებაა, სურვილი და შესაძლებლობა ადრეშემძლეულის განმეო-
რების ან უკეთესად შეძლების. პოეზიის რწმენა კი მარტოობის დაჯერებაა, რომ დღემდე მლიონობით „კოლეგის“
ღვანლმა საბოლოოდ ერთი დიდი ნახტომი შეასრულა კომპარული სიზმრიდან დროში განვლილ ცხადში (რომელიც
ერთადერთია ჯერჯერობით რასაც ვგულისხმობთ), იქ კი ვერაფერი შეცვალა. ამიტომაც არიან პოეტები მსტომელ-
ები, ამიტომაც ჰქვია მათ ნებისმიერ სალექსო გაბრწყინებას (ალეკო შულაძის პერიფრაზს გავაკეთებ) „ნახტომის
მძლეობა“.

როგორც გენეტიკით მძლეოსანი და მსტომელი, კარგად ვიცნობ სპორტის სახტომ სახეობებს.
არიან პოეტები სიგრძეზე მსტომელები, რომლებიც სწრაფი გამორბენითა და ერთი, მაქსიმალურად შორი ნახტო-
მით გადავლებიან ხოლმე პრობლემას და თავფეხქვიშამიამოთხვირლები იხდენენ დარდიან ოცნებას. სიგრძეზე
მსტომელი პოეტის საუკეთესო მაგალითი შოთა იათამელია, მოკლე სიტყვას რომ გრძლად ამბობს და ნახტომიც
ამედ არის კარგი.

არიან სიმაღლეზე მსტომელები – ვთქვათ პაატა შამუგია, ის სიარულის დროსაც მინას მხოლოდ ტერფებით ეხება,
სამყაროსაც ქვემოდან ზევით აჟყურებს, პრობლემასაც მაღლა ხედავს, აკეთებს მოკლე, თუმცა მუხლმობრილ
გამორბენას და როდესაც ნიშნულს მოუახლოვდება, მოულოდნელ (ეგ სხვები ფიქრობენ, რომ მოულოდნელ, თორემ
ძალიანაც პროგნოზირებად) ნახტომს ასრულებს ზევით, სადაც ღმერთი ხშირად ხეზე შემომჯდარი ფრინველებს
სიმაღლეზეა და კომფორტულად ეშვება წინასწარგამაღებული ლეიბების სირბილზე.

სიმაღლეზე მსტომელია შალვა ბაკურაძეც, ოღონდ ის ჭკოთი დახტის. ჭკოია მისთვის ბუბკაც, უიტმენიც და
ფროიდიც. ამ ჭკოთი შედის მალაზიებში, გამომცემლობებში, ოჯახში. აკეთებს სწრაფ და მუხლმობრილ გამორბენს.
უშიზნებს კორპუსებს შორის გადაჭიმულ ელექტროგაყვანილობებს, ტროლეიბუსებისა და ტრამვაის ჩამოხსნილ
მათულებს, ზოგჯერ მათში იხლართება, თუმცა ჯერჯერობით ყოველთვის ლეიბზე ვარდება.

გვყავს ასევე სამმაგი მსტომელი ზვიად რატიანი, იგი სპორტის ამ სახეობის მუდმივი ჩემპიონია, რადგან შეჯიბრში
მის გარდა არავინ მონაწილეობს. სამმაგი მსტომელი ძლიერი კიდურების (რაც ლიტერატურულ ენაზე ენობრივი
ქსოვილის სიმყარეს ნიშნავს) მფლობელია, შეუძლია სიბრტყეში დანახული გრძივი დაბრკოლება რამდენიმე ეტაპად
დაყოს, თან ილუზია შექმნას, რომ სუსტია, რადგან პრეველი ორი ნახტომი არანაირად არაა საკმარისი მასზე გა-
დასაყვებად. საბოლოოდ კი, როცა ავანტიურა დასრულებულია, საოცნებო ქეიშში ნეტარებს სევდიანად.

ყველაზე დიდი კონკურენცია მაინც წყალში ხტომაშია, რომელსაც სიღრმეში ხტომა ჰქვია. მაია სარიშვილი ნახტომის
ნინ ყველაზე მაღალ კომპლ ადის აუღელვებელი მუხლმობრილი ნაბიჯით, გადმოხტომამდე დიდხანს ფიქრობს, იქმ-
ნება შთაბეჭდილება რომ ვერც გაბედავს, თუმცა... ჰაერში ის არანაირ ზედმედ მოძრაობას არ აკეთებს, მისი მიზანი
ფრენა არაა. მიზანია მაქსიმალურად ღრმად ჩაყინეთვა, ფსკერთან მიახლოება, სუნთქვის წყალქვეშ (თუ მინსიქვეშ)
შეკავება. თუმცა ყველა ჩაყვინთვა ამოყვინთვით სრულდება.

ყველაზე შორს ტრამპლინიდან მსტომელები მიფრინავენ. როგორც გალაკტიონი დაწერდა, „ხშირად ვიხსენებ დათო
ბარბაქაძეს“. მის ბალებს მუდმივად ათოვს, ის კი ნაილი ბარალებით მოყვნილი ტრამპლინის ქიშთან დგას და
ძალიან ეშვადება.

აქედან იწყება მისი ტაძარიც და მისი უფსკრულიც. ჩვენი პასუხაუცემელი სიყვარულიც აქედან იწყება. აქედან,
სადაც ბალებს მუდმივად ათოვს.

მე ვარ ბესიკ ხარანაული, იმიტომ რომ ხტომად მხოლოდ კლდიდან კლდეზე გადახტომა მიმაჩნია. მე არც ბებერი-
ვარ და არც ჩემსავით ახალგაზრდა. მდინარის ღრმა ხეობაში წელამდე წყალში ვდგავარ, ცაში ვარსკვლავებს და
კლდის ხავსიან-ციცაბო ფილტვებს ვსუნთქავ. ისევე მდინარე თუ ნაილებს ზღვისკენ, თორემ ცა ჩემი თავისთან
ნამყვანი არაა.

იოანე მინჩია არაფერში იყო დარწმუნებული, ამიტომ წლების განმავლობაში უძრავად იწვა საკუთარ მიწაზე და
არც წიგნი გამოუყია.

ეგეთმა ბედმაც ამის გამო უნია.

STABAT MATER

ალექსანდრე ჭელიძე

დილის ექვსი საათი იყო, ალექსს რომ გაეღვიძა. საწოლიდან დაღლილი ადგა და თავში გაუელვა, რომ უშველვებელი ბლანტი სითხით სავსე ჭურჭელი იყო, რომელსაც საოცრად უჭირდა მოძრაობა. ამგვარი შეგრძნება ნამდვილად არ იყო გამოწვეული წინადაზიანებით არც ბაბის დამორტყნეული მუსიკის მოსმენით – ბასიონებში ცოდვებში ჩანთქმული ადამიანი ლამის კოსმოური რუპორით ღლაღდებოდა და ღმერთს ხსნას ევედრება – არც კაფკას მეტამორფოზის კითხვით. სიმაღლელ ეძიებდა, die Verwandlung გარდასახვას და დეკორაციის შეცვლასაც ნიშნავს. ზამზას ზოჭოდ გადატყვევით მისი გარეგნული სახე იცვლება მხოლოდ და არა ადამიანური ბუნება, ზამზა ესაა მარტოსული ადამიანი, გამოკეტილი საზოგადოების მწერის სხეულში. ალექსი ფანჯარასთან იდგა, საიდანაც კარდა ჩანდა სამების ტაძარი და სამრეკლო. ალექსი შერბობდა ჭერებისას ყოველთვის რომელიმე სექსს ადარებდა ხოლმე. მაგალითად, მისი ძველი, ხისაიგნებიანი სახლი, ალექსის წარმოდგენით, უხიბავ ბერიკაცს გაედა, რომელიც მუდმივად წუნებს და ახალგაზრდობის, ზოგადად ახალი დროების გაკიცხვას ანდობებს უმეტეს დროს. მკერდი ნიავს მიუშვრია, ქუჩაც, სადაც კანტიკუნტად მიმოდიოდნენ მეზობლები და ცოცხებს ზანტად იქნებოდა, თითქმის რაღაცანიარად დაღლილი იყო. დილის ნიავი ესაიშოვნა. საოცარია, მზე ამოვა თუ არა, ჩიტების უმეტესობა მაშინვე იწყებს გალობას, თითქმის ვიღაცამ ფირსაკრავი, ან მაგნიტოფონი, თუ რაღაც ამდაგვარი მოწყობილობა ჩართო. სამების ტაძარი დილის ბურუსში უზარმაზარი მთასავით მოჩანდა. ალექსი ფიქრობდა, რომ სამება ხატებზე გამოსახულ ქერუბიმებს ჰგავდა, რომელთაც სექსი არ გააჩნიათ, თუმცა, მაინც უფრო მამაკაცურ ბუნებას ხედავდა მათ შორისანე, პირქუშ გარეგნობაში. ამ ფიქრებში იყო, რომ აივანზე დაკიდებულ გალიაში თუთიყუში ახმაურდა. ალექსმა მას ბეთოვენის მეცხრე სიმფონიის ფრაგმენტს ასინავდა ფინალიდან, და თუთიყუში ევროპის ჰიმნს მღეროდა რაღა თქმა უნდა, შეძლებისდაგვარად. ჭრელი ფრინველი უმღეროდა სამოთხისმთერ ძმობას, ისე, რომ სიტყვების მნიშვნელობა არ ესმოდა, თუმცა, ხანდახან საჭირო არცაა, ყველაფერი გაესმოდეს, მით უმეტეს, თუ თუთიყუში ხარ. ალექსის ბლანტი სითხით სავსე სხეული ნელ-ნელა იცლებოდა.

ფანჯრიდან ჩანდა – დედას გაურკვეველი ფერის, მოთვითურ პერანგი გაეფინა აივანზე გასაშრობად. შეიძლება, აღება დააიწყდა, ანდა განზრახ დატოვა, იდეა ამბობდა, დილის ცვარი სულ სხვაგვარად ასუფთავებს ტანსაცმელსო.

ნიაგმა კვლავ დაუბრუნა, მის მკერდზე ოდნავ შეიზარა ღინ-ღლი. ძალიან მოუწონდა სიგარეტის მოწევა და ამ დროს ზარბეცს დარეკეს. თითქმის სამებამ ყრუდ დაიგმინა. ალექსის სხეული ბლანტი სითხისგან კვლავ იცლებოდა და მან იგრძნო, რომ დღეს

Anton. n. 57

ANTONIO VIVALDI
1678-1740
STABAT MATER - xv a. 1

per contralto, archi basso continuo for Alto, strings and thorough-bass
a cura di
GIAN FRANCESCO MALIPIERO
Ritornale per voce e pianoforte 1. Piano reduction by
V. L. 14850
Traduzione letigata 1. Digital version by
GIUSEPPE DEVI

I Stabat Mater

Large

5

Contralto

10

Stab. hat Ma. ter do. lo. ra. ta. Jus. ta
In her sor-row stood the Moth. er by the

Revised © 1998 Universal Music Publishing Group S.r.l.
Production, distribution & rental: Production, distribution and sale:
Universal Music MGB Publishing S.r.l. - via Legnano 4 - 20098 Sesto San Giovanni (MI) - Italia 131545
Text: all rights reserved

მოკვდებოდა. ეს წინათგრძნობა ნამდვილად არ იყო წინასწარმეტყველო – ზემოთაგონებით, თუ თვითშთაბრუნებით გამოწვეული, უზარალოდ, ალექსმა იგრძნო, რომ დღეს უნდა მომკვდარიყო. ამას ისე შეხედა, როგორც ალბათ ბევრით მეორეკლასელი ბავშვი შეხედავდა დაფაზე გამოსახულ შედარებით რთულ არითმეტიკულ ამოცანას – ცოტა დაკვირვებით და ყინიანად – სურდა გამოეცნო, როგორ შეიძლება ამგვარი რამ თავში მოსვლიდა. ამან გამოაცოცხლა, გაახალისა კიდევ, თავისი მოხუცი პროფესორის სიტყვები გაასენდა (სინამდვილეში თომას მანს რომ ეუთვნოდა): კარგად რომ დაუკრა, უზანკო ბრძენი უნდა გახდეთ, ანუ როგორც ბრძენი, ისე უნდა ჭკუდგდე სამყაროს და როგორც პატარა ბავშვი, ისე უნდა გრძნობდყო. ახლა ნამდვილად ვეღარ მოვასწრებ ამას – ცოტა ირონიულად გაიღიმა. დღეს ჩემი ბოლო დღეა. ორი კვირის მერე კონცერტზეც ვეღარ გამოვალ და საზარაოდ, სხვას მოუწევს ჩემი ჩანაცვლება, რომელიმე საშუალო კლასის მექანიკოსის. ამ კასტას – „საშუალო კლასის მექანიკოსებისა“, ძირითადად კონსერვატორიის სხვა სტუდენტები მიეკუთვნებოდნენ, რომლებიც ალექსის პროფესორის სიტყვებით თუ ვიტყვით (ამასაც ალბათ რომელიმე ცნობილ მოღვაწეს დაესცხა),

ვერასდროს დაუკრავენ და ვერაფერს დაინახავენ იმის გარდა, რაც ნიჭებში წერია. ანუ მათი შესრულება ესაა „pure mathematics“. მაგრამ მათემატიკა არაა საკმარისი რომ მივიღოთ „pure art“ (პროფესორის რატომღაც ინგლისური სიტყვების მოხმოვაც უყვარდა). ნეტა, რას ვიგრძნობ სიკვდილის შემდეგ? ტკივილს, სიხარულს თუ სიმშვიდეს? ან იქნებ სამივეს ერთად? ზღუერიითა, ჩემს შესრულებას ისედაც ვერ დავარქმევ ცოცხალს, ან თუნდაც ბუნებრივს.

შემოქმედებითი კრიზისი! ძალიან ბანალური თემა, თუმცა, ერთი შეხედვით. მწერლურ კერძში, როგორც იცით, დიდი და პატარა ინტერდისციპლინური ერთმანეთს შეერევა, ხოდა როგორც ამ მოთხრობის ავტორმა, მინდა განცხადებით, წინასწარ გაგიმხილოთ, რომ შემოქმედებითი კრიზისი, ეს ჩემი კერძის ერთ-ერთი ინგრედიენტია, ჩემი ლიტერატურული ფუფის, თუ ფანტაზიის ერთ-ერთი თემაა. კაცმა არ იცის, საბოლოოდ რა გამოვიდა, თუმცა, მსურს ამისგან ფანტასტიკურ-ფსიქოლოგიური ოპუსი შექმნა, ოღონდ ყოველგვარი სენტიმენტების გარეშე. მღერითა და მღერავს! ვერ ვიტან ცრემლების ღვრასა და უაზრო სივარსს! მთავარია პერსონაჟები არ გადამეოროს და მართვის სადაფები არ გამომტაცონ ხელიდან! თუმცა დანამდვილებით ვერაფერს გეტყვით! ახლა საქმეს, ანუ უშუალოდ მოთხრობის სიუჟეტს დავუგზავნებ, თავი ძალიან რომ არ შეგაწყინოთ. მეჭერა რომ, მწერალმა მკითხველი პირდაპირ მოვლენათა მორევში კი არ უნდა ჩაადგოს, ან თავიდანვე მძაფრ და ჩახლართულ სიუჟეტურ კერავში გზა-კვალს აუვნიოს, არამედ თანდათანობით გააცნოს ყველაფერი. მაგრამ ვერც იმას დავიჭრებ, რომ ცდენებას გაუძღვლებ და მისტიფიკაციებს, ან ბორნესისეული ლაბირინთების იმიტაციებს არ მოგსაყვეთ თავს. შევეცდები ვიყო უმანკო ბრძენი... თუმცა... ალექსი პიანისტია. ტექსტებიდან ჩანს, რომ მას ჰყავს თუთუყუში, დადის კონსერვატორიის მოხუც პროფესორთან (რომელიც უფრო მედიომა ალექსა და მუსიკას მორის, ვიდრე ორიგინალური, ბრძნული აზრებით აღჭურვილი) და ფიქრობს სიკვდილზე. ალექსი, გოეთეს სიტყვებით რომ თქვათ (აქ თავს ცოტა თვითნებური პერიფრაზის უფლებას მივცემ), «ცამდე ალტაცებული და ქვეყნულამდე დაცემულია», ხანდახან საკუთარ თავში ისეა დარწმუნებული, რომ იმპერატორის ფოლადანსებრ სიცილს საკუთარ იმპროვიზაციებს ამჯობინებს, ხანდახან კი თავი ზეპასკნელი უნიჭო დილეტანტი ჰგონია, რომელიც პატარა თუშკვით დაღბნის უცნაურ, უფორმო ნახატს. მაგალითად, თავსაც მისი გუშინდელი დღე ავიღოთ;

ის ბეთჰოვენის უკრავდა. ოცდამეტერთმეტე საფორტეპიანო სონატა. ოპუს ას ათი. ბეთჰოვენის ერთ-ერთი ბოლო საკლავირო ნაწარმოები. როცა ბეთჰოვენი დაყრუვდა, მისი სურვილი იყო რომ როიალთან რაიმე, თუნდაც მცირედელ კავშირში მაინც დარჩენოდა, ანუ რაღაც ხერხით გაეყო ინსტრუმენტის ხმა, ამიტომ სპეციალური ხელსაწყო შეიძინა, რომლის ერთ ბოლოს როიალს ადებდა, მეორე ბოლოს კი ენაზე იმაგრებდა. ასე ბეთჰოვენი მუსიკალური ბევრით წარმოქმნილ ვიბრაციის შეგრძნება შეეძლო, როიალის სუნთქვას გრძნობდა ისე, რომ ხმა არ ესმოდა. შეიძლება ესეც იყო ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ ბოლო საფორტეპიანო სონატებში ბეთჰოვენი მთელ კლავიატურას მოიცავს, ცდილობს უმაღლესი და უდაბლესი ბეგერები ერთ სონორულ მთლიანობად აქციოს. ამ დროს როიალი განსაკუთრებ-

რა ხდება? ეკლესია და საფლავები ახლა დამატა მოგონებას, ადრე ეს არ ყოფილა, შვიდი წლის ბავშვი მხოლოდ უზარმაზარ მდელოს იწეა, (ა მოღორუბოლული იყო და წვიმას აპირებდა,

და შორიდან ზარივით ესმოდა დედის ხმა გაყუჩებული, სულმეგ-
უთებულს... არა. იქ საფლავები არ ყოფილა, არც დანგრეული
ეკლესია, რომელიც მარტო მის წარმოსახვაში არსებობდა... რო-
გორი მკვდარიცაა ახლა ჩემი მუსიკა, ისევ ჩემი წარსულიც...
ყველაფერი უბრალოდ ცარიელია... გაბრაზებულმა, უძლურმა
მომტეხ დარჩენა კლავიატურას. მეტი აღარ შეძლო, ყველაზე
რთული იმის გაცობიერებაა, რომ უნაყოფო ხარ.

ზარებს ისევ რეკავდნენ. ალექსმა სიგარეტს მოუკიდა,
მოუხედავად იმისა, რომ დედა სახლში მიწვევას მცაერად უკო-
ნადავდა. რა სიურპრიზი მოგუწოე ჩემს თავს, რა გაგავიწყო?
ბევრი დრო ისედაც აღარ დამრჩა. ან საერთოდ საჭიროა კი
დღევანდელი დღე რამეთი განსაკუთრებული იყოს? იქნებ არც
ღირს აყალბავლის ატეხვა?... დღევანდელი დღეც ერთ-ერთი
ჩვეულებრივი დღეთაგანი იქნება, სხვებისგან არაფრით გამოი-
ჩეული. განაჩენილი ჟღერს, მაგრამ ალბათ ასე სჯობს. ალექსი
სასტუმროს ოთახში გავიდა, სადაც როიალი იდგა. პირველი,
რაც ამ ოთახში შესვლისას თვალში მოგხედებოდათ, უამრავი
ნოტი იყო, ყველაზე რომ ენყო – იატაკზე, საყარძელზე, ნიგნის
თაროებსა თუ თავად როიალზე. ალექსი უკრძალავდა დედას
ამ ოთახის დასვლას, და ისიც იძულებული იყო, სტუმრების
მოსვლის შემთხვევაში სხვაგან – თუნდაც სამზარეულოში გა-
მასხინდლებოდა. ალექსმა პიუპიტრზე ჩამოიო ხელი ერთხანს –
ლისტის „მეფისტი ვალსი“ იდო ზედ, მაგდურმა აზრმა გაურ-
ბინა თავში – ამას ისეთი დასაწყისი აქვს, მთელს სახლს ფეხზე
დააყენებს, ორი კვირის შემდეგ კონცერტზე დასაკრავი ახლა
ხომ არ დაუტყარა, მაგრამ მაღევნე გადაიფიქრა. მთელი სხეული
მოღუნებული ჰქონდა, მომეცეფული. უხალხოდ იყო, მხოლოდ
ჩქარი, აღმავალი გამა დაუტრა მარჯვენა ხელით. მერე კი სკამის
საზურგეს მიეყრდნო და თვალები მიიღო. უწინ არაერთხელ
ჩასძინებია როიალთან, როცა კონკურსისთვის ან სოლო კონ-
ცერტისთვის ემზადებოდა და თავდაუზოგავად მუშაობდა.

თავალი რომ გაახილა გარშემო სიბნელე იყო, არაფერი ჩანდა.
უცებ ვერ მიხვდა, სად იყო. არაფერი ისმოდა. ძალიან სტიკოდა
მუცელი, თითქოს უშველებელ სარზე მუცლით წამოეგოთ, გრ-
ძნოდა რომ სისხლი სდიოდა. უცებ საიდანაც ქარმა დაუბერა და
ქვის ნესტიან კედელს მიჯვავა ზურგი. სიმწირი დაიყვინა – ჩანს
ძალიან პატარა ოთახში ჩაუკეტება – ყრუ აკუსტიკა, ყრუ კედლები.
მამ საიდან დაუბერა ასეთმა ძლიერმა ქარმა? გაუსაძლის ტკივილს
გრძნობდა მუცელსა და მკერდში, მაგრამ ძალა მოიკრიბა და წინ
წაფორიბდა, უნდად მეორე კედლამდე მიიღწია – იქნებ იქ კარია
სადმე დატანებული, იქნებ შეძლოს ამ სულისშემძლავი ჯურ-
ღმულიდან თავის დაღწევა. ინსტინქტურად მოქმედებდა. საოცრარა
მიშმა იატაკა, რომელსაც ერთი ვერ გამოქვამდა, ის კი არა, ვინმეს
რომ დაუძახა მისთვის იმ წამს, პასუხის გაცემასაც ვერ შეძლება –
მთელი სხეულით კანკალებდა და მაინც წინ მიიწევდა... მიფორიბა-
ვდა. ორი მეტრიც არ გავიწო რომ კვლავ ნესტიან კედელს წაწყდა,
ფრჩხილებით მაშკარა ხავსი და ნებოვანი სისვლე...

– დიდი ხანია, რაც გვცოცხებს? – ჰკითხა მარიამმა ალექსს
(ასე ერქვა დედამისს).

ალექსი სკამიდან ლამის წამოვარდა და შეშინებული მი-
აჩერდა დედას, რომელსაც გასაშრობად გაფენილი გაუჩვეველი

ფერის მითითი პერანგი უკვე ჩამოეცხა და
კალათში სხვა გამშრალი ტანსაცმელთან ერთად
ჩაენყო. ალექსმა არაფერი უპასუხა. დედას კარ-
გად არც შეუხედვას მისთვის და სასტუმრო
ოთახიდან გავიდა. კარიდან მაიპაბა: დღეს ლუსი
ფიდელასთან არ დაგვიწყნდეს ასეაო. ალექსმა
მხოლოდ წაიჭურჭლა – კარგი. გაახსენდა, რომ
დედამ რამდენიმე დღის წინ უთხრა, ლუსიმ ახ-
ლა როიალი იყიდა და მთხოვა, იქნებ შენი შეი-
ლი ამოვიდეს და გასინჯოსო. დედა ყოველდღე
ახსენებდა ამას, თუმცა ალექსს ყოველთვის
ავიწყდებოდა, უფრო კი ივიწყებდა. დღეს თავს
ძალა უნდა დავატანო და როგორმე შევასრულო
დანაბარები.

დედასთან დაუბრუნელი იყო, თუმცა რომ
გეკითხათ, ზუსტად ვერ ვიპასუხებდათ, თუ
რატომ. მარიამსა და ალექსს შორის უხილავი
ბარიერი არსებობდა, მაგრამ იყო დრო, როცა
განუყრელები იყვნენ, ლამის ერთმანეთს შეხ-
რებოდნენ. მაშინ პატარა იყო და ხშირად ავა-
დებოდა. დედა არ მორდებოდა, მასთან ეძინა ერთი
საწოლზე, მაშინაც კი, როცა ალექსს სიცხე ორ-
მოცამდე აუწევდა. ახალც კარგად ახსოვს: ისეთი
უდრტრინედი, მშვიდი იყო დედა, ეფერებოდა
მის კულულებს კრძალებით და ისეთი სინაზით,
როგორც ალბათ კრეველის ნახატზე გამოსახულ
ღვთისმშობელს უპყრია ხელთ ვარდი. მარიამი
ყოველთვის აქებდა მის მუსიკალურ ტალანტს,
მაგრამ ალექსი დედასთან ლამის მიჯაჭვულად
გრძნობდა თავს და ფიქრობდა (განსაკუთრებით
შემოქმედებითი კრიზისის პერიოდებში), რომ
მისი მშვენიერი ენერგია დაკონსერვებულია,
რომ ის ჯერ ბოლომდე არ დაბადებულა. გზა ყრ-
მობიდან მოხუცობამდე ბავშვობისა და ახალგაზ-
რდობის გამოტოვებოდა... ეს აზრი, რაღა თქმა
უნდა შედარებით გვიან ეწვია, რაც თავიდან
ინტელექტუალური თამაშის საგანდ ექცა (ყვე-
ლაფერი ზომ თამაშით იწყება. ასე განსაჯეთ,
დამანგრეველი ხანძარი, საუკუნეების მანძილზე
ქართულად რომ წაჰკიდებია მრავალ დიდ
ქალას, შესაძლებელია უბრალო ბავშვური გარ-
თობის შედეგი ყოფილიყო), ხოლო შემდეგ თან-
დათან იმედგაცრუების და უხედურების ერთ-
გვარ გაუკუგმართებულ ძიებამ გადარჩადა.
ამ ყველაფერს ხელოვნებისადმი უკომპრომისო
დამოკიდებულებაც ამძაფრებდა...

როიალთან მჯდარი ერთხან და იმავეს იმე-
ორებდა თავისთვის: მეზიზღება საკუთარი თავი,
მამსადამე, მაქვს უფლება მეზიზღებოდეს სხ-
ვებიც, და მით უფრო ისინი, ვისაც ჩემთვის კარ-
გი სურს. და თავის დასამშვიდებლად დაამატებ-
და: უიმედო, თავზეხელაღებული წმინდანი ვარ,
რომელსაც ყველაფერი ეპატიება.

დეიდა ლუსი მეზობლად ცხოვრობდა ზედა სართულზე. ის იყო ორმოცი წლის შინაბერა ქალბატონი, ჰქონდა საკმაოდ დიდი, არცთუ უფრომოდო და ალექსი ხანდახან ფიქრობდა, რომ ცდუნებას ვერ გაუძლებდა, მაგრამ... ლუსი ხანდახან თვალებს აელამებდა, თითქმის ვიღაც სხვას უყურებდა ალექსის მიღმა. ასეთ დროს მას არაერთხელ მოუხედავს უკან. ხანდახან ლუსი უმა თურმანივით მაცდური იყო, ხანდახან კი ახალგაზრდა ბებიას ემსგავსებოდა, მუდმივად პროდუქტების ფასებზე, ბავშვების საფენებზე და თურქულ სერიალებზე რომ ლაპარაკობენ. კარგა ხანია, რომელიღაც არააკრედიტებულ უნივერსიტეტში, რომელიღაც ფაკულტეტის დეკანის მოადგილედ მუშაობდა. ზომიერად ფერხორციანი, ზომიერი იუმორის პატრონი, საშუალო ხელფასითა და ზომიერი კვების რაციონით, მოკლედ ყველაფრით ჩვეულებრივი იყო, სანამ, ერთ დღეს, ცხოვრების რადიკალურად შეცვლას და სიმღერის შესწავლას არ მოინდომებდა. დიახ, მან არც მეტი არც ნაკლები, ვოკალისტიად გახდომა განიზრახა და თავი დააჯგერა, რომ ეს საქმე მართა კალასზე მეტად თუ არა, ნაკლებად მაინც არ გამოუვიდოდა. დაიქირავა მასწავლებელი და ყოველდღე ბევრითად სოლფეჯირებდა, ალექსი ხანდახან არპეჯიოებს და სხვადასხვა საგარჯიოებს. ალექსი ხანდახან სტუმრობდა, უფრო ალბათ ხათრის გამო, და საგარჯიოების სწავლაში ეხმარებოდა. ვერ გეტყვით, ეს დიდ სიამოვნებას ანიჭებდა მეტიკი. მით უფრო, რომ დეიდა ლუსის, სიმღერის ჟინით ატანოდა, ხანდახან დღე-ღამე ერთმანეთში აეროდა ხოლმე და სიმღერას დილაუთენია იწყებდა. ასეთ დროს მისი ხორხიდან აღმომავალი გაურკვეველი ობერტონების ბგერები ალექსის წარმოსახვაში ტრანსპონოსულ ტრანსაგრესიულ, ძალადობის სცენებს აღვიძებდნენ. დეიდა ლუსის ელექტრონობრით ხერხავენ შუაზე. დეიდა ლუსის პინცეტით აჭრიან ხმის ოვებს. დეიდა ლუსის დინამიტით აფეთქებენ, თუმცა არაფერი შველის. აფეთქებული, შუაზე გაკვეთილი და ხმისოვებამოგლეჯილი ჩვენი თავდადებული მომღერალი მაინც ბეჯითად ცდილობს აიღოს მეორე ოქტავის საბედისწერო სი ბემოლი! ალექსი ხანდახან სურდა პირში მიეხალა მისთვის, უნიჭო ხარ და მუსიკას თავი გაანებო, მაგრამ ჩვეულებრივ მორიდებულობა და უფროსი-სადმი რიდი გადასწონდა ხოლმე.

უკან შეძვრომას ხომ არ აპირებო? (ერთგვარი Restitutio in integris) ამაზე რაღა თქმა უნდა სპარტანელმა ვერაფერი უპასუხა და შერცხვენილი ადგილზე გახევდა... ალბათ დაახლოებით იმავეს გრძნობდა, როცა დედა ყოველდღიურ წვრთმანებზე ეჩხუბებოდა, მაგალითად იმაზე, რომ პური არ უნდა ამოატრიალო სადილობისას, რომ ეს ცუდის ნიშანია და პურიმა გაწყობა იცის ხანდახან ძლიერ ბრაზებოდა. გამოუთქმელი ზიზი, საშოს კედლები. უკან ხომ არ აპირებ დაბრუნებას?! ნებოზარი სისველე! იქნებ ამა ს მოულოდნენ და კიდევ ითხოვდნენ მისგან? დღეს მაინც არ უნდა ვიფიქრო ამაზე.

ამ დროს ტახტზე უზარმაზარი შავი კატა ამოხტა და ალექსის მუხლზე თავი დააოლა. დეიდა ლუსის უსაყვარლესი არსება ბასრი კლანჭებითა და ხმის უფლებით. დიახ, იგი არაფერს აკეთებდა საკუთარი კატის დაუკითხავად, სარეცხ ფეხნილი რომ სარეცხი ფეხნილია, იმის ყიდვასაც კი უთანხმებდა და ამტკიცებდა, რომ კატებს ლაპარაკი შეუძლიათ. და ალექსი რიგით და ლამის მონინებით უცქერდა უზარმაზარს და მზინვარეს, ტახტზე რომ გამზლართულიყო მზეს მიფიცებული და პირზე აივანზე მოჩადებული ბელურების წვრილი ბუმბული და სისხლის ნვეთები შერჩენოდა.

ლუსი სამზარეულოდან გამოვიდა ყავის ჭიქებით, ერთ-ერთი ალექსის შესთავაზა და მის პირისპირ დაჯდა საფარძელზე. ალექსი არ გამოპარვია, როგორი მზრუნველი მზერა ესროლა კატას, როცა ეს უკანასკნელი ზანტად გაიზმორა.

დეიდა ლუსის სასტუმრო ოთახში ტახტზე იჯდა და ფიქრობდა – ყოველდღე ერთი და იგივე მეორედება. ტახტის წინ ხის დაბალი, მოჩუქურთმებული მაგიდა იდგა, რომელზეც ბუდას ქანდაკების მაგვარი საფერფლი იდო. საფერფლით ახლადმანვარი სიგარეტის ღერი ჯერ კიდევ ბოლავდა (ასეთი უცნაური საფერფლე ოთახში კიდევ ოთხგან იდო სხვადასხვა ადგილას და ალექსის დაკვირვებით, თუ მათ შორის წრფევს გავავლებდით, ხუთქიმიანი ვარსკვლავის მიღება შეიძლებოდა). თუმცა სახლში ყოფნას და დედის საყვედურების მოსმენას ისევ აქ ჯდომა ჯობს. რომელიღაც სათვალაინი და გრძელწვერიანი ისტორიკოსის ნათქვამი გაახსენდა სპარტანელებზე გადაღებული დოკუმენტური ფილმიდან (რატომღაც ისტორიკოსი ფროიდს შეჰდარა იმ წამს, და ეს მხოლოდ იმპროვიზაციული ასოციაცია ნამდვილად არ გახლდათ), რომ არსებობს ლგენდა, უფრო კი ისტორიული ანეკდოტი: ომიდან გამოქცეულ შემინეულ სპარტანელს წინ დედა მიეგება, კატა აიბნა და ასეთი რამ უთხრას: შვილო

– როგორ ხარ ჩემო ნიჭიერი, აბა მითხარი, რა არის ახალი? – „ნიჭიეროს“ სენებებზე სახე ადემირაზ, ჭიქა მაგადებდა დედო და ცალყაბად მიუგო, არა მიმავსო. დეიდა ლუსი – ეტყობოდა – ხანგრძლივ უვერტიჟურას (ანუ ბევრ ლაპარაკს) გეგმავდა, სანამ უშუალოდ სამკმერ გადადიოდნენ და ცოტა უკმაყოფილო დარჩა, ალექსე სპეტისგან თავი უზუმად რომ გათავისუფლდა და ნამოდგომა დააპირა. იცოდე, არ გამიბრაზო, ხანდახან ისე მინდა ხოლმე რომ მომეპატიჟნოს. იცოდე, ძალიან უყვარხარ ჩემს ფისუსას. ჰმ, დიდ პატივში ყყოფილვარ, რაღა მიჭირს.

ახალნაყიბი როიალისკენ გაემართა, სასტუმრო ოთახის ცენტრში რომ იდგა. დააკვირდა – ძველი ინსტრუმენტი იყო, შელახული, უცნაური სახელი ეწერა ზედ – „რობარტისი“. ამგვარი რამ ადრე არ უნახავს. ჩვეულებრივ, როიალებს დახრილი სიმები აქვთ, „რობარტისის“ სიმები კი კლავიატურასთან მართ კუთხეს ქმნიდა. სულ დამცირე, საუბუნეზაფერისაა. და მიიწე, რამხელა გზის გავლა დაქმრდა, სანამ როიალს აღმოეჩინებოდა.

ახლაც ასხივდა, როგორ უკრავდა ვერჯინალს, ის ხომ უილიამ ბერდის მოსწავლე იყო და მასწავლებელს ნიჭიერებით არ ჩამოუვარდებოდა თუ არ აღემატებოდა კიდეც. ვერჯინალს ქალწულს ადარებდნენ და ადარებენ ახლაც. ალექსის ოსტატი ეუბნებოდა: შენი იმპროვიზაციები ხომ თავად ევას მიერ ნათქვამ სიტყვებს ჰგვანან სამყაროს შექმნის შემდეგ დღეს რომ გახმინდა სრულ სიჩუმეში (ფიქრობდა, რომ ალბათ პირველი სიტყვა ევამ წარმოიტყვა ადამიანურ ენაზე, რადგან ადამი მისი მშვენიერებით მოხიბლული ვერაფრის თქმას მოახერხებდა). ძალზე მაღალფარდოვანია, დამეთანხმებით, უილიამ ბერდი საუბრისას ნამდვილად არ იყო ისეთი უბრალო და ხალას, როგორ მუსიკასაც ქმნიდა. ვერჯინალი საოცრად უძღვრდა. მაგალითად, თუნდაც მისი ვარაკივები ავიღოთ ფოლისინგემის თემაზე. ის ამას გრძნობდა, იმხანად ჯერ ქალემბი არ იყო ნამყოფი (ალბათ უფრო კორექტული იქნება თუ ვიტყვით, „ქალის სიხალხე არ განეცადა“, მაგრამ ჯოხს ალექსის ამჟამინდელი სულიერი მდგომარეობიდან გამოვიდეთ, ანუ ცოტაოდენი სარკაზმით და ირონიით შევხედოთ მის ნარსულს) და თავის უმანკოებას შემდეგნაირი იდეური დატვირთვა მისცა: თუ ქალთან სექსი ექნება, ასე ველარსდროს დაუკრავდა, რადგან ქალწული საკრავი მხოლოდ უმანკო ადამიანის შეტებას თუ უახსულებდა. მასწავლებელი კიდეც დასცინოდა, რომ უკრავ, გოგოსავით (ნატიფი ბავშვანვით) ნაზი ხდებოდა. ალექსის ეს არ ამოეთებდა. არავითარ ყურადღებას აქცევდა მასწავლებლის გადაკრულ ნათქვამს, ხანდახან პორნოგრაფიკული (ძველბერძნული მითოლოგიური სატირის) ავხორცილებით რომ შესცინებდა ხოლმე... მერე ყველაფერი შეიცვალა – ალექსის ვარაკივები გაჩნდა საერო უხეში, ოჰმორი; სინკოპები, მთვრალ მეზღვაურთა ფერხულის ასოციაციას რომ იწვევდა. სკაბრეზული მახვილგონიერება. ის ბორღელების ხშირი სტუმარი გახდა. რასაკვირველია, ვერჯინალი ველარ პასუხობდა მის ნებებს. გადამყვითა კლავესინზე და კლავიკორდზე ეცადა ზედი, თუმცა ამ ინსტრუმენტების მასშტაბი ბევრად დიდი იყო, ვიდრე ვერჯინალისა; კლავიატურა რამდენიმე ოქტავით გაიზარდა და ხმამაღლაც ისეთი წუმბი აღარ იყო, მაგრამ ალექსის ესეც აღარ აკმაყოფილებდა. კლავესინის თითქოს ის გულწრფელობა აკლდა, რაც ვერჯინალს ჰქონდა, კლავესინი დახვეწილი არისტოკრატიული იყო, რომლის ჩაცმუ-

ლობაში უმცირესი დეტალიც კი ზემდგომი იყო გათვლილი... კლავესინი ვერ იმღერებდა მრეკავი ქალების კილოზე, ის არისტოკრატი, ქანაფაზე შუბლა მანდილოსანი იყო, რომელსაც თავისი დაბალი წონისგანა სძულს. და აი, გაჩნდა პირველი ფორტეპიანო, დიდი ვერაფერი – მექანიზმი არ უვარგოდა და აშკარად მოითხოვდა სრულყოფას, მაგრამ სწორედ ფორტეპიანო იყო ის, რაზეც ალექსი მთელი ცხოვრების მანძილზე ოცნებობდა. როიალს შეუძლია იყოს პოეტიც, მისტიკოსიც, ქალწულიც; ჯამაზიც, მეძვრეც, მკვლელებიც, ბავშვები, მოხუციც. მისი მშვენიერების შემსრულებელს შეუძლია გამოხატოს ყველა ადამიანური განცდა.

ალექსს გაელიძა, ის ყურს აღარ უდებდა დეიდა ლუსის ლაპარაკს, რომელიც დროდადრო ყვავის ნალექიან ჭიქაში იყურებოდა და ცდილობდა და უფრომოდ ლაქებში საკუთარი მომავალი გამოეცნო. კიდეც ერთხელ გაიხედა პატისკენ. მერე როიალს მიუჯდა და ბეთოვენის სკერცოს დაკვრა დაიწყო ოპუს ას ათიდან. ბეთოვენი – რელიგიური კომიკოსი, მაემაზოხი იდეალისტი. ეს სკერცო ძალიან უბრალო, ვენერო, ხალხურ მელოდიაზეა შექმნილი. Die Katze hat uns Katzen gebracht – კატამ კნუტები მოგვიყვანა. ბეთოვენი მარტოხუთია, მაგრამ იცინის სიცოცხლის ბოლოს. შეიძლება ითქვას, ეს ნათელი, „გალაქტიკური“ ოჰმორია... და ალექსმა წარმოიფხვრა, როგორ შეეცადა თბილისის ათასობით ზურგზენადმდამარგებული შავი კატა, და როგორ აფეთქდება და მინასთან გასწორდება დედაქალაქი.

დაკვრას განაგრძობდა, დეიდა ლუსის კი მოუთმენლობა დაეტყო. ალექსის ეს არ გამოპარვია, გაიფიქრა, ალბათ დროზე სურს გაამგის მეცადინეობა დაგანყვინებო. ლუსიმ თავისი განუყურელი მარაო მომირაფვა კიდეც, მისი წარმოდგენით, ოპერის მომღერლებს რომ ფრიად შევნიშნა. ეს უბრალოდ ახირება იყო – მუდმივად უნდა სცეროდა ხელში სიმღერის დროს. მარაო გამალა – ზედ მეწამული ფარშევანგები იყო გამოსახული. თვალები კვლავ დაუეგამება და რღაც ნაიბუტბუტა, ალექსმა ვერ გააგონა სიტყვები. დეიდა ლუსი თითქოს ვიღაც უხილაეს ესაუბრებოდა.

ნამიერად ოთახი სიბნელეში ჩაიძირა. დეიდა ლუსი თავისთვის მღეროდა, ისე რომ ინტონაციის დაჭერა შეუძლებელი იყო. ბუდას ფორმის საფარფლებიდან კვამლი ამოვიდა, ფანჯრებიდ შემოსული შუქი უჩვეულო ქანდაკებაზე ირეკლებოდა და სხტლებოდა. მეწამული ფარშევანგები ამორაფდნენ – ლუსიმ მარაო გააქანა გრაციოზული მოძრაობით და ალექსის

თვალეები შეანათა. იგი გაშეშდა, მესყესულად ჩაიძირა სიზმარში და ლუსის უჩვეულო კილო, ძველბერძნულ ჰანგს რომ გავიდა, უკვე საიდნელად შორიდან აღწევდა. ლუსის მოქნილი მოძრაობები სიბრძნით იყო აღსავსე, გალაქტიკური სიბნელე – სიბრძნე და სიყვარული. ნელსურნელება გავრცელდა მთელს ოთახში, თითქოს ალექსი დედამისის შუაგულში იმყოფებოდა. სიზმრის ჯადოსნური სფერო. იგრძნო – მალე მოიღწევდა ვრცელ, უკაცრიელ ადგილს, შორეულ მთას. სადაცა გამოჩნდებოდა ადამიანისსახიანი კლდეები, საცაღფებო ბლიოკე უნდა ევლო, ესმოდა ნაკადულების ჩხრაღის ხმა – უძველესი დროის თქმულების ექო. ხანდახან ეღვიძებოდა – მისი სული კვლავ სხეულს უბრუნდებოდა და ხედავდა ლუსის, რომელსაც თეთრი სამოსი ეცვა და ცეკვავდა მის წინ. კაბის კალთები ირხეოდა, ფარშევაგები მდიდრად შლიდნენ ქანამულ კუდებს, ალექსს თითქოს უზარმაზარმა ტალღამ გადაუარა. ვნებით აღნითო. ხელი გავიდნა მოცეკვავისკენ, მთელი არსებით სურდა მასთან ეკივით დამეტანოყო, და არამარტო... ლუსი მის სულს სევამდა. ალექსი ნეტარებდა, ადრე ამგვარი არაფერი განეცადა.

– ღმერთი რომ განკაცდეს, საკვები სჭირდება უმანკო გულ-იდან, მომიზილავდი ალექს! – საკმიდან ნამოინი, მოხიბლული იყო ლუსის ხავერდოვანი ხმით. მისი ცეკვა მთელს ოთახში ფეთქებდა (და უკვე ალექსის გულშიაც), ხელშეუხებელი ცეცხლივით წარმტაცი – მომიზილავდი.

საკმიდან ნამოდგომას აიჭრებდა, რომ უცებ საშინელმა ტკივილმა გაუფანტა ჩვენება, ძირს დაიხედა. შავი კატა გაავებუღი კენება მარჯვენა ფეხზე, ღნადა და ბრჭყალებით უპარნადა ისედაც გასისხლიანებულ სჭირობას. მთელი ძალით გააქნა ფეხი და კედელს მიანარცხა. ღვიდა ლუსი შვერთა, ისევ დაუელამდა თვალეები და მითითური ჯადოქრიდან კვლავ ჩვეულებრივ დიასახლისად გადაიქცა. ის ზუთქიმიანი ვარსკვლავის ცენტრში იდგა – წრფივი ხაზები ზუდას ქანდაკებებს შორის გაუვალ, ლაზერულ ბადეს ქმნიდნენ. ალექსმა ირონიულად გაიღიმა.

– იცით, თქვენ საოცრად სექსუალური კუდიანი ხართ. – დეიდა ლუსიმ გაოცებისგან პირი დაალო და იქიდან მოულოდნელად შავი ობომა ამოქვანა.

– ჩემს გულს არა, მაგრამ ერთ რამეს ნამდვილად დაგიტოვებთ – ალექსმა გახდა დაინკო, გამომსვლელულმა ქვედა საცვლი გაუწოდა და ოთახიდან გავიდა. ლუსიმ მის არასიმეტრიულად გრძელ ფალოსს აღზნებულმა გააყოლა თვალთ.

*

უკვე დღის პირველი საათი იყო. ალექსი რუსთაველის გამზირზე მიდიოდა. ჭავჭავაძის აღმართთან, ქუჩის კუთხეში პრომო გოგონამ ქართული „მუჟუხანის“ დაგემოვნება შესთავაზა. მან ალექსს გაუღიმა. იაფფასიანი კოსმეტიკით მოთხაზილი სახე. „არმანის“ ქურთუკი. მცდელობა, რომ იყოს ლამაზი მინიმალური ფადა. სასაცილო – ის ცდილობს იყოს მაქსიმალურად სექსუალური, იცნო დროულად დაფაროს ყოველთა ვიური კომუნალური გადასახადი. ალბათ ალექსი სხვა დროს ყურადღებასაც კი არ მიაქცევდა, მაგრამ ამჯერად სხვაგვარად იყო კაპი. თან გოგონა ღვიწის სთავაზობდა. ღვიწი ალბათ ორგანი, პრომო გოგონა კი გამოყოფილი (თუქმა ბოლოს და ბოლოს ყველა ნათელმზილველი ხომ ვერ იქნება?), რადგან

ჩემნაირი კლიენტისთვის ღვიწის, უნ. თუნდაც სხვა რამის შეთავაზება უბრალოდ სისულელეა, მაინც ველარასდროს ვიყიდი, მასთან მჭიდროდა. საპასუხოდ ირონიულად გაუღიმა, წნეის ტოტებით დანული მაგიდიდან დაუკითხავად აიღო მოზრდილი ბოთლი და მაღალეყლიანი შუშის ჭიქა პირთამდე აავსო. გოგონამ შეპასუხებაც ვერ გაბედა. ახლა ალბათ მიხვდა თავის შეცდომას. „ეს თქვენ გაგიმარჯოთ, გენაცვალ“ უთხრა ალექსმა და სულმოუქმელად გამოცალა ჭიქა. ამგვარი ქცევა პრომო გოგონასთან ამბობის, თუ პროტესტის ერთგვარ გამოვლინებად შეგვიძლია ჩავთვალოთ, ბისმარკის სიტყვები თუ მოვიხიბოთ (თავს ისევ თვითნებური პერიფრაზის უფლებას მივცემ); ნახევარი ბოთლი ღვიწი სჭირდებოდა იმისთვის, რომ თავის სიმაღლეზე დამდგარიყო. ალექსს სურდა იგრძნო, ბლიოკრიგი. სურდა სულ მცირე დროში რაღაც შეეცვალა...

ოცდამეთერთმეტე სონატის ნელი ნაწილი გაიმღერა გუნებაში. როცა ბეთჰოვენი ამ სონატის წერდა, ერთ-ერთი საკმაოდ ცნობილი პიანისტის აზრით, ლამენტოზურ ნელ ნაწილში სწორედ თავისი ავადმყოფობით გამოწვეული გრძნობები გამოხატა. ადაჯიო არის „die Krankheit“, ხოლო ფუგა, რომელიც მას მოსდევს – „die Erheilung“. ჩემს სულსაც იგივე სჭირდება – გაჯანსაღება. თუმცა ბეთჰოვენის პიროვნება განყენებულია მტანჯველი, ფიზიკური, თუნდაც სულიერი სისუსტესაგან. ის თავისუფალია! ნელი ნაწილისა და ფუგის გასაყურზე 11-ჯერ მიჯრდება სოლ მაჟორული აკორდი. თავიდან ძალიან ჩუმად, შემდეგ ხმოვანება ორ ფორტემდე იზრდება, თითქოს უზარმაზარი კარიბჭე იხსნებოდა. ეს ზარის რეკვის ასოციაციას იწვევს. ვის უბოძა ზარი?

*

...ნებოვანი სისველე – ხავსი ჩაბლუჯა და სიმნრთი ატირდა, უცნაური შეგრძნება დაეუფლა: თითქოს ცხოველის სველ დრუნს შევსო ლოყაზე – თბილი შაჰრის ნაჟად... წამით განათდა საკანი და დინახა, ირემი მოსულიყო სულ ახლოს – დიდი, უზარმაზარქებანი, ელვარებენიანი. მონთალო-ფოლადისფერი დაჰკრავდა. ირემი პირდაპირ მას უყურებდა. ჩანდა, არ ემინოდა, ყოველ შემთხვევაში არ უფრთხილდა ალექსს. წარმოიდგინა, რომ მისი სხეული მთის ბალახებს დაფარეს – მართლაც ასე იყო; ხელზე დაიხედა და ბალახი ამოსვლიდა ხელიდან – მძაფრი განცდებიცაა ღონეშიდილის არც გაკვირვებათ ეს ამბავი, ბუნებრიობა, კანონზომიერებად მიიღო, შეეცადა განცდების და ფიქრის დინებას დაკვირვებ

ბოდა, უნდა გაეგო, რა ხდებოდა. ირემმა პირი გამოიწვინა მის-
კენ, მშვენიერ თვალებში მშობლიური, ლამის დედობრივი სევდა და
ნალექი ჩასდგომოდა. ალექსს გული აუჩუყდა და ხელი გაუწოდა
ირემს აბალახებული სხეულის ნაწილი, ისევე როგორც სოფლად,
ზავხელში, თუთას მიტანებულ ხმის მოუწვდიდა ხოლმე მაღალ
ტოტს. ირემმა მოწინააღმდეგე ალექსის ხელი. არ სტყენია. მერე მეორე
ირემიც გაჩნდა სადაზღავნო. პატარა საცანის საზურგეში გაფარ-
თავდა, მეორე ხელს თვითი იყო და რქები თითქმის არ ეტყობოდა
თავზე. ალბათ ასალგაზრდა ფურია. მანაც დაუწყო წინააღმდეგობა
კაცის აბალახებულ სხეულს... ალექსს ჩასთვლიდა. სიზმარი და
ცხადი ერთმანეთში ისე არეულიყო, რომ შეუძლებელი იყო დანამ-
დვითი თქვა, მძინავრი. რაღაც ძალიან თბილსა და ფაფუკზე
მიღო თავი და მოლიმარმა თვალები მიიღო.

საათზე დაიხედა – უკვე სამი საათი შესრულდა. კიდევ ორ
ადამიანთან სურდა შეხვედრა. ერთ-ერთი ელი იყო. ალექსს იგი
მოსონდა. ელიც კონსერვატორიის სტუდენტი იყო და ჯერ მხო-
ლოდ პირველ კურსზე სწავლობდა. ცხვიდან მობოლური ამოი-
ღო და ელის ნომერი აკრიფა, ის მაშინვე დათანხმდა შეხვედრაზე.
გადაწყვიტეს ოპერის თეატრის გვერდითი ეკავში უსადილოთ.
ელი იმდენად სერიოზული იყო, ალექსს სხვა გამოსავალი არ
ჰქონდა, უნდა ეხუმრა. ეს სტორიებოდა – სიცილი ყველაფერს
ასხვავებდა და ასატანს ხდის.

ელი თითქმის არასდროს ყოფილა თინიჯერი. მის სახის
ნაკეთებში იყო რაღაც საოცრად ბავშვური. თუმცა ელის ხან-
დახან ისე შეეცვლებოდა სახე, რომ გაცოლებით ხნიერ ადამი-
ანს მოგაგონებდათ. როცა მასხაობებს ერთსა და იმავე ფილმში
ასალგაზრდისა და მოხუცის როლის თამაში უწევთ, მათ შესა-
ბამის გრემს უკეთებენ. ელიც ასე იყო: გვეგონება თორმეტი წლის
ბავშვს ნაოჭები მიხატეს სახეზე, ძალიან რუბი და თავის თავში
ჩაეკტილი იყო. ალექსი მუდმივად ეკითხებოდა საკუთარ თავს –
მაინც რა ნახა ამ გოგოში განსაკუთრებული? მაინც რითი მიიჭ-
რო მისი ყურადღება? საშუალო სიმაღლის, მის სახის ნაკეთებს
ლამაზს ნამდვილად ვერ დარწმუნებდა, მეყრდნე კი თითქმის არ
ეტყობოდა ტანსიმამარნილ მასურზე. ალექსი მაინც ფიქრობდა,
შეიძლება გოგოს არ ეთქმოდეს ლამაზი და დიდი მეყრდნე არ
ქონდეს, მაგრამ რაღაცით დაუოკებლად გიზიდავდეს ადამი-
ანს. არსებობენ ქალები, სინაზესთან და კირჩაქეულობასთან
ერთად მტკიცე მორალური ნებისყოფა რომ გამოაჩვენებ, მათ
აქვთ გაუმძლავრებელი ენება, რომელიც აფეთქების წამს იმდენ-
ად ღამაზია, რომ არაფერი შეედრება. ალექსი ფიქრობდა, რომ
ელი სწორედ ქალთა ამ კატეგორიას ეკუთვნოდა, ყოველ შემთხ-
ვევაში სურდა ასე ყოფილიყო. ასეთი ადამიანების გულის მოგე-
ბა ძალიან ძნელია, მაგრამ ერთხელ მაინც თუ მოიპოვებ მათი
წნობა, ბოლომდე გადაგიშლიან თავის სამყაროს და შესაძლოა
ეს საბედისწეროც აღმოჩნდეს, რადგან განდობილი საიდუმლო
რაგინდ მცირე და უმნიშვნელოც არ უნდა იყოს, ვერ ითმენს
ურყევად, უგულვეტელყოფას. ამიტომაც კრიდედობა მასთან
პირდაპირ ლაპარაკს, არ უნდოდა გაემხილა, რომ მოსწონდა.
გარდა ამისა, ელი შესაძლოა დაეფრთხო კიდევ, ამიტომ შეხ-
ვედრებისას სრულიად განცენებულ თემებზე ესაუბრებოდა და

მხოლოდ ერთი რამ – მისი დაძაბული, კონცე-
ტრირებული მზერა და მისი დაუღუპლად
თვალები თუ ამჟღავნებდნენ ხანდახან, რომ
გულგრილი იყო იყო. რაღა თქმა უნდა ელი ამას
გრძნობდა...

პოსტმოდერნულ მწერლობაში არსებობს
ერთ-ერთი ხეობა: ორმაგი კოდირების პრინცი-
პი. მწერალი შეიძლება გიყვებოდეს ჩვეულებრივ
ამბავს, რომელიც ჩვეულებრივი რეალობის მიჯინ-
ველისთვისაა განკუთვნილი, მაგრამ ამავე დროს
ქმნიდეს „ფარულ“ სიუჟეტს, რომელიც ერთი
შეხვედრით შეუმჩნეველია და დაკვირვებულ
თვალს, კარგ გაანალიზებას მოითხოვს, რომ
ჩანვდეს. ასე რომ მწერალი შეიძლება ორ ამბავს
გიყვებოდეს ერთის ნაცვლად ანდა სამს, შესა-
ძლოა მან ამბების მთელი ლაბირინთი შექმნას...
ალექსის და ელის საუბრებშიც ორმაგად კოდირ-
ებული (მოუხვდავად იმისა, რომ მათ არ იცოდნენ
ამ ხერხის და ტერმინის არსებობის შესახებ) და
ძირითადად არაკონვენტუალური იყო, ანუ მათი
საუბარი ფარული შინაარსების უწყვეტი
ბაზა წარმოადგენდა, სადაც გამოუცდელ ადამი-
ანს გზა აუცილებლად დაეხებოდა. აი, მრავალი
სუბერმედიის თუ სუპერმედიის ირევა ელის
და ალექსის საუბარში – ამ მსგავსი გასაკვეთ
ლაბირინთში ისინი დაქრან, ერთმანეთს აწყე-
ბიან თავგზაბუნებულნი: საბადომენი შეიძლება
ჯოკას შეხედეს, ანდა მინოტავრი ანჯელინა
ჯოლის. ოჰ, რა სანახავი იქნებოდა, მინოტავრი
ანჯელინას წინააღმდეგ, შესაძლოა ამ წუთას
მკითხველმაც ვერ დაიმორჩილოს ფანტაზია
და თავისი ლაბირინთი შეურთოდეს მწერლის
სამყაროს, რომელიც თავის მხრივ სრულად
ვერ იმორჩილებს ელის და ალექსის ერთმანეთს
გადაუწყველ საყარო-ლაბირინთებს... საიდან
დაიწყებ? ჰო, მოკლედ, მკითხველმა შესაძლოა
ანჯელინა ჯოლის და მინოტავრის შეხვედრის
სცენა ბრუტალური სექსუალური აქტით დაას-
რულოს, მაშინ როცა ელის და ალექსის წარ-
მოსახვაში, თითქმის დარწმუნებული ვარ, ამას
სრულყოფილ სცენა მნიშვნელობა მიენიჭება...

— ელი, მოგონის კავაჟი? — ეკითხება
ალექსი. ელი თავიდან დუმს. ის ყოველთვის ასე
აკეთებს, ფიქრობს, სანამ რამეს იტყვის, უაზ-
რო ლაპარაკი არ უყვარს. ალექსი მოთმინებით
ელის. ის სახის მიმოქროს გამოხატავს მოლოდინს.
ელის ეღიმება. მას სურს რომ ალექსს მოსწონ-
დეს. ალექსის მაღალი ფალცეტოლი წარმოქმნი-
ლი ეს კითხვითი წინადადება ბევრისთვისაა —
ის ბანია, არადა გარდატეხის ასაკში მყოფი თი-
ნიჯერივითი დაეკარგა ხმა. ესე იგი, ბევრს თუ
არა, ცოტაც მაინც ნერვიულობს, ესე იგი ძალიან
თუ არა, ცოტათი დაინტერესდებიან, ან ისე

საშუალოდ... ელი კონფორმისტია (!) უფრო სწორედ უყვარს თითქმის ყველაფერში დათანხმობის ალექსი. ალექსი გრძნობს – ეს ხაფანგია, ესე იგი გოგოს მისი შესწავლა უნდა, თანაც საფუძვლიანად, ასე რომ თავდადა ფრთხილდეს.

– მე კავებაში მომხრის ის რომ... კაცუა არასდროს ტყუის და ღმერთისკენ მიიღვტის, თავისი მეტამორფოზებით, თუ შავი იუმორით. – ამას ელი საზეიმოდ ამბობს, როგორც მთავრობის პირი ოფიციალური გამოსცხაზე... ალექსი წარმოიდგენს, როგორ ეძებდა ელი ინტერნეტში კაცუას შესახებ ლიტერატურას, როგორც ჩხრეკდა ესეებს და ბიოგრაფიებს მოთმინებით, რომ რალაც მნიშვნელოვანი ამოეკითხა კაცუას შემოქმედების შესახებ. ალექსი კავკაშიანია გარდა იმისა, რომ ბევრს უკრავს, ბევრს კითხულობს კიდევ... ეს საუბარი გერმანულ მწერლობაზე პირველივე პაემანზე მან წამოიწყო. ელის ნაკლები ცოდნა ქონდა ამ კუთხით, ამიტომ ისიც მილიანად ჩაეფლო გერმანულ ლიტერატურაში. ალექსმა იფიქრა: გინდაც გოგო შენზე გიჟდებოდეს, მაინც ძალიან ცოტაა იმ ადამიანთა რიცხვი, ვინც შეყვარებულს გამო კაცუას ნაიკითხავს...

ამის გაფიქრება იყო და ბარში სპაიდერმენი შემოიჭრა და ლუდი მოითხოვა... რა მოხდა? ვარიანტი ნომერი ერთი: შესაძლოა ის ბოროტ მეცნიერთან ბრძოლით დაიღალა და კავებაში სულის მოსატყვევლად და გასაცრელდელად შემოვიდა. ვარიანტი ნომერი ორი: შეიძლება ეს ნაადვილო სუპერგმირი კი არაა, უბრალოდ სპაიდერმენის ფორმაში გადაცმული მსახიობია, რომელიც მდიდარი მამიკოს ბჭის დაბადების დღისთვის ბავშვების გასართობად დაიქირავეს. ოჰ, ეს საქმე სრულებით არაა ადვილი, ალბათ დამერწმუნებით! და მესამე, ალექსი მორიგ უხეირო ხუმრობას ამზადებს ელისთვის! ყველა დაგეგმილი ხუმრობა უფერგოლია, უხეიროა, ანუ ხუმრობა უნდა იყოს ცინცხალი და საინტერესო, ეს იმას ნიშნავს რომ ბევრი არ უნდა იფიქრო, თორემ... მაგრამ იცით, რა მოხდა? სპაიდერმენის შემოსვლა ელისაც არ გამოაპრავია, თანაც გარეთ აფეთქების გამაყრუებელი ხმა გაისმა. სპაიდერმანმა – Fuck you doctor Octopus!!-ო – და წარმოუდგენელი სისწრაფით მოწყდა ადგილს.... ელის ცოტათი შეეშინდა, ალექსმა კი დროებით გმირის როლი შეითავსა, ელის ხელი თავის უზარმაზარ თათში მოაქცია და წუ გეშინიაო, ისე დაამაჯერებლად და მშვიდად უთხრა, ელის სასიამოვნო ჟრუანტელმა დაუარა ტანში.

ირყეოდა, თავს ძალიან სუსტად გრძნობდა – თითქმის მისი სხეული ჰაერში იფანტებოდა, უმცირეს ნაწილებად იშლებოდა და ასე უერთდებოდა ქარის სტიქიას. ის უდაბნოში გაჩნდა, სადაც არაფერი იყო ოქროსფერი ქვიშის გარდა. ვერ ხვდებოდა, საიდან მოხვდა აქ. უცებ ქალწულს მოჰკრა თვალი, რომელიც შროშანს მგავდა და პირდაპირ მის თვალწინ ქვისგან დაიბნა. ალექსი მსუბუქად აღგზნო, ზერდა უდაბნოს ქალღმერთის მუქყვარებოდა, რომელიც მცხუნვარე ქვიშის ქარბორბალში იყო სულ შიმშვლი, თითქმის უხორცი. ის ქალღმერთი იყო, თუმცა ამას გარეგნობის მიხედვით ვერ იტყვიდი. საშუალო ხნის ყოველდღიურობით დაღლილი დიასახლისის გამომეტყველება ჰქონდა, განსაკუთრებული და ძალზე უცნაური ამ ჩვენებაში მხოლოდ ის იყო, რომ ქვიშის მტვერი ქალს თითქმის ეფერებოდა და აწყაოფიერებდა.... საკნის

შუაგულისკენ ხელის ცვეცებით და ფორთხვით მიიკვლეოდა ალექსი გზას და ამ დროს გაიგონა ბაზის 54-ე კანტატის დასაწყისი. ისევე მუსიკა გამოარკვია მორიგი უცნაური ჩვენებისაგან, თორემ პირდაპირ უფსკრულში გადაეგდებოდა. ალექსის ხელი უცებ სიცარიელეს წაეპოტინა, ეგონა ავტორის ფიქლებით მოპირკეთებული იატაკი უსასრულოდ გაგრძელდებოდა, მაგრამ არა... აღმოჩნდა, რომ ფიქლებს შორის სიცარიელეა, დიდი სიცარიელე, უზარმაზარი ნაპრალო. იქვე ავტორის ნატეხი იპოვა და ორმოში ჩაადგა, დიდხანს ვერ გაიგონა და ცდილობს ხმა... დაახლოებით ნახევარი წუთის შემდეგ კი ყრუდ მოესმა წყლის ჩხრალი. ესე იგი აქ ჰაა – გაიფიქრა... Widerstehe doch der Sünde! აღექსმა იფიქრა, რომ უდაბნოს ქალღმერთი რაღაცეთი ელის გავდა.... უბრალოდ კი არ გავდა, ნამდვილად ის იყო. ოღონდ ვერაფერი მიხვდა, როგორ მოასწრო ელიმ სულ მცირე ხანში ასე დაბეჭება.

* შვიდი საათი იყო, ელი სახლში რომ გააცოლა. დამშვიდობებისას ტუჩებში აკოცა. ეს სრულებით საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რომ მათ შორის ყველაფერი დამთავრებულიყო. ბევრს ალბათ ისედაც არ იდარდებს ჩემზე და მით უფრო ახლა. ელიმ თავი დახარა და სიტყვა არ უთქვამს, ისე გამოირდა ალექსს. იქნებ იმედი ჰქონდა, რომ ელი თანაუგრძნობდა. დრო აღარ ჰქონოდა მასთან ხანგრძლივი ურთიერთობისთვის და ეს ბოლო მცდელობა იყო, როგორმე მისი გული მოენადრებინა. გაუბედავად აკოცა. თითქმის თავიდანვე შეუვარდნული იყო იმას, რომ არაფერი გამოუვიდოდა, რომ მისი გრძნობა უნასუზოდ დარჩებოდა. ელი ამგვარი ქარტეზილისთვის მზად არ აღმოჩნდა. რაც ელის არის. სხვა რას უნდა ელოდო, როცა მას და შენს შორის მშრალი, აუტანელი ტექსტები დგანან...

ახლა თრობის საათი დადგება, სიგიფის საათი. გადაწყვეტა ხატისათვის დაერევა. ხატია – ელის სრული ანტიპოდი. ის იყო როგორც ჯაზური იმპროვიზაცია, როგორც დაუსრულებელი წინადადება ყოველგვარი წერტილის, ყოველგვარი მიძიმის გარეშე, სპონტანური, ცოცხალი, როგორც კერუაუკის დაუნმორფტიკი, ის იყო ამფიტირიონი გოეთეს ფაუსტიდან, ოღონდ ამფიტირიონის გვარად ღრუბლებზე კი არ ფრენდა, არამედ თბილისის ქუჩებში „დატასაობდა“ და დაფუფილი ჯინსები ეცვა, თმები მკვეთრი შავი ფერის საღებავით ჰქონდა შეღებილი, ხოლო ჭიპზე პირსინგი გაეკეთებინა, და ეს ალექსში ტელეგრაფის მომაბეზრებელი, ჭკუიდანგადატყვანი სიგნალებით ერთსა და იმავე სურვილს

აღძრავა – რომ მისი ბერძნული ქანდაკებასავით უნაკლო მუცელი და ჭიპზე დამაგრებული პირსინგი ენით აელოკა.

ხატიაც, ელისი არ იყოს, მაშინვე დათანხმდა პაემანზე და ერთი საათის მერე თავის მეგობართან ერთად მივიდა დათქმულ ადგილას თავისუფლების მოედანზე. დღეს რაღაც სხვანაირი ხარო, უთხრა ალექსს და თავის მეგობარს მიეხუტა. ალექსს თავიდან გადაწყვეტილი ჰქონდა ყველაფერი მოეყოლა ხატი-ასთვის, ანუ გაეშლიდა, რომ სიკვდილს ელოდებოდა, მაგრამ გადაიფიქრა. ეგონა, მარტო მოვიდოდა და ცოტა ნაწყენი იყო. ხატის მეგობარს აკო ერქვა, ალექსს ის ადრე არასდროს უნახავს. გრძელი თმა, გაუპარსავი, ხშირი წვერი და გადაბმული წარბები ჰქონდა. გაცნობისას უთხრა, მსატყვარი ვარო. რატომ-ღაც მაშინვე უბოკ კლევეჩ ჩამოაგდო სიტყვა. ალექსს არაფერი მისურდა ამ მსატყვარე. აკო ამბობდა, რომ კლევის Angelus novus უბრალად შედეგობა, რომ ის გენიალურია. ალექსს გაუჩნდა განცდა, რომ აკოს ამ ორი სიტყვის გარდა კლევეჩ აღარაფრის თქმა შეეძლო. მართლაც, მან უცებ რადიკალურად შეცვალა სალაპარაკო თემა – აფთიაქიდან ბევრი თავის ტკივილის ნამალი გამოვიტანეო, მაგრამ ვიკაიფებთო. *ლმერთმანი, საინტერესო გადასვლა*. ნამალი ჯიბიდან ამოიღო და ხელში შეათამაშა.

ხატამ ერთი დახედა აბებს და მასაც, აკოსი არ იყოს, თვალები გაუბრწყინდა, რა ყოჩაღი ბიჭი ხარო. ალექსს ამისი არაფერი გაეგებოდა, მაგრამ მისთვის ახლა ესეც სულ ერთი იყო, სათაზე დაიხედა – ზუსტად სამსაათნახევარი ქონდა დარჩენილი. ხატამ ჯერ აკოს აკოცა ტუჩებში, მერე ალექსს. იგი, განითლდა, აკოს არაფერი გამოუმტყუნებია. ეტყობა მისთვის ხატის ამგვარი გამოხედობა ჩვეულებრივი ამბავი იყო. და მაინც საით ნაგვიყვანს კერუაქის დაუწმინდებელი? სწორედ ესაა ხიბლი, რომ ზუსტად არასდროს იცი, საით. ლუდის ორი მოზრდილი ბოთლი და იაფფასიანი არაყი იყიდეს და იქვე ერთ-ერთი ქუჩის (ალექსმა არ იცოდა ქუჩის სახელი) ბნელ ჩიხში განმარტოვდნენ. მოუთმენლობა დაეტყო, ჩქარა გამოცალა ლუდის ერთჯერადი ჭიქა, მერე არაყი დალია, ლუდი დაისხა ისევ და ორიოდ ყელში დააყოლა. ხატამ, სად გექარებო. მან მხოლოდ თავი გააქანა და ტელევიზიის ანძას ჩაფიქრებულმა გახედა. რა თავს იფასებ? მიპასუხე! ხატამ გაიღიმა. დროზე დაგლიოთ რაცაა. აკოსთვის ამის თქმა არ იყო საჭირო, უკვე აბებს ანანილებდა. ასე თქვა,

თქვენ ოთხ-ოთხი გეყოფათო, თან დღევანდელი გაქვთ და მეტი არ შეიძლებაო. თავისთვის აფიქსი აბი გადაწყო. მაინც სად ნახულებზე – ხატია ასეთ ბოიფრენდს? აკომ დალია და მაშინვე ომონე დაიწყო ლაპარაკი, ასე ამბობდა, ადამიანთა შორის ურთიერთობები ჩემი პროფესიააო. მას ჯონ ლენონივით მოგვალაჩნობიანი სათვალევები ეკეთა. ამბობდა, რომ ელესდე და ომო ერთად ექსტაზის მწვერვალს განაცდევინებდა და ლეთიური გამოცხადების ტოლფასი იყო მისთვის. აკო აბსტრაქტულ ნახატებს ხატავდა და იძახდა, რომ ელესდემილებულს შესწევდა უნარი სამყაროს შექმნის პირველი დღის ფერთა გამა დაეწახა. ჩემს ნახატებში ქაოსი და უშალესი წესრიგი ერთად არიო, აი ეს რომ თქვა, ხატისა გაღივდა, ალექსს შეხედა და თვალში ჩაუკრა. მაგ ჩანათმა საღებავები ხომ არ გინყვიაო – იკითხა ალექსმა ისე, რომ არც შეუხედავს აკოსთვის. მან უპასუხა, მხოლოდ ნითელი და შავი ფერი, ბრატ. ძაან კარგი, მომხმარებე აბი ერთი ჩემი ნილი. ალექსმა ოთხივე აბი დალია. იცი რა ვქნათ? მოდი ძველი თბილისი მოვხატოთ. პაპარა პაუზა. ოშოს ეს არ მოეწონებოდა. ხო, შეიძლება, მაგრამ დამიჯერე, ჩვენ ძალიან მოგვეწონება, სამივეს. ხატია ბუნებით ავანტიურისტი იყო. საკმარისი იყო მისთვის რაიმე სარისკო შეგეთავაზებინათ და მყისვე თანხმობას მიიღებოდა... აკოს ჩაებლაუჭა, ადე, წამოდიო. აკო ფეხმორთხმით იჯდა ასფალტზე, როგორც ბუდისტები ბერი მედიტაციისას. მისი წირვანადან გამოყვანა ზერე ისე ადვილი ჩანდა. ეს ომოს არ მოეწონება – ბუტბუტება გაუჩერებლად. ხატია აკოს ჩანთას დასწვდა და მიგ დაიწყო ქექვა. ნითელი და შავი. საღებავის ორი მოზრდილი ქილა. მოდი ეს აქ დავტოვოთ და ჩვენ წავიდეთ, ვერ ხედავ, მაინც სხვაგანაა უკვე. *მართალი ხარ, დრო არ ითმენს, უნდა წავიდეთ*.

ლუდის ბოთლები ეჭირათ ხელში და ზემო ბეთლემის ეკლესიისკენ მიდიოდნენ. დაგნრუული სახლები პირდაფენილები უყურებდნენ ორივეს. მიხვეულ-მოხვეული ქუჩები – სახლები ის ფანტასტიკური საცეცები. ალექსს და ხატის ფეხები თითქოს მიენებათ ქვაფენილზე. წინ წასვლა აღარ შეეძლოთ და წამით გაჩერდნენ ერთმანეთს მიყრდნობილები. ნარიყალის გვერდზე ქართვლის დედა მოჩანდა, უძველესი კერპივით ნაყოფიერი და პირქუში. ალექსმა დაინახა უზარმაზარი ცეცხლმოკიდებულ კატა, ღვინის ქუჩის მოსახვევში რომ გაუჩინარდა. ინსტალაცია ეგონა თავიდან, თუმცა ჩვენება საკმაოდ რეალისტური იყო. – ესეც შენი თავის ტკივილის ნამალი! ლუდის ბოთლს დახედა და სახე დაემანჭა ზიზლით, თავი გაითავისუფლა ხატისა

მკლავებიდან, მთელი ძალით მოიქნია და ძირს დაანარცხა, ისე რომ ნაწილი ხელზე გადაისხა. ბოთლი დაიმსხვრა. შენ ახლა ერთი სიცოცხლე გაწირე ალექსს. – ეუბნება ხატია დაფინებით, იგი ამღვრეული და ამსუქებულად. ვისი სიცოცხლე გაწირე? ალექსის თითები თავის თითებში მოიქცია და ალოკა მოტკბო ლუდი. ეს დედაჩემია!! თუმცა ხატია აღარ უსმენდა, ალექსს საჩვენებლად თითს ულოკავდა და თან ირმუხებოდა, რომ ბავშვობაში ძალიან უყვარდა მამრის მამალო. ხატისა წარმოსახვაში ალექსის თითები ხუთ საწუკვარ, ოქროსფერ მამალოდ გადაიქცა და ძაღვად მადისლამძერულად გამოიყურებოდა. რა გამრიგალი! გეყოფა – ალექსმა ხელი გამოსტაცა. შეხედე, ამ სახლს გალამაზება ნამდვილად სჭირდება. როგორი დაღრეჯილია! ორსართულიანი, ხისაივნებიანი სახლის ფასადი ჩამოშლილი იყო, ფანჯრები ჩამტყვრული, კარი სანახევროდ წინ წამოხრილი. რა დაგანერეთ? პკითა ხატიაში. ალექსმა მთელ კედელზე დიდი წერილი დახატა, შეეცადა თანაბრად გამოსვლოდა, წითელი საღებავი პერანგზე დაიწვია, თუმცა ყურადღება არ მიუქცევია. წერე! მიუთქმინა ვარსკვლავი ჩახატა. ეგ რა არის? მინდა მთელი ქალაქი გაცოცხლდეს. გესმის, რას ვგულისხმობ?.. მთავარია მაგიური შელოცვა არ დამაძინებდეს... ალექსმა ზეიმით შეხედა ხატისა. ხატისა არ ესმოდა. მეც ვინადა რაღაც დაწერო – მოუთმენლად გამოსტაცა ხელიდან ფუნჯი, არც აცადა დაესრულებინა დაწყებული წინადადება. ხუთქიმიანი ვარსკვლავის ქვეშ ბატიფეხ-სორი მიანერა „წირვანა“. ეს იყო და უამრავი ცეცხლოვანი კატა საშინელი ღნავილით მივიღე ქუჩას, ერთმანეთს აწყდებოდნენ. ალექსმა ზურგით დაიფარა ხატია, ხუთქიმიან ვარსკვლავს მიეყრდნენ ორივენი. რა გინდა? გამიშე! ვერ გუსთავებ! ვერ დაინახე! რა ვერ დაგინახებ?! წესიერად დაწერე არ მაცადე! ხატია ალექსის მკლავებიდან თავი გაითავისუფლა და თიენ შპირიტის სიმღერა დაიწყო, თუმცა არც მელიოდის მღეროდა სწორად და სიტყვებიც აქა-იქ ავიწყდებოდა. ალექსი შეეცადა აყოლოდა – ყოვლად დაუკავშირებელი მარცვლისაგან შედგენილ სიტყვებს გამოიღწენ მთელ ხმაზე, რაც შუალედური იყო გამკინავ ჯაზურ scat-სა და სუფრაზე მთერალ, ქართველ თანამეინახეთა მიერ გავრცელებ წარმოთქმულ საღვთაქმელის შორის. ყოველ შემთხვევაში Teen Spirit-თან არაფერი ქნდა საერთო. უცებ ფოლადის ღრქაილი და მძიმე ნაბიჯების ხმა მოესმა. გიგანტური ნაბიჯები – თითქოს გზაზე ოურული პერიოდის უზარმაზარი ხელოი მობობდაყ. ხატია წარიკლასკნა გაიხედა და სიცილი აუტყდა.

– შეხედე, გაქცეულა ქართველის დედა, ალექს. იქ აღარ არის. ხატია მართალი იყო. უზარმაზარი ქანდაკება ალექსს თავზე ადგა მრისხანედ, თითქოს ქვესკნელის კარი გამოეტეხა კომანდო რიგითი, საკაოს დაბრუნებულოყო, რომ ჩადენილი ცოდვებისთვის მისთვის პასუხი მოეთხოვა.. რატომ მიღალატე შვილო? დიდი დედა ბარას სდებდა ალექსს. მან კი მხოლოდ გადაიხარხარა. ესეც შენი თავის ტყვიოლის ნამაღი!

მოდი გავიქცეთ – ხატისა ხელი ჩაჰკიდა. სად მიგყავარ? დოკორფაკის ვალხი როკ-ვარიაციებით. ანდა უფრო ბეთჰოვენის ფუგა აოუსს აა თისი. ფუგა სამწილადია. დასაწყისი – ჩაფორქებული ნაბიჯები, ბოლო – აპოთეოზი. დაუოკებელი მოძრაობა და დამშვიდობება – ალბათ ასე იცეკვებდნენ მოზუცი გოეთე და მისი გრეტჰენი. ისინი გარბოდნენ. წვიმა წამოვიდა. დიდი დედა უკან მისდევდათ. მათ წვიმის წვეთებზე ფეხი მოდგეს, წვიმის

წვეთები ესაფეხურათ, სულ უფრო მაღლა/და მაღლა მიიწვედნენ. იქ ქანდაკება უკვე ყველად დატენოდათ. ხატიაში ალექსს მერყეუდა/შატყდა. რატომ აკეთებ ამას? იმტომ რომ მომწონხარ. ბუნებრივი პასუხი იყო.

საე რამდენჯერმე დაარტყეს რომ ერეკლეს და შარდენის ქუჩებს, სანამ ისინი პოლიციამ არ გააჩერა. ჯერ გაფართოილეს, მერე გამოეკიდნენ კიდეც და ხატისა ტყავის ქურთუკში ჩასვდნენ ხელი. ალექსი გმირობის ხასიათზე არ იყო, დრო ინურებოდა, სადაცაა თორმეტი საათი უნდა შესრულებულიყო, კარგი იქნებოდა თუ ხატია-ამის ერთად შეხედებოდა სიკვდილს, მაგრამ ამაღ შესაძლებლობა არ მიეცა. მან მთელი ძალა მოიკრიბა და ისევ გაიქცა. უკნიდან ხატისა ხმა მოესმა, ჩემი ბრალი არაა, ყველაფერი იმან მოიფიქრა. ჰაერი შაქრის მალეობით გაივსო და ყველამ ერთხმად დაიყოლა.

უკვე სანაპიროზე გარბოდა, როცა სამების ზარების ხმა გაიგო. გაჩერდა და საათზე დაიხედა. წამები იყო დარჩენილი. ხელები გაშალა და სახე წვიმას შეუშვია, წვიმა შეწყდა. ალექსი მოწყვეტით დავაც ძირს...

პირობა – დავარღვიე, მკითხველო! (თუმცა ამის შესახებ თავიდანვე გაგაფრთხილეთ) უკანასკნელი კოცნა, ზარების რეკვა, ხელების გაშლა სიკვდილის წინ, ქართლის დედა, მოზუცი გოეთე და ახალგაზრდა გრეტჰენი. მოკლედ, სენტრენტალური მისტიფიკაციები ერთმანეთზე დაეხვეცა. მინდა პასუხისმგებლობა თავიდან ავიცილო და ეს ყველაფერი მოთხრობის გმირების თავნებობასა და მის უდიდებულესობა მეტაფორას დავბარალო. თუმცა შეიძლება არ დამეთანხმეთ. მეტაფორის გარეშე ხომ არცერთი ტექსტი არ არსებობს. დაიწყებ წინადადებას და ის თავისთავად, მწერლის უნებურად, მეტაფორად გადაიქცევა. მთორე მხრივ, შეუძლებელია ამბავს მოვეყ, თუ მეტაფორების ქსელში არიადნეს სიუჟეტური ძაღის პოვნის იმედად გაიხიბართები. თუმცა ტექსტს მაინც მწერალი წერს და არა პირიქით! კითხვები დაგებადა? ი, ძალიანაც კარგი, თქვენი ეჭვები ამ ტექსტის ნაწილი გახდება ისე, რომ მე ვერც კი გავიგებ მათ შესახებ. პროტესტი გაგიმნდა? იქნებ გარჩინა, რომ ჩემს საქმეს პასუხისმგებლობით არ ვეკიდებ? უზარალოდ ჩემდაუნებურად ვერ დახერხებს მეტაფორების აბლაბუდიდან თავის დასაღწევს, ასე რომ ცხოვრო, მომინებებით აღჭურვით, აპატიოთ ავტორს შეცდომები და მათობრივად დასასრულს (ახლა კი, ვიმედოვნებ, საბოლოოდ მოეთოკავ ჩემს გმირებს) გულმოფხინედ მიადგენოთ თეალო.

დეიდა ლუსი სავარძელში იწვა და თვლემდა. მარიამის ბინაში იყო სტუმრად, თუმცა ამას სტუმრობა აღარ ერქვა, როგან უკვე ორი კვირა გავიდა მას შემდეგ, რაც თითქმის ლოვინადწავარდნილ კიარის მეზობელს შეშლიდა. ლუსი ყველაფრისდამიოხუნდავად მზრუნველი ადამიანი იყო – გბრლებოდა მარტოდდარჩენილი მარიამი, მაგრამ ხშირ სტუმრობას, ასე ვთქვათ, სხვა სარჩალოც ედო. უზარმაზარი ციმბირული ჯიშის კატამ ორი კვირის წინ თვითნებურად გადანყვითა ძველი პატრონის სახლი დატოვებინა და მარიამს შეეკედლეოდა. კატის ახირება ლუსიმ მყისვე ყოვლად ამოუცნობ მოვლენათა რიგს მიაკუთვნა, და გადანყვითა, საყვარელი „ფისუნასთვის“ დრო მიეცა, რომ თავად აერჩია საბოლოოდ, თუ ვისთან ისურვებდა დარჩენა. რა ხერხს აღარ მიმართა, რომ საყვარელი ცხოველი გადენარებინა – თავისი ხელით უშმადებდა სასუნაევებს, აბა ზოომალაზიაში ნაყიდ საკვებს ხომ არ აკადრებდა. მის გარეშე სიცოცხლე აღარ შეეძლო. უკვე დიდი ხანია, მარტო ცხოვრობდა და ფუმფულა კატა ერთადერთი ხმის გამცემი იყო მისთვის.

დეიდა ლუსიმ (ახლა ის სწორედ რომ დეიდა იყო და არა ვალპურგის ღამის ჯადოქარი) სასტუმრო ოთახში მიხედა, უნდოდა დაეხედა მწუსარე მოხუცისთვის. მარიამი ისევ ისე დახედა, როგორც რამდენიმე საათის წინ; როიალთან იჯდა და თვალები ჩამავალი მზისთვის გაეშტერებინა (ფანჯრიდან კარგად ჩანდა დაისი). მარიამი არ ტირიდა, მხოლოდ ხანდახან გააჩქევდა წინა. წარმოიდგინეთ, ოთახში არაფერი დგას ალექსის როიალის გარდა, მხოლოდ თვალისმომჩრელი, დამაბრმავებლად კაჟკაშა შუქი ანათია, ფანჯრიდანვე კი მოჩანს მწვანეში ჩაფლული ვარვინი. ჩიტები აღარ ჭიჭიკებენ, როგორც კოკისპირული წვიმის დაწყების წინ, თუთიყუშები კი დადუმებულია აივანზე. დამუხტული ატმოსფერო. ოთახიდან კატა გამოვარდა ღნავილით, ლუსი შეკრთა – მოხუცი არც ახლა განძრეულა. უცნაური იყო ის, რომ ოთახში სამი ნათურა ენთო, მიუხედავად იმისა, რომ ჯერ არც კი მოსალამოვებულებო. კატა კარის ზღურბლიდან დაბრუნდა, უზარმაზარი მწვანე თვალეი ადამიანურ გამომეტყველებით შეანათა ძველ პატრონს – მუქარა იგრძნობოდა მზერაში. შეკრთა, ოთახში უნდოდა შესვლა, სურდა ეკითხა მარიამისთვის – რამე ხომ არ გინდაო, უზრლოდ შეხიზნებოდა. აი გადანაბიჯა კიდეც ზღურბლს, და მის გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა დაინახა, თუ როგორ დაიწყო მარიამმა იგივე სკერცის დაკვრა ოჟუს ას ათიდან, რაც ალექსმა ორი კვირის წინ, იმ ავბედით დღეს მასთან სტუმრად ყოფნისას შესარულა. მარიამმა ხომ დაკვრა არ იცის?! – ამ ფიქრმა ელვისებურად გაუელვა თავში და შეზარა. მისი ყურადღება მარიამის ხელებმა მიიქცის – თითქოს თითები დაუჭრქმელდა, დანაოჭებული კანი გაუსწორდა. უცნაური სახანავი იყო წელში მოხრილი, თეთრთრმიანი მოხუცებული გრძელი, ლამაზი, მოწიწილი თითები. მარიამმა ხმაურზე მოხივდა, ლამის მტრულად შეხედა ოთახში შემოსულს – თავი გამანებე, მომშორდი!! – ლუსის თმები ყალბურ დაუდგა – როგორ არ გავდა ეს მარიამის ხმას – ეს უფრო კაცის ბოხი მოგუდული ხმა იყო!

Eia, mater, fons amoris me sentire, ეგრევესული
vim doloris, fac, ut tecum lugeam. გზაღიერება

გაუსადლისად ვინრო საკანში მყოფს, სიკვდილის შშით ატანისლ, დედის ხელები გაახსენდა, დედის დაძარღვული უხეში ხელები, ნეკა თითი, ოდნავ მოხრილი, ხელისგულზე კანი გამაგრებული და მაინც რა სათუთი და ნაზი იყო მათი შეხება – დედა ამ ხელებით ჭინჭარს კრევდა ალექსისთვის, ამბობდა, მარგებელიაო. წარმოიდგინა, ვითომ დედა ეალერსებოდა თავზე და ცოტა გახსენვდა, ძალა მოიკრიბა, შშმნარევი სიძლიერი გაფერმკრთალდა და გაქრა, ხაფანგში მომწყვდეული ვირთხასავით აღარ აწყდებოდა კედლებს... დედის გაუხეშებული ხელები... ალექსს ფერმკრთალი და სუსტიც ახსოვს. დედა ავად იყო, გული ანუხებდა, ერთხელ იავადყოფა, ისე დასუსტდა, რომ ფეხზე ადგომაც აღარ შეეძლო, გახდა, სახე მარმადილოსას მიუგავდა მკვეთრი ნაკვეთი, და ალექსს ემჩნოდა, დედა არ მომკვდარიყო, ყოველდღე ასეირნებდა ბაღში ხელები აყვანილს. სოფლად გააფხუხი იყო მამონი, ხეებს კვირტი ახალი გამაფხუელი კონდა, ალექსი კი მოხუც დედას დაატარებდა ამ ტანში წყალჩამდგარი, გაცოცხლებული ხეების მწკრივში და მოხუცა გაზაფხულის სურნელით თითქმის კვებავდა და ასულიერებდა. დედის თვალებში მადლიერება იყო და ლამის ერთ სხეულად ქცეულებს ესმოდათ ერომანეთის გულისცემა. დედის გული სუსტად ცემდა, ძალიან სუსტად, მაგრამ ალექსი ცდილობდა არ ეგრძობინებინა დედისთვის, რომ მისი გამოჯანმრთელების იმედი თითქმის დაეკარგა, მზიარულ ამბებს ყვებოდა, იცინოდა, დედა კი საიდანლაც შორიდად უყურებდა, ისე, სიბნელეში დამაშვრალი მგზავრი რომ დაინახავ შორს, სახლის სარკე-იქითი მოცინციმე საწთელს და გახარებული თითქნე გაიწვია; ალექსიც აკვირდებოდა დედის გამომეტყველებას და თუ დედას თვალები გაუღვივებოდა მის ხუმრობაზე, ალექსის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა... გონებაში მოიკრიბა და საკნის კედლების მოხინჯვა დაიწყო, სურდა გულდასმით შეესწავლა ოთახის ზომა – იქნებ სადმე კარია დატანებული, რომლის გაღებაც ადრე რთული. უკუნ სიბნელეში ვერაფერს ხედავდა, იქნებ სხვადა ვინმე აქ მასავით ჩაკეტილი, იქნებ ვინმეს ხმა მიანეწავი?! ხმაველა დაიძახა, არავის უპასუხია. ექო რამდენჯერმე განმეორდა სადღაც შორს და კვლავ სრულმა სიჩუმემ დაისადგურა. ალექსმა იფიქრა, იქნებ ნაბიჯებით გავხიზო ოთახში. ტანზე გაიხადა პერანგი, რომელიც ნესტისაგან და ოფლისაგან

დასველებოდა, იატაკზე დადო. ახლა ნაბიჯებს დავითვლი! საკანს შემოვივლი და ისევ ამ ადგილას მოვალ! ხელის ცეცებით გაუყვია კედელს, ყოველ ღრჭოს სინჯავდა თითებით, ნაბიჯებს ითვლიდა, კედელი გლუვი იყო. ასიოდე ნაბიჯი ექნებოდა გადადგმული, რომ უცნაურ შვერილს გაჰყრა მარჯვენა მხარი, კარგად მოსინჯა, სუნთქვაც კი შეიკრა წამით და მის გაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა დაადგინა, რომ შვერილს ხელის ფორმა ჰქონდა... ტანში ელექტრობასავით დაუარა მიშმა, და თითქოს ბნელი ოთახიდან გამოწნეხეს, გამოტუმბეს, როგორც დედის საშობადო ბლანტი სითხედ ქცეული მკვდარი ნაყოფი და უცნაური ხილვა, თუ ჩვენება ძალით მოახვიეს თავს... გრძნობდა, რომ ეს მისი ფანტაზია იყო, ოღონდ არავითარი ძალა ჰქონდა რაიმეით შეწინააღმდეგებოდა ამას... დედის ხელები დაინახა, დედა უპრავდა, ოღონდ ალექსი თავიდან ვერ მიხვდა რას! დედაჩემმა ზომ დაკერა არ იცის?! – გაოცება. დედა როიალის კლავიშებს ეფერებოდა, წამით გაჩერდა, და ალექსმა დაინახა, როგორ დაენევთა რაღაც პიუპიტრს ერთხელ, მეორედ.

– შეილო ჩემო, შეილო ჩემო, ეს რა ჩაიდინე?! (თითქოს დონ ჯოვანის მიმართავდა და ბრალს სდებდა მოხუცი კომანდორი).

– დედა!

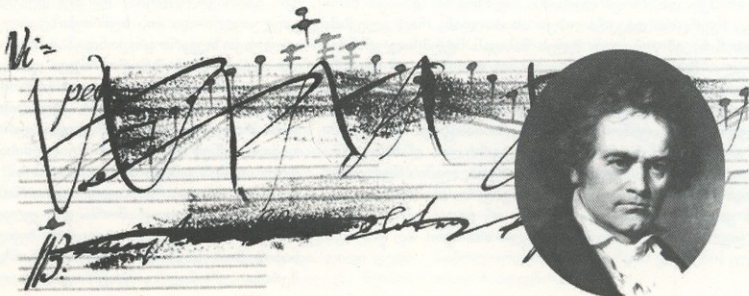
– რატომ უარმაყვი! რატომ მიღალატე!

ალექსი დედის თავში იყო ჩაკეტილი. დედის თეთრი თმა, მისი ცრემლები... უცებ საიდანაც უზარმაზარი მლაშე ტალღები გაჩნდნენ – ეს მისი ცრემლებია. გრძნობა გონებას დაუმორჩილა. და გრძნობების მრავალი შრე მისთვის ლამის ხელშესახები გახდა. ერთი წამითაც არ შემინებია დახრჩობის – არა, შიში მისთვის აღარ არსებობდა. აივოს ცრემლის სიმლაშით, წამით დაუფუჭდა ყური და მკვეთრად, ძალიან გარკვევით გაიგონა საკუთარი გულისცემა. მე დედის თავში ვარ გამოკეტილი (Restitutio in integris)!

ალექსმა ორივე ხელის საჩვენებელი თითი ზევით აღმართა დირიჟორივით (ასეთი ჩევეა ჰქონდა, სანამ დაკვრას დაიწყებდა, კონცერტზე რამდენიმე ტაქტს ხელით დირიჟორობდა გაყუჩებულ, სმენადქცეულ დარბაზში. ზოგს კიდევ მოსწონდა, ზოგი ფიქრობდა, რომ ამას იმიჯის შესაქმნელად აკეთებდა; თანამედროვე ტერმინით რომ ვთქვათ, გამხდარიყო უკეთ გაყიდვადი, თუმცა არა, ხელის რამდენიმე მოძრაობით ალექსი მუსიკას

უერთდებოდა, დაკვრას პირველი პიერების ალებამდე იწყებდა). დედის უხეში შეხედვით მორჩილად – აჰყავ... ეს ხილვა ცოტა-საშინაა გრძელდა, დედას... ადრე, ბნელ ოთხმოცდაათიანებში შუქსადასტრებული რომ იყო ყველა, ალექსი ერთ-ერთი ვენესუელი სერიალის გმირს გულშემატიკებოდა, მსახიობს, რომელიც ბომა ქალს თამაშობდა და ხშირად დანების სასიკვდილო ნომრით გადიოდა მაყურებელთა წინაშე. ხშირად ვერ უყურებდა თავის საყვარელ გმირს უშუალოდ, ერობოდა, ერობოდა სერიის ყურებისას სამჯერ წავიდა და მოვიდა ელექტროენერგია, სანამ მთელი ჩართვა არ მოხდა და ალექსმა ლამის ტირილით არ დაიწყო იმედგაცრუებულმა და განბოლებულმა... და ბნელ საკანში გამოკეტილი ისევე განბოლებული იყო, როგორც შორეულ ბავშვობაში... როიალი, მისი სახლი, ყველაფერი გაქრა, რაც არ უნდა გასაკვირი იყოს, უცნაური შვერილიც კედელში ვეღარსად იპოვა, არადა დარწმუნებული იყო, ნაბიჯიც არ გადაუდგამს წინ, არც უკან დარწმუნებულია. ან იქნებ დადლილი სულაც დაავიწყდა, რომელ მხარეს სურდა წასვლა და გზა აერია?!

– ცოცხალი ვარ შეილო! – ტიროდა დედა – კლავიშებს შეავლო ხელი და გამოქცეული დაინახა, რომელიც უზარმაზარი მკვდარი მამონტის სხეულს ჰგავდა, ლაგ-ლაგ ფერდებამოგლეჯილი. გამოქცეულობიდან კვნესა მოესმა, უნდოდა შეედინა შიგნით, იქნებ მიშველებოდა როგორმე, გასაჭირში ჩავარდნილს, მაგრამ მუხლი მოეკვთა დადლილ-დაქანცულს. მამონტის უზარმაზარ სხეულში ალექსი იყო დამწყვდეული – დედას ასე ეგონა. გამოქცეულის კლდოვან ნაპრალებში ვაზი ამოსულიყო, რომელსაც ყურძნის მავიერად უზარმაზარი, გახერხილი, სისხლმდინარე ხელის მტევნები ესხა.

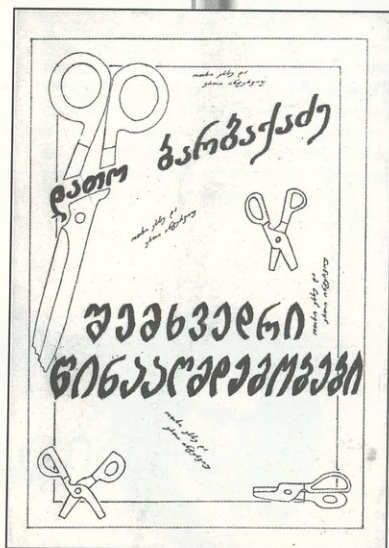
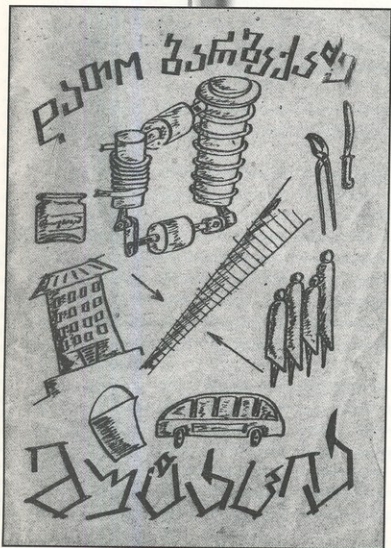
საზღვარი & საზღვარი

საქართველოს
არჩევნების
სამსახური

წინამდებარე ჩანაწერები, რომელიც 2013 წელს ჩატარდა ფრული სახით გამოცემული ჩემი წიგნის – FRAGMENTARIUM – პირველი ნაწილია, ჯერ კიდევ 2006 წელს გამოვეცი დამოუკიდებელ ბროშურად, ოღონდ მაშინ შრიფტი ისეთ ზომამდე შევამცირე, რომ გამადიდებელი შუშით მისი ნაკითხვაც კი პრობლემური ყოფილიყო. შესაბამისად, თითქმის ორ ათეულ კომპიუტერულ გვერდზე გაშლილი ტექსტი არასრულ სამ გვერდამდე შემჭიდროვდა. დამიფრის უფრო მოქნილი და ესთეტიკურადაც უფრო „ფართოპროფილიანი“ კონცეპტი მაშინ ჯერ არ მქონდა შემუშავებული და როცა ტექსტი გამოვეცი, რატომღაც არ მიფიქრია იმაზე, რომ ვინმე მაინცდამაინც გამადიდებელი შუშით მის ნაკითხვას მოინდომებდა. არადა, სწორედ ასე მოხდა, მეტიც, რამდენიმე წლის წინ ერთმა ჩემმა ნაცნობმა, სახალისოდ, ქსეროქსის აპარატით ტექსტის ერთიათად გადიდებული ასლი გადმომცა. ჩანაწერები არაკომფორტულად, მაგრამ მაინც იკითხებოდა. პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომლებისგან ვიცი, რომ სწორედ ამგვარად წაიკითხა ეს ჩანაწერები ჩემთვის უცნობმა კიდევ რამდენიმე მკითხველმა. ამის მერე კი, ცხადია, ისლა დამრჩენია, ფართო მკითხველსაც შევთავაზო ჩემი თეორიული ლაბორატორიის ეს ერთი ნაწილი. ჩანაწერების აუთენტურობა რომ არ დარღვეულიყო, ცხადია, ისინი გრამატიკული, სტილისტური, პუნქტუაციური ან სხვა სახის რედაქტირებისთვის არ დამიქვემდებარებია.

ერთი თავი წიგნიდან: FRAGMENTARIUM

დათო ბარბაქაძე

16.04.1998. „ტროზბა წამებულითა,“ არაა ჩემი გაბედულების საბუთი, ის ნებისმიერი გაბედულების უსაზრისოების ხაზგასმა და მრავალმხრივ დაქსაქსული ჩემი გაბედულების დასასრულია, ესაა ყოველი შესაძლო გაბედულების თავმოყრა უსასტიკეს (და არა უკიდურეს) რეალობაში, ნატურალიზმის გადაქცევა მეტაფორად, საიდანაც გასაძვრომები არ არსებობს. ჩემი შინაგანი ცხოვრების ყველაზე უფრო დრამატულ წუთებში, ეს ნაწარმოები მოულოდნელად უჩინარდება, საერთოდ ქრება და აღარ არსებობს, მეჩვეოთის არსაიდან ჩნდება, თავის თავს პარადოქსულად აღმომაჩენინებს და უჩვეულო სიამოვნებას განვიცდი იმის გამო, რომ ამ ტექსტის ავტორი მე ვარ. ეს არაა აღტაცება, სიხარული, ბედნიერების განცდა. უბრალოდ, ესაა შევება, რომელიც, შესაძლოა, სულაც არ იყოს მოკლებული მაზოხისტურ თვითგვემას, გაჯერებულს მეტად უსიამო ვნებით, გაორებული ტკობის ყოველთვის ხელახლა განმეორებადი პროცესით, რომელიც ყოველთვის ხელახლა იწახება.

20.04.1998. ბევრ ჩემს ლექსში გრამატიკული კონსტრუქციები სტანდარტულ დინებას გამოეყოფიან და საკუთარ თავზე რფულდ-სირებაზე ავტონომიური მოძრაობის ჩემი ტექსტის, კონტექსტის მიმართ (და არა მოწყვეტით); თავის თავზე იღებენ დადგინება-კრისტიანობის მთელ სირთულეს; მორიგი, გამოცდილი შეხვედრისთვის ჩასატარებელ სამუშაოებს, ანუ – ერთმანეთთან და მიოღში შეხვედრისთვის აუცილებელი გამოცდილების გამო-მუშავების, ავტონომიური ნაკლულობის შემცირების პროცესს. ამ დროს ყოველი მომდევნო გრამატიკული პროპოზიციკა წინააღმდეგობა დიდი ნაკლულობისგან ოდნავ უფრო შორსაა (როგორც ქრონოლოგიურად, ისე – სალექსო მთლიანობაში ნაწილთა თანმიმდევრობის თვალსაზრისით). ეს არის ენერგიების გადანაწილების, გამოცდილების უწყვეტი ინტერაქტიული პროცესი გადამაშვებისა და სოლიდარული ურთიერთობების მოძრავი სურათი, ცოცხალი კომპინატორიკა, რომელიც დროში ადრე შექმნილ, უკვე ფურცელზე გაბოძებულ და თითქმის გრაფიკულად გაყინულ თანმიმდევრობებს დაძაბულობაში პერმანენტულ ჩართულობას უნარჩუნებს; ყოველი ჯერაცარწარმოდგენილი თანმიმდევრობა ესწრაფის უკუწარმოდგენილში მოსალოდნელ ჩართვას, მის გაძლიერებას და – მხოლოდ ამ გზით – თავისი თავის გაძლიერებას.

24.05.1998. რა თქმა უნდა, ეს ლექსები, როგორც კონკრეტული მთლიანობები, უკიდურესად პრაგმატული ძაღისმხევის შედეგებია. ისინი იქმნება იმ მატერიალურ გარემოში, რომლებ-

საც მე წარმოვიდგენ, როგორც არაცნობიერის საგნობრივ გამოსახულებებს სახლებად, ადმინისტრაციულ შენობებად, მაღაზიებად, სატრანსპორტო საშუალებებად... პოეზია საპირისპირო წესით არსებობს, არაცნობიერის მობილექტივირებულ მოქმედებად შორის უნამდვილესი ისეთი შინაარსების მსგავსად, რომლებიც მხოლოდ ჩვენს უხილავ შინაგან ტერიტორიებზე მოძრაობენ. ასეთია, მაგალითად, ორი ადამიანის შეხვედრასა და მისალმებას შორის მოულოდნელად გაჩენილი, უხილავი შინაარსი, რომელიც რეალურია მხოლოდ იმიტომ, რომ არსად არსადროს არავის უნახავს. სხვათაშორის, ამასვე ვუნდებ უმაღლეს კონკრეტულ, როგორც ნებისმიერი გამოცდილების საყრდენ წერტილს. ასეთი საყრდენ წერტილების სიმრავლე ლექსს უნარჩუნებს არა რაღაც მისტიკურ ხიზლს ან იდუმალბებისა და ამოუხსნელობის შრავანდებს, არამედ – იმის შესაძლებლობას, რომ მასში იცხოვროს, განთავსდეს, განაღავდეს შენთვის ძვირფასი ხატები და სიმბოლოები, რომელთა დანახვა შეიძლება მხოლოდ მატერიალური საგნების, არამატერიალური ხდომილებების, ხილული კომპინატორიკის სახით. ერთი სიტყვით, ეს არის ის, რაც ლექსს ვარგისს ხდის, როგორც საცხოვრებელ ადგილს.

18.06.1998. მიუხედავად იმისა, რომ მკითხველთან (თუნდაც, საკუთარ თავთან, როგორც წერის პროცესში და წერით მკითხველთან, ერთის მხრივ, და შესაძლო მთლიანობის წინააღმდეგ მკითხველთან, მეორეს მხრივ) „უწყინარ“, ფსიქოლოგიურ თამაშებს წმინდა მიგმართავს, „ამაჰი (სიზმრად) კანის ძიებისა,“ ამ ასპექტის ცენტრალიზების სურვილით დაწერილი ლექსია. მასში რიტმულ „პარაგრაფებს, შორის ჩართული და სტილიზებული სიზმრები ისეა კონსტრუირებული, რომ სიამოვნება მიანიჭოს როგორც პოსტსტრუქტურულ ფსიქოლოგიაში გარკვეულ, ისე ჩახუჭვად მკითხველს, ავტორი კი ნებისმიერ შემთხვევაში კრიტიკულ სანიშნად დარჩეს; მეტიც, ფანტაზიებისა და რიტმიკების ტყეობაში მყოფ პოტენციურ

პაციენტად. მიზნობრივი რეჟისურისთვის ესაა რიტმულ პარაგრაფებსა და „მონესრიგებულ“ სიზრვებს შორის მოძრაი დალოგი, რომლის პირობებშიც ზუსტდება, იმადგროულად ეკ აგან-იმარტება, არსებითი სოუფეტური დეტალები. პოეტის დონეზე, ესაა, უბრალოდ, მეტაფორულ ბირთვებსა და პროფოკაციულად მოდელირებულ ხატებს შორის ურთიერთკომენტირების პროცესი, როცა თვით ეს მეტაფორული ბირთვები თავიანთ გარეთ „ობიექტურად, მოძრავი ხატების „დამი-ნებლის, როლში გამოდის.

06.08.1998. კამბეცსურმა ამოვარდნებმა, სადისფუნქციო რღვევებმა და „უბეზობებმა“, რასაც ყოველთვის მივმართავდი, სისტემური ხასიათი ჩემს პოეტუკამ მხოლოდ მესამე კრებულ-იდან – „საკითხის დასმა, – მოყოლებული მიიღო. ამ მეთოდისთვის ფორმალური ექსპერიმენტების ჩასატარებლად არ მიმიმართავს. მე ყოველთვის დარწმუნებული ვიყავი, რომ სახინტაქსო თა-მაშებს პოეტური ფუნქციით მხოლოდ საშინაარ-სო მოთხოვნილებები ტვირთავს და აბარბოებს, სხვა შემთხვევებში ისინი ლოგიკურ-გრამატიკულ გართობებზე შორს ვერ მიდიან; რჩებიან მარ-ტივი, ზედაპირულ კომპინატორიკად, ნებისმიერი მეტატექსტუალური მოტივირების მიუხედავად.

14.08.1998. პოეზია, ალბათ, ახერხებს მთლიანობაზე ნაწილთა დაცემის შეკავებას; თანმიმდევრობას ინარჩუნებს ამ თანმიმდევრუ-ლობაში და გამოიცხადებს ჯამად ნაწილთა გადაქცევას, გამოლიანებას. მთელი, რომელიც ჩვენი შინაგანი უფსკრულის უღრმეს შრეებში მიმოქცევა და ჩვენს გადაწყვეტილებებს უზ-რუნველყოფს, განსაზღვრავს ჩვენს ამა თუ იმ კონკრეტულ ადგილს, არის დასასრული, რომელიც უცხოა ლექსისთვის; ასევე უცხოა მისთვის დასასრულთა, „შემცენებელ, მთლიანობათა თან-მიმდევრობა. მან იცის, რომ აქ, შინაზე, სიტყვა შეუძლებელია; რომ აქ შესაძლებელია მხოლოდ „სიტყვა“. აი, ეს პოეტი „ზის, ლექსში და ამას ვერ შეცვლის ისტორიული ფაქტაცვლა, ფორმის ვერც ერთი მორიგი კონფიგურაცია. პარადოქსია, რომ სწორედ საპირისპირო ნესით – მთლიანო-ბის სახით – არსებობს ლექსი მკითხველისთვის? ლექსის სახეზემოყოფობა არ ნიშნავს მკითხველის (მათ შორის ავტორის, როგორც მკითხველის) ცნობიერებაში პოეზიასთან შეხებას, პოეზიის შედომას... მაშასადამე – ნაწილი მთელის სახით, მთლიანობის ნებისმიერ სახემდე რომლის დაყ-ვანაც შეუძლებელია. ამის მერე კი, „ნაწილი“, როგორც მთელი, რომელიც ვერ გადაცეცვა რა-მე ნაწილი შესაძლო, საპრეგული, მარბანტენი (და ა. შ.) მთელის ნაწილად. ამ მითოლოგიით იყო

ინსპირირებული „მზურავი, და „გამგზავრებამდე ერთი ნუთი ან ერთი ცხოვრებით დრე, მათი საპროფონო მეტეტუ-ტეუ-რეს მხრივ, ამავე მითოლოგიკამ განსაზღვრა ორბე-კრებულ-სი-ფაგურატული აბსტრაქციის სიჭარბე. მოსცენებში „სამშენიგნო და სიცოცხლე, ოუნგი აღნიშნავს, რომ მან არ იცის, რა არის სული და იძულებულია, ვიქცეთ, სიცოცხლეზე ილაპარაკოს მ-ოლოდ როგორც ცოცხალ სხეულზე; მაგამდ რას ნიშნავს „სიცო-ცხლე, თავის აბსტრაქტულ მდგომარეობაში, მისთვის უცნობია. მეტაფიზიკურად ორიენტირებული ლიტერატურა თავისი არსებო-ბის ბუნებრივ მდგომარეობას იქ აგნებს, სადაც ოუნგი სამართო-ანად კრძალავს შეხვლას. მეტაფიზიკური ლექსი იქ იწყება, სა-დაც უარყოფითია ისეთ მაღალ მატერიებზე შემცენებისილზური შეტევები, როგორებიცაა „სიცოცხლე, „სული, „სამშენიგნო, „სამყარი, და ა. შ. მე ვცდილობ თვით ამ აბსტრაქციების შენარ-ჩუნებას პრობლემების სახით; ვცდილობ მათი, როგორც პრობლ-ემური აბსტრაქციების, გაძლიერებას; ვპოერირებ მათით, როგორც პრობლემებით და არა როგორც ამოსნას დაქვემდებარებადი და იქ სუბიექტურ-მითოლოგიური შინაარსების დასაბანგებულ ცნებებით. მეტაფიზიკურ ლექსში უარია ნათქვამი პრობლემურის სფეროდან ხსენებული აბსტრაქციების გათავისუფლების შესა-ძლებლობაზე.

20.03.1999. ერთადერთ უხილავ ესთეტიკურ ცენტრს, რომ-ლის ირგვლივაც „მიუესამძიმროთ შემოდგომას, განთავსდა, წარ-მოადგენდა მთლიანობის – როგორც ჩემი სულიერი და პოეტუ-რი გამოცდილების თავმოყრის საუკეთესო ადგილის – შექმნის მცდელობა. სწორედ მცდელობა და არა რეალიზების ის ფორმა, რომელმაც მერე წიგნის სახე მიიღო და რომელიც დღესდღეობით მხოლოდ ჩემი მაშინდელი ძიებების ისტორიად წარმოიქმნა, თუმცა კი – გადამწყვეტ ისტორიად (ბოლოსდღეობის, სწორედ ამ წიგნმა უზრუნველყო ყველა ჩემი შემდგომი ძიების გაზე-დულება). რაც შეეხება ჩემს მიერ მთლიანობის მაშინდელ გაე-ბას, მას სხვადასხვა დონის მთლიანობის იერარქული ჯამის სახე ჰქონდა (მაშინ ამ მთლიანობების ურთიერთდაკავშირებაზე და წმინდა წყლის საპოეტუკო სამუშაოებზე უფრო მეტ დონის ვხარჯავდი, ვიდრე – ჩემი შინაგანი ხმის მოსმენაზე). „მიუესამ-ძიმროთ შემოდგომას“, როგორც კონცეპტუალურად შეკრული და ანალიტიკურად მოწესრიგებული მთლიანობა, აგებული იყო ლექს-მთლიანობებისგან, რომლებიც, თავ-თავის მხრივ, უფრო მკრეფ მთლიანობებს, თავის თავში დასურბულებული ტროპული მთლიანობებისა და აზრობრივად ავტონომიური მეტაფორული მწკრივებისგან შედგებოდნენ. ლინგვისტური და სემიოტიკური – ისედაც სახეზემოყვი – ნესრისგან განსხვავებით, ჩემი მონდო-მება ყურადღების გარეშე ტოვებდა იერარქიის დაბალ საფეხურზე მომუშავე მთლიანობების ფუნქციონალურ მხარეს, რომელსაც განუსაზღვრელ თავისუფლებას ვანიჭებდი. ასე რომ, ჩემი შედე-ბა მდგომარეობდა ნაწილად მთელის ვერგამოყენებაში, ნაწილად მთელის ვერგადაცეცვაში. მე თუ ამ კრებულს რამე დავაყვე, სწორედ აღნიშნული შეცდომის შედეგად, იყო ის, რომ ნაკლები ვიზრუნე მთელთან ნაწილის დაკავშირებაზე, ქვემოდან ზემოთ, ტროპიდან ლექსისკენ, ლექსიდან კრებულისკენ. მაშინ მე ვეჭი არ მეპარებოდა იდეური-კონცეპტუალური მთლიანობის, შინაარსო-ბრივი სექტაქტისმი თვითმონესტრირებულ ფუნქციამ; მინამნდა, რომ ის რამდენიმე ფილოსოფიური პრობლემა, რომელიც მაშინ

ჩემთვის აქტუალური იყო, უკეთ, მრავალმხრივ დასახარული ამ პრობლემების მხატვრული თემატიკის კონკრეტული შედეგები, თავისთავად უზრუნველყოფდა ესთეტიკურ მთლიანობას. ერთი სიტყვით, ზედმეტად ვენდობოდი ჩემს პოეტურ ინტუიციას და ფიქრობდი, რომ მთავარ ამოცანად სწორედ ამ იდეების, ჩემთვის აქტუალური პრობლემების ესთეტიკური თემატიკა-ცაა უნდა დარჩენილიყო. რაკი მექნადა სათქმელი, საჭიროდ მიიჩნადა მხოლოდ მხატვრული ლოგიკის ენით ამ სათქმელის ობიექტივაცია. ასეთი გადაჭარბებული ძალისხმევის შედეგი იყო, მაგალითად, „გამოფრთხილულთა ჰიმნში“, ისეთი რიტმული მრავალფეროვნების შექმნა, რამდენიმე ლექსზე თავისუფლად რომ განაწილდებოდა. მთელი ეს კრებული მიემართებოდა აზრიდან სიტყვისკენ, უკეთ, წინასწარი აზრობრივი თემატიკიდან ესთეტიკურად მოქსერავებული პოეტური რეალობისკენ; მეორეს მხრივ კი, თითოეული ლექსი წარმოადგენდა საგანგებოდ ესთეტიზებული, ზედმეტად ესთეტიზებული „პროპოზიციების“, მთლიანობას. ამ მეთოდთან გადახვევის ერთადერთი შეგნებული პრეცედენტი „განწყობილებები“, იყო, და ისიც – იმიტომ, რომ აღნიშნული ციკლის ათივე ლექსი ერთი ამოსუთქვით, ჩემთვისვე გასაკრებლად მცირე დროში დაიწერა, შესაძლოა როგორც პროტესტი იმ ესთეტიზმის წინააღმდეგ, რომელიც „სერიოზიდან“, „საზოგადოებრივად“, ჩათვლით გაბატონდა. მაგრამ ეს შესაძლოა პროტესტი, როგორც ახლა ვხედავ, მხოლოდ განტვირთვა და შესვენება აღმოჩნდა ესთეტიკის ახალ, უფრო მონდომებულ მცდელობაზე. ხოლო როცა „ოთხი ფრაგმენტი ფიქრებიდან“, დაწერე (კარგად მასსოვს, როცა რეზინგტონზე ბოლო ვარიანტი გადავებედი, მაშინვე როგორ ვერ ვიტანდი თითქმის გამონოვლელ ამ ლექსს), მივხვდი, რომ აღარ მაქამოფილებდა წერის უწყვეტ მოუწყობელი, „მოპოვებული“, მეთოდი და რომ თუ ასე ვაგვარებდებ წერას, ჩემს თავთან გულწრფელი აღარ ვიქნებოდი. მოკლედ, ამ მიღწეულით მანიპულირება უნდა გამეგრძელებინა (რაც, სხვა თუ არაფერი, საინტერესო აღარ იქნებოდა) ამ ადგილი შემეცალა და გამოხატვის ახალი ფორმები მომეცნა. ამ იყო კი ეს ჩემს ცნობიერ ძალისხმევაზე დამოკიდებული? აქ იყო თუ ისე, უკვე შეუძლებლად მიმაჩნდა ადრე გამოყენებული ტექნიკური არსნალობი ჩემი ახალი მთავრეაქტივების, ახალი ფორმების, ცხოვრებისგან ნაგები ახალი ტრადიციების, ახალი აზრობრივი ნაკადების ადეკვატურად გადმოცემა. სხვათაშორის, როცა კრებულში შევკარი, სახელწოდება გადავწყვიტე და გამოცემა დავაპირე, ის სწორედ ამ ლექსით მთავრდებოდა. მოხდა ისე, რომ წიგნი უფულობის გამო ვერ გამოვეცი.

მოხდა ისიც, რომ დიდხანს – ავსიტოდან წლის ბოლომდე – ვერაფერი დაწერე, მხოლოდ ვთარგმნიდი, პროზისთვის ჩანაწერებს ვაკეთებდი და ძალიან ბევრს ვკითხულობდი. პირველი შემთხვევა იყო, რომ ლექსი არა და არ მოდიოდა, რასაც სამწხვოდ განვიგედიდი. ორი თვის მერე კი საერთოდ აღარ ვფიქრობდი ამაზე, – მივგავე აზრს, რომ რაკი არაფერი მენერებოდა, ასეც უნდა ყოფილიყო. კრებულის გამოცემა კი ძალიან მინდოდა. სადაცა, გულის რომელსაც ბნელ კუთხულზე, მართალია, გვრწმობდი, რომ კრებულს რაღაც კრთობ მნიშვნელოვანი, არსებითი აკლდა, მაგრამ რაკი ეს „რაღაც“ ჩემთვის ცნობიერად უცნობი იყო, ამაზე ფიქრსაც იოლად ვფევივდი, კრებულს სმირ-სმირად ვთავაზიერებდი და წიგნის სახით წარმოვიდგენდი. ამ წიგნში გაერთიანებული მომდევნო ლექსები, „ბახით“, დაწყებული, 1990 წლის იანვრიდან დეკემბრის ჩათვლით დაწერე. შეიძლება ამ ლექსების ფორმალური, ენობრივი, საერთოდ ესთეტიკური მითლიანობის მაღალი ხარისხი, მრავალი პოეტური კომპონენტის ურთიერთმორგების წარმატებული მცდელობები ნაკლებად ამაკრავებს მათსა და მათზე ადრე დაწერილ ლექსებს შორის არსებულ წინააღმდეგობებს, მეტიც, წინააღმდეგობათა მთელ კალენდოსკოსს, მაგრამ მაშინვე კარგად ვხედავდი, და დაკვირვებული მკითხველიც იოლად აღმოაჩენს, რომ იმ ერთ წელიწადში დაწერილმა ათმა-თორმეტმა ლექსმა თავდაყირა დააყენა ის მთლიანობა, რომელიც უკვე უზრუნველყოფილი მეგონა, სიმძიმის ცენტრმა მთლიანად ბოლო-სკენ გადმოხანცვლა და თავის თავზე აიღო კრებულის, როგორც ერთი მთლიანობის გამართლების მცდელობა. მხოლოდ ამის მერე დაფურთხ ბოლოსიტყვა. როცა „მიფუქსიმირით შემოდგომას, გამოიცა, მეგონა, ლექსს ველარსადროს დაწერდი. სირუმემაც დიდხანს გასტანა, „ლოგიკის მონატრება“, მხოლოდ დროდარო ამ სიჩუმის დარღვევებით, ხანგრძლივ და მეტად უხეშ ამ სიჩუმეზე მიტანილი არანაკლებ უხეში იერიშებით. მისი შეწყუბების კონკრეტული შემთხვევებით, ამ შემთხვევათა შინაარსის აღწერებით შექმნილი წიგნი. მა მასზე სწორედ როგორც წიგნზე ვმუშაობდი და ლექსების თანმიმდევრობაც; ბოლოსდაბოლოს, პარაგრაფების თანმიმდევრობას დაემსგავსა. მართალია, ამ კრებულის ყოველი ლექსი არის გზა მომდევნო ლექსისკენ, ზუსტად ისე, როგორც – პირველ კრებულში, მაგრამ „ლოგიკის მონატრება“, როგორც სტრუქტურული მთელი, პირველ კრებულზე გაცილებით მდიდარი, თუმცა გაცილებით მშრალი და „არაპოეტური“ აღმოჩნდა.

24.03.1999. „ლოგიკის მონატრება, პროტესტი იყო შემოქმედებითი აღმადგენის, სანტიმენტუალობის, ლირიკული ხედვის წინააღმდეგ. ეს იყო პროტესტი ჩემთვის ბევრი ასაქმით აუტანელ სოციალურ გარემოში მომუშავე წესრიგის წინააღმდეგ ჩემი პირველი პოეტური კრებულით „დამზადებული“ წესრიგის წინააღმდეგ. ასე რომ, „ლოგიკის მონატრებით“ ამ ირივე წესრიგს აუფუჯანყდი და ისეთი მითოლოგიური სამყაროს შექმნა მოვიწიე, რომელიც მხოლოდ ჩემი ლექსების მომცველი იქნებოდა. აღბათი, მინდოდა ასე დავმართლებულიყავი. ამ ლექსების ძირითად ნაწილს, პარადოქსულად რომ ვთქვა, მხოლოდ ვუბიძგები არსებობისკენ, მხოლოდ ინიციატორად ვეკლინებოდა და მათი სამუშაო რეჟიმის გაფორმება-მონესრულებას კი არა, მხოლოდ გამოცნობას და ჩანარას ვცდილობდი (როგორც ეს შესაძლებელი იყო). ლამის, მეც კი არ ვიგულისხმებოდი, როგორც ამ „პანლოგიკური“ (თუ „პანლოგიკური?“) ლექსების მკითხველი. ისინი დასაწერად

იყვნენ განკუთვნილი და არა წასაკითხად. იყვნენ იმისთვის, რომ შექმნა დელი, დაწერა დელი მათი არსებობა მომნატრებოდა. ეს ჩანაფიქრი, ეს პატარა „მისტიკური“ სპონტანუა, ვერ განავსო-
ციელე, ამიტომ „ლოგიკის მონატრება“ შინაგანად ნაკლები წიგ-
ნია. იმდროინდელ ჩემს წარმოდგენაში იმდენი ლოგიკა არსებობ-
და, რამდენი ლექსიც კრებულში შევიდა, ეს ლოგიკები კი სწორედ
ურთიერთგამოსარიცხად იქმნებოდნენ. ასეთი იყო ანარქიზმის ჩე-
რეული სულიკვეთება, ლოგიკების და სერიოზულობების გამრავ-
ლების გზით აბსურდამდე ლოგიკის და სერიოზულობის დაყვანის
პრაქტიკა. ოღონდ, რაც მთავარია: არა ჩემს გარეთ არსებული
რომელიმე ერთადერთი ლოგიკის, არამედ – კონკრეტულად ჩემს
ტვინში, ჩემს ცნობიერებაში გაბატონებული ლოგიკური ხედვის
წამლის საძიადე სახიფათო ექსპერიმენტი. სახიფათო იმიტომ,
რომ ასეთ წაშლეს, ასეთ თამაშებს, არაიშვიათად, შეიძლება ყვე-
ლანაირი შემოქმედებითი უნარის და შესაძლებლობის გაქრობა
მოჰყვეს. ეს იყო აქამდე ნალოიადები შინაგანი საკონტრესტო
წესრიგის რეჟიმთან დაპირისპირებული წესრიგის დავიწყების
სამხიფათო ნება, ჩემი ნებისმიერი ცალკეული, თითოეული ხედ-
ვითვის სადინრის გაქსნეული საქმიანობა, ამ ხედვათა გათვალსა-
წინებობა და მათით „გართობის“ მოთხოვნილება. ერთი სიტყვით,
ეს იყო ძალიან უხეში ფესტი, ზუსტად გათვლილი (არ გაჭარბებ) იმ
კონტექსტში, იმ გარემოში არსებობის წამლისაყვება, რომელშიც
საწყალს და, სხვათაშორის, სექსუალური სიმბოლიკით გადატ-
ვირთულს მხოლოდ გამიჯლისწინებელი და სასწრაფოდ მიმ-
ჩემუბნებული დამოკიდებულება ელოდა, ელოდა სრული არგავება
(და არა საგებით არაუწყინარი ვერგავება); იმ გარემოში, რომელ-
იც ამ წიგნს სულაც არ საჭიროებდა, ამ სახით შეთავაზებულს არ
საჭიროებდა.

„ლოგიკის მონატრებაში“ შესულ ლექსებზე მუშაობა, ნაწილ-
ბრივ, ინსპირებული იყო, ერთის მხრივ, კლასიკური სტრუქ-
ტურალიზმიდან პოსტსტრუქტურალიზმზე ჩემი ხედვის გადა-
აცვლებით (თუმცა – სტრუქტურალიზმის სტრატეგიებისთვის
უპირატესობის მიმჩნეული განწყობილებით), მეორეს მხრივ კი,
იმ დროს რუსულ ენაზე არსებული პოეზიის ერთადერთი წიგნის
გაცნობით. მთელ კრებულს სწორედ იმ პირველი, ცინიკალი შთა-
ბეჭდილებების რომანტიკა მსცავდა; იმედი, რომ ამ ენებთან
დიალოგი დამეხმარებოდა იმ საპროტესტო სულისკვეთების გადა-
ლახებაში, რომელიც უნდა ამომეწურა, მიმეყვანა ზღვრამდე და
ასე დამეძლია. სხვათაშორის, ამით არის საკარნახევი ის ულ-
ტრასერიოზულობა, რომელიც მთელ კრებულს მოიცავს და ამ
ფორმით – სერიოზულობის გაფიქრებით, წესრიგზე მისი ზედ-
დება-წაყვებით – იმავე სერიოზულობის საჭიროებას აუქმებს,
გამოუსადეგარს ხდის და „თვითმიზნური“ თამაშების სახალისო
სამყაროდ აქცევს. ეს ძალიან მხიარული მიგნება იყო, ამ ხერხს
წინააღმდეგ მიგმართავ ხოლმე; ის ჩემთვის ერთგვარი გამაღვიძებ-
ელი შუშაც არის კონტექსტთან სამუშაოდ, რეაქციების ამოსა-
ვითად აუცილებელი. სხვათაშორის, მაშინ უკვე იმ საკითხებზეც
ბევრს ემუშაობდი, უფრო სწორედ, ბევრს ვეფიქრობდი, რომელთა
თეორიული თუ მხატვრული თემატიზაცია ჩემს თავზე მუშაობის
საუკეთესო საშუალებად მექცა. ვგულისხმობ საკუთარ თავში მო-
ცადადის აღმოჩენის, აღიარებისა და თანდათანობით შემცირების
„ფილოსოფიურ“ პრაქტიკას. ეს იყო ჩემი ყველა გამოცდილების
კატალიზატორი: სოციალურის, კოგნიტურის, პიროვნულის, რე-
ლიგიურის. ამ პრაქტიკის სხვადასხვა ასპექტს ჯერ „მუტაციის“

ავტონალიზმი შევცხე, მერე – წერილში „კაპი-
ტალიზმი და სოციალური გარემო“. ამ მიმართულე-
ბით თეორიული დაკვირვებები არ შემიძლია, მუშაობა განვაგრძე და საჭირო მოტრეცებებს
საკმარისად „შემოვიკრიბე“. მეორეს მხრივ, ეს
„ძიებები“ ლინგვისტიკასა და სემიოტიკაში ჩემი
მოგზაურობის დროსაც ერთგულ მეგზურობას
მიწევდა, წასაკითხ ტექსტებზე ყურადღების
კონცენტრირების ხარისხს მიუზღოვსებად. მით
უმეტეს, რომ ეს იყო სწორედ ჩემი, მშობლიური
ფიქრების სიმრავლე, რომელიც, ამავე დროს,
ჩემი სამოქმედო პროგრამის ერთ-ერთ საყრდენს
წარმოადგენდა. მე ვიცოდი სად ვიდექი, მიუხე-
დავად ამ ადგილის ვარჯიშთანა-უვარჯიშობისა.
ასეა თუ ისე, მერე თეორიულად მონიშნული ამ
საკითხების მხატვრულ ანალიზს, საღესო თუ
პროზაულ თემატიზებას და დამუშავებას უფრო
მეტე დრო და ენერგია დაეუთმე, ვიდრე – თეო-
რეტიულს, და არც მინანია. მე ხომ მწერალი ვარ და
არა – ფილოსოფოსი ამ მეცნიერი. ჩემთვის იდე-
ბზე და მათ მეცნიერულ „დაფუძნებაზე“ უფრო
მნიშვნელოვანი მათი მხატვრული ხორცშესხმა,
მხატვრულად ათვისებაა.

სხვათაშორის, „მუტაციასაც“ სწორედ ჩემი
მაშინდელი „აღმოჩენა“ დაელო საფუძვლად
„ლოგიკის მონატრებაში“ შესული არაერთი ლექსი
და „მუტაცია“ თითქმის ერთ დროს ინერგებდა.
ესეც ანარქისტული სულისკვეთებით შექმნილი
ტექსტისა; პასუხებზე, გადაწყვეტილებებზე უარის
მიტქმელი ცნობიერების დრამატულ, წინააღმდე-

გობებით აღსავსე პერიპეტებიში კირკიტი, მიზნების სამყაროზე უარისმთქმელ ბავშვურ გულუბრყვილობათა ანალიზი და ამ გულუბრყვილობების (როგორც პროცესებში) მოქმედ ნინაალმდევ-გობათა გადაკვეთის წერტილების მომხმელთებელი საქმიანობა. მე მიწოდდა, საშინაარსო-სასოუფეტო სივრცე და ამ რომანის წერის (ანუ ამ სივრცის შექმნის) პროცესი ერთმანეთს დამთხვევდა, უკეთ, ერთმანეთთან „დილოგში“ შესულიყო, მათ ერთად ემოქმედათ, მე კი - ისევ და ისევ - ინიციატორის როლს დავჯერებოდი (ცხადია, მხოლოდ - შესაძლებელი ზღვრამდე, ვინაიდან ესეც თამაშია, ასეთი თამაშიწარმოშობის წარუმატებლობის სრული რწმენით, ჩარბოლი თამაში); ვფიქრობდი, რომ მხოლოდ ასე ვუერთგულებდი მშობელთა სამყაროსთან უთანასწორო ომში ჩაბმულ ჩემს პერსონაჟებს და მათთან ერთად გავიცოდე (თვით წერის დროს) გაზს მათ მიერ ჯანჯის წამოწევიდან ამ ჯანჯის უსაზრისობის მთელი სიკეთის გაცნობიერებამდე. „მუტაციის“ სიბართლეს, არსებითად, თხრობის ადგილთა მონაცვლეობა ქმნის, უკეთ, ამ მონაცვლეობათა ერთდროულობა. ამ ისტორიას (რომელიც, ერთადროულად, დამთავრებულიცაა და არც არის დამთავრებული) მე ვუყვები მსმენელს (ანუ, უპირველესად, ჩემსად თავს); ამ ისტორიას პატარა ბიჭუნა უყვება თავის დედას; ამ ისტორიას ეს პატარა ბიჭუნა ისხენდა დიდი ხნის მერე, როცა ის უკვე თვითონ არის მშობელი; ეს ისტორია, როგორც გახსენება, მიმდინარეობს დედის თავში, რომელსაც მისი ბიჭუნა მოუყვა ერთ დროს (ან ბავშვობის ასაკში, ან მერე, როცა გაიზარდა); ეს ისტორია მთლიანად დედის ფანტაზიაში მიმდინარეობს, როგორც ოცნება უკვე განვლილი ბავშვობის ხელმოწერად გავის შემთხვევებში ჩასადენ საცეცხლზე; ეს ისტორია გაგრძელდება თამოყვებლის მშობლების ბჭობის პროცესში გავლენებული დასკვნებისა და დასახული ამოცანების რეკონსტრუქცია და შეჯამება; ეს ისტორია მავანი ნეიტრალის მიყოლებული ამბის (დედის მიერ? შვილის მიერ? სამტრედიეში მოსულელი გოგონას მიერ?) გადამუშავება და „დალაგება“ ამ ნეიტრალის წარმოდგენაში; ამ ისტორიის სხვადასხვა სარომანო მონაკვეთს ერთი და იგივე მთხრობელი თავის სხვადასხვა ასაკში და სხვადასხვა ფსიქოლოგიური თუ ენობრივი გამოცდილებით, სხვადასხვა განწყობით, სხვადასხვა სტილით ყვება... და ა. შ. ... თავიდან მეგონა, უფრო დიდი მოცულობის ტექსტი გამოვიდოდა, მაგრამ მოუტყუვდი. შეიძლება, არც მოუტყუვდებოდა. ფაქტი ის იყო, რომ შინაგანად ძალიან დამალა. იმდენად დამალა, რომ სასწრაფოდ მისი მომთავრება და ახალი რომანის „წამოწყება“ განუზრახა. ასე რომ, „მუტაცია“ დაუმთავრებელი რომანია, ის უცებ, მომენტალურად შეწყდა, სწორედ მაშინ შეჩერდა, როცა პერსონაჟების თავებში მიზანი (თუ მიზნები?) მომწიფდა, ანუ როცა მათ თავიანთი წამოწყების მარცხი და მოშობულ სამყაროსთან თანაზიარობის მოულოდნელი ნიშნები შეინიშნეს, თავიანთი უშიზნობის მწარე მიზანი გაცნობიერეს. სულ სხვა იყო „აქილევსის მეორე ტექსტი“ ტექსტების გამოთიანებისა და ერთი რომანის თავებად მათი ტრანსფორმირების მიზეზი...

როცა 1998 წლის ნოემბერში, საფრანგეთიდან ახლად-ბრუნდებულმა, იქ გაცნობილი ერთი ფრანგი გამომცემლისთვის შეპირებული ავტოგრაფი დაწერე, ტექსტის იმ ქვეთავში, რომელშიც რაც შეიძლება კომპაქტურად და მარტივად უნდა დამეზსიათებინა ჩემი სუბიექტური მითოლოგია, ყურადღება სწორედ „ლოგოკის მონატრების“ და „მუტაციის“ პერიოდიდან აქტუალ-

იზებულ საკითხებზე გავამახვილე. აი, ეს ფრაგმენტები:

„3.1. პირადად ჩემი, როგორც დამუშავებული ბელი საქართველოს პირველი ლიტერატურული თაობის წარმომადგენლის შემოქმედება ფრანგულ-ნდეს შემდეგი ასპექტებით: ა) ადამიანებს შორის საკომუნიკაციო ურთიერთობების ლინგვისტურ და ვერბალურ სისტემას მე გავიზარებ, როგორც მტკიცებით, აგრესიული და მეშტევი ურთიერთობების პრაქტიკას (ამერიკული სოციალ-ლინგვისტიკის ზოგიერთი წარმომადგენლის გავლენით), პოეტური შემოქმედების და მწერლის ცნობიერება კი წარმომადგენია ამის საპირისპირო საქმედ, პრავატულ-მიზნობრივი ურთიერთობების შემოქმედისთვის აქტუალისებულ ენერგიად; ბ) ჩემი პოეტური და თეორიული დაკვირვებების საგანია ადამიანური ცნობიერების მდგომარეობა სწორედ ამ ექსისტენციალურ მონაკვეთს: ნივთებზე, მოვლენებზე, მეორე ადამიანზე, ღმერთზე, ბუნებაზე აგრესიული მიმართებიდან თანდათანობით გათავისუფლების პროცესში; დაკვირების ამ უშუალო ობიექტად კი ჩემივე ცნობიერება და არსებობა ვაქციე, ანუ - მენტალიტეტი იმ ადამიანისა, ვისმა ბავშვობამ და სიყმანელივ (ოცდახუთ წლამდე) ტერიორიულ-რეპრესიული რეჟიმის პირობებში განვლო, ხოლო 90-იანი წლებიდან დღემდე ცხოვრობს ამირსულ, მენტალურად დეზორიენტირებულ პოსტკომუნისტურ სივრცეში; გ) ჩემი შემოქმედებითა და ცხოვრებითაც მე უარი ვთქვი აგრესიულ სოციალურ-პოლიტიკურ კონტექსტთან დაპირისპირებაზე (მართლმადიდებლური რელიგიის გავლენით) და მიზნად დავისახე საკუთარი მენტალური და ექსისტენციალური ავტონომიის შექმნა. ჩემი შემოქმედება - როგორც მითოლოგია მალალი ღირებულებების მნიშვნელობის რწმენაზე; დ) ჩემს ტექსტებში ცვდილობ ყოველდღიური ყოფითი სიტუაციების გახსენებას მეტაფიზიკური საზოგადო მოვლენების გამოყენებით, აქედან გამომდინარე კი, განსაკუთრებით მაინტერესებს ადამიანური სულის მოძრაობა „მალად პრობლემებთან“; ე. წ. მარადილუ კითხვებთან და პრობლემებთან ადამიანის ცნობიერი თუ შემთხვევითი შეხების პროცესში; მაინტერესებს ცვლილებები, რომლებსაც ეს შეხება იწვევს ინტერსუბიექტურ ურთიერთობებში.

3.2. ჩემი სუბიექტური პოეტური მითოლოგის ერთ-ერთი ძირითადი ასპექტია ეროტიკული და სექსუალური ცნობიერებების - ამ ორი ერთსაპირისპირო გამოცდილების - ერთმანეთისგან გამიჯვნა. ჩემს პოეტურ მითს სექსუალურად ასეთი სხვა აქვს: ა) არსებობს პირველმა, ღმერთი ნახა, რომელიც მატერიალურ სამყაროში, სამოთხის გარეთ არსებულ სამყაროში, მხოლოდ

უდიდესი, არსებითი დანაკარგების ფასად აღწევს. თანამედროვე კაცობრიობის საკომუნიკაციო ენა არის ეროტიკული სექსამდე დაცემული, მხოლოდ სოციალურ აუცილებლობებზე და ბიოლოგიურ კანონზომიერებებზე აშენებული, ეროტიკულ სიხარული მოკლებული ენა (ჩემი ტერმინოლოგიით: გრამატიკულ-სექსუალური განზომილება); ბ) პოეზია ის ფენობრება, რომელიც ახერხებს ამ განზომილების გარღვევას და ეროტიკულ განზომილებაში გასვლას, პოეზიის მესხიერება ახერხებს პირველსიტყვის გახსენებას, იგი ადამიანის სულის აკავშირებს ეროტიკული გამოცდილების სამყაროსთან; გ) პირველადი რეალობა არა მატერიალური სამყარო, არამედ — პოეზიის სამყარო; პოეტის დანიშნულებაა, პერმანენტულად ათავისუფლებდეს ენას საკომუნიკაციო ტყვეობისგან და გადაჰყავდეს იგი პოეტურ განზომილებაში. ასე რომ, პოეზია — ესაა პრაგმატულ-საკომუნიკაციო არსების მომძლეული და პოეტური, სულიერი გაგების გამძლეობის საქმიანობა.

3.3. ჩემთვის განსაკუთრებით ახლობელი აღმოჩნდა მეტაფიზიკაზე ორიენტირებული, ინტელექტუალური ლიტერატურის ტრადიცია: კოლრიჯი, ლოევი, ელიტი, პოლ ვალერი, ჩემი ფონ პერსი, ამერიკული "ენის პოეზია"... ჩემი ეს თეტიკის ჩამოყალიბებაზე დიდი გავლენა იქონია რადიკალურმა ავანგარდისტულმა პრაქტიკამ, თანამედროვე ექსპერიმენტულმა ხელოვნებამ, ესთეტიკური მემარცხენების ზოგიერთმა ფორმამ, ფრანგული სტრუქტურალიზმისა და პოსტ-სტრუქტურალიზმის (განსაკუთრებით როლან ბარტისა და მიმლ ფუკოს) იდეებმა...

დოსიემ შიზლუდული ვიყავი ჩემი პოეტური საქმიანობის საფუძვლებზე აქცენტებით, რადგან ადრეასტი მხოლოდ პოეზიის გარეცემებზე იყო ორიენტირებული. იძულებული გახდები, ჩემი მითოლოგიკური "სისტემა" მაქსიმალურად გამეღარიბებინა და, ვინაიდან ცუდი ადაპტატორი ვარ, დამემაზინებინა.

7-10.05.1999. — დიდი ანგარიშით, ყველა ჩემი პოეტური კრებული შეჯამების უარყოფის მცდელობა იყო, და თუ ეს პრინციპი ნიგნის სახელწოდებაზე იქცა, ალბათ, იმიტომ, რომ მან კონცეპტუალური მინარესი შეიძინა ჩემს შემოქმედებაში, განსაკუთრებული ფიქრების საგნად იქცა, მეტიც, პოეტური მუშაობით დაიტვირთა, ამ სიტუაციითაა ნიგნის სურათისმოძველი, შიგნიდან განმსჭვალავი გაგებით. ჩემთვის პოეტური თუ ესაიტიკური შეჯამების, სათქმელის თავმოყვარეს კონსტიტუიციის, ლექსად თუ პროზაულ ტექსტად კონსტიტუირების აქტი ნიშნავს შეჯამებაზე კიდევ ერთხელ უარის თქმას, სათქმელისგან, უკეთ, გამოთქმული სათქმელისგან თავის დაღწევას,

გადალახვას და მორიგი მცდელობის ნაშთიყებას, კიდევ ერთ ლიბოს, რომელიც ყოველთვის კონკრეტული და ერთგვარული ელთვის შენია, მაგრამ — შენგან დამოუკიდებელი. აბა, ნაწილი იგი ადამიანი, რომელმაც გაილინა და მისი ლიბო დროში ისე გაიწეა და გახანგრძლივდა, როგორც მხოლოდ ფილოსოფიის ხეობა. როგორი კეთილი და ღრმამზროვანიც არ უნდა იყოს ეს ლიბოლი, აუცილებლად პირველ გამომეტყველებას მიიღებს ამ მდგომარეობაში გაყინული (სურათის სწორად ჩვენი ინტენცია შეულის, იქ ლიბოს ნამბია დაფიქსირებული და არა უსასრულო მიმიკა). შეჯამების მცდელობა უკვე შეჯამების უარყოფაა, გაცევაა, ახალი შეჯამების (ანუ ახალი სიგიჟის) ნაშთიყება; შეჯამების უარყოფა კი მხოლოდ პოეტის საქმიანობაა. არა აქვს მნიშვნელობა, საქმე ყვეაილების გამყიდველს ეხება, მეგზოვს თუ ბუღალტრს. მთავარია, ის იყოს პოეტი და მისი თავსა და გულში შეჯამების ყოველი მცდელობა შეჯამების ცნობიერ უარყოფა გულსხმობდეს, ეთიხვოდეს და განაპირობებდეს. მაშინ აუცილებლად იარსებებს წერით-ლიბოლი. წერით-ლიბოლი კი წერით-კითხვას.

— როგორც ზე ვიცი, შენს მითოლოგიამ ტექსტი მკითხველს კი არა, სწორედ ამ ტექსტის იმ მკითხველს კითხულობს, რომელსაც ეს ტექსტი კითხულობს. შესაბამისად, მკითხველიც იმ ტექსტს კითხულობს, რომელიც კითხულობს იმ მკითხველს, რომელსაც ეს ტექსტი კითხულობს.

— ხოლო ვინაიდან ისინი თანაბრად ემორჩილებიან კითხვას, ნაკითხვას და გაგების მდინარესა, "ბოლო" ინსტანცია თითო კითხვის პროცესისა, რომლის უმაღლესი ფორმაც ჩემთვის (დაც, ვცდებოდე ან ვიყო ძელმოდური) წერის, შემოქმედების აქტია. ესაა ნაკითხვის, მკითხველად არსებობის, უკეთ, შემკითხველად არსებობის უმაღლესი ფორმა. მე მესმის, რომ ჩემი, ყველაზე მკითხველები ვართ. განსხვავება მხოლოდ ესაა: არიან მკითხველები და არიან წერით-მკითხველები. და ეს განსხვავება ყველა საკითხს არსებობად ცვლის. ჩემთვის იმდენად ძვირფასია წერით-მკითხველის ფენომენი, რომ ხშირად ჩემი ტექსტებიც წერენ, შემოქმედებენ ერთმანეთს და ეს ხდება თავისთავად, ბუნებრივად ამ ასპექტით, "ამბავი (სიზმრად) კანის ძიებისა" განსაკუთრებულია. აქ უკვე ერთი ტექსტის ტერიტორიაზე წარმოებს ნაწილი მერ ერთმანეთის წერა-შემოქმედების აქტი მთლიანობის, ერთიანი სტრუქტურის აგების პროცესი. აქ ყოველი "პარაგრაფი" მომდევნოს წერს და მომდევნო — წინარეს. ხოლო თუ ამ ლექსს წარმოვიდგენთ წრეულად, რომლის შუაგულშიც "დასკვნითი" ქვეთავია მოთავსებული, ეს იმას ნიშნავს, რომ ყოველი "პარაგრაფი" წერს წინარეს და მომდევნოს, და ეს უკანასკნელიც იგივეს სჩადიან. სხვა შერე: სიზმრების სიუჟეტთა გადმოცემა "პარაგრაფები" წერით-კითხულობენ (ანუ განმარტავენ, ანუ ესწავებიან) მათსავე "ინტერპრეტატორებს", რომელთა მხრიდანაც წაკითხვის ასეთსავე "წესს" ექვემდებარებიან. ასე რომ, არც ჩემი "სებარატიზმი" გასაკვირი: მხოლოდ იმ მკითხველს ვენდობი, ვინც ჩემს ტექსტებს წერით-კითხულობს.

— თუ სწორად გავიგე, ეს ლექსი ერთგვარი დიალოგია, რომელშიც ყოველი პირველი და მეორე თავი (ანუ ქვეთავი) მონაწილეობს ტექსტის ფინალური თავი კი დიალოგს აშთიანებს.

— პირობითად აშთიანების, ვინაიდან დიალოგი აქ თითოეულ თავშიც ინაცვლებს (ან, პირიქით, ამის მერე ინაცვლებს და თავის შორის დიალოგად ტრანსფორმირდება, მე ეს არ ვიცი) და ერთგვარი ოპოზიციური მდინარება, უკეთ, ოპოზიციური წყვილი

თანაბარი ძალისხმევით გამოთლიანებული ფინალი წარმოიქმნება (თეატრალური გაგებით?). რომელიც ერთი „კონკრეტული“ სიზმრის „კონკრეტული“ სიუჟეტი გადმოიტის – ეპოპოზიციას. იმავდროულად, ის წინა თავის საოპერული“ ქვეცნობიერა. მაგრამ ეს არ ნიშნავს წინა თავის დეკლარაციას და ცალსახად ინტერპერტირებას თუ რეპერტირებას მიმდევრობით თავის მიერ. პირიქით, ისინი ურთიერთგანმარტებიან და ამ აქტივით ხურავენ, წაფინებიან, მაღავენ ერთმანეთს. აქ უკვე ძნელი სათქმელია, რომელი თავი რომლის ქვეცნობიერაში ამ ინტერპერტირებად უნდა მივიჩნიოთ. ისინი თანაბარ უფლებებს ფლობენ და თანაბრადვე სარგებლობენ მკითხველთან დიალოგში მესვლის თავისუფლებით (ჩემი, მათი ავტორის, როგორც მკითხველის შორის მყოფი ერთი რიგითი მკითხველის ცნობიერებაში შემოსვლის თავისუფლებით). ამ ტექსტს, როგორც ინიციატორს, პროექტის ავტორს, მკითხველი წარმოდგენილი ჰყავს შუამავლად, მედიატორად ერთის მხრივ ყოველ ორ „პარაგრაფს“ შორის, მეორეს მხრივ – სიზმრის სიუჟეტების კლასსა და პოეტური რიტორიკის შემქმნელ „პარაგრაფთან“ კლასს შორის, მესამე დონეზე კი – ამ ორი კლასის მთლიანობასა და ფინალურ, დასკვნით „პარაგრაფს“ შორის. ასე ვთქვათ, „მესამე ხმა“ ფინალში სწორედ მკითხველის ხმაა, ანუ ეს „ფინალი“ ხაზს უსვამს, უკეთ, მოითხოვს მკითხველს, როგორც შემოწმებულს, და აცხადებს, რომ იგი არსებობს მხოლოდ მაშინ, როცა მას მკითხველი „ასრულებს“. ამ ლექსში უკვე არათუ პასუხების, არამედ კითხვების საჭიროებაც აღარ არსებობს. და თუ აქ ერთი „პარაგრაფი“ მეორეს, მეორე პირველს, ყველა ერთად კი მკითხველს ან ავტორს (სწორედ როგორც ავტორს) რამეს ეკითხება, ამ შემთხვევაში დოგმატურად იგულისხმება, რომ ეს მხოლოდ ნაღლიანი გართობისთვის მორგებული ნიღბები და როლებია. ამ ლექსის ყველა, დიდი თუ მცირე, კომპონენტი აცნობიერებს თავმასის ერთადერთ, კითხვების და პასუხების მიღმა გამსვლელ წესს – განუკითხაობას; ისინი ძალიან მსუბუქად უცვლიან ერთმანეთს ადგილებს, რაც არ არღვევს წესრიგს.

– რომელ წესრიგს?

– თუნდაც კონკრეტულ პოეტიკას, რომელიც მოქმედებს სწორედ ამ ლექსის „კონკრეტულ“ ტერიტორიაზე. მიუხედავად ჩემი ტექსტებისთვის დამახასიათებელი სტრუქტურული ღიაობისა, გახსნისთვისა და ერთგვარი „აღვივასნილობის“, ისინი მაკარ შინაგან წესრიგს ექვემდებარებიან და ამატარებენ. თითოეული ჩემი ლექსი კონკრეტული პოეტური წესრიგია, აქ და ახლა, ამ ერთი კონკრეტული ლექსის სახით არსებული. სხვა მთლიანობა, დიდი ანგარიშით, ჩემთვის არც არსებული. როცა მე პოეტურ ტექსტზე ვეუბნები, შიგნიდან შევიგრძნობ მთლიანობას. ვერანაირი ლოგიკური ენით, ვერანაირი თეორიული რიტორიკით ვერ აგვისსი, ეს ნდობაა როგორ ხდება. მაგრამ მე მხოლოდ ლექსზე მუშაობის დროს განვიცდებ მთლიანობას და წარმოუდგენელია ლექსი არ ინახავდეს ამ გამოცდილებას. იმის მსგავსად, როგორც წარმოუდგენელია თითოეული ჩემი პოეტური კრებული არ ინახავდეს ამ გამოცდილებას. თუმცა, უკანასკნელ შემთხვევაში, მთლიანობაზე ჩემი აქცენტირება ბევრად უფრო რაციონალური და გამიზნული ხასიათის მატარებელია. რა თქმა უნდა, აქაც განვიცდებ ინტუიციური, უკეთ, წინდა სხეულმდებრივი აუფხმის გამოცდილებას: შინაგანად ვიღებო, ეს შეგრძნება კი უახსნელად მიმანიშნებს, რომ წიგნზე, პოეტურ კრებულზე მუშაობია დასრულდა და მთლიანობა

შედგა, მაგრამ მთელი ეს ვიტალიკა ჩემი განხილვისთვის ძალისხმევით კონკრეტულდება პროცესების პარალელურად მიმდინარეობს, დასაწყისშივე თემების, ამ თემების პოეტური ანალიზის თანდათანობით ამოწურვის, უბრალოდ, ჩემი ამდროინდელი შესაძლებლობის თანდათანობით დაშრეტის პარალელურად, და არანაირი სურვილი არ მიჩნდება – ვარკვიო, რომელი რომელს განაპირობებს. რომ გამიჩნდეს ასეთი სურვილი, ეს, ალბათ, მხოლოდ ამ სურვილის „გათამაშების“, მის ანატომიაში გარკვევის სურვილი იქნება, რაც აამუშავებს ჩემს ხელთ არსებულ ყველა კულტურულ შესაძლებლობას. ასე რომ, მთლიანობა ჩემი პოეტური ავტონომიის ერთ-ერთი მთავარი პირობაა, იმ ავტონომიის ნაყოფიერი ურთიერთობის პირობაც არის, რომლებშიც დიალოგის ექოც ხშირად „გაისმის“ ჩემს ტექსტებში. და აქ უკვე ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს მათ ასაკს, მათ დროს, სიძველე-სიახლეს. ჩემთვის ისინი, ყველანი, თანამედროვენი არიან. თანამედროვენი არა სიმბოლურად და კულტურულად, არამედ – რეალურად. პოეზიაში სიმბოლური და, იქვე, პირობითი მნიშვნელობა სწორედ „წარსულის“, „გარდასულის“, „ადრეულის“ კატეგორიებს ენიჭება. ეს ასპექტი მთი უფრო გასათვალისწინებელია, რომ საქმე ეხება ეპიკურ თეზისს, ეპიკას. თუ ოდესმე გამართლდა ჩემი უსირცხვილო ვარაუდი, რომ „შეჯავების უარყოფა“ ყველა თვალსაზრისით მისასვლელია მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში (ჩემი მოშურნეების დასაშვებდებლად ვიტყვი: დღესდღეობით ჩემთვისაც უცნობი ჩემი სამამალო „გამოცემი“, უფრო თავხედური, ვიდრე სადღეისოა, ამ ვარაუდის გამართლებას დიდ დაბრკოლებას შეუქმნია), მაშინ ისიც დაუხსტდება, რომ ამ საუკუნის ქართულ პოეზიაში ბოლო სიმაღლე, დამაგვირგვინებელი კრებული ეპიკური ლექსების კრებული იყო. რა თქმა უნდა, ჩემი ლექსები ლირიკული ტექსტები არაა, ესაა ეპიკა, უკეთ, პოეტური ეპიკა. არ ვიცი, ჩემი შემოქმედებითი ენერგია რა გზებით განაგრძობს მოძრაობას, მაგრამ მე ვაფიქსირებ საუკუნის მიწურულის ჩემს პოეტურ შემოქმედებაში მომუშავე მექანიზმს, ის კი ეპიკური მექანიზმია. მკითხველი არ უნდა შეაციდნოს ზოგიერთი ლექსის ლირიკულმა ფორმამ, ვინაიდან ეს ლექსები მხოლოდ იმ მთლიანობის ნაწილია, რომელსაც „შეჯავების უარყოფა“ ჰქვია. კრებულისთვის არასაღესლო სახელწოდება მაზანად არასდროს დამირქმევია; ამჯერად გადაწყვეტილება ნაკარნახევი იყო არ მხოლოდ კრებულის კონტექსტუალური თუ საბოლოო ნაარსი სპეციფიკიდან გამომდინარე, არამედ – ფორმალურის გათვალისწინებითაც. სწორედ ჩემი ხედვაა ეპიკური (თვისობრივი და არა ხარისხობრივი გაგებით), რომელიც ეპიკური მხატვრუ-

ლი ხერხებითვე ხორციელდება. აქედანაა ისიც, რომ თითოეული ლექსი ამ კრებულში ეპიკური მთლიანობაა და არა ლირიკული.

– რაც ლირიკული პოემის უანრი არსებობს, ალბათ, არც ეპიკური ლექსი უნდა უკვირდეს ვინმეს.

– ოღონდ, ერთი მნიშვნელოვანი, უფროსი და ზეუფროსი თაობების ლიტერატორთათვის ძნელად გასაგები განსხვავებით: ეპიკური ლექსი უანრი არ არის, ის სუნთქვის ფორმაა და თუ ამის დამტკიცებას მომთხოვ, თავზიან უარს მიიღებ. სხვათაშორის, ბოლო დროს შეგნებულად ვცდილობ მტკიცება-დასაბუთებობისგან თავის შეკავებას, ამ ჰუმანური საქმიანობისგან გახზე დგომას. ხოლო, თუ მაინც ვხდები იძულებული რამე ვამტკიცებ, მოვუშვო არგუმენტებს, მოტივაციებს, მე ეს ჩემი აზროვნების, ჩემი ყოფნის ძლიერ მხარედ არ მიმაჩნია, ნაკულობად და ნაკლებობად ვთვლი, მეტაფორის ნაკლებობად. მსჯელობის, განაზრების უმაღლესი ფორმა, უკეთი, გულისმიერი და გონებისმიერი ქმედების უმაღლესი (გნებავე, დასკვნითი) ფორმა ჩემთვის პოეტური მეტყველებაა, პოეტური ტროპი (ვთქვათ, ლექსი-ტროპი; ლექსის რომელიმე მომენტით, როგორც ტროპი; ფიქრი, როგორც ტროპი; ყოფითი არსებობის ტროპული შესაძლებლობები და ა.შ.) თავის თავში მოტივაციების და ლოგიკური არგუმენტაციების მთელი სისავსის შემცველია. მე იმას არ ვამბობ, რომ ლოგიკური მსჯელობის, ექსპლკაციის, დედუქციური ან ინდუქციური ფაქტის როლს ამ ტროპი ასრულებს. მე ვამბობ, რომ ტროპი მოიცავს ამ ყველაფერს; ტროპი აუქმებს ყველა სხვა აზროვნითი ოპერაციის, როგორც ფუნქციონალური მიზნის (საშუალებებით მოპოვებადი ავტონომიის) ავტონომიურობას. სამეცნიერო ლოგიკა ყოფითი აუცილებლობების, ყოფითი პირობითობების გამამართლებელი ინსტრუმენტია, მისი აუცილებლობაც ცვალებადი ნესრების მოთხოვნილებებს ემორჩილება. პოეზია, როგორც რეალობის უმაღლესი ფორმა, როგორც მატერიალური და ისტორიული ყოფის პირობა, ყოველთვის ერთობა, თამაშობს ლოგიკით, რაც ლოგიკასთან მისი ურთიერთობის საუკეთესო წესია, ერთდროულად ლოგიკური „სერიოზულობის“ სერიოზულობის დამფასებელიც და ცვალებადი კონტექსტების შესაბამისად (ცვალებადი მისი „არსის“ ანუ ძალაუფლების ნებათა ხელში მისი დანიშნულებების (როგორც არასრული არსებობის შედეგების) გამგებნიც და მისამამიმორებელიც. იმავდროულად, ყველაფერში საკუთარი თავის ამომცნობი და, ამიტომ, მოღმირა.

– შენ იცნობს თქვი, რომ თვალმომავლობა რაიმე იდის სასარგებლოდ საკითხის დას-

მასაც გულისხმობს. უფრო მეტიც: რომ ყოველთვის მალავს ამ მცდელობას. და რომ შენ საკითხის დასმის სასარგებლოდ საკითხის დასმა მოინდომე, რამაც განაპირობა კიდევ მენაქმე პოეტური კრებულის სახელწოდება: „საკითხის დასმა“. ვიცი, რომ იყო სხვა ასპექტიც: მაშინ შენ უკვე გაღიზიანებდა პოეტური და ფილოსოფიური ტექსტების გამოყვენა მომხმარებელთა, არაფერმედეებითი მიზეზებით, მათი სარგებლობა არამეომედეებითობის გასამართლებლად, კონფორმისტული საეკულაციების სანარმოებლად.

– მართალია. მერე და მერე კიდევ უფრო სეკეპტიკური გავხდი კომენტარებისადმი, პირდაპირი განმარტებებისადმი. ჩემი აზრით, მხატვრული და ფილოსოფიური ტექსტები, მათთან კონტაქტის უმაღლეს საფეხურზე, მკითხველთა ერთადერთი ქმედობიკენ უნდაიქნეს: შემოქმედებისკენ. სხვა, ყველაფერი, უფრო დაბალი საფეხურია. არ მესმის, რას ნიშნავს გოეთეზე მუშაობა, პეგელზე მუშაობა, ფუკუზე მუშაობა, გარდა ვინოსსაციალური, ისტორიულ-ფილოსოფიური სამუშაოებისა. უბრალოდ, არსებობს იმ სტრუქტურებისა და ინსტიტუტების შენარჩუნება-გენერირების დიდი ტრადიცია, რომლებსაც დიდი მწერლები და ფილოსოფოსები ყოველთვის ისტატურად გაურბოდნენ და უპირობირდებოდნენ.

– და, მიუხედავად ამისა, კრებული სწორედ ერთ-ერთ მათგანზე, თრაკლის პოეზიაზე, დანერგილი შენი ესხეთი მთავრდება. ეს როგორ გავიგოთ?

– არა, ეს არა იმდენად თრაკლის პოეზიაზე დანერგილი ეს-სეა, რამდენადაც – პოეზიის ბუნების ჩემიერ გაგებაზე. თრაკლი მხოლოდ იმ ადგილად იქცა, სადაც გაერმოებათა შესაძლებლობებზე და ესეს სახით სწორედ ეს აღინიშნა: თრაკლის პოეზიის ველად მოხედრილობა, ვისაუბრე საკუთარ თავზე, გამომევი ჩემი ფიქრები პოეტურ საქმიანობაზე. გერტრუდა სტაინის ერთი ლექციის ტექსტიც იმ ადგილად იქცა, სადაც უკვე თვით ამ ადგილს ვესაუბრე, გავაცანი ჩემი ზოგიერთი არსებითი მითოლოგიური თვალსაზრისი ერთის მხრივ ენისა და სიტყვის ურთიერთგანსხვავებაზე, მეორეს მხრივ სექსისა და ეროტიკის ურთიერთგანსხვავებაზე. და, ამ დროს, მსახიობის როლიც ვცაღე (ანუ, როლის როლი). არა რომელიმე პერსონაჟის, არამედ მსახიობ-პერსონაჟის როლი; ვცაღე სტაინის მონაცა სტალინისთვის ჩემი სათქმელის ისე ჩვენება, რომ ეს სათქმელი, უკეთი, ეს მეტყველება, სტაინის მეტყველებით ნაკითხული, მერე მე თვითონ ნაშეკითხა. ეს ახირება არ ყოფილა, მე გადაკვეთის იმ ნერტულებს ვეყვები, სადაც ურთიერთგაგების განხორციელება იქნებოდა შესაძლებელი. მე სტაინს ვესაუბრე, გავაცანი ჩემი მითოლოგია და, მიხედროულად, ჩემს ენას და მითოლოგიას გავაცანი სტაინის მხედულებები, რომლებიც აბსოლუტურად დავიპირისპირე, რათა უკეთ გასაგები ყოფილიყო ისინი ჩემი სათქმელისთვის. მე ხომ სწორედ ამით ვკად პატივი, გამოვხატე მადლიერება იმ ადგილის მიმართ, სადაც მევიმოქმედე კონკრეტული ფორმა. აბა, მე რა ვიცი, ვინ არიან გეორგ თრაკლი და გერტრუდა სტაინი. უბრალოდ, მე შემეძლო მათი მოსმენა მხოლოდ ჩემი სათქმელიდან, მეტიც, ჩემი მეტყველებიდან გამომდინარე, ჩემი რიტორიკის ბაზაზე. იმის თქმა მინდა, რომ მაინც და მაინც მაშინ მომეცა მათი მოსმენის შესაძლებლობა, როცა მე თვითონ ვმეტყველებდი, როცა სათქმელი მქონდა, როცა ჩემი პრეცესი იყო. როგორ ვინდა, ამ დროს, შენც იპყრე და სხვასაც მოუსმინო? არადა, ჩემს შემთხვევაში, ყოველთვის ასე

ხდება, სხვა გამოცდილება თითქმის არცაა მაქვს, ყველა შემთხვევა ამ ძირითადი შინაგანი სიტუაციის მოდიფიკაციაა. შეიძლება, ეს რაღაც უკუღმართობაა, მაგრამ ამას უკვე აღარაფერი ეშველება, ასე ვარსებობ. ან რატომ უნდა ვეწელოს, არა? ვიღაცას, ალბათ, სულ სხვა, ამის საპირისპირო, გამოცდილება და ცხოვრება აქვს, ვიღაცას კიდევ – სულ სხვა. მაშინაც, როცა ვთარგმნი, ეს ხდება, მეტი არაფერი. მე ხომ მთარგმნელი არა ვარ; უბრალოდ, ენასთან ურთიერთობის ამ ფორმაცა ვინარჩუნებ, სიტყვისკენ სწრაფვის ამ განზომილებაშიც ვმძირობო...

12.05.1999. უკვე „ლოგოკის მონატრებიდან“ მოყოლებული, ჩემს შემოქმედებაში მხატვრული ტროპი არ წარმოადგენს მკითხველზე (უპირველესად, საკუთარ თავზე, როგორც ამ პოეზიის მკითხველზე და მესაიდუმლეზე) ემოციურ-ეგზარსიული ზემოქმედების ხერხს, მისი წარმოსახვის ექსპანსიის ფორმას (თუმცა, ამ ფუნქციას ითვისებს, როგორც არარასებით). ის არის ზუსტი ინფორმაციის მინორდების სისტემა, საკმაოდ სტაბილური ნუსერი-გით. როცა ტროპი მუშაობს, მე დარწმუნებული ვარ, რომ მისი ფუნქციონალური მექანიზმი ზუსტად ისეთივეა, როგორიც – საექიმო რეკომენდაციის თუ სამხედრო ინსტრუქციის, კომერციული გარიგების დოკუმენტის თუ საბანკო დოკუმენტის დასკვნის. ის არის არა ნორმატიული საკომუნიკაციო ფუნქციებიდან გადახვევის თავისუფლება ამ მსგავსი თავისუფლების ესა თუ ის ხარისხი, არამედ – ავტონომიური სისტემა, თავისი შინაგანი თავისუფლებით, და აღნიშნულ სისტემაში ნორმატიულობა გულისხმობს ურთივე მოქმედი თუ შესაძლო ნორმის ერთადერთობის, განუყოფლობისა და შეუცვლელობის მიღებას ერთადერთი ნორმად. ურთივე ასეთი ნორმის მთლიანობა, მთლიანობების მთლიანობა შეიძლება ეწოდოს საერთოდ პოეზიის სამყაროს, როდის სიამოლის მიღმა დარჩენილ სისტემაში საკომუნიკაციო ენობრივი სისტემა ჰქვია, და ეს უკანასკნელი სულაც არაა პოეტურ ენაზე მეტად უტილიტარული. ის, უბრალოდ, არმემდგარი ან დაკნინებული პოეტური ენაა. კონკრეტურ-საკომუნიკაციო ენა დამოკიდებულია იმაზე, მიიღებს თუ არა მის შეთავაზებას კონტექსტი. პოეტური ენა, პოეზია, ლექსი ასეთ დამოკიდებულებებს არ ცნობს, მათგან თავისუფალია.

13.05.1999. ჩემს ლექსში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება არა მეტაფორას, არამედ – მეტაფორის ადგილს. ამ ადგილს კი აფორმებს, ანგარიშებს სალექსო ტრადიციისა და მეტაფორის ურთიერთშეხვედრა; მათი ურთიერთგადაკვეთის ნერტილში იქმნება ტროპი, უკეთ, ტროპი ამ გადაკვეთის ნერტილში გაჩენილი მთლიანობაა. ლექსი კრისტალიზდება, როგორც სალექსო ტრადიციისა და ტროპული თანმიმდევრობის ურთიერთშეხვედრის სიტუაციური კომპინატირება (სადაც „სიტუაცია“ გულისხმობს სხვადასხვა დონის გამოცდილებათა შეხვედრა-შეჯახების შედეგად მომზადარ ავთენტუას). ამათ ენიჭება სალექსო მთლიანობას საკუთარი, ერთადერთი და განუყოფრებული ინტონაცია; მეორეც, იგი ამ ხმით მაჟნეებს, თუ არა მინდოდა მეტივეა, როცა მას ექმნიდი. ლექსი, როგორც მეტაფორა, წარმოადგენს სისუსტეს და ერთ-მნიშვნელოვნებას, რომელსაც მრავალმნიშვნელოვნება წარმოქმნის. და ეს ერთმნიშვნელოვნება მიდენია, რამდენიც – მკითხველი. თუნდაც – იმდენი, რამდენი მკითხველიც მე ვარ, ავტორი. იქ, სადაც მრავალმნიშვნელოვნებაა, ორზროვნება გამოირიცხება.

29-30.06.1999.

(1) მეტაფორის, როგორც დამოუკიდებელი და სხვა ინტოლოგიური ტექსტის განსაზღვრულ ამა თუ იმ ტრადიციულ მეტაფორულ კონტექსტში მდებარე ენობრივი ხსოშილობის პრობლემას მეტაფორის თეორიაში ან არ განიხილავდა ან განიხილავდა სხვა მხატვრულ ხერხებთან ან რეფერენტის სხვადასხვა მისი მიმართების ფონზე. ყოველ შემთხვევაში, ჩემთვის ცნობილ გამოცდილებებში პოეტური მეტაფორის ინტოლოგიური სტატუსის და არარეფერენტუა-დი ენობრივი რეალობის საკითხის პრინციპული დაყენება არ ხდება. განსაკუთრებით გავრცელებულია, ასე ვთქვათ, „ობიექტივისტური“ ანალიზი – როცა მეტაფორა განიხილება იმ რეალობად, რომელიც არა მხოლოდ ენობრივი წარმომავალია, არამედ წარმოადგენს სხვა, ინსტიტუციონალური ან კონვენციური ენობრივი ფორმების და ენობრივი ლექსიკური ფონდის ბაზაზე გამართულ-კომპინირებულ რეალობას. ანალიზის ამ წესის მიხედვით, მაგალითი „რიჩარდი ლომია“ თავის ბაზისურ „პირდაპირ მნიშვნელობად“ გულისხმობს მნიშვნელობას: „რიჩარდი ლომიეთი ძლიერა“ (ბუკვალური მნიშვნელობის ტრანსფორმაცია) ან მნიშვნელობას: „რიჩარდი ლომს ჰგავს“ (მე-დარებითი თვალსაზრისი) და ამ მეტაფორის გასატყობად უცილობელია მისი განმარტება ანუ დაყვანა პირდაპირ მნიშვნელობაზე. გასურველად ერთადერთი მნიშვნელობის რწმენისა თუ ურწმუნობისა, მარედეგებელი ანალიზი შენარჩუნებულია. შესაძლებელია თუ არა, აღნიშნული გზით, მეტაფორის გაგება, ან თუნდაც შემეცნება? იქნებ, ეს მხოლოდ მეტაფორის სინტაქსური და სემანტიკური გენეზისის რეკონსტრუქციის გზაა და არა უმეტესი? გულისხმობს თუ არა ეს გზა მეტაფორის დამოუკიდებელი, ავტონომიური მნიშვნელობის წვდომას? საერთოდ, ნიშნავს თუ არა მეტაფორის წაკითხვა მის დემოფორიკას ზუსტ მნიშვნელობად, ე. წ. რეალური საზოგადოების (თუნდაც საგარეოდოს) რეკონსტრუქციება? მეტაფორის მეორადობის რწმენაზე დაყრდნობით, მკითხველს, ბუნებრივია, შეუძლია მსგავსი ოპერაციის ჩატარება და იმ „რეალური“ მნიშვნელობის აღდგენა, რომელიც, მისი აზრით, მეტაფორიერებულია. ალბათ, წაკითხვის ეს პრაქტიკა მიზანშეწონილიც არის ტექსტთა გარკვეული კატეგორიის მიმართ (რომ არაფერი ვთქვათ სამეცნიერო ნაშრომებზე, საკომუნიკაციო დოკუმენტაციებზე და ა. შ.), მაგრამ წაკითხვის ნებისმიერ პრაქტიკას განაპირობებს არა წასაკითხი ობიექტის „დადგენილი“ სტრუქტურა, არამედ – წასაკითხველის კულტურული ტრადიცია და დიაპაზონი, წაკითხვის მექანიზმი და ტექნოლოგია. რეკონსტრუქციულ-დემოფორიკა კი წაკითხვის ერთადერთი წესი არაა (იოლად შეიძლება წაკითხვის ასეთი წესის

წარმოდგენა, ვთქვით, ახალი მეტაფორის შექმნის აქტად, წაკითხვა-პერფორმანსად; შეიძლება, ასევე, მისი სერიოზულობა-ერთმნიშვნელოვნების პარადიგმაზე ორმაგი ფუნქცია: როცა შეიძლება ეს ერთმნიშვნელოვნება, თავის მხრივ, ერთმნიშვნელოვანი „წაკითხვა-დემიფორების“ და „რეკონსტრუქციის“ პარადიგმად იქცეს).

(2) როგორია ჩემი პოეტური გამოცდილება? რა ხდება, ამ თვალსაზრისით, ჩემს პოეზიაში? მაგალითად, „შეჯამების უარყოფაში“ ჩემი პოეტური მეტაფორები არ იმბლიან „ზუსტ“ რეალურ შემადგენლებად, რეალურ კონტაქტებად, ისინი მხოლოდნი არ არიან, – არათუ ერთმნიშვნელოვან პირველს არ მალავენ, არამედ საერთოდვე არაფერს მალავენ. მკაცრი აზრით, არც არაფერს წარმოადგენენ გარდა სინტაქსური წესრიგისა, რომელიც პირველადი სემანტიკის შესახვისა და მუშაობის ფორმაა, და არც ეს სინტაქსია ფიქსირებული; ის ამ მეტაფორების მოძრაობის შესაძლებლობას იცვლება და ყოველთვის ხელახლა დაგინდება „ზუსტად ისე, როგორც ყოველთვის ხელახლა დადგინდება ჩემთვისა და ჩემი „შეჯამების უარყოფის“ სხვა მკითხველთათვისაც „კიდევ ერთი ლექსის“ ვინაობა). მეტაფორის, ტროპის, ლექსის, მხატვრული ტექსტის ავტორიზაციის აქტად, ჩემს პოეტიაში, აღნიშნულ „პირველობას“ ემყარება. სიზუსტეშიც, სემანტიკურ აზრით, მას გველისხმობს: მეტაფორის სიზუსტე გამოიხატება ამ სიზუსტის „რეალურ“ ეკვივალენტის გამოჩენასა „იბეჭდურ“ სინამდვილეში. ჩემთვის წარმოდგენილია სიზუსტის დაყვანა სხვა – თუნდაც არანაკლები სიზუსტით გამოჩნულ – სიზუსტეში.

(3.1) „რა გინდობდა მეთქვა ამ ლექსით? ამ მეტაფორით?“ „რაც ამ ლექსით, ამ მეტაფორით მინდოდა მეთქვა, მხოლოდ ეს ლექსია, ეს მეტაფორა. ჩემს მიერ მისი განმარტების მცდელობა მხოლოდ ახალი შინაარსის გამოთქმა იქნება და არა – იმის გამოთქმა, თუ რა მინდოდა მეთქვა ამ ლექსით, ამ მეტაფორით. მაგრამ, ამის მიუხედავად, მზად ვარ იმაზე სასაუბროდ, თუ რა მინდოდა მეთქვა მათით, რათა თავად გავიგო, თუ რა მინდოდა მეთქვა მათით“.

(3.2) „რას იტყვიდა ამ ლექსის შესახებ?“ „რაც ამ ლექსის შესახებ მინდოდა მეთქვა, უკვე ვთქვი ამ ლექსად; ხოლო რაც ამ ლექსის მიერ ითქვა, არის თვით ეს ლექსი. ჩემი სათქმელი ყოველთვის მომდევნოა. კონკრეტული მოცემულობის სახით ლექსის არსებობა ნიშნავს მის არსებობას იმ ადგილის სახით, სადაც ჩემი სათქმელი და ლექსის სათქმელი ერთმანეთს გადაკვეთს. ეს ის ადგილია, სადაც აუცილებელია შეხვედრა, რათა მე და ჩემმა ლექსმა ერთმანეთი გავიცნოთ. და გაცნობის ასეთი აქტი არ არის ერთგვარი, მას პერ-

მანენტული ხასიათი აქვს, ყოველი შეხვედრისას ხელახლა ხდება“.

(4) რას გველისხმობს, როცა ვამბობ, რომ მეტაფორა დამოუკიდებელი, არარედუციურებადი, განუმარტავი ლინგვისტური სტატუსის მქონე რეალობაა? მეტაფორის გაგება, მისი რეალობის, მისი საინფორმაციო კოდის გაგება არ მოითხოვს მის რედუცირებას იმ რეალობამდე, რომელიც უკვე სხვაა მის მიმართ მას მერე, როცა მეტაფორა სახეზეა და თავისი თავიდან გამომდინარე არ სებაობს. ანუ, როგორც, ერთის მხრივ, „რიჩარდი ლიშია“ და „რიჩარდი ლიშიით ძლიერია“ წარმოდგენენ სხვადასხვა ენობრივ რეალობებს და როგორც „რიჩარდის“ და „ლიშის“ ცნებებიდან – გარკვეული გრამატიკულ-საფუნქციო ოპერაციის ჩაუტარებლად – ვერ მივიღებთ ახალ რეალობას ანუ მეტაფორის მატარებელ ენობრივ კონსტრუქციას, ხოლო, მეორეს მხრივ, როგორც „რიჩარდი ლიშია“ არ დაიყვანება „რიჩარდამდე“ და „ლიშამდე“, ზუსტად ასევე, „პირდაპირ აზრამდე“ მეტაფორის რედუცირებით თუშულ-ბელა მეტაფორის ინტელექტუალური მდგომარეობის გაგება. ანუ: შეიძლება გავარკვეოთ, რისი თქმა უნდოდა ავტორს (მაგალითად, ცოცხალი ავტორის დაკითხვით), მაგრამ ვერ გავიგებთ, რისი თქმა უნდოდა მეტაფორას თავისი თავის სახით (სახეზემყოფობით). მეტაფორას, როგორც ასეთს, თავისი სახრისი აქვს (არაპაკირი მნიშვნელობით, თვითონვეა ეს სახრისი) და არ აინტერესებს იმ ენობრივი ხდომილების სახრისის როგორი, რომლის გამოხატვაც სცადა ავტორმა.

(5) ჩემი აზრით, მიზანშეწონილია, დახასიათდეს მეტაფორის გააზრების, მისი აღქმის, მისი ექსისტენციული გაგებისა და დანახვის, მასთან ურთიერთობის გარკვევის ორი ფუნდამენტური ფორმა: მომხმარებელი და შემოქმედებითი. პირველი ყოველთვის მეტაფორის რედუცირებაზე, კონსტრუქტებაზე, პერიფერაზე, შედარებაზე, კონსტრუქტურ ექსპლიკაციაზეა ორიენტირებული (მისთვის ნიშნულია ისეთი სიტყვათკავშირებებით ოპერირება, როგორებიცაა: „სიტყვის მეტაფორული გამოყენება“, „ზუსტი მნიშვნელობის ტრანსფორმაცია მეტაფორულ მნიშვნელობად“, „ზუსტი მნიშვნელობის გაფართოება მეტაფორაში“ და ა.შ.); ეთი სიტყვით, იგი მიზნად ისახავს მეტაფორის შემეცნებას, მის დაუფლებას „მხილების“ გზით. მეორე, შემოქმედებითი ფორმა უარს ამბობს იდენტოფიკაციის ასეთ მცდელობებზე, ფსევდონისტურ ოპერაციებზე, და უპირატესობას ანიჭებს იმის გაგებას, თუ როგორ, რა წესით არსებობს მეტაფორა; ასეთი გაგება კი მიიღწევა მხოლოდ საკუთარი მეტაფორის შექმნის მცდელობით (თუნდაც, წარუმატებლობა); მეტაფორის შექმნის გზით მიიღწევა საერთოდ მეტაფორული არსებობის წესის წვდომა. ეს ორი ფუნდამენტური ფორმა გამოიხატვის ყველა სფეროში თანაბრად ვლინდება, იქნება იგი მეტაფორის წაკითხვა და დაფიქრება, სამეცნიერო ანალიზი თუ მხატვრული შემოქმედება (ეს აზრი ბანალურად არ უნდა იქნას აღქმული: თითქმის მეტაფორის შემქმნას, ვთქვათ, ლექსის წერას, ვინმე სხვა მეტაფორის, სხვის მიერ დაწერილი ლექსის გაგების მიზნით იწყებს. არა, ეს ხდება თავისთავად, ისე, როგორც ბავშვი იდგამს ფეხს სულაც არა იმიტომ, რომ მთაზე ავიდეს; მაგრამ როცა მთაზე ავა, ის გაიგება, თუ რას ნიშნავს მთაზე ასვლით მიღებული სიამოვნება).

(6) მეტაფორაზე საუბრით, მისი ანალიზით, ინტერპრტირებით (რომელიც, დიდი ანაბრით, ყოველთვის მეტაფორასა და „პირდაპირ მნიშვნელობას“ შორის ურთიერთობებს ძიება და მეტი არაფერია), მისი რედუცირების სერიოზულობებით მიიღება

ნაკულობა და არა უმეტესი. მხოლოდ მაშინ, როცა ჩვენ თვითონ ვემჩნით სხვა მეტაფორას, ჩვენ სიღრმიდან, შიგნიდან ვიციტ ყველა ჩვენამდე შექმნილი და ჩვენს მერე შესაძლებელი სხვა მეტაფორა (სპირიტუალად კი – სწორად ჩვენივე სხვა, ჩვენს მიერ შექმნილი სხვა; თითქოს, მისი მუცლიდან ვიშვით და, მოუხედავად იმისა, არა ცნობიერად არ გვახსოვს მისი როგორობა, ჩვენს სახელს, აზროვნებას, სულს ახსოვს იგი, ექსპლიკაციის შესაძლებლობის მიღმა: ამ ჩვენს გამოცდილებას ვერავის გაუზიარებთ მარე-დუკირებული ფორმებით; ჩვენი არაცნობიერი და სხეულიც კი ვერ მოუყვება ვინმეს ამ გამოცდილებას უდასაყრდელ; მაგრამ ჩვენს სულს და სხეულს ესმის ჩვენს მსგავსად შობილი სხვა არსებები; მოუხედავად იმისა, რომ ერთმანეთს ვერაფერს მოვუთხრობთ ჩვენ-ჩვენი გამოცდილების შესახებ, ამ გამოცდილებებმა ერთ-მანეთი იცანა).

(7.1) მეტაფორისა და მისი მნიშვნელობის ურთიერთმიმბრუნების საკითხი არ არის აღმნიშვნელია და რეფერენტის ურთიერთმიმბრუნების საკითხის ანალიზური (თუმცა, არაარსებითი მსგავსებების შენიშვნა შეიძლება). რეფერენტის არსებობა-არარსებობა საკითხი აღმნიშვნელის ონტოლოგიურ სტატუსს არ ეხება, თუმცა კი ამ მიმართულებით საკითხის აქტუალურობა გავლენას ახდენს პრობლემაზე. მეტაფორა, როგორც დამოუკიდებელი რეალობა (როგორც უკვე არსებული), არ დაიყვანება სხვა რეისი იმ რეალობაზე (ან რეალობების სიმრავლეზე), რომლის კომპონენტებიც მონაწილეობენ მის სახეზემოყვობაში (ცალ-ცალკე აღებული ახ) და „რკინა“, „ხის რკინა“ ვერ აგვისნისი). მეტაფორას, როგორც კონკრეტულ ენობრივ, სინტაქსურ და სემანტიკურ მოცემულობას, ცხადია, გააჩნია თავისი კოგნიტური შინაარსი, მაგრამ მეტაფორა არ დაიყვანება ამ შინაარსამდე. პერიფრაზირება, ინტერპრეტირება და ანალიზი ახდენს არა მეტაფორის, არამედ იდეოლოგიურად „დეკოდირებულ“ ამ მეტაფორის შედეგად მიღებული კოგნიტური შინაარსის „დეკოდირებას“.

(7.2) შეიძლება ამ ზარის გამოთქმა სხვა ჭრილობ: მეტაფორა პირველად ენობრივი რეალობა იმ გაგებით, რომ მასთან მკითხველის ურთიერთობა ნიშნავს არა ამ უკანასკნელის მიერ მეტაფორის დეკოდირებას და მისი ზუსტი მნიშვნელობის ამოკითხვას, არამედ – თავისი გამოცდილების საზღვრებში, კულტურულ-სოციალურ-ფსიქოლოგიურ ფილტრში მისი კოგნიტური შინაარსის გატარებას, ე. ი. შესაძლებელი შემცირებით აქტის ჩატარებას. მართალია, დღეს აღარ უარყოფენ ერთ პირდაპირ მნიშვნელობამდე მეტაფორის დეკოდირების შეუძლებლობას, მაგრამ საკითხი უნდა დაისვას არა მეტაფორის, არამედ ენობრივი მოცემულობით გამოსახული მისი კოგნიტური შინაარსის ერთმნიშვნელოვანი დეკოდირების შეუძლებლობის შესახებ.

(7.3) ბარტისგან განსხვავებით, მე არ ვფიქრობ, რომ ტექსტი იმდენია, რამდენიც – მკითხველი. ტექსტის „სიმრავლეს“ დამატება მხოლოდ მეტაფორული მნიშვნელობით არის გამართლებული. ინტერპრეტაციების სიმრავლე ტექსტის კი არა, ამ ტექსტის კოგნიტურ შინაარსთა სიმრავლეზე და, შესაბამისად, ინტერპრეტაციების სიმრავლეზე მოუთხოვს; მნიშვნელობების სიმრავლეზეც იგივე უნდა ითქვას: ისინი ტექსტის კი არა, თვით მნიშვნელობების სიმრავლეზე მოუთხოვს; ასე რომ, ტექსტის და ნაწარმოების ურთიერთმომჯერება არადააჯერებელია.

(7.4) სინტაგმა ტიპობის „შეკუმშვა“ და მასზე გაბატონება, მისი მართვა, მისით მანერირება მოიხდომა. ადამიანი ინტერ-

პრეტატორია თავისი ხედრით, თვით ტიპობა ინტერპრეტაციის შედეგი და ახალი ინტერპრეტაცია. როცა ადამიანი სამყაროში შექმნილი ინტერპრეტირებას ახდენს და მერე თავის ინტერპრეტაციასთან ურთიერთობას ამყარებს, ურთიერთობის დამყარების ეს აქტივ ინტერპრეტაცია, რაც ამ ეტაპზე არ მთავრდება და ცხადია, ინტერპრეტაციის ახალ შრეებს წარმოშობს.

(7.5) ერთი შეხედვით, ჩემი შეხედულებები ენათესავება დევიდსონის დაკვირვებებს, მაგრამ – მხოლოდ ერთი შეხედვით. მართალია, მისი აზრით, მეტაფორა აღნიშნავს მხოლოდ იმას, რასაც აღნიშნავს, მაგრამ დევიდსონი მეტაფორის ონტოლოგიური სტატუსის საკითხს არ სვამს, ის არკვევს მხოლოდ მხატვრულ ფორმებას (ფიგურებისა) და შესაძლო რეფერენტებს შორის კავშირის სახეებს, იქვე კი – სემიოტიკური პრაგმატიკის მრავალ სინტერესო საკითხს. მეტაფორის გამოყენებას იგი უწოდებს „იდეის გამოხატვას სხვა ხერხით“; ფორმალური ლოგიკის კატეგორიებზე დაყრდნობით, მეტაფორას ყალბ წინადადებად აცხადებს, რაც იდეალისმინებს პირველადი შემართები წინადადების სამყაროს არსებობას (რომლებშიც სინამდვილე რეალიზდება). ის აღიარებს, რომ მეტაფორა რაღაცას აღნიშნავს, მაგრამ ეს „რაღაც“, მისი აზრით, არის ბუკვალური შინაარსი და ბუკვალური მნიშვნელობა. დევიდსონის მსჯელობის წყობას განაპირობებს მისი ზოგადი ანალიტიკური პოზიცია, რომ მეტაფორა წინადადებაა, ოღონდ – სხვა სერიის. ამ ნაწამდვარზე დაშვებული დევიდსონის დაკვირვებები. წინადადების შესაძლო სიყალბეს ავტორი მეტაფორის სიყალბესთან აიგივებს. არადა, ბუკვალური ან არაბუკვალური შინაარსის გამოხატველია სწორედ წინადადება და არა მეტაფორა. მეტაფორა არაფერს არ გამოხატავს. როცა დევიდსონი ამბობს, რომ მეტაფორის განსაკუთრებული თვალსაზრისი შესაბამისი შედარების ბუკვალური მნიშვნელობის შესაბამისია, ის გულისხმობს არა მეტაფორის ონტოლოგიურ სტატუსს, არამედ – მის სინტაქსურ-სემანტიკურ მოცემულობას.

(8) მეტაფორის არსებობა არის ხმოვა. იგი უხმოვს სხვა მეტაფორებს, მოუწოდებს მათ გაჩენისკენ (როგორც დროში უკვე გაჩენილებს, ისე – დროში ჯერაც გასაჩენებს) და ასე არსებობს. მეტაფორა არ არის სიყალბე, ის არც მხოლოდ გრამატიკული რეალობაა. მას შეიძლება სხვა რეალობა ეწოდოს.

26.07.1999. „აქილევსის მეორე ქუსლის“ თხრობის ხერხში, ნაწილობრივ, ისახა ჩემი რწმენა, რომ ძირითადი მორალური გამოცდილებები, რომლებიც ადამიანებს ერთმანეთის ფარულ

განზრახვებს მიახვედრებს, შეიძლება წარმატებით ახსახოს არა მხოლოდ ვრცელი საკომპოზიციო ოპერაციებით, არამედ – უფრო მცირე, თითქმის მინიმალური ენობრივი ერთეულებით და მათი ლინგვისტური კომბინაციებით; ზოგჯერ – თითქმის არაფრისმცემელი მინიშნებით. ეს გამოცდილებები, დიდი ხანია, ლინგვისტურ გამოცდილებად არის ქცეული, რაც ნიშნავს ენის თვითავეწერის მქცნიზმის მუშაობას, მწერალს კი ისლად დარჩენია, ნდობა გამოუცხადოს ამ სისტემის მუშაობას და თავისი ძალები სხვა, უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანების გადაწყვეტას მოუძღვანს.

29.11.1999. ...პოეტური ტროპის გაჩენის მექანიზმების კვლევის შემოზღუდვად ლინგვისტური ანალიზით მუშაობდებოდა თუნდაც იმიტირ, რომ ნებისმიერი ანალიზი, რომელიც კვლევის საგნად პოეზიას აქცევს, ყოველთვის გადის ლინგვისტიკის, ლინგვისტური ლოგიკის, პოეტური წარათქოლოვის თუ სხვა დარგების კომპლექტაციიდან. ამ საზღვრების დატოვება კი მკვლევარს ყოველთვის „ცუდ უსასრულობაში“ გარდუვალი გადასროლით ემერება. მიზეზი მარტივია: პოეტური ტროპის მექანიზმის ასხის სიზოილი უძრავი მამოძრავებლის პრობლემაში კირკიტს ნიშნავს. ყველა შემთხვევაში, ტროპის ნებისმიერი დარგობრივი თუ ინტერდარგობრივი ანალიზი წარმოადგენს ფუნქციონირების და არა არსებობის საიდუმლოს ანალიზს. პოეტური სიტყვის ფუნქციონირების აღწერები (ანუ ინტერპრეტაციები) შესაძლებელია, მაგრამ იმის აღწერა, თუ სად და როგორ იბადება ან როგორ არსებობს პოეტური სიტყვა – შეუძლებელი. ყველა „შეუძლებელი“ ანალიზი, სწორი თვითიდანტეფიკაციის შემთხვევაში, საკუთარ თავს აცნობიერებს, როგორც მეტაფორულ, პოეტურ „ანალიზს“ და არა როგორც მეცნიერულ ახსნას...

...საერთოდ, ამა თუ იმ სატექსტო რეალობის იდენტიფიცირების საკითხი არა იმდენად თვით ტექსტურად დამოკიდებული, რამდენადაც – იმ კულტურულ კონტექსტზე, რომელთანაც ურთიერთობა აქვს ავტორს. მეტიც, დამოკიდებულია თამაშის გარკვეულ წესებზე და ამ წესებთან ავტორის დამოკიდებულებაზე, ავტორის მიერ მათ მიღება-არმიღებაზე. წარმოიდგინოთ სიტუაცია: სკრიპტორი წერს წიგნს, მიაქვს გამოცემელთან და ეუბნება, რომ ეს არის მისი ახალი წარმომი ენათმეცნიერებაში. მერე იგივე წიგნის მეორე ეგზემპლარი მიაქვს მეორე გამოცემელთან და ეუბნება, რომ ეს არის მისი ახალი პოემა. მესამე ეგზემპლარი მიაქვს მესამე გამოცემელთან და ეუბნება, რომ ეს არის მისი ახალი რომანი. მეოთხე გამოცემელს სთავაზობს ტექსტის მეოთხე

ეგზემპლარს, როგორც მათემატიკურ ტრაქტატს. თითოეული გამოცემელი დამოუკიდებლად სცემს „ერისა და იმავე ტექსტს“ სინამდვილეში კი – ერთი და იგივე ავტორის ოთხ წარმომს, იმიტირ... რომ, ამ წარმომსახულ სიტუაციაში მიღებული თამაშის წესებით, ტექსტის იდენტიფიცირების საფუძველია ავტორის პირადი ნება-სურვილის მიხედვით ტექსტის კულტურულ-დარგობრივი ნომინაცია; ტექსტის „გასარკვევად“ აუცილებელია ამა წერიტ-შეკმნის ფაქტობრიობა, არამედ – წერიტ-შეკმნის მექანიზმი ნომინაციას აქვით, რაც სკრიპტორს აქცევს ავტორად; სკრიპტორის არჩევანი, დაფუძნებული მის კულტურულ გამოცდილებაზე, ერთსა და იმავე სკრიპტს ანიჭებს ფუნქციონირების ოთხ სხვადასხვა „უხარს“. ის მას გზავნის ოთხ კულტურულ სისტემაში სამუშაოდ, ასე რომ, წიგნის დასრულების მაუწყებელი ხდება ავტორის მიერ იმ დისციპლინების არჩევა, რომლებშიც „დაინერა“ მისი თხზულება. შესაბამისად, თუ მკითხველი, ამ ავტორის ლინგვისტური წარმომის გაცნობის მერე, იმავე ავტორის ბელეგისტულად, პოეტურად და მათემატიკურად ნომინირებული „იგივე“ ტექსტებით დაინტერესდება, მან ისინი უნდა წაკითხოს თითოეული ხელახლა და თითოეული იმ „სატატუსით“, რომელიც მათ ავტორმა მიაწიტ...

...ერთი სიტყვით, ტექსტის ფუნქციონირების მექანიზმს თამაშის მიღებული წესების როგორმაც განსაზღვრავს. მომდევნო ისტორიულ პერიოდებში წესების ცვალებადობა ცვლის ადრეულ ისტორიულ პერიოდებში შექმნილი ტექსტების ფუნქციონირების მექანიზმებსაც. ჩემს მიერ აღწერილი წარმომსახული სიტუაცია მხოლოდ ორივე წიგნით უსრებს წინ იმ ექსპერიმენტებს, რომლებიც, მეცხრამეტე საუკუნიდან მოყოლებული, დღემდე პერმანენტულად წარმოებს და რომელთა დაჩქარებაც მხოლოდ დროის საქმეა...

...დღესდღეობით ხელოვნების სატექსტო რეალობებსა და მეცნიერების სატექსტო რეალობებს შორის განსხვავება ფუნდამენტურია, რაც, მე ვფიქრობ, არსებითად განსაზღვრავს ხელოვნების სტატუსს, მისი საზღვრების რეალობას. ხელოვნებასა და ცხოვრებას შორის ზღვრის წაშლის წარუმატებელ პოსტმოდერნულ სტრატეგიებზე მნიშვნელოვანი იქნება ხელოვნებასა და მეცნიერებას შორის ზღვრის წაშლის ტენდენცია, რომელიც, აღბინ, არანაირ სტრატეგიას და რეველუციას არ გახდის საჭიროს, შუალედურ რგოლად კი ამ სიტუაციას, ვფიქრობ, მეცნიერებასა და ცხოვრებას შორის ზღვრის წაშლის მონადინე სტრატეგიები მოეულისება...

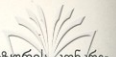
30.11.1999. ნებისმიერი სატექსტო (და არა მხოლოდ სატექსტო) საქმიანობა, ზოლოსდაზოლოს, საზრისის მიმნიჭებული საქმიანობაა. საკითხი, თუ რა ზარისხით მონაწილეობს საზრისი ანუ გაცნობიერებული ქმედება რამე ნამოქმედარში (ან მონაწილეობს თუ არა საერთოდ), სოციალულტურულ საკითხია და არა – მეტაფიზიკური. თუ ერთსა და იმავე კულტურულ სივრცეში, თამაშების ერთსა და იმავე სისტემაში მოშუადე ორი ადამიანი ქმნის დიპლოლოგურად მსგავს ტექსტებს, რომელთაგან ერთი შეიძლება ბელეტირთავი ქმედება (მაგალითად, გრამატიკულად გამართული სიტყვების თანმიმდევრობა) მავანის მიერ ინტერპრეტირდეს მეტაფორად, საზრისით დატვირთული კი – უაზრობად, ეს ფაქტი არ დასტურდება, რომ უაზრობას (თუმცადა, გრამატიკულად გამართულს) საზრისი გააჩნია ან რომ ინტერპრეტაციონა საზრისის ინტერპრეტაცია აწარმოვა (უკეთა, რომ აწარმოვა ფსევდოსაზრისის ინტერპრეტაცია). თუმცა, ეს არც იმას ამტკიცებს, რომ მონაწი-

სობრივად უაზრო მწკრივის შემქმნელმა საერთოდ არანაირი აზრი არ ჩადო თავის ქმედებაში: სულ მივრე, სამი ვარაუდის გამოთქმა შეიძლება: 1) მან ეს ჩაიდინა იმის იმედად, რომ მოციხეული მოტყუდებოდა და თავად „ააშშ-შეებდა“ წინადადებას; 2) ის არ ცდილობდა ენიშნა მოტყუებას, უბრალოდ, სწორედ უაზრო წინადადებით სცადა თავისი გარკვეული აზრის მანიფესტირება; 3) შეგნებულად, საზრისის დისკრედიტაციის მიზნით, შექმნა ფსევდოსასაზრისო წინადადება... ეს ყველაფერი სოციალულტურული საკითხების სფეროა. იმ განზომილებაში კი, რომელიც „აშშ-შეება“ (მიგნინად გარეთ და ზემოდან ქვემოთ) ადამიანურ ქმედებებს, ეს ყველაფერი ცნობილია. რაც შეეხება უსაზრისოს გამსაზრისანებელი ინტერპრეტატორის შემთხვევას, აქაც შეგვიძლია რამდენიმე სახელდახელო ალტერნატიული მიზნის მონიშვნა: 1) სწორედ ეს იყო მისი მიზანი, გარკვეული გარიგების საფუძველზე; 2) ასე მოიქცა თავისი რწმენიდან გამომდინარე; 3) ასეთი ქმედება უკანარმა თავისმა კონკრეტულმა და ესთეტიკურმა დაიპაზვნა... ა. შ. (მე-2 და მე-3 მიზეზებია და არა მიზნები?). მოკლედ, მან „საზრისი“ აწარმოვა, „საზრისი“, რომლის ფუნქციონირების პოლიტიკა და რეალობა ღირებულებათა სხვა სისტემით არის გაპირობებული. [საიროლი: „როგორ არის შესაძლებელი, თქვა ერთი და გულისხმობდ მეორეს?“. მაგრამ: როგორ არის შესაძლებელი, თქვა უაზრობა და გულისხმობდ აზრს, ანუ, თქმულად არ იყოს საზრისი, არამედ – თქმული ჩადენილ ქმედებაში, ე. ი. თქმაში? ეს ნებისმიერი ავანგარდული პრაქტიკის არსებითი საკითხია]. რა თქმა უნდა, წარმატებით შეიძლება, მაგალითად, გენერაციული გრამატიკის მეოთხედით პოეტური ტროპის (არა აქვს მნიშვნელობა, სემანტიკური ნორმების დარღვევად მივიჩნიეთ ტროპს თუ არა) დაშლა ბირთვულ წინადადებებად, დარღვევების ხასიათის ჩვენება (კატეგორიული, სუბკატეგორიული, სემანტიკურ-საპოეტური და ა. შ.) და ამა თუ იმ მეტაფორის აგების პროცესის დეტალური რეკონსტრუქცია, მაგრამ ასეთი ქმედება წარმატებულად შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ როგორც გარკვეული – არატოპიდანული, არამეტაფორიდანული – ანალიზის შედეგი (საპირისპირო კატეგორიულ ბადედ შეიძლება დარღვევად მივიჩნიოთ გამართული საკომუნიკაციო რიტორიკა). ქმედების მიმართულებას განაპირობებს თამაშის ნესტების არჩევა და გამოკვლეობის გარკვეულ ტრადიციულ „ბრუნვა“ [გადახვევა: როლან ბარტი ღია კარს ამტვრევს და, სხვათაშორის, თავის გვიანდელ ნააზრევსაც ეწინააღმდეგება, როცა რასინის შესახებ ნაშრომში ამტკიცებს, რომ კრიტიკის არსს წარმოადგენს არა ნაწარმოებების იდუმალი ჭეშმარიტების ამოხსნა, არამედ – წარსულის ნაწარმოებთა ენის დაფარვა ჩვენი ეპოქის ენით, ანუ – „ლოგიკურ შეზღუდვათა ფორმალური სისტემით, რომელიც ავტორმა შემუშავა თავისი ეპოქის მიხედვით“. მსგავსი საქმიანობა არც კრიტიკის არსს წარმოადგენს და არც – მიზანს. თვით კრიტიკა მსგავსი მიზნების განხორციელება. უკეთ, კრიტიკა, ძალიანად რომ ეცადოს, იმაზე მეტს მაინც ვერ გაკეთებს, რომ „ლოგიკურ შეზღუდვათა ფორმალური სისტემით“ იმოქმედოს. სხვა საკითხია, რამდენად აცნობიერებს თავის ასეთ დასაზღვრულობას ნებისმიერი კრიტიკული ენა, რამდენად ეძებდა ან არ ეძებდა ასეთ ხედერს]. თვით ნებისმიერი, გარკვეული ფუნქციით აღჭურვილი საგნის ფუნქციონალურობაც ვერ „ამაგრებს“ საგანს, ვერ იცავს „რღვევისგან“ ველურსიტების, რომელმაც არ იცის გაზრევის „მთავარი, ფუნქცია, გაზრევა შეიძლება სხვა „მთავარი“ ფუნქცია შეიძინოს, რაც მხოლოდ აძლიერებს გაზრევის გაზ-

თობის პირობითობას. ერთი სიტყვით, მცდარია თვალსაზრისი, თითქმის ნიშნების ფაქტურული და განუსაზღვრელი, გარკვეული ნესტების არმიმღებობა კომბინაცია შეიძლება მხოლოდ გრამატიკულ მნიშვნელობას ფლობდეს. საქმე ეხება არა გამოცდების შეუზღუდავი პრივილეგიებით მოქმედ ნიშანს, როგორც მხოლოდ გრამატიკული მნიშვნელობის მქონეს, არამედ – გარკვეულ ცენზურას, რომელიც ანესტეს რეგლამენტს (არა აქვს მნიშვნელობა, კულტურის სხვადასხვა სისტემაში მსგავსი რეგლამენტი გაშლადობა-შევიწროებადობის რა ზომას და მოცულობას ფლობს). გარდა ამისა, ერთმანეთთან კომბინირებენ არა მხოლოდ სხვადასხვა სისტემაში მოქმედი ნიშნები, არამედ – თვით ეს სისტემებიც, რასაც, პირველ რიგში, სწორედ დიაქრონული ხასიათი აქვს. მე არ მექმეება, რომ ნებისმიერი სახის ენობრივი ნესტები, რომლებიც დღესდღეობით „არსებობს“ ან სამომავლოდ „გამოვლინდება“, ძალიან გემოვნებით ან უგემოვნოდ შექმნილი მეტაფორებია, და საკმარისია მეტაფორებად მათი წაკითხვა, რომ ისინი პოეტურ ტექნიკებად წარმოგვიდგნენ.

13.02.2000. ეს უკვე სულ სხვა ესთეტიკური პოლიტიკა, – იმ სიტყვების გადამწერის საქმიანობა, რომლებიც განსაზღვრავენ ნებისმიერი აბსტრაქციის ან აბსტრაქციებისგან შედგენილი მეტაფორების ავტორნიშნას, ხოლო თვითონ განხორციელებს. ერთმანეთთან ამ სიტყვების არა დაკავშირების, არამედ მათი უკვემოხდარი კავშირის გახსნა-გათავსაჩინოების პროცესი ემთხვევა მათთვისვე – ამ სიტყვებისთვის – აღნიშნული კავშირის ჩვენების ენებას. შესაძლოა, სწორედ ამ დროის იხადება ის სიზუსტე, რომელიც ჩემთვის, ავტორისთვის, მხოლოდ ინტუიციურად საკრძომაია, მაგრამ რომელიც, საბოლოოდ, ლექსის – როგორც უკვე მოხდარი ერთადერთი შესაძლო რეალობის – აბსოლუტური ფონი და პერსპექტივაა არის. შეგრძნების დონეზე, ასეთი ლექსის წერა უსასრულო სიღრმეში ვარდნას იმეგავსება, თავისუფალ ვარდნას, – როცა შენი ვარდნის სიმიზეზ იმასსურებს, იკრებს მხოლოდ იმას, რაც შენს სხეულს სრულფასოვანი, შენშივე და, იმავდროულად, შენს მიღმა განსაზღვრული ტკბობისთვის სჭირდება. რაღაც ასეთი განვიცდიდი, თითქმის ფიზიკურად, როცა „ნაციონალური ლექსი“ ვწერდი. მერე როგორც ეს განცდა, ისე მეტყველება მიჩნულ, უკეთ, დამაბლა და დაიდევარა, იქცა ეროვნურ სანთლის კრიალა ზედაპირად, რომელზეც მოქმედებდნენ სიტყვები, ხოლო ამ სიტყვებს შორის მომდარ არსებითი ურთიერთობების, რომლებიც სანთლის ვრცელ ზედაპირზე აღიოქმედებოდა, ჩემი თვლი ლამის ჩემგან დამოუკიდებლად სწავლობდა, კვლევის

შედეგებს კი იდეოგრამული ჩანაწერების სახით ინახავდა. ერთი სიტყვით, ადგილი ჰქონდა ნდობის განსაკუთრებულ პროცესს; ამ ვენდობიდან ჩემი ინტიუიტის საქმიანობას; ლექსები კი არ ინერგებოდნენ, არამედ წარმოებდნენ ჩემი ინტიუიტის ავტომატურ სამუშაო რეჟიმზე დაყრდნობით, მე კი მხოლოდ წარმოების ამ პროცესის რაციონალიზაციას, ფორმებად ანუ ლექსებად მათ ჩამოყალიბებას ვხელმძღვანელობდი. ალბათ, ასეთი გამოცდილებით შექმნილი ლექსები იმრავლებს მომდევნო კრებულებში, რომლის შემქმნის იმედი უკვე მაქვს ცოცხალ შემთხვევაში, როცა „შეჯამების უარყოფა“ გამოცემაში, მისაც ვერ წარმოვიდგინე, ოდესმე ლექსს თუ დაგვწერდი. მეგონა, ყველა ჩემი შესაძლებლობა ამოეწურე და ახლა მთლიანად, „უღმასკაროდ“ ვიმუშავებდი პროზაში. მაგრამ, როგორც ჩანს, ასე არ მოხდა. და მოუხდევად იმისა, რომ დღეს უკვე, არსებითად, სწორედ პროზაზე და რამდენიმე სარომანო პროექტზე ვარ კონცენტრირებული, პოეზიაშიც ინტენსიურად ვმუშავებ. ამის მიზეზი ისიც არის, რომ ჩემი ახლანდელი სიტუაციიდან გამომდინარე, როცა ზღვა დრო მეზარჯება და მეჩვენება სასრულო მინიმუმის მოსაპოვებლად, ვერც დიდ პროზაში გადაშვებას ვახერხებ, პატარა პროზაში ძაღლების ფლანგვასაც გაუფრთხილად და იძულებული ვხდები, მხოლოდ სამაშალო რომანებზე ფიქრით და მრავალრიცხოვანი სარომანო ჩანაწერით დაეკმაყოფილდე).

10.03.2000. მიჰყევ შენი სხეულის მოძრაობას და ინერგობდეს ლექსი, სიტყვების პოეტური თანმიმდევრობა ან, თუნდაც, უზრალოდ, სიტყვების თანმიმდევრობა, რომელიც იქნება არა შენი, ამ შენი სხეულის მოძრაობის ან მოძრაობის კვალის გამომატყველი, არამედ – ამ შენი სასხეულო განლაგებების თანმიმდევრული მონაცვლეობის ანუ გადაადგილებების მუდმივი შენების იდეოგრამა. რათა, ყოველთვის ხელახლა, სიტყვების თანმიმდევრობა კი არ აისახოს, არამედ სიტყვებზე დაშლილმა სიტყვამ განახორციელოს თავისი თავი. მაგრამ როგორ? აი, ასე: ნივთთან და ხდომილებებთან შეხებული მისი ნაწილობა – სიტყვების – გამოთქმანებით ისევ ამ ერთ სიტყვად, ოღონდ უკვე – კონკრეტულ სიტყვად; თავის თავში კონკრეტული ნივთის და ხდომილებებით სასვე სამყაროს დატვისი, შეთვისების უნარის მქონე მთლიანობად, რომელიც შენს სხეულს შესაძლებლობას აძლევს – არ დაიშალოს ნაწილებად; იარსებას, როგორც კონკრეტული მოძრაობების შემძლებელმა და სწორედ როგორც კონკრეტულმა. ეს ის კონკრეტულია, რომელსაც უპირატესობა ენიჭება მას მერე, როცა ლექსი აბსტრაქტულად და ზოგადა, გამათლიანებლად, მოახზრება გან-

ვლო, შენახულ გამოცდილებად. იქ, სადაც პოეტურის კონკრეტული მუშაობა, ზოგადზე მოთხოვნილება გამოირჩევა. ზოგადზე, ველური გამოცდილების კონკრეტულობა; რაციონალური გამოცდილების ფილტრში ფინალურ კონკრეტულად ქცეულ, თავის უმაღლეს საფეხურზე რეალიზდება რაციონალური კონკრეტულობა, რომელიც განუზოგადებელ ზოგადს შეიცავს არა როგორც განუზოგადების პერსპექტივას, არამედ – როგორც შედეგს.

15.04.2000. ...საქმე ეგება არა ლექსის წარმომავლობას ან მისი შექმნის ფარულ მექანიზმებს, არამედ – თვით ლექსის, მოცემული ლექსის მწარმოებელ ფუნქციას; ლექსს, როგორც საკუთარი არსებობის მწარმოებელს, თვითწარმოების ამ პროცესში ავტორის და მკითხველის გადაცევის მედიუმად. გამოვლინო ლექსი, როგორც შინაგანი ლექსის ფორმა, რომელიც თავის „დამოუკიდებელ“ შინაარსს ფლობს, არ დაიყვანება შინაგანი ლექსის ფუნქციად, მაგრამ არც მისგან იმდენად დამოუკიდებელია, რომ მისი მთლიანობის მოახზრება ან კონცეპტუალიზება შინაგანი ლექსის, როგორც მისი პირველფორმის გაუთავისაზრებლად იყოს შესაძლებელი. როცა მაიაკოვსკი ან ბენი ლექსის კეთების პროცესის მნიშვნელოვნებას უღრმავდებოდნენ, ისინი გამოვლინო ლექსის ამ უცნაურ უნარს – უზილავი შინაგანი კანონზომიერებებით მის განსაზღვრულობას – გულისხმობდნენ, რასაც, მათი აზრით, პოეზია უნდა გადაერჩინა ემოციური სანსის ას-სოლუტუმიმისგან. ბენის „ახალღუტური ლექსი“ ემოციური სანსის დემისტიფიკაციის უნიკალური ნიმუშია, თუნდაც მისი ეპიკის სულისკვეთების თავმოყრის და მაღალ თეორიულ დონეზე პრობლემატიზების თვალსაზრისით. ამ ტენდენციამ უკვე მაშინ შეძლო შინაგანი ლექსის საკითხის თემატიზება, როცა კონკრეტული პოეზიის პორიზონტი და შესაძლებლობები ჯერ არ ჩანდა. ლექსის მწარმოებლური ფუნქცია ლექსის შინაარსის და ფორმის ტრადიციული საკითხების პრობლემატიზების მნიშვნელობას უკარგავს. შინაგანი ლექსი, რომელიც თავშიშობს არა მხოლოდ ავტორით ან მკითხველით, არამედ – იმ ენობრივი კონსენსიათაც, რომელიც მას საკუთარი თავის გამოსავლენად მიეცება, ინტერპრეტაციის საჭიროებას მოკლებულია, მოკლებულია ასეთ საჭიროებას არა სონტაგის აზრით, არამედ – მისი, როგორც უკვე ინტერპრეტირებული გამოვლენის ავტომატიზმის გამო. თავის თავში უკვე ინტერპრეტირებული ლექსის ნაკითხვა თუ როგორაც შეიძლება, სწორედ – ჩვენი „თანდაყოლილი“ საინტერპრეტაციო უნარებით...

23.05.2000. როგორც ბავშვი ცდილობს ახალი სიტყვის მნიშვნელობის გაგებას და მთელი მისი ყურადღება, ინტერესი მოზილავებულია ამ მიზნის მისაღწევად, ასე ვცდილობ სიტყვების თანმიმდევრობით შედგენილი წინადადებების მნიშვნელობის წვდომას მათი სემანტიკური, პრაგმატული და ლოგიკურ-სინტაქსური საზრისის მიღმა და გამოკლებით. ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ეს თითქმის პიონირული პროცესია – ეპიპროზოზა საკუთარ ცნობიერებას, ჩემივე მენტალურ მდგომარეობას, ჯერ ერთი, ამ წინადადებების საშუალებით, მეორეც, ამ წინადადებების „პარა“საზრისზე, როგორც მიზანზე, კონცენტრირებული. ამ საშუაშოს შინაარსა თითოეული წინადადების (როგორც თავისი სემანტიკური, პრაგმატული და ლოგიკურ-სინტაქსური საზრისისთვის კითხვის დამსმელი საწინადადებო რეალობის) კონკრეტული შეკითხვის ამოკითხვა. „კონკრეტული“ აქ, რა თქმა უნდა, ნიშნავს

„ერთ-ერთს“, ანუ კოგნიტური, ემოციური და ა. შ. ფაქტორების გადაკვეთის მოცემულ დროულ-სივრცულ ადგილს. „ადგილი“ კი გულისხმობს ჩემსა, როგორც მოქმედ სუბიექტსა და პირობითობების კადაკვეთის აღნიშნულ ერთ-ერთ არჩევანს შორის მიღწეული „შეთანხმების“ ერთობლიობას, იმ მთლიანობას, რომელიც განსაზღვრავს ჩემს მიერ ამოკითხული შეკითხვის ასეთობას; არა სხვა შეკითხვებისგან განსხვავებულობას, არამედ არარეაგირებულობა და შესაძლო შეკითხვებისგან მის რეალიზების-ფაქტით-გამოიჩენილობას. შეიძლება, ასეც დახასიათდეს იმ ძიებების შინაარსი, რომლებიც „საკითხის დასამა“ „ლოგიკის მონატრებიდან“ იმემაკედრა.

24.06.2000. კრებული, რომელზეც ახლა ვმუშაობ, ჩემი ახალი გამოცდილების წიგნი იქნება. მასში, ძირითადად ლექსის წერის სიყვარულით დაწერილი ლექსები უნდა გაერთიანდეს. ამ კორპუსის თითოეული ლექსი იწერება იმიტომ, რომ ლექსის წერის სიყვარული განხორციელდეს და, მაინც და მაინც, ლექსად ითქვას ის, რასაც შეიძლება არსებობის სხვა მოდუსი ჰქონოდა, სულ სხვა რამ ყოფილიყო. სწორედ ახლა განვიციდ პირველად, თუ რას ნიშნავს მაინც და მაინც ლექსად რაღაცის თქმის სურვილი და ცოცხალი გამოცდილება.

01.09.2000. მე მიყვარს იმის დაზუსტება, რომ ამბები, ისტორიები, შემთხვევები, რომლებსაც ჩვენს თავს ან ერთმანეთს ეწყევბით, არა მხოლოდ თავად გვეყვებიან და გვასურვებენ მამინ, როცა ჩვენ მათ ვყვებით, არამედ უსმერე კიდევ იმ ხმას, რომლითაც ჩვენ მათ ვყვებით. არის თუ არა შესაძლებელი ერთი ხმით ერთი დასრულებული ისტორიის მოყოლა? მე ვფიქრობ, რომ – არა. „ერთი ხმა“ მხოლოდ პირობითად აღნიშნავს ჩვენს ხმობას მდგომარეობას; სინამდვილეში, ჩვენ ამ ერთ ისტორიას (რომელიც, თავის მხრივ, ურჩევლები) ვყვებით ურჩევლი ხმით, და ხმების ეს სიმრავლე არ დაიყვანება ტემპრის, სიმაღლის თუ სხვა „ტექნიკური“ მახასიათებლის სიმრავლემდე. აქ ლაბარაკა სწორედ ხმებზე, როგორც ჩვენი ვერბალური მდგომარეობის შინაგან მოდუსებზე, რომელთა მთლიანობა უკვე მანამ არსებობს, სანამ ისტორიის თხრობა დასრულებდა (თხრობა შეიძლება შეწყვეტილი ან შეგავსებულნი, მაგრამ მთლიანობა, თხრობის ერთობა შენარჩუნებულია და ამ მთლიანობას უზრუნველყოფს სწორედ ამ ე. წ. მოდუსების თანმიმდევრული თუ თანყოფნების თვითმოწესრიგებად, ჰარმონიზირებად ძალისხმევა, რაღაც ყოვლად არამიტყური სულიერი მონასში). აი, ასეთი ვერბალური მდგომარეობის გამოცდილებას გულისხმობენ ჩემი ლექსები. ხოლო „შეგავმების უარყოფის“ პოლუ ლექსით („დოიტმა“) დაწებულად და ყველა იმ ლექსით გაგრძელებული, რომელიც დღემდე დაგწერე („როცა მდიდარე ადონისი ნითლად იღებება“), ეს ვერბალური მდგომარეობა თავის თავს „იჭერს“ თავის ამ მდგომარეობაში და, ასეთ დროს, ენობრივი და საგნობრივი გამოცდილებები ერთმანეთს ემთხვევა ან, საერთოდაც, ერთი ხდება (ასეთი დამთხვევის იდეალური ნიმუშად წარმოადგენია პირველი სტრიქონი ტექსტიდან „ეს დაბნეული ლექსი:“, „ხოლო მერე მივითრქვი ერთი თავიანი მწარე პურს“...), რომელიც არც მხოლოდ მეტაფორის გრამატიკის შედეგია და; არც – გრამატიკის პოეტოიკი თამაშის მაღალი ხარისხის ნიმუში; ეს არის ის, რაც ტექნიკის მიღმა, და მისთვის მხოლოდ სასხვათაშორისო საქმეა ამა თუ იმ ტექნიკური „უნარიის“ გათამაშება.

იქ, სადაც ასეთი სტრიქონები ჩნდებიან და არსებობას იწარწევენ, ტექნიკით დაინტერესება ამ ტექნიკით თავმოწონება წლის ტორქსა; ასეთ დროს ლექსი, რომელსაც წერ, იქცევა ისტორიად, რომელსაც ყვენი მხოლოდ ასე, მხოლოდ ლექსად და მხოლოდ იმ ლექსად, რომლადაც ყვენი. და ეს არ არის ისტორია, რომელიც უკვე მოხდა, დასრულდა და ახლა ყვენი, როგორც მომხდარი და ყვენი იმ თანმიმდევრობით, როგორც ეს შენ გასურს. ლექსად შენ ყვენი მხოლოდ შენს იმ მდგომარეობას, რომელიც – ემპირიული პირობითობის, თუმცა კი ლამის ყველაზე უფრო სანდო და ერთგული „მატერიალური“ პირობითობის დონეზე – მოიცავს ლექსის წერის დროს და სივრცეს (ეს სივრცელი გამოცდილება აუცილებლად „მატერიალიზდება“ საფურცლე სივრცეში ტექსტის მოძრავი განლაგების – ან განლაგების მოძრავი და ბოლო ვარიანტით ნერტილდასმული – პროცესით). ამ მდგომარეობიდან გასვლა, მისი საზღვრების დატოვება არა მხოლოდ შეუძლებელია, არამედ არც არის და ვერც იქნება იმაზე მნიშვნელოვანი, ვიდრე ლექსად რომელიც ეს გამოცდილებაა. ისტორია არის ის, რაც ხდება შენს მიერ ლექსის წერით, რაც ცოცხალია, რაც – ერთდროულად – ხდება და იწერება, ისე, რომ მომხდარი და დაწერილი ერთი და იგივე რეალობაა. დანარჩენი – ანუ ხელნაწერი – არის ის, რაც ყოველთვის ხელახლა ხდება (მაგრამ საინტერესოდ და ნაყოფიერად ხდება მხოლოდ იმის მიერ ნაკითხვის დროში და სივრცეში, ვისაც შეუძლია მსგავსი გამოცდილების წვდომა მსგავსი ქმედებით). არის თუ არა ასეთი თხრობა შესრულების აქტი? თუ არის, ვინ ვის ასრულებს? მთხრობელი ლექსს თუ ლექსი – მთხრობელს? იქნებ, მართლაც, მხოლოდ ამ დროს, ლექსად ამ გამოცდილების ქმნადობის პროცესში ხდება ლექსი, ხდება პოეტური გამოცდილება, მერე კი ყველაფერი უკველად განიცდის ქრობას და გაწუმეორებლობას?

18.04.2001. ყოველთვის ვცდილობდი, რაღაც ისე მეთქვა, რომ ჩემი, როგორც მიქმელის, თანყოფნა არ დაკარგულიყო. „არსებითმა სვლებმა“ ამის მოთხოვნილება გაიქრო, შინაგანი აუცილებლობა გააუქმა. ამ ციკლმა უჩემოდ თქვა ის, რაც ადრე ჩემ მიერ ითქმებოდა ხოლმე; თავისი თავიდან, შვინდან გამოსახა სათქმელი და ნამიკთა. „არსებით სვლებს“ არა იმდენად ვერდი, რამდენადაც ვკითხულობდი, ხოლო როცა კითხვა ჩავამთარე, მასზე მუშაობა დასრულდა. ანუ დასრულდა იმით, რომ დაგრწმუნდა: სათქმელს არაფერი აკლდა.

ლელა კოდალაშვილი

ქართული მწერალი ქალები, რომლებიც საუკუნეების მანძილზე არსებობდნენ და ვერაფერს წერდნენ, ცდილობდნენ, აღწერათ სინამდვილე და ვერ აღწერდნენ...

დათრგუნული ქართული მწერალი ქალები, რომლებიც ვერ შედგნენ მწერლებად, ვერ მიაღწიეს პუბერტაციას, მათი სათქმელი, პრობლემები დრომ გააფანტა, უთქმელი სიტყვები ისტორიამ ჩაიბრუნა თავისთავში და დღევანდელ ქალებს მაგალითი ვერ დაუტოვა...

და მიუხედავად ამ ყველაფრისა, საუკუნის ინერციას თავისი მოაქვს. გამოტოვებული გამოცდილება ცოტას მაინც გპატიობს და ფეხს თანამედროვეობაზე განწყობინებს. და ჩვენმა ქალებმაც გამოყვეს თავები საკუჭნაოებიდან და წერა დაიწყეს. ცაგეროვლ სათქმელს ჯერ კვლავად, სიფრთხილით გადამოცემდნენ, როგორც მოცეკვა – მუსიკალური რიტმის დანყებისას... მერე და მერე ზოგი მათგანი გათამამდა და მკვეთრი მოძრაობების შესრულება დაიწყო, და მიუხედავად ნაფორხილებისა, წინასწარობის ვერშეწარჩუნებისა, ძალების ვერმოზომვისა, მცდელობა მცდელობად უდგა. მსოფლიო რიტმებს სუსტად ადევნებული, ან, უფრო სწორად, ჩამორჩენილი ქართული ქალების პრობა თავის დაგვიანებულ სათქმელზე მაინც გამოხატეს. მისი სუსტი ნათება ლიტერატურულ მეგაპოლისს თუ ვერ აჩაჩახებეს, უფერგილოდ მაინც ანათებს არდილების ფონზე...

ბიზნესშიც და მწერლობაშიც ასეა – რაც უფრო დიდია ბაზარი, მით უფრო არ იგრძნობა კონკურენცია, მით უფრო არ ეხები ამ კონკურენტის სხეულს და ნაკლებად განუხებს მისი არსებობა. ქართული ბაზარი კი, ანუ დანტერესებულია წრე იმდენად მცირეა, მწერალი თავის მკითხველს ლოყავს კოცნით იცნობს, უფრო გულახდილად თუ ვიტყვით, მწერლის მკითხველები მისივე მეგობრები არიან და მხოლოდ გამოწაკლის შემთხვევებში – უცხო ადამიანები. ასეთ პირობებში, ბუნებრივია, მწერალი მკითხველთან წრის გაზრდაზე უნდა ზრუნავდეს, ჩვენთან კი ეს ზრუნვა უფრო პოპულარიზაციის გაფართოებას ეხება. ანუ მწერალი ცდილობს, გახდეს ცნობადი, და მისი, როგორც მწერლის სახელი იცოდეს რაც შეიძლება მეტმა ადამიანმა.

დიახ, სახელი და არა ნაწარმოებები.

დღეს საქართველოში სახელების ბუმი. ყველა სახელზე ზრუნავს, სახელებს აპირებენ, სახელებს აძლევენ პრიზებსა და ჯილდოებს, სახელებს თარგმნიან და ა.შ. ნაწარმოებისადმი ინტერესი სადღაც მეშვიდე ადგილზე დგას და დღევანდელი პრაგმატული ადამიანის ცნობისმოყვარეობის დიაბაზონი ამ მეშვიდე საფეხურამდე ხშირად ვეღარც აღწევს. მივედივართ პრეზენტაციაზე ამა თუ იმ მწერალთან და ვულოცავთ წიგნის გამოსვლას. მთავარი მილოცვა და არა ნაკითხვა. ნაკითხვის საპროწონედ იქ მისული სტუმარი რუდუნებით ყიდულობს წიგნს, რათა ავტორს დახაზოს, როგორ უკანანებს ქალები ინტერესით. თუმცა, ეს მორიგი ფარსია. და ავტორმაც იცის, მაგრამ არ იმჩნევს. სხვა

შემთხვევაში ხომ თავადაც ასე იქცევა... ზოგჯერ კი, პრეზენტაციაზე მისულები, წიგნსაც არ ვყიდულობთ. ხან იმიტომ, რომ უკვე ნაკითხული გვაქვს ინტერნეტ სერვისში, ხან, უბრალოდ, არ გვაინტერესებს. მასოვს, რამდენად წიგნი წინ, ერთ ჩვენს მეგობარ პოეტს ცრემლიც კი მოერიო გაოგნებისაგან, როცა შევეფიანებულმა თავისი ლექსის ნაკითხვა მოინდომა და მისი წიგნის პრეზენტაციიდან რესტორანში წამოსულ „სასტავს“ სთხოვა, წიგნი მომანოდეთო. მაგრამ არავის არ აღმოაჩნდა...

დავუბრუნდეთ სახელებს... სახელებისათვის ბრძოლა საერთოდ ჩქამალავს იმ პროდუქტს, რომლიდანაც სახელი აღმოცენდა თავის დროზე. წიგნი, როგორც პოლიგრაფიული მოვლეა – ესეა ახსოვთ და ვერავინ იხსენებს, თუ რა წერია მასში. ან როგორ გაიხსენებენ, როცა არ ნაკითხავთ. ერთი ჩვენი მეგობარი მწერალი, რომელიც ახალ წიგნებზე სიუჟეტს აზნაუდებს ხოლმე რადიოსთვის, საწლითი დაქექებს ხოლმე ადამიანებს, რომლებიც კომენტარს გააკეთებენ ამ წიგნზე...

ზემოთ სახელები ვახსენე, ავტორთა სახელები, რომლებიც უმეტეს შემთხვევაში მათი ტექსტებისგან დამოუკიდებლად ხან იქმნალება, ხან კი წარმოიწმენდა. იქნებმა შთაბეჭდილობა, რომ ირდევდა წიგნის იერარქია, მატულობს გულმოსული ავტორების თუ მისი გულშემოტიკერების რიცხვი. გაბრწყინებული დარბაზები კი სულ სხვებს ეკუთვნით. იშვიათია ავტორი, რომელიც ჩუმადაა და პირველობისთვის ატყვით ამ კაკაფონიას ყურს საერთოდ არ უდევს.

ქვემოთ მინდა, შევეხო ჩვენს რამდენიმე პრობლემატულ ქალს, რომელთაც მეტ-ნაკლებად ერთნაირი მწერლური შესაძლებლობები აქვთ, მაგრამ ცნობადობის სხვადასხვა დონეზე არიან საზოგადოებაში. და კიდევ ერთხელ ხაზს ვუსვამ, რომ ამაში დამნაშავე ისევ და ისევ ორი ძირითადი რამ გმონია – ჩვენში არსებული აუწყობელი ლიტერატურული პიარი, რომლებიც შერჩევითი სამართალი ახასიათებს თავისი ხუმტურისამებრ და მერე – ლიტერატურული საზოგადოება, რომელსაც, როგორც ზემოთ ვთქვი, წიგნის კითხვა უბრალოდ არ აინტერესებს.

მამ ასე, მწერალი ქალები...

ერთ-ერთი ასეთია ირმა ტყველიძე, რომელსაც ლიტერატურის მოყვარული მკითხველი ძირითადად როგორც მიშელ უელბეკის „პლატონიზმს“ მთარგმნელს, ისე იცნობს. ამ

იმოქმად განაპირობა ალბათ, რომ მოუხედავად იმისა, რომ პროზაში ახალბედა არ არის, მისი ეს პროფილი მიიჭმალა და არც თავად პროტესტებს ამას. რამდენიმე წლის წინ, როცა სა-ჯარო ბიბლიოთეკაში ირმას საღამოზე მოვხვდი და პირველად მოვისმინე მისი მოთხრობები, სიმართლე გითხრობ, ჩემთვის გავიფიქრე, რომ ესაა ინფანტილურ-ქალური და გაცვეთილი თემების მორიგი ეკელუცი დემონსტრირება. ამ ცოტა ხნის წინ კი გამოსცა მოთხრობების კრე-ბული, „აღმოსავლეთის ამბოგონება“, სადაც მოულოდნელი სისადავით, რბილი, პასტელური ტონებით შექმნილი მოთხრობებია თავმოყრილი. მოულოდნელი იყო ის, რომ ამ გაცეკლუე-ბულ ქართულ ლიტერატურულ სინამდვილეში, ავტორს ეყო გამბედაობა, არ შეეფუთა ნიგნი კომერციული ხერხებით, სანდომიანობა შეე-ნარჩუნებინა სახელწოდებებშიც კი. ხოლო ტე-ქსტები...

ტექსტები, ეს ცალკე სასაუბრო თემა... ცხადია, შორს ვარ იმ აზრისგან, რომ თითქმის რაღაც ახალი და განსაკუთრებული მოხდა ლიტერატურაში. მაგრამ იმ ფონზე, სადაც ძირითა-დად ეპატაჟური ინსტრუმენტებით ხდება ფონს გასვლა, სადაც ყველა ცდილობს, გამოირჩეს იმაგვრად, რომ მკითხველთა რაოდენობაზე იზ-რუნოს და არა ხარისხზე, ცხადია, თვალმისაცე-მა ტაველიძის პრინციპი – მიანდოს ტექსტი სათქმელს, ბუნებრივ სტილს, აქცენტი გააკე-თოს სიღრმეზე და არა ფსახზე, მოუხედავად იმისა, რომ ზუსტად იცის, არც აქ – გაერთიან-ბოყვარულ ქართველებში და არც სხვაგან, ამ ნიგნს ბევრი მკითხველი არ ეყოლება. „პაფ-სას“ მოყვარული საზოგადოებისთვის ირმას მოთხრობები მოსაწყენი იქნება. მხოლოდ ყბა-დლებულ ევროპულ ესთეტიკაზე აღზრდილი მკითხველი, რომელმაც გაიარა ერთგვარი ლიტერატურული სელექცია, შეძლებს, დაფასოს ამგვარი ლიტერატურა.

ირმას პერსონაჟები ხელშესახებად რე-ალურები არიან თავისი არაფრით გამოჩენილი ციფრების წესით. ერთი შეხედვით გიგანის კბოცე, საიდან და როგორ მოხდენი ისინი მოთხრობებში. რა გადახდათ თავს გამოჩე-ნული, რამაც ისინი ავტორისთვის საინტერესო გახადა... და ფეიქის მეტი დიდიხარ დასცნამ-დე, – ამქვეყნად ყველა და ყველაფერი საინ-ტერესოა, რადგან ის რეალობას წარმოადგენს. მწერალი სამართლიანი უნდა იყოს სამყაროს მიმართ და აიღოს მისი ის ნაწილი, რაც მის თვალსა და გულს მოხვდა; რამაც მის ემოციურ მდგარდობას თუნდაც პანანინა რევერბერაცია შესძინა. ირმა თავისი პერსონაჟული მზერით

აკვირდება გარემოს და მერე ასახავს მას. არ წერს ალბომ-ბით. უბრალო და სადაა ნაწერი. მწერლობას კი არ იბრალებს, უბრალოდ წერს. მისი ტექსტები და თხრობა ისეთივე ნაწერ-ფერია, როგორც ცხოვერბა. და ისევე შეიცავს პატარ-პატარა მარგალიტებს, როგორც ცხოვერბა – ამ ფორმულირების ყვე-ლას თავისებურად აღქმა შეუძლია – ნეგატივიდან პოზიტი-ურამდე.... ყველაზე მეტად თვალმისაცემი მაინც ზომიერების განცდაა. რასაც არ უნდა აღწერდეს, იქნება ეს ეროტიკული მომენტი თუ მარტო დარჩენილი ადამიანის განცდები, არ ვარ-დება პათეტიკურ თვითტკბობაში. როგორც გავცემს მოცეკ-ვავე, ტემპს არ აჩქარებს. სულსწრაფობა არ იპყრობს და პერს-დენტის სუნიტ არ აზავებს. ეს ფლეგმატიზმი ხანდახან შეიძლე-ბა გამაღიზიანებელ სახეს იღებს. გრძობს, რომ საჭიროა მეტი შესარესია, მუხტი, მაგრამ დიდხდლობით ესაა, რაც ამ ავტორს შეუძლია. სხვა – უკვე სიყალბე იქნება... ჩვენი ბოლოში მორანა-ლე მწერლობისთვის ირმა კარგი მწერალია, მაგრამ მის მიმართ ლიტერატურული სამყარი არ ხმაურობს. და ესაა დღევანდელი საზოგადოების განაწენი.

გაცილებით უსამართლო აღმოჩნდა ქართული ლიტერატუ-რული სივრცე ნენე გიორგაძის მიმართ. ის წლებია, სხვა ქვეყა-ნაში ცხოვრობს, მაგრამ შეუძლებს დაგვარად ცდილობ-და, არ დაეკარგა შეხების წერტილი აქაურობასთან. მისი მოთხრობების პირველი კრებული, „სამკუთხედი“ გამომცემლო-ბა «პეგასმა» გამოსცა და მის შესახებ ერთი სიტყვაც კი არ დაწ-ერილა ჩვეულებრივი, რიგითი ნოუსის სახითაც კი. ანუ თავის თავით და ახლობელ-მეგობრებით მოცულმა ლიტერატურულმა სივრცემ ამ კრებულის გამოჩენა ვერც კი შეამჩნია. ეს იმაზე მეტყველებს, რომ სამწესიაროდ, არ არის ჩვენი ქვეყანაში უზ-რუნველყოფილი რაღაც სისტემა, რომელიც ერთი წინადადებ-ის დონეზე, ჩამონათვალში მაინც დაასახელებს იმ ნიგნებს, რომელიც ქართულ სივრცეში იქნება. დღევანდლობით მათთან, ვისაც ტელე და რადიო გადაცემებში ნიგნების წარდგინება ევ-ალეებით, საგანგებო «დისტუპია» საჭირო. ერთი სიტყვით, თუ ქვეყნიდან შორს ხარ და აქაურ ლიტერატურულ სივრცეში არ იჩითები, თუ არაა სატელეფონო ზარებით აფთქებ აქაუ-რებს, საგანგებოდ არ ზრუნავ საკუთარ პრომოუშენზე, შენი წიგნის შესახებ ნაძიკვლი ვერ გაიგებს.

არადა, ნიკი ნამდვილად ღირს იმად, რომ, როგორც მინ-იმუმ, ვინმე შენიშოს. ცხადია, როგორც ირმა ტაველიძეზე საუბრისას, აქაც ხაზს გაუუსვამ იმას, რომ შორს ვარ იმ აზრის-გან, თითქმის და ნენე გიორგაძის მოთხრობებმა ჩვენი საუკუნის ქართულ პროზას ფერი უცვალა, მაგრამ რამდენიმე საინტერე-სო შტრიხი ნამდვილად გაავლო.

„სამკუთხედში“ უსუსლი მოთხრობების დიდი ნაწილი ერთგ-ვარ მცირე ექსპერიმენტს წარმოადგენს. აშკარაა, რომ ავტორს გადანყვებლით აქვს, მკითხველთან განსაკუთრებული კონტაქტი დამყაროს და ამისათვის ის თხრობაში ჩააბას. ეს ხერხი, ცხადია, მწერლობაში ახალი არ არის, მაგრამ ქართულ ლიტერატურულ სივრცეში, სადაც მუდამ პროტაგონისტი დომინირებს, რამდენ-იმე, ტექსტსაგარე პერსონის, როგორც დამოუკიდებელი გონებ-ის შემოსვლა, აშკარად უცხო ხილია. ნენეს ერთ მოთხრობაში, „ზარეად და ზანზალაკები“, სიუჟეტზე საუბარს მკითხველბთან ერთად რედაქტორი, კრიტიკოსი და ავტორი აგრძელებენ. ეს

ყველაფერი ძალიან წააგავს დღევანდელ სოციალურ ქსელებს, სადაც ყველაფერი ხელისგულზეა გადაშლილი და მისტიკური ზღვარი ავტორსა და მკითხველს შორის მთლიანად წაშლილია. სწორედ ამ მისტიკური ზღვარის წაშლის ცდილობს ნენე გიორგიძე თავის ტექსტებში. ეს სიმარტოვისგან და განყენებულიობიდან თავდახსნის კიდევ ერთი გზაა ალბათ — დაპატიჟი და-მინაგები შესნ ტექსტებში... ერთი შეხედვით თითქოს ამით უფრო მეტად იხსნება კვანძები, მეტად გასაგები ხდება სიუჟეტის ეს თუ ის ხაზი, მაგრამ, ჩემი აზრით, ავტორი ასე უფრო აბნევს მკითხველს, ლაბირინთში იტყუებს და ამას აკეთებს მიზანმიმართულად. ნენეს მოთხრობებში ხანდახან არამხოლოდ რამდენიმე ვერსია მუშავდება სიუჟეტის, რომელიც საბოლოოდ ერთ სხეულად იკვერება, არამედ პერსონაჟებიც კი, რომლებიც ცალკე პერსონები არიან, საბოლოოდ ერთი ადამიანის ნაწილებს წარმოადგენენ. საინტერესო ისაა, რომ ამ ყველაფერს ფანტასმაგორიული ელემენტების გარეშე, არარეალისტური პასაჟების გარეშე ასრულებს. თხრობას საფუძვლად ფსიქოლოგიურ ქარგას უდებს. მხოლოდ არ ავინყდება, რომ მატერულ ტექტს თავისი კანონები აქვს და ზედმეტი განხილუებისთვის თავს იკავებს. ყველაფრის გადმოცემას დიალოგითა თუ ამბით ცდილობს და არ მიმართავს მსჯელობას.

კრებულში, შეიძლება ითქვას, რომ რამდენიმე გამოკვეთილად საინტერესო და ფასეული მოთხრობაა. ამ ფონზე სხვა მოთხრობების წიგნში შეტანა, ვფიქრობ ავტორის ნაკლებ მეტყველებს, რაკი ის ვერ შევლია თავის სუსტ ტექსტებს და ამით, რამდენადმე გაუფასურებს საფრთხის წინაშე დააყენა სხვა კარგი ტექსტები. აბა, წარმოიდგინეთ, მაღაზიაში „შანელი-სა“ და „წინა რიჩის“ სუნამოების გვერდით ჩინეთში დამზადებული რომელიღაც სუროგატი რომ დადოთ. ცხადია, ფრანგული ბრენდების ნამდვილობა ეჭვქვეშ დადება და რაღაცით, თუნდაც სულ მცირედით „გააფუჭებს“ რეალურ არომატს.

თეონა დოლენჯაშვილს, თავის დროზე, ყველასათვის ნაცნობმა წოველამ, „ფიდაი“, მოუტანა პოპულარობა. მას მერე იყო რამდენიმე საინტერესო მოთხრობა და შემდეგ რომანები... ძნელია, იცხოვრო სამსახურებრივად დატვირთული ყოველდღიურ ცხოვრება და შექმნა დიდტანინი ტექსტები. მაგრამ თეონა ამას ახერხებს. ახერხებს აგრეთვე იმას, რომ შექმნას საინტერესო ნიშუშები იმ მიმართულებით, რა მიმართულებითაც მან გად-ანყვია ემუშავა. მაგრამ ვფიქრობ, რომ მისი ადრეული, მოკლე ტექსტები გაცილებით რთულ და საინტერესო გზას ადგენს, ვიდრე მერე დაწერილი რომანები. უფრო მეტიც, მის მიმართ დღევანდელ ინტერესს ძირითადად სწორედ ის ძველი ინერცია განაპირობებს.

თეონასთან მიმართებაში არაერთხელ გამომიყენებია სიტყვა „პოლიუფი“. არის კატეგორია, ვისთვისაც ნაწარმოების პოლიუფიკური კლიმესთან შედარება დამკრინებელია, ხოლო ზოგს სწორედაც ეამაყება შეფასების ეს ერთგვარი საზომი. სალად მოაზროვნე ადამიანს კი მშვენივრად ესმის ამ შეფასების პოლი-სიკა და მიუხედავად ასეა თუ ისე, თეონას, როგორც ჩემ მიერ ამ წერილში მოყვანილი სამუშაოს ყველაზე პოპულარულ წარმომადგენელს, ჰყოლია და ჰყავს თავისი ნემესიდები, რაც პოპულარობის ყველა ფაზაში ბუნებრივია და თან იმის თქმა მინდა, რომ ყველა სიკეთეს თავისი უარყოფითი მხარე ახლავს თან და

არავის აძლევს სრულ ედემონიზმში გადაჯა-
ნის საშუალებას.

რაც შეეხება მის ბოლო რომანს, „რეალური არსებები“, მე ვიტყვოდი, რომ ეს არის ბრწყინვალედ შესრულებული მსჯელობითი რომანი. ავტორი ცდილობს, რომ რაც შეიძლება მეტეუმის განხილული თხრობა. წინა წიგნში მას ჰქონდა ერთგვარი ლირიკული გადახვევა, დატვირთული პატარ-პატარა მიგნებებით, მსჯელობებით, ჩანდა ავტორის სწრაფვა სიღრმეებისადმი. ამ რომანში კი თითქოს საგანგებოდ გადაწყვიტა, რომ მეტეუმის ვექტორი და მიზნობის კიდევ უფრო სხვა კატეგორიის მკითხველი. საამისდ თეონა მიმართავს მაქსიმალურად დინამიურ თხრობის რიტმს, რათა არ დაადგოს ტემპერატურა. ნურავინ იტყვის, რომ ეს იოლია — დატვირთვი მკითხველი ბოლომდე შეთან. უფრო მეტიც — ფიგურალურად ხელი ქეჩოშიც კი ჩააგო და წასვლა რომც უნდოდეს, მინაც ვერ მოახერხოს, უბრალოდ ვერ მოგწყდეს...

და მიუხედავად იმისა, რომ ამ კინებრივ-გრაფიულ ტექსტს არ მოეთხოვება საკითხვის გამომწვევითი ანალიზი, მაინც ვიტყვოდი, რომ თვალშისაცემად გულუბრყვილობადა აღწერილი მეცნიერული ექსპერიმენტის ნიუანსები. უნებურად გურამ ფანჯავიძის „სპირალი“ გასხივდება ადამიანს, სადაც ყვითელი რომანის ზერელობითაა მოცემული სპეციფიკური საკითხები. არადა, თანამედროვე ტერაქალი ცდილობს, ზედმინევეთი გათვითცნობიერებული იყოს იმ თე-მებში, რომელსაც ის უკირიკიტებს. და მომხმარებლისთვის ზედმინევეთი პოპულარულ ენაზე მინდობული მ მეცნიერული ექსპერიმენტ ნაკლებად დამაჯერებელი ხდება. გადახედით კლასიკის ფანტასტებს, ამ თუნდაც, არაფრ-ტასტ მიუღ უღებებს, თუ როგორი ზედმეტად გამომწვევითი გვანვდის ტექნოლოგიურ ცოდ-ნებს, რადგან თანამედროვე ადამიანის გონება უნდა იტყვიდეს ამ „დამხმარე“ ინფორმაციებს, მით უმეტეს, თუკი ამა თუ ის სფეროს თავად შეეხო...

რაც შეეხება პრობლემას, რომელსაც წერილის პირველ ნახევარში შევხვს, ამდენი მსჯელობის მერეც პრობლემად უნებს დარჩე-ნა, სანამ, პირველ რიგში, ჩვენ, ლიტერატორო-ბი, მწერლობის ბიზნეს-არენად ან საბრძოლ-ტატაბად აღქმას არ შევწყვეტთ, ერთმანეთის წარმოჩენას არ დავინყებთ და არ მიხვდებით, რომ თითოეული ჩვენგანის, როგორც მწერ-ლის ფასეულობას ერიიანი, ძლიერი ქართული ლტერატურა უფრო შექმნის, ვიდრე რომელიმე ჩვენგანი — ცალკე ადამიანი.

ახალი თარგმანი

რომანი „სოდომი და გომორი“ ციკლის „გამქრალი დროის ძიების“ მეოთხე ტომია და ერთგვარად აგრძელებს მესამე ტომს – „გერმანტებთან“; ნაწარმოების თემა, სიუჟეტი ამ რომანიდან არის აღმოცენებული და მის ფაბულურ გზას ადგას, მაგრამ ტექსტი იმდენად დამოუკიდებელია, მკითხველს წინა ტომები წაკითხულიც რომ არ ჰქონდეს, მეოთხე წიგნს დამოუკიდებელ ნაწარმოებად აღიქვამს. იგი ავტორმა ჯერ პატარა ფრაგმენტის სახით დაწერა, მესამე ტომის პირველ გამოცემას დაურთო, როგორც მისი დამამთავრებელი ნაწილი, და „სოდომი და გომორი“ უწოდა. ეს ტომი 1921 წელს გამოვიდა; მეცნიერულად დამუშავებულ თანამედროვე გამოცემებში „სოდომი და გომორი I“-ად იწოდება, ძირითად ტექსტს „სოდომი და გომორი II“ ჰქვია, ხოლო საერთო სათაურია „სოდომი და გომორი“. ეს რომანი ბოლო წიგნია, რომელიც პრუსტის სიცოცხლეში (1922 წლის 18 ნოემბერს გარდაიცვალა; დაიბადა 1871 წლის 10 ივლისს), 1922 წელს, სამ პატარა ტომად დაიბეჭდა და ტექსტის მომზადება ავადმყოფობის გამო მხოლოდ ნაწილობრივ მოასწრო; ის შესწორებები, კორექტურის კითხვისას რომ გააკეთა, ძირითად ტექსტთან შესაბამისობაში არ მოდის და გამომცემლებმა წიგნში აღარ შეიტანეს (იქნებ, ავტორი მის გამოყენებას შემდეგში აპირებდა?); ამიტომ პირველ გამოცემაში არასწორად წაკითხული ადგილები გამომცემლობა „გალიმარის“ „პლედის ბიბლიოთეკის“ სერიის მეცნიერულად დამუშავებულ ტექსტში გასწორდა.

გათავაზობთ „სოდომი და გომორი I“-ის ერთ მცირე ნაწილს.

სოდომი და გომორი

ნაწყვეტი

1

იმ სოდომელების, რომლებიც ცით მოვლენილმა ცეცხლმა დაინდო, შთამომავლების – ქალბატონების – პირველი გამოჩენა.

ქალი გომორი იქნება, კაცი კი სოდომი.
აღფრედ დე ვინი

უკვე იცით, რომ იმ დღეს (დღე, როცა პრინცესა გერმანტან სალამოს წვეულმა უნდა გამართულიყო), კარგა ხნით ადრე, ვიდრე ჰერცოგსა და ჰერცოგინიას ვიზიტად ვენ-ვეოდი, რაზეც, აგერ, ახლახან ვილაპარაკე, სულ გაფაციცებული ვიყავი, რათა მათი მოსვლა არ გამოიშარვოდა, და ამ მოლოდინში ერთი რამ აღმოვაჩინე, უშუალოდ თვით ბატონ დე შარლიუს რომ ესებოდა; ეს აღმოჩენა თავისთავად იმდენად საყურადღებო იყო, ვამჯობინე, მის მოსაყლოად მანამდე მეცადა, სანამ შესაძლებლობა მომეცემოდა, ამაზე დაწერილებით და საფუძვლიანად მელაპარაკე. როგორც უკვე ვთქვი, მივატოვე ის დიდებული სათვალთვალ ადგილი, რომლის იტალიურ სტილში ნაკეთები მრავალი ფანჯარაც ფარდულის კოშკურის, მარკიზ დე ფრეკურის საკუთრების, ნამდვილ სამკაულს წარმოადგენდა და რომელიც სახურავქვეშ ისე მოხერხებულად იყო მოწყობილი, რომ იქიდან თვალისთვის საამურად მოჩანდა უსწორმასწორო დამრეცი ფერდობი, რომლის გავლითაც ბერკინის სახლამდე შეიძლებოდა მისვლა. რადგან ჰერცოგი და ჰერცოგინია წუთი წუთზე უნდა დაბრუნებულიყვნენ, ვიფიქრე, კიბეზე თუ გავეჩერდებოდი, ჩემთვის ეს გაცილებით ხელსაყრელი იქნებოდა. ჩემი კოშკურის მიტოვება კი დამენანა, მაგრამ შუადღის ამ საათებში მასზე განსაკუთრებული გულ-დანწყევტა არ ღირდა – მაინც ველარ დავინახავდი ფერდობზე ჩრდილებად გამოჩატულ კაცუნებს, რომლებმაც კარგა შორიდან აღანდული ბრეკინისა და ტრესმის სახლების ლაქები იქცნენ, ცოცხებით ხელში ციცაბო ფერდობზე ქარის გამჭვირვალე, ფართო ფოთლებს შორის ნელა რომ მიძვრებოდნენ და ნითელი ქედის შვერილის ფონზე გამოკვეთილად ჩანდნენ. გეოლოგიური დასკვნების გასაკეთებლად შესაძლებლობა არ მქონდა, ამიტომ ბოტანიკის შესწავლას შევედგე: ფანჯრიდან დავეყურებდი კიბის ბაქნებზე ჩარიგებულ ბუჩქებსა და იშვიათ

მცენარეებს, რომლებიც ჰერცოგინიას განკარგულებით ეზოში ისეთივე გულმოდგინებით ჩაჰქონდათ, როგორი მონდომებითაც სასიძოვები და საპატარძლოები გამოჰყავთ საზოგადოებაში, და საკუთარ თავს ვეკითხებოდი: ნუთუ წინასწარდადგენილი შემთხვევითობის წყალობით რომელიმე მოულოდნელი მწერი არ მოფრინდება და ამ მიტოვებულ, მსხვერ-პლშენიერისთვის უკვე გამზადებულ ბუტკოს არ ეწვევა-მეთქი. ცნობისმოყვარეობამ სიამაცე შემმატა, ნელ-ნელა ქვედა სართულის ფანჯრამდე მივალნი, რომელიც ფართოდ გაღოთ და დარბაზებიც ღრჭოლ დაეტოვებინათ, და წასასვლელად გამზადებული ჟიუპინის გამოკვეთილი ხმაც შემომესმა – მას ჩემი დანახვა არ შეეძლო, რადგან დარბაზს იქით ვიმალებოდი; მერე სწრაფად დავიხიე უკან, რათა ეზოში ქალბატონ დე ვილაპარიზის სანახავად დინჯად მიმავალ ბატონ დე შარლიუს არ შევეჩინე, რომელიც დღის სინათლეზე კარგა ჩასუქებული, გაჭლარავებული და მოხერხებული ჩანდა. ქალბატონ დე ვილაპარიზის უქეიფობის გამო (მას მარკიზ დე ფიერბუსს ავადმყოფობამ მოულოდნელად, რომელთანაც ბატონი დე შარლიუ სამკვდრო-სასიცოცხლოდ იყო წაჩხუბებული) ბატონი დე შარლიუ, ცხოვრებაში, იქნებ, პირველადაც, მის სანახავად ასე აღრიანად მოვიდა. გერმანტანის განსაკუთრებული იმამი მდგომარეობის, რომ მაღალი წრის ცხოვრების წესს ვერ ეგუებოდნენ და მას თავიანთი ჩვევების შესაბამისად ცვლიდნენ; მათი აზრით, არაფრად ღირებული მაღალი წრის წევრობას მაღალი წრის საზოგადოების

თარგმანი მოტანილი შენიშვნების უმეტესობა გადმოღებულია ფრანგულ გამოცემიდან „გალამარში“ დასტამბული ნიგინიდან (მთარგმ.).

აღფრედ დე ვინი, „სამსონის რისხვა“.

ნების მსხვერპლად შენირვა ჯობდა — ამიტომაც იყო, რომ ქალბატონ დე მარსანტს ვიზიტებისთვის დადგენილი დღე არ ჰქონდა და თავის მეგობრებს ყოველ დილას, ათიდან თორმეტ საათამდე იღებდა, ბარონი კი ამ დროს კითხულობდა, ძველ-ებურ ლამაზ ნივთებს ეძებდა და სხვა, საცდურად კი მხოლოდ საღამოს ოთხსა და ექვსს შორის დადიოდა. ექვსზე ყოველ-კლუბში მიდიოდა და ბულონის ტყეში სეირნობდა. მერე ისევ განზე გავიწია, ჟოჟინის რომ არ დაეგნო; ეს ის დრო იყო, როცა სამასუფრე უნდა სასულიყო, საცდურად მხოლოდ საღამოს ბრუნდებოდა, ისიც ყოველთვის არა მას შემდეგ, რაც მისი ძმისწული ქალი თავის მოწაფეებთან ერთად სოფელში ვილაც კლიენტთან გაემგზავრა, რათა თავი შეეკეთებინა კაბა დროულად დაემთავრებინა. ჟოჟინის ნასესხი შემდეგ, მეგონა, აღარავისი უნდა მშინებოდა, მაგრამ მაინც გადაწყვიტე, ადგილიდან არ დადვრულიყავი, რათა, თუ ეს სასწაული მაინც აღესრულებოდა, არ გამომპარვოდა, დიდი ხნის ლოდინისგან გაულგადლეულ უმანკო ყვავილთან შორეული მხრიდან გამოგზავნილი მწერი როგორ მოფრინდებოდა, თუმცა ამის იმედი აღარც ჰქონდა (მანძილის სიშორის გამო ბევრი წინააღმდეგობის გადალახვა იყო საჭირო, თანაც გზაზე უამრავი ხიფათი და საშიშროება ელოდა). ვიცოდი, ეს მოლოდინი ისეთივე აქტიური იყო, როგორიც მამრი ყვავილისა, რომლის მტერინანებიც თავისთავადი მოძრაობით ისე გამოიხატებოდა, რომ მწერი ყვავილზე ადვილად აძვრეს; ზუსტად ასევე, თუკი მწერი მოფრინდებოდა, მდებრი ყვავილიც კეკლუცად მოხრიდა ბუტკოს საცეცხს, სტუმარი მიგნით ღრმად რომ შემეძვრათყო, თანაც წინადადის მოჩვენებით სახეს მიიღებდა, წინამდვილში კი ავტორიც გოგოსაღმით შუა გზაზე შეეგბებოდა. მცენარეული სამყაროს კანონები უმაღლეს კანონებს ემორჩილება. ყვავილის გასანაყოფიერებლად მწერის მოფრენა, რომელსაც სხვა ყვავილის თესლი მოაქვს, აუცილებელია, რადგან თვითგანაყოფიერება, საკუთარი თავის განაყოფიერება, როგორც ერთი ოჯახის შიგნით ნათესავების ქორწინებასა, გადაგვარებას, უნაყოფოებას იწვევს, ხოლო, თუ შევჯავრება მწერების მეშვეობით ხდება, ამ სახეობის ახალი თაობა ისეთ სასიცოცხლო ძალას იძენს, რითიც ამ ჯიშის უფროსი თაობა არ გამოირჩეოდა. ოღონდ ზრდა-განვითარება შეიძლება იმდენად უნარიანი აღმოჩნდეს, რომ ეს სახეობა მეტისმეტად ფართოდ გავრცელდეს. მაშინ, მსგავსად იმისა, როგორც ანტიტოქსიკი ავადმყოფობისგან გვიცავს ან ფარისებრი ჯირკვალი გასუქების საშუალებას არ გვაძლევს, როგორც ქედმაღლობისთვის მარცხით ვისჯებით, ხოლო სიაშიშვებისთვის დაღლილობით, მსგავსად იმისა, რომ ძილი, რომლის დროსაც ვისვენებთ, ჩვენს ძალებს აღადგენს, იშვიათ შემთხვევაში ჩატარებული თვითგანაყოფიერების აქტივ განსაზღვრულ მომენტში ხრახნს ატრიალებს, ამუხრუჭებს, ყვავილით ნორმალში მოჰყავს, რომელსაც მეტისმეტად დაშორდა. ჩემმა ფიქრმა, რომლის თაობაზეც მერე მოგახსენებთ, სულ სხვა, განსაკუთრებული მიმართულება მიიღო და, ის იყო, ყვავილთა მოკივი მოხერხებულობის წყალობით, მომდევნო დასკვნის გავითვალს გაიბრუნებოდა იმ უზარმაზარი როლის შესახებ, რომელსაც მხატვრულ შემოქმედებაში ქვეცნობიერი თამაშობს, რომ მარკიზასგან გამოსული ბატონი

დე შარლიუ დავინახე, მან მხოლოდ რამდენიმე წუთი დაჰყო მასთან. შეიძლება, მარკიზასგან გაივიწყლა, რომ ქალბატონი დე ვილპარიზი გაცილებით უკეთ გრძნობს თავს, ან იმ მსუბუქად უსუფობამ სრულიადაც გაუარა. ალბათ, ეგონა, ვერავინ მხედვასო და ბატონმა დე შარლიუმ მზის სხივებისგან დასაცავად თვლი ოდნავ მოჭუტა, სახის დამაბუღი კუნთები მოადუნა, მღელვარებას, გაცხარებულ კამათისას და ნებისყოფის მოკრებისას რომ შევლოდა, მოეწონა. მარმარილოები სიფთირე გადაჰკეროდა სახეზე, დიდი მხოლოდ ცხვირი მოუჩანდა, სხვა ნაკვეთები კი თხელი ჰქონდა, თხელი და ახლა უკვე თავისუფალი მისთვის ჩვეული გამოიტყვევლებისგან, რასაც მბრძანებლური გამოხედვა ანიჭებდა და რაც მის ნაქანდაკე მოხდენილობას აუწნებდა; ახლა იგი ნამდვილი გერმანტი იყო, კომბრეს ეკლესიის საძეგლიმ დასვენებულ პალამდე XV-ს* რომ მოგაგონებდათ. მაგრამ ბატონი დე შარლიუს საგვარეულოსთვის დამახასიათებელი ნაკვეთები მაინც ფრიალდ შთამბეჭებელი იყო და, რაც მთავარია, უფრო უწყინარი. აფსუს, რომ მისი ხშირი მრისხანების, კანდიერი ქცევების, ყიამყარალობის, სიმკაცრის, წყნის, გულზვიადობის, ნაძალადევი უხეშობის მიღმა ის გულუკეთილობა და კეთილმოსურნეობა არ ჩანდა, რაც ახლა, როცა ქალბატონი დე ვილპარიზისგან გამოვიდა, მის სახეზე ასე მიაიმტრუდად აღუქმდებოდა. მზისგან დასაცავად თვალს ჭუჭუბუ და ამის გამო ისე ჩანდა, თითქმის იღიმებოდა; სახეზე, ახლა მშვიდი რომ მეჩვენა და ბუნებრივად, რაღაც ალერსის, დაუცველობის ელფერი აღმოვაჩინე და უნებურად გავიფიქრე, ბატონი დე შარლიუ ძალიან განაწყენდებოდა, თუ შეამჩნევდა, რომ ვილაც უთვალთვლებდა; ყუყურებდი ამ კაცს, რომელსაც ძალიან უნდოდა, მამაკაციური გამოჩენილიყო და, ისე ყოყმოზოდა თავისი ვაჟკაცობით, ყველა მხარეში საზოგადო ქალაქუნად ერგებოდა და უცხად უნებურად გამეფიქრა: ახლა მის ნაკვეთს, სახის გამომეტყველებას, ლიმილს რამდენმა ელფერმა გადაუარა, და ყველა ეს ელფერი ქალური იყო!

რომ არ შევემჩნიე, ისევ უნდა დავმალულიყავი, მაგრამ ამისი აღარც დრო ჰქონდა და აღარც აუცილებლობა შეიქნა. ღმერთო, ეს

* საშუალო საუკუნეების სარაინდო რომანების გმირის სახელია, რაც პრუსტმა გერმანების გვარის გენეალოგიის შედგენისას გამოიყენა.

რა ენახე! ამ ეზოში, ისინი, ცხადია, აქამდე ერთმანეთს არასოდეს შეხვედრიან (ბატონი დე შარლოუ გერმანტებთან მხოლოდ დღის მეორე ნახევარში მოდიოდა. ამ დროს ყოუპიანი ისეუ სასაზურში იყო). აქამდე გულმოდგინედ მოჭებული თვალი ბარონმა უცებ ფართოდ გახილა და უცნაურად დაჟინებული მზერა მიაყრო თიღებების ყოფილ მკერავს, რომელიც თავისი სახელების კარში ისი იდგა, თითქოს ზღურბლზე მცენარესავით გაედგა ფესვები და ერთ ადგილზე მიღწერს მუდმივ მზრთველად ბატონ დე შარლოუ - სიბერეში გადამდგარი ბარონის ჩათქვირებული სხეულის სისავსით ტკებოდა. და კიდევ საოცარი ის იყო, რომ, როგორც კი ბატონი დე შარლოუ პოზა შეიცვალა, ყოუპიანად; თითქოს რომელიღაც იღმეოლი ხელოვნების კანონს დაემორჩილა, მაშინვე ზუსტად ასევე შეიცვალა პოზა. ბარონი ეცადა, ისეთი სახე მიეღო, ვითომ ამ შეხვედრამ მასზე არანაირი შთაბეჭდილება არ მოახდინა, მაგრამ მის მოჩვენებით გულგრილობაში აშკარად ჩანდა, რომ წასვლა არ უნდოდა - მოქარაფშუტო, დაუდეგარი, სასაცილო გამომეტყველებით დაიწყო ეზოში სეირნობა, სივრცეს გაჰყურებდა, ცდილობდა, ყოუპიენის ყურადღება იმზე გადეთქანა, ნახე, რა ლამაზი თვალები მაქვსო. ყოუპიენის სახეში კი ის მოკრძალებული, სიკეთით სავსე გამომეტყველება დაკარგა, რომელსაც კარგად ვიცნობდი და - ბარონის ჩვეულების სრული შესაბამისობით - თავი მაღლა ასწია, გაიჭიმა, გაიდგა, უკანალი უკან გაიადო, ისი აქეკლუცდა, როგორც ორქიდეა ზეცით მოვლენილი კრახანას დანახვისას. ვერც კი ვიფიქრებდი, რომ შეიძლებოდა, ასეთი საძაგელი ყოფილიყო. ვერც წარმოვიდგენდი, რომ ექსპრომტად შეეძლო ორი მუწვის ასეთ სცენაში თამაში და თანაც (თუმცა ბატონი დე შარლოუ ცხოვრებაში პირველად ნახა) ისე შესარულა საუთარო როლი, თითქოს დიდხანს ვარჯიშობდაო - მსგავს სრულყოფას ჩვენთვისაც მოულოდნელად მხოლოდ მაშინ ვაღწევთ, როცა უცხოეთში თანამემამულეს ვხვდებით - ამ დროს ურთიერთგაგება თავისთავად აღმოცენდება - თუმცა ადრე ერთმანეთს არასოდეს შეხვედრივართ, რაკი სალაპარაკო ენა საერთო გვაქვს, ყველაფერი თავისთავად ლაგდება.

ეს სცენა უზრალოდ მხოლოდ სასაცილო არ იყო, მისი უცნაურობაში, თუ გნებავთ, ბუნებრიობაშიც, თავისებური სილამაზე გამოიჭეოდა და ეს სილამაზე უფრო და უფრო მატულობდა. ბატონმა დე შარლოუმ გულგრილი

სახე მიიღო, როგორღაც დაბნეულად თვალბეც დახარა, მერე ისევ აიხედა და ყურადღებით დააკვირდა ყოუპიენს, მაგრამ (ბატონ დე შარლოუ, ცხადია, ესმდა, ეს სცენა არ შეიძლებოდა და უსაზღვროდ გაგრძელებულიყო, ალბათ, მიზეზთა და მიზეზთა გამოც, მერე რომ გახდებოდა გასაგები, ან, იქნებ, მასში იმ შეგრძნებამაც გაიღვიძა, რომ ცხოვრებით ყველაფერი წარმატებაა და ამიტომაც ვისწრაფვით, არც ერთი ჩვენი ძალისხმევა ახად არ გაიხარჯოს, და, იქნებ, ამიტომაც გვაღელვებს აშკარად იგრძნობოდა, რომ რაღაცის თქმა უნდოდა, და ეს გამოხედვარი სასიყვარულო სანახაობა, ბატონი დე შარლოუ ყოველგვარი მიაყვრობა და თუ არა, მის გამოხედვაში აშკარად იგრძნობოდა, რომ რაღაცის თქმა უნდოდა, და ეს გამოხედვა მკვეთრად განსხვავდებოდა იმ გამოხედვისგან, ნაცნობ თუ უცნობ ადამიანებს რომ მიეპყრობა; ასე დაჟინებით, როგორც იგი ყოუპიენს მისჩერებოდა, მხოლოდ ისი გყურებდა, ვინც ეგრევე გეტყვით: „მომიტყევეთ, მაგრამ ზურგზე გრძელ თეთრი ძაფი გაგდაით“, ან: „თუ არ ცვდები, თქვენც ცოცხელი ბრძანდებით. ასე მგონია, იქ, ანტიკვართან ხირობდა შეხვედრივართ“. აი ასე, ყოველ ორ წუთში ერთი და იგივე კითხვა ჯიუტად აწყდებოდა იმ ნაჩქარევ ნათხილდავს, რომელიც ბეთოვენის შეკითხვის შემცველ უსისქალო ფრაზებს გვაკონებს, თანაბარ შუალედებში შესასრულოდ განმეორებული და იმისთვის განკუთვნილი, რომ ერთობ საგულდაგულო მომზადების შემდეგ ახალი მოტივი შემოიტანოს, ერთი ტონალობიდან მეორეში გადასვლა მოაზნადოს და ძირითად თემასთან დაბრუნება უზრუნველყოს. ოღონდ, როგორც ბატონ მასთან დაბრუნება ჟურნალისგან განსაკუთრებულ სილამაზეს ის ანიჭებდა, რომ მათ, ყოველ შემთხვევაში მოცემულ მომენტში მაინც, არ ეტყობოდა რომ რაღაც შედეგად მივსვლა ესწრაფოდნენ, ეს სილამაზე პირველად სწორად ბარონისა და ყოუპიენის ერთმანეთის ყურებაში დავინახე. მათ თვალბეცში ზეცა აღანდულიყო, ოღონდ არა ციურისხისა, არამედ რომელიღაც აღმოსავლური ქალაქის, რომლის სახელის გახსენებაც ჯერ ვერ შევძელი. ჩაღვანდად ძალისხმევისა, თავი როგორმე შეეკავებინათ, ბატონ დე შარლოუსა და ყოუპიენის ყოფილ მეკრავს მაინც ეტყობოდათ, რომ მათ შორის უსიტყვო შეთანხმება უკვე მოხდა, ხოლო მათი უმიზნო გამხედვა ახლა მხოლოდ რიტუალის პრელუდია გახლდათ, რაღაც ქორწინების წინა ზეიმის მსგავსი. თუ შედარებას ბუნებაში მოვხებდით - ასეთი შედარებების მრავალფეროვნებაში კი გამოვგონილი არაფერია, რადგან ერთი და იგივე ადამიანი, რომელსაც მხოლოდ რამდენიმე წუთს აკვირდებით, შეიძლება იყოს ადამიანიც, ადამიანი-ჩიტიც, ადამიანი-მწერიც და სხვა - მაშინ შეიძლება ვთქვათ, რომ ეს ორი ჩიტია: მამალი და დედალი; რომ მამალს დედალთან მიახლოება სურს, დედალი კი - ყოუპიენი - თუმცა მის კურკურს არ პასუხობს, ახალ მეგობარს დაჟინებულ-ჩატიებული ზნებით, ყოველგვარი გაცივების გარეშე უყურებს, რადგან ჰგონია, ამ გამოხედვამ ძლიერად უნდა იმოქმედოს მამალზე, ან ხერხით მიიტყოს და პირველი ნაბიჯების გადადგმის შემდეგ ბუმბულის გასუფთავების საშუალება მისცეს. მაგრამ, ეტყობა, ყოუპიენს გულგრილობის თამაში, ბოლოს და ბოლოს, მოზებრდა; და გულდაჯერებული,

რომ მამალი უკვე მოხობილულია, იმდენად აღგზნებულია, უკან გაჰყვება და მოსვენებას აღარ მისცემს, ხოლო ყოფილის აღ-
მყვანად კი მხოლოდ ერთი ნაბიჯია, ყოუპიენი, რომელიც სა-
შუამოშო უნდა წავიდეს, ჭოპკარში გადის. და მაინც, ვიდრე
კუთხეში შეუხვევს, რამდენჯერმე მოაბრუნებს თავს. ბარონი
კი, იმით შემოიხვეწი მის კვალს დაეკარგავო (თვითკმაყოფი-
რი სახით, სტვენა-სტვენით დაიძვრება, გვარნიანდ ნასვამ მე-
ქარეს ხმააღლავ კი გასახებს: „ნახვამდის!“; მეკარე დამშვი-
დობებას ვერ იგებს, რადგან მეზობელ ოთახში სტუმრებს
მასპინძლობს), ეტყვ გამოუდგება. ზუსტად იმ წუთში, როცა
უზარმაზარი კრახანასავით მოზუზუნე ბატონი დე შარლო
ჭოპკარში გავიდა, ეზოში ნამდვილი კრახანა დაგვიფრინდა. ვინ
იყის, იქნებ, ორქიდეა მას აღარც ელოდა, მით უფრო, აღარც
მის მიერ მოზნაზე მოყვარულსაც შეგვერს, ურომლისოდაც ისე
ასე უმანკოდ დარჩენა ელოდა? მაგრამ მწერის ანკობის თვა-
ლის სადევნებლად სადაღ მეცალა — რამდენიმე წუთის შემ-
დეგ ჩემი ყურადღება ისევ ყოუპიენმა მიიჭრა. ის დაბრუნდა
იქნებ, პაექტისთვისაც, რომელიც მოგვიანებით აიღო, რად-
გან, ისე ააღელვა ბატონ დე შარლოუსთან შეხვედრით, თავიდან
მისი ალბად დაავიწყდა; ან, იქნებ, სხვა უფრო მარტივი მიზ-
ნის გამოც). ყოუპიენი ბარონთან ერთად დაბრუნდა. ამ უკა-
ნასენელმა მოვლენათა მსვლელობის დაჩქარება გადაწყვიტა
და ჟოლეტების მკერავს ასანთი სთხოვა, მაგრამ მაშინვე რაღაც
გაახსენდა და დააყოლა: „ასანთი კი გთხოვთ, მაგრამ ვხედავ,
სიკარა სახლში დამრჩენია“. სტუმართმოყვარეობის კანონმა
ცეკლეულობის წესებს აჯობა: „შემობრძანდით, აქ ყველაფერს
მოგართმევინ, რასაც ისურვებთ“, უთხრა მკერავმა, რომლის
სახე ახლა გულგრილობას კი აღარ გამოხატავდა, არამედ სიხ-
არულს. მათ უკან სახელოსნოს კარი მიიხურა და მეტი აღა-
რაფერი გამიგია. კრახანაც თვლიდან დაეკარგე; ვეღარც ის
გავიგე, ის მწერი იყო თუ არა, რომლის მოსვლასაც ორქიდეა
ასე ელოდა, მაგრამ, ეჭვი არ მეპარებოდა, იმ იმეით მწერსა
და მომავადობეულ ყვავილს შორის შეწყვილების სასწაული
მოხდა; და ეს მას შემდეგ დავიჯერე (ეს მხოლოდ ნინასწარ
განჭყრეტილი შემთხვევითობის მარტივი მაგალითია და უმ-
ცირესი სურვილიც არ არსებობს, რომ ვინმემ მეცნიერულად
დაასაბუთოს ბოტანიკის ამა თუ იმ მოვლენის მსგავსება იმ-
ასთან, რასაც ზოგიერთი, საკმაოდ წარმომატებლად, ჰომოპო-
ქსუალიზმს ეძახის), რაც ბატონი დე შარლო, მრავალი წლის
განმავლობაში ამ სახლში იმ საათებში რომ მოდიოდა, როცა
ყოუპიენი სამსახურში იყო, ახლა, ქალბატონ დე ვილპარიზის
შემთხვევითი უჭედილობის წყალობით, ბოლოს და ბოლოს, ყო-
ლეტების მკერავს შეხვდა და მასში თავისი ბედნიერება იპოვა,
ბედისწერის მიერ ისეთი ადამიანებისთვის შემონახული, რო-
გორიც ბარონი ბრძანდებოდა, ბედნიერება იპოვა ყოუპიენის
მსგავსი არსებების სახით, რომლებიც, ეს შემდეგში გამოჩ-
ნდება კიდევ, შეიძლება ყოუპიენზე უფრო ახალგაზრდები და
უფრო ლამაზებიც აღმოჩნდნენ; მე ეს დავიჯერე მას შემდეგ,
რაც დე შარლო შეხვდა იმ ადამიანს, რომელიც იმისთვის იყო
შექმნილი, რათა დედამიწაზე თავისი წილი სიამოვნება მიეღ-
ოთ ისეთებს, როგორიც ბატონი დე შარლო ბრძანდებოდა და
რომელსაც მხოლოდ ხანდაზმული ბატონები უყვარდა.

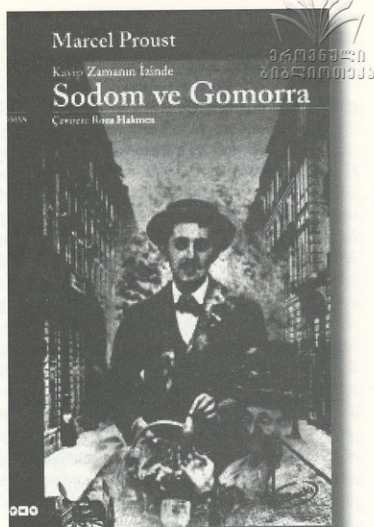
რასაც ახლა გეტყვით, უცხად ვერ მიხე-
დი, მხოლოდ რამდენიმე წუთის შემდეგ გაჩე-
ნობიერე, ისიც სინამდვილის იმ ხელშეწყობით
თვისების გამო, რომ მანამდე დარწმუნებული
უზილავი, ვიდრე შემთხვევითი გარემოება
საბურველს არ ჩამოსხნიდა. ყოველ შემთხ-
ვევაში, იმ წუთში ვნახობი, რომ ჟოლეტების
ყოფილი მკერავისა და ბარონის საუბარი აღარ
ფიქრობდა. ამ დროს თვლი მოვკარი, რომ ყო-
უპიენის სახელოსნოსგან თხელი ტიხართ
გამოყოფილი სახელოსნო ქირავდებოდა. იქ
რომ შემელნია, ჩვენი ბინის სამზარეულო-
ში უნდა აესულიყავი, იქიდან უკან კიბით
სარდაფის სართულზე დავემეცებო, ეზოს
გასწვრივ, შვინიანად, მთელ სარდაფს გადაიფე-
ლიდი იმ ადგილამდე, სადაც ვერ კიდევ რამ-
დენიმე თვის წინათ დურგალი თავის ნახევარს
ინახავდა და სადაც ყოუპიენი ნახშირის შენა-
ვას აპირებდა. იქიდან კი მხოლოდ რამდენიმე
საუფურის ავლა დამჭირდებოდა და... ასე
ფარულად შემეძლო, მთელი გზა ისე გამეგლო,
ვერავის დავენახე. ეს ყველაზე უსაფრთხო
გადაწყვეტილება იქნებოდა; მაგრამ სხვა გზა
ავიჩინე, ვინმეს რომ არ დავენახე, კედელ-
კედელ აკრული გაიქვერი და ეზოს გარედან
შემოეფარე. თუ მართლაც არავის დაფუნა-
ხვარ, ვფიქრობ, იმდენად ჩემი სიფრთხილს-
ივარ კი არ ვარ დავალბებული, რამდენადაც ეს
უზრალე შემთხვევითობის წყალობაა. ახლა
წარმოვიდგინე, რამაც ამ სახიფათო გზისკენ
მიიბოძა, იმ დროს, როცა სარდაფის ცალკით
არაფერი მემუქრებოდა, ეს სამი შესაძლო
მიზეზი გახლდათ, თუკი, ცხადია, მიზეზზეზე
შეიძლება ლაპარაკი. პირველი, ჩემი მოუთ-
ხებლობა; მეორე, შეიძლება, ის ბუნდოვანი
მოგონებებიც იყო, როცა მონტყუენში ფან-
ჯარასთან მიმალული დამაშუალო ვენტილის
ოთახში მიმდინარე ამბებს ვუთვალავდებო-
დი. უნდა შევნიშნო, რომ ამგვარი სცენების,
რომელთა ნახვამაც მომიწია, მოწინააღმდე-
გე სიფრთხილეს არაფრად დაგიდევდნენ და ეს
სცენები სრულიად დაუფერებელ ვითარებაში
მიმდინარებდა, რასაც ადამიანი უნებურად იმ
წნეწმამდე მიჰყავს, რომ ყოველი ასეთი აღ-
მოჩენა დიდი ჯილდოა მისი ერთობ რისკიანი,
თუმცა შემწინეველი ქცევისთვის. დაბოლოს,
თავისი გაუმწეური ბუნების გამო მიჭირს, ვაღი-
არო მესამე მიზეზი და მჯერა, რომ იგი არსე-
ლობს — ჩემთვისაც უჩინარი და გადაუწყვეტი-
ლეს-ლეს სამხედრო თეორიები სინამდვილ-
ესთან რომ შემეჯერებინა და დავრწმუნებუ-
ლიყავი, რომ მათ ფაქტებიც არ ადასტურებს,

ზედმინვენი თევისწავლე ბურების ომი. გარდა ამისა, გადავიკითხე ძველი ექსპედიციებისა და მოგზაურობების ჩანაწერები. ამ ყველაფერმა ძალიან გამიტაცა და, მხნეობა რომ შემავსებოდა, ვცდილობდი, ისე მემოქმედა, როგორც ნიგის გმირები იქცეოდნენ. და, როცა ავადმყოფობა სანოლს მიმაჯავებდა ხოლმე, რამდენიმე დღე-ღამე არათუ თვალს ვერ ვხუჭავდი, არ შემძლო არც სმა, არც ჭამა, გაზმოვრებაც კი და არც იმის იმედი მქონდა, უღონობა და ტკივილი ოდესმე თუ გავივლიდა. მაშინ ნაპირზე გარიყულ, შხამიანი ბალახებით მოწამლულ, თავით ფეხამდე სველ იმ მოგზაურზე ვფიქრობდი, ორი დღის შემდეგ ძაღლონემოკრებილი ალაღებდზე რომ მიდიოდა ვე-ლურების საქმენალად, თუმცა ისინი შეიძლება კაცითამივით აღმოჩენილიყვნენ. ასეთი მოგზაურის მაგალითი სიმწვევს მმატებდა, იმედს მინერგავდა და ჩემი წამიერი სისუსტისა მრცხვენოდა. ბურებზე ფიქრისას კი, რომლებსაც არ ეძინო-დათ, ბურქებით დაფარულ ადგილებამდე მისაღწევად იხგლი-სის ჯარის თვალწინ გადაელახათ ღია ადგილები, საკუთარ თავს ვუებნებოდი: აბა, რა კაცი ვიქნები, თუ იქ შემეძინება, სადაც სამხედრო მოქმედების თეატრი მხოლოდ ჩვენი ეზოა, აკი, დრეფუსის^{*} საქმის მსვლელობისას რამდენჯერმე უშობ-რად გავედი დუელში. აქ კი მხოლოდ ერთი იარაღი მემუქრება – მეზობლების მტრია. არადა, მეზობლებს სხვა საქმე აქვთ საკეთებელი და ფანჯარაში საყურებლად არა სცალიათ¹.

სახელოსნოში შესულმა, ფიცრის იატაკს რომ არ ეჭრაქუ-ნა, თითის წვერებზე ანეულმა გავიარე – ჟიუპიენის სახე-ლოსნოდან ჩემამდე უმცირესი ჩქამიც აღწევდა და ამისთვის ანგარიში უნდა გამეწია. ამ დროს მივხვდი, რა გაუფრთხილე-ბლად იქცეოდნენ ბატონი დე შარლიუ და ჟიუპიენი და რო-გორი სამსახური გაუწია მათ შემთხვევაში.

განძრევას ვერ ვებდავდი. გერმანტების მეჯინიბეს, რო-გორც ეტყობა, მათი არყოფნით ესარგებლა, სარდაფიდან კიბე იმ სახელოსნოში გადაეტანა, სადაც მე შევედი. კიბეზე რომ ავ-სულიყავი, სარკმელს გამოვაღებდი და ყველაფერს ისე მოვის-მენდი, თითქოს მეც ჟიუპიენთან ვყოფილიყავი, მაგრამ ხმაუ-რის შემეშინდა. მათი საუბარი დაახლოებით ნახევარი საათის შემდეგ დაიწყო (ამ ხნის განმავლობაში მოვასწარი, კიბეზე ჩუმად ავიდევრი და ახლა უკვე სარკმელთან შემძლო მათი ყუ-რება, თუმცა სარკმლის გამოღება, სიმართლე გითხრათ, ვერ გავხედე). ბატონი დე შარლიუ ჟიუპიენს ფულს აძლევდა, ის გადაჭრიტ უარობდა.

მერე ბატონი დე შარლიუ გასასვლელისკენ დაიძრა. "ასე რატომ იპარსავთ? – აღერისანი ხმით დაადევნა ჟიუპიენმა. – ლამაზი წვერი კაცს ამშვენებს!" – "ფუ, რა სადაგლობაა!" – უპასუხა ბარონმა. კარში გასვლითაც შეჩერდა და ჟიუპი-ენს ამ კვარტალის ამბები გამოჰკითხა: "კუთხეში ერთი ახო-ვანი ჭაბუკი ნაბლით რომ ვაჭრობს, იცნობთ? არა, ის არა,

მარცხნივ რომ დგას – ის რალაც საფრთხო-ელაა; აქეთ, მარჯვნივ, შავვერემანი ყმაწვილ-ა. მოპირდაპირე მხარეს რომ აფთაქია, იმისი პროვიზორი ვინ არის, რომლის ნამძღბსაც სა-სიამოვნო სახის ველოსიპედისტი დაატარებს?" ეს სიტყვები ჟიუპიენს, ალბათ, გულში მოხვდა, რადგან მოტყუებული კეკლუცი ქალის ამაყი იერით ნელში გასწორდა და უპასუხა: "რო-გორც ვხედავ, დიდი მუსუსი ბრძანდებით!" ამ მწარე, ცივმა და გაპრანჭულმა საყვედურმა, უტყობა, ბატონ დე შარლიუზე იმოქმედა; ის უსიამოვნო შთაბეჭდილება რომ გაეკრწყლე-ბინა, რომელიც მის ცნობისმოყვარეობას შეე-ძლო აღედრა, ჟიუპიენს რალაც უფხრა, ოღონდ ის ჩუმად, ვერაფერი გავიგე. ეს კი, ეტყო-ბოდა, ამის გასაკეთებლად ერთხანს კიდევ მოუწევდათ სახელოსნოში დარჩენა; მისმა ნათქვამმა ჟიუპიენის მკერავს ისე აუჩვი-ლა გული, რომ ბარონს მაშინვე ყველაფერი მიუტევა და მის ქალარა თმას, სასვეს, ლაჟღაჟა სახეს, ღრმა კმაყოფილებას რომ გამოხატა-ვდა, ისეთი მზერა შეავლო, როგორც იმ ადა-მინამა, რომლის პატივმოყვარეობაც დაკმაყო-ფილებულია, თხოვნაზე უარი არ უთქვამს, გახარებულ-აღელვებულმა, მადლიერებითა და უპირატესობის გრძნობით აღესილმა არცთუ

* საფრანგეთის გენშტაბის ოფიცრის ალფრედ დრეფუსის (1859-1935) ფართოდ გამხარებული სასამართლო საქმე, რასაც საფრანგეთში დიდი აურზაური მოჰყვა და რამაც ქვეყნა სამოქალაქო ომის საფრთხის წინაშე დააყენა. ალფრედ დრეფუსს სრულიად დაუსაბუთებლად დაადგეს ბრალად ჯაშუშობა და სამუდამო კატორღა მიუსაჯეს. სინამდვილეში გერმანიის დაზ-ვერვას საიდუმლო დოკუმენტები სხვა ოფიცრმა გადასცა.

თავაზიანი შენიშვნის სახით უპასუხა: „კარგა დიდი ფეთქებადი იარაღი კი გაქვს!“ მერე ღიმილით დაამატა: „კარგი, ასე იყოს, დიდო ბიჭუნა!“.

„ტრამვაის კონდუქტორზე ლაპარაკს მხოლოდ იმიტომ ვუბრუნებდი, – ისევ თავისი ნაშრომით ბატონმა დე შარლიუმ, – რომ უკან დაბრუნებისას, შეიძლება, ჩემი ინტერესი გაიზარდოს. სინამდვილეში კი ზოგჯერ, უბრალო ვაჭრის ტანსაცმელში გადაცმული ხალხვასათი, ბაღდადს რომ ათავალანტებს, ვინმე საინტერესო პატარას“ მივცდი, რომლის სილუეტმაც მომზიზღა“. აქ უკვე დე შარლიუს ერთ თვისებას მივაქციე ყურადღებას, რომელიც უფრო ადრე ბერგოტსაც შევაიმჩნიე: სასიამოლოდს ნინამე წარდგომა რომ მოუწონოს, ბერგოტი იმ ენაზე კი არ ალაპარაკებდა, რომლითაც მოსამართლეებს დაარწმუნებდა, არამედ პირადი შემოქმედებითი ინდივიდუალობით ნაკარნახევ სუფთა ბერგოტული კონსტრუქციების ხმაურებს დაიწყებდა, რადგან ეს სიაშოვნებას მიაწვდებოდა. ზუსტად ასევე ბატონი დე შარლიუც ჟილეტების მკერავს იმავე ენით ელაპარაკებოდა, რა ენითაც თავისივე წრის ადამიანებს დაელაპარაკებოდა, ჩვეულებას გადააჭარბა კიდევ, იქნებ, მორიდებულობის გამოც, რომლის დაძლევისაც აშკარად ცდილობდა და განსაკუთრებულად ქედმაღალი ჩანდა, ან, იქნებ, იმიტომაც, რომ საკუთარ თავს ვერაფერს უზერებდა (მაშინ ხომ უფრო მეტად ველავთ, როცა საქმე ისეთ ადამიანთან გვაქვს, რომელიც ჩვენი წრისა არ არის), მორცხვობა თავის ხასიათის გამოჩენა-გამოშვლებას აიძულებდა, ნამდვილად ამაყისა და ოდნავ გიჟურის, როგორც ჰერცოგინია გერმანსკი ამბობდა. „მხედველობიდან რომ არ დავკარგო, – გააგრძელა მან, – როგორც ჭაბუკი მასწავლებელი ან როგორც ახალგაზრდა ლამაზი ექიმი, ისე შევხატები ხოლმე იმავე ტრამვაის, რომელშიც ჩემი პატარა ქალუკა ავიდა; მდევრობით სქესში მხოლოდ წესის გამო ელაპარაკებ (განა ასე არ მიმართავენ პრინცს): „თქვენი უგანათლებულებობა თავს ხომ კარგად გრძნობს?““ თუ ის სხვა ტრამვაიში გადადის, მაშინ ვიღებ, იქნებ, შავი ჭირის მიკროლბთან ერთადაც კი, პირველ ნომერ ბილეთს, რაღაც სობოლიად გაუფგავი სახელს, „გადასაჯდომ ბილეთს“ რომ ეძახიან, და, თუმცა ამ პირველს კი მაძლევენ, მაგრამ ის ყოველთვის პირველი არ არის! ასე ვიცოდე „გადასაადგენელელ საშუალებას“ სამჯერ, ოთხჯერ. ზოგჯერ ღამის თერთმეტ საათზე ორლეანის სადგურამდეც ვალწუნ, ახლა იქიდან დაბრუნება იკითხეთ! ორლეანის სადგურამდე მისვლა კიდევ არაფერი! ერთხელ ლაპარაკის დანწყება ვერა და ვერ მოვახერხებ და თვით ორლეანამდე ჩავედი ერთი იმ საზარელი ვაგონით, რომლის ფანჯრიდანაც განუწყვეტლივ თვალით გეჩხრებდათ იმ რაიონის, სადაც ეს რკინიგზა გადის, მთავარი არქიტექტურული ღირსშესანიშნაობა. მხოლოდ ერთი თავისუფალი ადგილია იყო დარჩენილი და სხვა რა ჩარა მქონდა, ორლეანის ტაძრის „ხედებით“ უნდა დავმტკბარიყავი, რომელიც, თუმცა ისტორიულ ძეგლად კი მოიხსენიება, მასზე

საბაგელი მთელ საფრანგეთში არაფერი არსებობს, მაგრამ, გინდა, არ გინდა, უნდა უყურო ეს კი იმდენად დამღვლილი, თუგინდ ბურთულენიანი ოპტიკური ხელსაწყოდ გიყურებოდა მისი კომპიუტერის, რის გამოც თვალის ანთებისგან დაზღვეული არა ხარ. ობრები ჩემს ჯველთან ერთად ჩამოვედი, მაგრამ, სამუხა-აროდ, ბატახზე ახლობლები დახვდნენ! (მისგან ყველანაირ ბინიერებს ველოდი, ოღონდ ახლობლების დახვედრას – არა!). პარიზში მამავალი მატარებლის მოლოდინში თავი იმით დავიმშვიდე, რომ დიანა დე შუატიეს** სახლი დავათვალიერე. თუმცა ამ სახლმა მეფური წარმომავლობის ერთი ჩემი ნინაპარი მოაჯადოვა, მე მაინც შუატიეს ცოცხალი სილამაზე უფრო მერჩინება. ამ მოგზაურობებიდან უკან დაბრუნებისას მარტოობა მოსაწყენი რომ არ ყოფილიყო, თავს საძინებელი ვაგონის გამცილებელი ბიჭის ან ომნიბუსის კონდუქტორი ბიჭის გაცნობით ვასიამოვნებდი ხოლმე. მაგრამ ამან თავზარი არ უნდა დაცემთ, – განუმარტა ბარონმა, – ეს მხოლოდ „ჟანრისადმი“ ინტერესის საკითხია. რაც შეეხება მაღალი წრის ახალგაზრდებს, მათდამი ფიზიკური ვნება არ მამოძრავებს, ოღონდ მანამდე არ ვმშვიდდები, სანამ მათ სუსტ სიმებს ერთხელ მაინც არ შევეცდები, მატერიალურად არა, რა თქმა უნდა, ერთ დროს ერთი ყმანვილი, იმის მაგივრად, ჩემი წერილები უპასუხოდ დაეტოვებინა, თვითონ მიგზავნიდა წერილს წერილზე, სულიერად ის უკვე ჩემი იყო და გულში საგულეში მქონდა, უფრო სწორად, გასულში უნდა მქონოდა, სხვა ვინმეთი რომ არ ვყოფილიყავი გატაცებული. საინტერესოა, არა? აჰ, მართლაც, სიტყვა ამ მოიტანა და მაღალი წრის იმ ახალგაზრდებიდან, აქ რომ ხშირად დადიან, არავის იცნობ? – არა, ჩემო პატარა, არ იცნობ. თუმცა არა, ერთს იცნობ, შვედგერმანია, ძალიან მაღალი, მოიკლავ ატარებს, სულ იცინის და აქეთ-იქით იყურება. – ვერ ვხვდები, ვის გულისხმობთ. ჟოჰიენმა პორტრეტის გამოძივნა დაასრულა, მაგრამ ბატონი დე შარლიუ მაინც ვერ მოხდა, ვისზე ელაპარაკებოდა, რადგან არ იცოდა, რომ ჟილეტების ყოფილი მკერავი ადამიანთა იმ ნაწილს მიეკუთვნებოდა, – უფრო მრავალრიცხოვანს, ვიდრე ჰკონიათ, – რომლებიც არ იმასხვრებენ იმ ადამიანების თმის ფერს, ვისაც თითქმის არ იცნობენ. მაგრამ მე ვიცოდი ჟოჰიენის ეს ნაკლი და, როგორც კი შვედგერმანის ადგილზე ქერა დავაყენე, ჰერ-

* ბიჭებზე ლაპარაკისას, აქედან მოყოლებული, ავტორი მდევრობით სქესს იყენებს (მთარგ.).

** აქ წინადადება მდევრობით სქესს ითხოვს (მთარგ.).

*** საფრანგეთის მეფე ანრი II-ის საყვარელი.

ცოგ დე შატერლოს ნამდვილი პორტრეტი მივიღე. „მაგრამ ისევ უბრალო ხალხის წრიდან გამოსულ ახალგაზრდებს დაუფურუნდეთ, - კვლავ ალაპარაკდა ბარონი, - ამას წინათ თავბრუს დამახავია ინტელიგენტური, წვრილობურუაზიული ოჯახის ერთმა უცნაურმა ბიჭუკელამ, რომელიც მეტისმეტად უდიერად მეტყეოდა. წარმოდგენა არ ჰქონდა იმ მანძილზე, რაც ისეთ უჩვეულო ადამიანს, როგორიც მე ვარ, ამოერებდა იმ მიკროსკოპული ვიბრიონისგან, როგორიც ის იყო. ბოლოს და ბოლოს, ჩემი მაღალი ეპისკოპოსური მანტიის წინაშე პატარა ვირის ყროყინი რა მოსატანია. - ეპისკოპოსური? - წამოიყვირა ჟიუჟიენმა, რომელიც ვერ მიმხვდარიყო, რაზე ლაპარაკობდა ბატონი დე შარლიუ, თუმცა სიტყვა „ეპისკოპოსურმა“ კი გააცოცა. - მაგრამ ეს ყოველივე ხომ საერთოდ ვერ ეგუება რეალობას, - თქვა მან. - ჩემს გვარში სამი პაპი იყო, - უპასუხა დე შარლიუმ, - და წითელი მანტიის ტარების უფლებას პაპჩემის ბიძაშვილის კარდინალის ნოდება მანიჭებს, რომლის დისწულმაც ჩემს ღვიძლ პაპას პერცოგის ტიტული გადასცა, ეს ტიტული კი მემკვიდრეობით გადადის. მაგრამ ვხედავ, მეტაფორების არაფერი გაგეგებათ, ხოლო საფრანგეთის ისტორია საერთოდ არ გაინტერესებთ. მოკლედ, - გააგრძელა ბარონმა, ალბათ, არა იმდენად ნათქვამის შესვლაგებლად, რამდენადაც ჟიუჟიენის გასაცნობიერებლად, - ახალგაზრდებმა, რომლებიც გამიზიანეს, ცხადია, შიშით, რადგან მხოლოდ ჩემი პიროვნების გამო ვერ მიმყლავენებენ თავიანთ გრძნობებს, შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში დამაინტერესოს, საზოგადოებაში ბრწყინვალე მდგომარეობა თუ უკავიათ. მაგრამ მაშინაც კი ამ ყმანვილების ნაძალადევი გულგრილობა მათთან განშორებას მაძიულებს. თუ ისინი ისეთი სუფელები არიან, რომ უნარი არ შესწევთ შეწყვიტონ ეს თამაში, მაშინ მათ მიმართ ზიზღის გრძნობა მიჩნდება“.

ამ სცენის დასაწყისის შემდეგ ახლა პირველად ახელილმა ჩემმა თვალმა, თითქმის ვიდაცის ჯადოსნური ჯოხი შეეხო, ბატონი დე შარლიუ უცბად მთლიანად გარდაქმნილი აღიქვა. აქამდე ვერაფერს ვხედებოდი, ამიტომაც არაფერი დამინახავს. ბიზიერება (ასე ამბობენ აზრის მარჯვედ გადმოსაცემად), ბიზიერება ადამიანს ყველგან თან სდევს, გენიის მსგავსად, რომელსაც ხალხი მხოლოდ იმიტომ ვერ ხედავს, რომ ვერ ხედავს მის არსებობას. სიკეთეს, თაღლითობას, სახელს, მაღალი წრის ურთიერთობებს ვერ აღმოაჩენ, რადგან მას ჩვენივე თავში ვატარებთ. ოდისკიამც თავიდან ათინა ვერ იცნო. მაგრამ ღმერთები ღმერთებს უცბად ამჩნევენ. მსგავსი მაშინვე შეიცნობდა თვისთა მსგავსთ. ჟიუჟიენმა მაშინვე იცნო ბატონი დე შარლიუ. ამ დღემდე ბატონი დე შარლიუ დაბნეულ ადამიანად მიიჩნდა, რომელიც ორსული ქალის დამრეგავლებელ მუცელს ვერ ამჩნევს და რომელიც ღიმილით რამდენჯერმე გაიმეორებს: „დიახ, რაღაც ცოტა დავიღალე“, და რომელიც ქალს მოურიდებელი კითხვით ჩააცვიფდება: „რა დაგეგმითათ?“ მაგრამ, თუ ვინმე ეტყვის: „ის ორსულად არის“, მაშინვე ქალის ღიმილ უცვლელი ეგება თვალში და მელს უკვე ვეღარაფერს ხედავს. თვალს გონება გვიხელს; გაფანტული ცდომილება კი უფრო მეტი გრძნობით გვასაჩუქრებს.

ადამიანებს ასეთი კანონის არსებობის დასამტკიცებლად

თავიანთი ნაცნობების მაგალითის დამოწმება არ უყვართ, არ იშველიებენ ბატონი დე შარლიუსა და მის მსგავსა მაგალიტს. რომლებიც ამდენ ხანს არავინ არაფერს ეწვობდა, იმ დღემდე, სანამ ინდივიდუუმის ერთფეროვან ზედაპირზე, სხვა დანარჩენის მსგავსზე, არ გაჩნდება აქამდე უხსოვარ ძეგლით დაწერილი სიტყვა, ძველ ბერძენთათვის ესოდენ ძვირფასი, რომელიც შთავაგავინებს, რომ საშუალო მათ თვალსაწიერს ჯერ შშველი წარმოუდგარ, ყოველგვარ სამკაულს მოკლევადიან, რასაც მხოლოდ განათლებული ადამიანი ხედავს, აბა, გავისინეთ, რამდენჯერ ვაგებულებოთ ხათაბალაში. ნებისმიერი ადამიანის სახე სრულიად არ მიანიშნებს, რომ იგი ძმაა, საქმრო ან საყვარელია ამა თუ იმ ქალისა, ამიტომაც, ცოტას დარჩა, ამ ადამიანზე არ თქვეს: „რა მაზინჯია!“ საბედნიეროდ, მეზობლის ჩურჩულით ნათქვამი ერთი სიტყვა და მაშინვე ტურზე გაიყინება ეს საბედნიერო წამოძახილი. Mené, Thécél, Phares...^{*} მსგავსად იმნამდე გარჩნდება ეს სიტყვები: ის საქმროა, ან ძმაა, ანდა საყვარელია ამ ქალისა და მისი თანდასწრებით არ ღირს იმის თქმა, რომ ის „მაზინჯია“. და ამ ახალ ცნებას მთელი გადაჯგუფება, ცვლილებები მოსდევს, ავარიოებს ჩვენს უწინდელ, არასრულ წარმოდგენას ამ ოჯახის დანარჩენ წევრებზე. ბატონ დე შარლიუმ სხვა არსება ცხოვრობდა და ამით ყველასგან განსხვავდებოდა. როგორც კენტიური აერთიანებს საკუთარ თავში ადამიანსა და ცხენს, ასევე ეს სხვა არსება ქმნიდა ბატონ დე შარლიუსთან ერთ მოსიანინებას, მე კი ეს ვერ შევამჩნიე: ახლა განყენებულმა ზორკი შეისხა, ჩემ მიერ შეცნობილმა არსებამ, ბოლოს და ბოლოს, უხილავად დარჩენის უნარი დაკარგა, ბატონი დე შარლიუს ახალ პიროვნებად გარდასახვამ ისეთ სისრულეს მიაღწია, რომ არა მხოლოდ მისი სახის გამომეტყველება და ხმის სწრაფი ცვლა, არამედ ყველაფერი, მაღალი თუ მდაბალი, რაც ჩემთან ურთიერთობაში გამტკიცდებოდა, ყველაფერი, რაც აქამდე მისი არათანამიმედვერულობა მეგონა, უცბად გასაცემი გახდა, უცბად გაცხადდა, რომ ფრწვა ყოველგვარ აზრს მოკლებულია, რადგან სიტყვები ისე ჩა-

^{*} „გამოთვლილია, აწონილია, განანილებულია“ - ეს წინასწარმეტყველური სიტყვები, ბაბილონის მეფე ბალთაზარის სასახლის დარბაზის კედელი იმ დროს რომ გამოისახა, როცა მეფე თავის ქვეშევრდომებთან ერთად ღრეშობდა, ხოლო ქალაქი სპარსელების მიერ იყო გარემორტყმული, მისი მეფობის დასასრულს მიანიშნებდა.

ყარეს, სადაც მოხვდა, და, თუ ეს სიტყვები ისე დალაგდება, როგორც საჭიროა, მაშინ ისეთი აზრი გადმოიციემა, რომელსაც უკვე ვეღარ დავიწყებ.

და უფრო მეტიც, ახლად მივხვდი: როცა ქალბატონ დე ვილპარიზის სახლიდან გამოსული ბატონი დე შარლიუ დავინახე, რატომ ვიფიქრე, რომ იგი ქალის მსგავსია – ის ქალი იყო! იგი იმ ადამიანთა მოდგმას მიეკუთვნებოდა, ვისშიც, ვიდრე ჩვენ გვგონია, იმაზე გაცილებით ნაკლებია ურთიერთ-საინანაღმდეგო გრძნობები, ვის იდეალადაც ვაჟკაცურობა სწორედ იმიტომ ტყვეულა, რომ ქალური ტემპერამენტი აქვთ და მამაკაცებს მხოლოდ გარედგზავნის გეგანან. ყოველი მათ-განის თვალი, რომელიც იმად გვემსახურება, რომ დავინახოთ ყველაფერი, რაც სამყაროშია, თავის გუგამი აღბეჭდავს სილუეტს, მაგრამ მათთვის ეს სილუეტები ნიშნავს სილუეტით როდია, იგი ფეხბაა.* ამ ჯიშის ადამიანებს მძიმე ტვირთად აწევთ წყველა და კრულვა; მათი სიცოცხლე ერთი გაბმული სიცრუეა და ფიცის გატეხა, რადგან იციან, რომ მათი სურვილი, რომელიც ყველა ქმნილების სიცოცხლის უდიდესი სიხარულია, სას-ჯელის მისახურებს და საპარტახიონა, მისი გამომწვანებუ-ბა კი საძრახის; ღმერთის მგობრებები არიან, რადგან, როცა სასამართლოში მსაჯულის პირისხილს დგანან და იმაში ადნა-შაულბენ, რაც მართლაც მათი ცხოვრების არსს წარმოად-გენს, ქრისტეს სახეების წინაშე მის სახელს იფიცებენ, აცხ-ადებენ, ცილს გვწამებენო. ისინი არიან ვაჟიშვილები, ვისაც დედა არ ჰყავს, რადგან მოშობის მთელი ცხოვრება ატყუებენ, მაშინაც კი, როცა მეკდარს თვალებს უზეუტავენ; ისინი არიან მეგობრები, რომლებმაც არ იციან, რა არის ჭეშმარიტი მეგობ-რობა, თუმცა თავიანთი მოშობილულობის წყალობით სხვებში ზშირად აღძრავენ მეგობრულ გრძნობებს, რადგან მათ უმრავ-ლესობას კეთილი გული აქვს და თვითონაც სხვების მიმართ იგივე მეგობრულ გრძნობას განიცდიან; მაგრამ, განა შეიძლე-ბა მეგობრობა დავარქვათ იმ გრძნობას, რომელიც მხოლოდ სიცრუის საფარქვეშ აღმოცენდება და რომელიც ნდობის, გულახდილობის პირველივე ბატყინებას ანადგურებს, რად-გან იგი ზიზღის გარდა სხვა გრძნობას არ აღძრავს, თუ, რა თქმა უნდა, გზად მიუკერძოებელი ვინმე არ შეხვდებათ, მათი გაგების უნარი რომ მოშმადლებია, მაგრამ ასეთ ადამიანშიც კი შეიძლება პირობითობამ გაიმარჯვოს და მისი აღსარების მოს-მენის შემდეგ, როგორც კი გაიგებს, რომ მისი ნაცნობი ასეთი მანკიერებით იტანჯება, გაიფიქრებს, მაშასადამე, მისი მეგო-ბრული კეთილგანწყობაც ბიზიერების ნაყოფიერ თუმცა, ამ მიუკერძოებელი ადამიანისთვის მსგავსი განწყობა საერთოდ უცხოა; განა ზოგიერთ მოსამართლეს ძალიან იოლად არ გა-მოაქვს ნაწანჩი, როცა მკვლელობას სერუსალონი გადახრით ხსნის ანდა იმით, რომ დატყვები, ნებაყოფილი? სამოქმედო-ბით ამართლებს ერთსაც და მეორესაც, მკვლელობას პირველი ცოდვით ხსნის, გამცემლობას კი იმ ნაკლები, მუდამ თან რომ სდევს ამ ქრის. დაბოლოს – ყოველ შემთხვევაში, პირველი თე-ორიის მიხედვით მაინც, რომელიც ადრე ჩამოიმუშავებდა და რომელშიც, როგორც მკითხველი ნახავს, შემდეგში შესწორე-

ბები შევა, – განსაკუთრებულად დახსენდებათ გული, თუ ჩემ მიერ აღმოჩენილი წინააღმ-დეგობა თვალს იმ ილუზიას არ დაუფარავს მათ მხედველობასა და მთელ მათ ცხოვრე-ბას რომ მართავს; ამგვარი საყვარლებისთ-ვის თითქმის მიუწევლობა ის სიყვარული, რომლის მოლოდინშიც ამდენ რისკზე მდინი და ამდენ დროს ატარებენ მარტოობაში, რად-გან ისეთი მამაკაცი უფერადებათ, რომელსაც ქალური, გაუკუღმართებული არაფერი დაჰყო-ლია და, აქედან გამომდინარე, არც იმის უნარი აქვს, მათ სიყვარულს სიყვარულით უპასუხოს; ამგვარად, მათი ვნებები არასოდეს დაჰყო-ფილდება, თუკი ნამდვილ მამაკაცს ფულით არ იყიდებიან ანდა იმ მამაკაცებს, რომლებსაც დანებდნენ და რომლებიც ისეთივე გაუკუ-ღმართებულები არიან, როგორებიც თვითონ ბრძანდებიან, წარმოსახვა ნამდვილ მამაკაცე-ბად არ წარმოუჩინთ. ეს ადამიანები პირველ შემთხვევამდე არიან წესიერები და თავისუ-ფლები მანამდე, სანამ მათი დანაშაული არ გახსნილია; საზოგადოებაში მათი მდგომარეობა არამყარია, როგორც იმ პოეტის**, რომლის წინაშეც ჯერ კიდევ წინა დღეს ყველა სალო-ნის კარი ღია იყო, ლონდონის ყველა თეატრ-ში ტაშს უღრავდნენ, მეორე დღეს კი ავაჯივთ განწყობილ არც ერთ სასტუმროში არ შეუშვეს, მისთვის ბალიშიც არ მოიძებნა, თავი რომ დაეღო და, სამსონის მსგავსად, იძულებულად გახდა, წისქვილის დოღაბები ეტრიალებინა და მისი სიტყვები ეთქვა:

„ორივე სქესი თავის დროზე დაიღუპება“.

ისინი, იმ დღეების გამოცლებით, როცა დიდი უბედურება ხდებდა და მსხვერპლის ირგ-ვლივ ხალხი გროვებდა, როგორც დრეიფუსის ირვლივ შეიკრბა ებრაელობა, მოკლებული არიან თანაგრძნობას – ზოგჯერ საზოგადოე-ბასაც – თავისთა მსგავსთა, რადგან ზიზღის ჰვკრით მათში თავიანთი ანარეკლის დანახვა, ზუსტად ისევე, როგორც სარკე ასახავს დრუ-ნებლად ყველა იმ ნაკვს, რომლის არსებ-ნევეს საკუთარ თავში ასე ცდილობენ, და ამ გრძნობას მათი გონება იქამდე დაყავს, რომ ხვდებიან, ის, რასაც თავად სიყვარულს ეძახ-იან (ამ ეჭვების ფართობს წარმოსადგენად, თვითგადარჩენის მიზნით მასში ჩადეს ყვე-ლაფერი: პოეზია, მხატვრობა, მუსიკა, რაინ-ლობა, ასკეტიზმი), ნაყოფია არა იმ იდეალური სილამაზისა, საკუთარ თავს რომ შეუქმნეს,

* ძველ საბერძნეთში – 18-20 წლის ჭაბუკი (მთარგმ.).

** აქ ატკრიო ოსკარ უაილდს გულისხმობს.

*** აღვრედ დე ვინი. „სამსონის რისხვა“.

არამედ მათი განუკურნებელი სენისა; და ისევ ებრაელთა მსგავსად (ოლონდ არა იმითი, რომლებიც მხოლოდ თანამემამულელებთან ტრიალებენ და ენაზეც მხოლოდ რიტუალური და ტრადიციული ზუმრობები აკერიან), ერთმანეთს გაურბიან, ეძებენ ისეთ ადამიანებს, რომლებიც ყველაფერში მათი საპირისპირონი იქნებიან და რომლებსაც ასეთ ხალხთან ურთიერთობა არ სურთ; ასეთებს მიუტყევენ უხეშობას და უსაზღვრო უზარიათ მათი კეთილგანწყობა; მაგრამ ირგვლივ სულ ისეთი ადამიანები ახვედრია, როგორებიც თვითონ არიან, და, რადგან მათ, ისევ და ისევ ებრაელთა მსგავსად, სდევნიან და თავლავს ასხამენ, ამიტომ ფიზიკური და სულიერი რასობრივი გამოუმუშავდათ, რაც დევნის მანისი შედეგია და, თუმცა ამ თავისებურებიდან ზოგიერთი მშენიერი, უფრო ხშირად კი საზიზღრობაა (ისინი დასცინიან იმათ, ვინც მოახერხა და დაუახლოვდა, შეერია სხვა ჯიშის ხალხს და ერთი შეხედვით ნაკლებად გარყვნილი გამოჩნდა; დასცინიან იმათაც, ვისაც თავისი ჯიშის ნიშნები ნათლად აქვს გამოხატული); მიუხედავად ამისა, ისინი თავიანთ მსგავსთა საზოგადოებაში ისე ენებენ, ცხოვრებას უდევლივით ის აზრი, რომ არსებობენ, და მაინც – უარყოფენ, რომ იმნაირ ადამიანებს მიეკუთვნებიან (რომელთა სახელიც კი მათთვის უდიდესი შეურაცხყოფაა), მოსწონთ იმათი გამოაშკარავება, ვინც იმსა მალავს, რაც არის; მოსწონთ არა იმიტომ, რომ ძალიან უნდათ ამ ადამიანებს თავლავი დაასხან, თუმცა არც ამას ითაკილებენ, არამედ იმიტომ, რომ საკუთარ თავს ეჭვი აარიდონ, აქოდა, ჩვენ ასეთები არა ვართო; გარყვნილებას ისე სინჯავენ, როგორც ექიმი პუნქტურებს, სიამოვნებას ანიჭებთ ისტორიიდან იმის შესენებად კი, რომ სოკრატეს მათიანი იყო, ისევე, როგორც ისრაელელები ამბობენ, ქრისტეც ებრაელი იყოო, ის კი ავიწყდებით, რომ იმ ეპოქაში ცნება გადარბა არ არსებობდა და ჰომოსექსუალიზმი ნორმად მიიჩნეოდა, ისევე, როგორც შეუძლებელია ქრისტემდე ეარსება ანტიქრისტეს, იმასაც იფიქრებენ, რომ მხოლოდ სირცხვილი წარმოშობს დანაშაულს, რომლის წყალობითაც მხოლოდ ისინი ინარჩუნებენ სიცოცხლეს, ვისი თანდაყოლილი მანიკერებია არავითარ ქადაგებას, არავითარ მაგალითს, არავითარ სასჯელს არ ემორჩილება და, საკუთარი გადარბის გამო, სხვებსაც თავიდან იძირებს (თუმცა, მაღალი სულიერი თვისებების გამო შეუძლია მათ შეეთვისოს); რაც ნაკლებ საზიზღარია მანიკერება – მაგალითად, ქურდობისკენ, სიმკაცრისკენ, მზაკვრობისკენ მიდრეკილება – ჩვეულებრივი ადამიანის თვალსაზრისით მით უფრო გასაგებია და, მაშასადამე, უფრო მისაცხებელიც. ეს ადამიანები თავისებურ მასონურ ლოჯას ქმნიან, ოლონდ უფრო ფართოა, უფრო აქტიურს, ნაკლებად შესამჩნევს, რადგან იგი მიდრეკილებების, მოთხოვნილებების, ჩვევების ერთიანობის საფუძველზე იქმნება, ზიფათის ერთგვარობის საფუძველზე, იმ ნიშნით, რომ ყველა მისი წევრი ერთი და იმავე სკოლას გადის, ერთი და იმავე ცოდნას ღებულობს, იმის მიხედვით, რომ მოქმედების ერთი და იგივე წესი აქვთ, თავისი განსაკუთრებული ენა; ლოჯას, რომლის წევრებიც, ერთმანეთთან ნაცნობობის გაბმა რომ არ სურთ, ბუნებრივი თუ პირობითი, უნებლიე თუ წინასწარ განზრახული ნიშნებით ერთმანეთს მამინვე ცნობენ, ზუსტად

ისევე, როგორც ლატაკი ხედება, რომ ის მედიდური ბატონი, რომლის კარეტის¹ ვარსაც ხურავს, ისეთივე ლატაკია, როგორც თვითონ; ზუსტად ისევე, როგორც თავის თავს შეიცნობს მამა საკუთარი ქალიშვილის საქმროში, ავადმყოფი – ექიმში, აღმსარებელი – მოძღვარში, ძიებაში მყოფი კი ადვოკატი; ისინი იძულებულნი არიან, თავიანთი საიდუმლო დაფარონ, მაგრამ სხვათა საიდუმლო იციან, რაზეც იმ სხვებს ეჭვიც არა აქვთ, და ეს საიდუმლო მათზე ისეთ ზემოქმედებას ახდენს, რომ ყველაზე დაუფერებელი ავანტიურული რომანიც დამაჯერებლად ეჩვენებათ, რადგან მათი ცხოვრება გარდასული რომანტიკით არის სავსე, და თანაც, როგორც არ უნდა დაიჯერონ, როცა იციან, რომ ეწიო კატორღლის მეგობარია; როცა პრინცი, ქცევის იმ ძალდაუტანებელი მანერებით რომ გამოირჩევა, რაც არისტოკრატიული აღზრდით გამოუმუშავებდა და რაც არა აქვს, არც უნდა ჰქონდეს მეშინებულ წვერულ ზურჯუას, პერცოგინიას სალონიდან გამოსული, ავარსთან შესახვედრად მიდის; ეს უარყოფას ისეთ მძლავრ ძალას ქმნის, რომ მის არსებობას იქაც ვერაულოებო, სადაც არ არის, თუმცა ყველას თვალწინ კანონიერად, დაუსჯელად მოქმედებს იქ, სადაც მის არსებობას ვერაინ ხვდება; ისინი თანამოაზრეებს ყველგან პოულობენ: უბრალო ხალხში, არმიანში, ტაძრებში, კატორღაში, ტახტზე; ისინი ცხოვრობენ, ყოველ შემთხვევაში, მათი დიდი უმრავლესობა მაინც, სხვა ჯიშის ადამიანებთან მომავალზე ბელ, თუმცა სახიფათო მეზობლობაში, რომლებსაც ელაციცებია, მათთან ლაპარაკისას თავიანთ ნაკლებ ისე ზუმრობენ, თითქოს ეს მათი ნაკლი არ იყოს და თვითონ არ იტანჯებოდნენ ამით; სხვათა განსჯის და სიყალბის გამოზმურების თამაშით სულს იმსუბუქებენ; ეს შეიძლება დიდხანს გაგრძელდეს, იქამდე, ვიდრე აღმოვითება ზენიტის არ მიაღწევს და მომთვინიერებელს არ დაგლეჯს; ამ დღემდე კი იძულებული არიან, თავიანთი ცხოვრება დაფარონ, ზურგი შეაქციონ იმას, რისი უკეთ დანახვაც უნდათ, დიანახონ ის, რასაც უნდათ ზურგი შეაქციონ, სალაპარაკო ენაში ბევრ ზედსართავს სქესს უცვლიან და მაინც ეს გარვეული ტვირთი განუზომლად მსუბუქია იმ სულიერ ტვირთზე, რითიც ეს ნაკლი, ან ის, რასაც არასწორი სახელი დაარქვეს, ავიწროებს მათ, ოლონდ ავიწროებს არა სხვათა, არამედ საკუთარ თვალში, რათა ნაკლი ნაკლად არ ეჩვენოთ. მაგრამ ზოგიერთები, უფრო პრაქტიკულად, უფრო ჩქარები, რომლებსაც

ბაზარში სიარულის დრო არა აქვთ, არც ცხოვრების გაიოლ-
ბაზე ზრუნავენ, დროს ამაოდ არ კარგავენ და ურთიერთშე-
თავსების პრინციპით ორ საზოგადოებას ქმნიან, ამასთან, მე-
ორე უკლებლივ მათი მსგავსი არსებებისგან შედგება.

ეს უმაღლეს ხედვებით თვალში პროვინციიდან ჩამოსულ
ლარიბ ახალგაზრდებს, რომლებსაც არც ურთიერთობები აუ-
წყვიათ და არც არაფერი აბაღიათ, გარდა პატივმოყვარული
ოცნებებისა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს ცნობილი ექიმები ან
ადვოკატები გახდებიან, რომლებსაც საკუთარი აზრი ჯერაც
არაფერზე გასწეიათ, არც საზოგადოებაში თავდაჭერა შეუ-
ძლიათ, მაგრამ იმედს არ კარგავენ, რომ ყველაფერს სწრა-
ფად ისწავლიან, ისევე, როგორც მალევე შეიძენენ ლათინური
კვარტალის თავიანთი პანაწილი ოთახებისთვის ისეთივე ავეჯს,
იმათთან რომ ნახეს და ბოლო წერილმანამდე დაათვალიერეს,
ვინც უკვე „დანიინაურდა“ სწორედ იმგვარ სასარგებლო და სა-
პატიო სარბიელზე, რომელ ასპარეზზე მოღვაწეობა და სახე-
ლის მოხვეჭაც თავად ეოცნებებთ. ამ ადამიანების მისწრაფე-
ბა ისეთივე თანდაყოლილია, როგორც ხატვის ან მუსიკის ნიჭი
თუ სიბრძნისკენ მიდრეკილება, ეს, ალბათ, მხოლოდშობილი
სიცოცხლისუნარიანი, დესპოტური – ორიგინალურობის თვალი-
საზრისით, იქნებ, ერთადერთიც – მისწრაფებაა, რომელიც აი-
ძულეობით, შიგადაშინ საღამოები იმ ადამიანებთან შესვენდრას
შესწირონ, ვისთან ურთიერთობაც მათ კარიერას წაადგება და
რომლებსაც ყველაფერში ბაძავენ: ლაპარაკის მანერა იქნება,
აზრის გამოხატვა, ჩაცმა თუ ეგზოცენტრობა. იმ კვარტალებში,
სადაც სახლდებიან, ისინი ხვდებიან მხოლოდ საკლის ამხ-
ანაგებს, რომლებიც მათ მისწრაფებებს არ იზიარებენ, და
მასწავლებლებს ან ვინმე უკვე წარმატებულ, მათ მფარველ
თანამემამულეს, მალე სხვა ახალგაზრდებსაც აღმოაჩენენ; და
მათთვის დაზნასათაფელი ეს განსაკუთრებული სწრაფვა ისე
დააახლოებთ ხოლმე, როგორც უახლოვდებიან ერთმანეთს
პატარა ქალაქში მცხოვრები მასწავლებელი და ნოტარიუსი,
ორივე – კამერული მუსიკისა და შუა საუკუნეების სპილოს
ძეღის ნაკეთობათა დიდი მოყვარული. თავიანთ გართობებში
ის პრაქტიკული ინტერესი, საქმიანი სულისკვეთება შეაქვს,
რომელიც კარიერის შექმნისკენ მიმართულ მათ ძალისხმევას
წარმართავს; ისინი ამ ახალგაზრდებს იქ ხვდებიან, სადაც
საქმეში ჩაუხედავნი არ დაიშვებიან, ისევე, როგორც ძველ-
ებური საბურთუთების, იაპონური გრაფიურების ან ყვავილთა
იშვიათი ჯიშების მოყვარულთა შეკრებებზე, სადაც, საფოსტო
მარკების ბირჟისა არ იყოს, ცნობილი ურთიერთგაცვლის სია-
მოგნების, ამ ურთიერთობების სარგებლობისა და, ამასთან
მეტოქეობის შიშის წყალობით, სპეციალისტების მჭიდრო კავ-
შირს კოლექციონერების გააფთრებული მეტოქეობა შერწყმია.
კავშირი, სადაც თავიანთი მაგიდა აქვთ, კაცმა არ იცის, რა
შეკრებაა ეს – მეთევზეთა საზოგადოების, რედაქციის მდი-
ვნებისა თუ წარმოშობით ენდრელი ახალგაზრდების; ისინი
თავდაჭერილი, მშვიდი, ცვივი იერით სხედან და შეფარული
მოწინააღმდეგეობით იმ ახალგაზრდებს, მათი მაგიდიდან
ოროდღე ნაბიჯის მოშორებით რომ სხედან და თითქმის ყვი-
რილით ყვებიან თავიანთი საყვარლების ამბებს; მხოლოდ ოცი
ნლის შემდეგ, როცა ერინი, ესენი, ვინც ახლა მათით იხიბლე-

ბა და პირდაპირ შეხედვას ვერ შედევს, აკა-
დემიის წევრები გახდებიან, ისინი კი კოლეგების
ძველ, ყოველდღიური სტუმრებად დარწმუნდნენ,
მიხედვებიან, რომ იმდროინდელ მოდურ ჭაბუკ
„ლომთა“ შორის ყველაზე მაღალდონელები, ახლა
კი სასუქებელი, გაჭაღარავებული დე შარლო
სინამდვილეში ისეთივე ბრძანდებოდა, რო-
გორებიც თავად იყვნენ, ოღონდ ის სხვა სამყა-
როს ეკუთვნოდა სხვა გარეგანი სიმბოლოებით,
სხვა განსაკუთრებული ანოსაცნობი ნიშნებით,
რამაც ისინი შეცდომაში შეიყვანა და დააბნია.
ეს ჯგუფები შეიძლება მეტ-ნაკლებად პრო-
გრესულები იყვნენ, და ისე განსხვავდებოდ-
ნენ ერთმანეთისგან, როგორც „მემარცხენეთა
კავშირი“ და „სოციალისტური ფედერაცია“,
„მენდელსონის მუსიკალური საზოგადოება“
და „Schola cantorum“-ი; სხვა საღამოს კი მე-
ნობელ მაგიდას ექსტრემისტები მოუსდები-
ან, რომლებიც თავს უფლებას აძლევდნენ, მან-
უფლები ქვეშ ბრასლეტი გაიკეთონ, პერანგის
საყელოდან კი ყელსაბამები მოუჩანნ; მათი
დაუთხრელი მზგრა, ქოთქოთი, სიცილი, ის
თუ როგორ ენახებიან ერთმანეთს, კოლეგის
მონაფეთა გუნდს აფრთხობს და აქეთ-იქით
სწრაფად იფანტებიან, ხოლო თავაზიანობის
ნოლამორგებული აღმფთვებული ოფიციალიტი,
ისევე, როგორც იმ დღეებში, როცა დრეი-
ფუსლებს ემსახურებოდა, რომ არა ფეხის
ქირის მოლოდინი, დაუყოვნებლივ გამოიძა-
ებდა პოლიციას.

* მაგლობოზედა სკოლა, რომელიც 1896 წელს დაარსდა
(მთარგმ.).

ასეთ პროფესიულ ორგანიზაციებს გონება დამარტოვებული მდგომარეობების უპირისპირებს, უპირისპირებს განსაკუთრებული ძალდატანების გარეშე და დამარტოვულთა თვალსაზრისზე დგება, რომლებსაც მიაჩნიათ, რომ ისე მკვეთრად არაფერი განსხვავდება ორგანიზებული ბიზნისგან, როგორც ის, რაც მათ სიყვარულით გაუფრთხილეს ეჩვენებოდა, და მაინც, ყოველივე არცთუ ძალდაუტანებლად ხდება, ვინაიდან ამ სხვადასხვა კლასებს არა მხოლოდ განსხვავებული ფიზიოლოგიური ტიპები შეესაბამება, არამედ ერთმანეთის მომყოლი პათოლოგიური მომენტებიც ან მხოლოდ სოციალური ევოლუცია, და მართლაც, იშვიათად, რომ ესა თუ ის მარტოხელა ადრე თუ გვიან არ შეუერთდეს ერთ-ერთ ასეთ ორგანიზაციას, ზოგი მოწინააღმდეგის გამო, ზოგი კი - თავი კომფორტულად რომ იგრძნოს (ზუსტად ასე დადამარტვრეს ტელეფონის თავგამოდებულმა მონინალდმეგებამაც - ბოლოს და ბოლოს, ტელეფონიც დაიდგეს, თავიანთ საღონებში იქნას საგვარულოს წევრების მიღებაც დაიწყეს და პოტენციალის მაღალიმბი საყიდლებზე სიარულიც). უნდა იქცას, რომ უმრავლეს შემთხვევაში ასეთ ორგანიზაციებში მათ საქმად უხალისოდ იღებენ, რადგან გამოუცდებლობა შერწყმული ავადმყოფური მეოცნებებით გამოწვეულ მათ მოკრძალებულ ქცევებს, რასაც მართლობა ბადებს, ქალურობის შესამჩნევი დალი აზის, ანაბეჭდი, რომლის მოშორებასაც ასე ცდილობენ პროფესიონალები. უნდა ვაღიაროთ, რომ ზოგიერთ ახალგაზრდაში ქალური სანკისი მამაკაცურს არა მხოლოდ შინაგანად ერწყმის, მისი საზოგადოება არსებობა ყველას დასანახად მჭიდვანდება, მაგალითად, როცა ისტორიულ-მწიგანა ხმით იცნინან, მისი გამოცე მუხლები და ხელები უკანალებზე; ასეთ დროს მამაკაცებს კი არა, უფრო თვალმწიფალიან, უპეჩალურჯებულ, ფეხზე ჯაჭვგამოხმულ მაიმუნებს ჰგვანან და მხოლოდ იმით განსხვავდებიან, რომ ამათ სმოკინგები აცვიათ და შავი ჰალსტუხები უკეთიათ; მოკლედ, ნაკლებად ხელიდან ნასულ ვეტერანებს ამ ახალგაზრდებთან ურთიერთობა სახელის გატეხად მიაჩნიათ და არცთუ სიხარულით ხვდებიან თავიანთ რიგებში; მაგრამ საზოგადოება მაინც ითმნის მათ და ისინიც ყველა შესაძლებლობით სარგებლობენ: კომერციამ და დღემბა წარმოებებმა გაუკუღმართებელი ინდივიდების ცხოვრება გარდაქმნა, მათთვის აუცილებელი ის საიმოვნებები, უნინ გატყრეებით რომ იღებდნენ და მათი სიყვარულის ბაზარზე არც კი ჩანდა, ახლა ხელმისაწვდომი გახდა; ის, რისი შოვნაც ადრე, როცა შუამავლის გარეშე ირჯებოდნენ, უძნელდებოდათ, უძნელდებოდათ იქაც კი, სადაც ხალხი იკრებოდა, ახლა თავსაყრილად ავეთ. მაგრამ, მოუხედავად ამდენი გამოსავლის არსებობისა, ზოგიერთს ჯერ ისევ ძალიან უშმიძს, გაუძლოს სოციალურ ზემოქმედებას, უშმიძს იმას, ვინც შინაგან თავისუფლებას მიეჩნია და დარწმუნებულია, რომ მისი ეს მიდრეკილება იშვიათი გამონაკლისია. თუმცა სინამდინეში ასე არ არის. ჯერჯერობით გვერდზე დაეტოვოთ თემა, ვისაც

თავისი მიდრეკილები უწევდათ საქმარის საფუძვლად მიანია, რათა საკუთარი პიროვნება უშაღლეს არსებად მიიღოს; ისინი, ვინც პოპოტესტულიზმ გენიოსების თვისებად ელიქებას და ის ბრწყინვალე ისტორიული აქტივების გამოცდილება ჰგონია; და, როცა სურვილის დასაკმაყოფილებლად ვინმე შესაფერის ეძებენ, იმათკენ კი არ ისწრაფვიან, ვისაც საამისო მიდრეკილება აქვს - როგორც მოთფინისტს მორფე იზიდავს - არამედ მათკენ, ვისაც თავისი კეთილგანწყობის ღირსად მიიჩნევენ, და ისეთივე აპოსტოლური თავგამოდებით ცდილობენ საკუთარი რწმენის გავრცელებას, როგორც სხვები ავრცელებენ სიონიზმს, მოუწოდებენ სამხედრო სამსახურზე უარის თქმისკენ, სენ-სიმონიზმს, ვეგეტარიანობას, ანარქიზმს გადაცევენ. და, თუ ვინმე ამათგანს დილით ისევ ლოგინში მწოლიარეს ნაწყდებით, მის საუცხებო ქალურ თავს აღმოაჩენთ, გოცდებით, იმდენად ბევრი საერთო აქვს ქალურ ექსპრესიასთან, რაც ასე სიმბოლურია ამ სქესისთვის; ამას მათი თმაც კი ამტკიცებს, მზრებზე რომ აფენიათ და ისე ბუნებრივად მოუყვება ლოყას, უნებურად გაკვირვება გიპყრობთ, როგორ შეძლო ამ ახალგაზრდა ქალმა, ამ გოგონამ, ამ გალატამა, რომელიც აქამდე მისი მამაკაცური სხეულის ქვეცნობიერში იყო ჩაკეტილი და, ეს-ეს არის იღვიძება, დამოუკიდებლად, სხვათა დაუხმარებლად, თავისი დილეგის ყველა გასაძიომი, ოდნავ შესამჩნევისა კი, მოძებნა და იმ ყველაფრის პოვნა, რაც მისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. ცხადია, ახალგაზრდა კაცი, რომელსაც ასეთი მშვენიერი თავი აქვს, არ ამბობს: „მე ქალი ვარ“. ამას მაშინაც კი არ აღიარებს, მრავალ მიზეზთა გამო, ქალთანაც რომ ცხოვრობდეს, შეიძლება, მასთან საუბრისას უარყოფს კიდევ, რომ თვითონაც ქალია, დაიფიქროს, რომ მამაკაცთან ქვესობრივი კავშირი არასოდეს ჰქონია, თუნდაც მან ისეთივე დაინახოს, როგორიც სულ ახლახან გაჩვენეთ - სანოლში მწოლიარე, პიჟამათა გამოწყობილი, მოშიშვლებული მკლავებითა და შავი კულულებით დამშვენებული ტიტველი კისრით. მაგრამ პიჟამა ქალის კოფთად იქცევა, თავი - მშვენიერი ესპანელი ქალის თავად. საყვარელს კი თავზარი დაეცემა

*** ერთ-ერთი ნერვილი (ზღვის ფერია. ბერძ. მითოლოგია), წყნარი, მოკაშკაშე ზღვის განსაზღვრება. გალატას სიყვარულისთვის პოლიფემოსმა მოკლა თავისი მცირე აკიდი, რომლის სისხლიც მდინარედ იქცა და თავის სატრფოს, ზღვას შეუერთდა (მთარგმ.).

* პროსტიკი გამოგონილ არისტოკრატიულ გვარულობას საგანგებოდ ირონიულად მოიხსენებს პარიზში ნამდვილად არსებული გასტრონომიული ფორმის მაღაზიების მფლობელების გვარის გვერდით.

ამ ფორმით გამოსახსნელ ალიაზრებით, რაც მისი კითხვის გამომხატველი მზერის პასუხია, რადგან ის ყოველგვარ სიტყვაზე, თვით ქმედებებზეც კი უფრო ნამდვილია; თუნდაც აქტი ჯერ არაფრით იყოს დადასტურებული, მოვლენებით აუცილებლად გამოქვადება, რადგან ყოველი არსება სიამოვნებისკენ ისწრაფვის; თუ ადამიანი მეტისმედოდ გახრწნილი არ არის, იგი სიამოვნებას საპირისპირო სქესთან სესუსალურ კავშირშიც პოულობს. გაუკულმართებული მიდრეკილების კაცი ბიზნერი მაშინ კი არ არის, როცა ქალღმერთს აყვარებს ურთიერთობებს (აქვე შეიძლება ბევრმა რამემ უბიძგოს), არამედ მაშინ, როცა ეს ურთიერთობა სიამოვნებას ანიჭებს. ახალგაზრდა, რომლის დახატვასაც აქ ექცევა, იმდენად ნამდვილი ქალია, რომ ქალებს, რომლებიც მას ჟინშიორული შეყვარებენ, ისეთივე იმედგაცრუება ეუფლებათ (ცხადია, თუკი თვითონ ნორმალურები არიან), როგორსაც შექსპირის პიესების მოტყუებული გმირი ქალები განიცდიან, როცა მამაკაცის მაგივრად ქაბუკის ტრასცემლიზმ გადაცმულ გოგონას აღმოაჩენენ. სიკრურე ორივეგან ერთნაირია, გარყვნილმა მამაკაცმა იცის, წინასწარ ცვრეტს, რა იმედგაცრუებაც დაატყდება ქალს, რომელიც, ამას რომ სამასკარდად ტრასცემლიზმ შემოეძარცვება, მიხვდება, მსგავსი შეცდომა მხოლოდ პოეტური ფანტაზიის ნაყოფია. საკმარისია, თეთრ ბალიშზე მიყრილ კულულებს თვალი შეაღწიო, რომ მიხვდეთ, საღამოს ეს ახალგაზრდა კაცი შობილების თვალს, მათი სურვილის სანიაბალმდევოდ და საკუთარიცა, თუ დაუსლტავია, არა იმიტომ, რომ ქალების საძებრად წაივდეს. საყვარელმა შეიძლება იგი დასაჯოს, ჩაკეტოს, მეორედ დღეს ეს ქალაკა გამოიხატოს საშუალებას, კაცს იპოვის, ისე მიეცემა, როგორც ხვიაარ მასთან ახლოს მიტანა ბარს ან ფოცხს. რატომ არის, რომ ჩვენ, ამ ყმანვილის ამალელებელი ნაზი სახის ცქერით, მამაკაცისთვის უჩვეულოდ ნატიფი, წრფელი და თბილი ქცევებით ნასიამოვნები, ასე მტკიცეფულად განიცდიდით, როცა ვიგებთ, რომ იგი მოკრივეებთან ნაცნობობას არჩევს? ეს ხომ ერთი რეალობის ორი სხვადასხვა ასპექტია. და ეს ასპექტი, ჩვენში ზიზღს რომ იწვევს, უფრო გულშემძვრელია, ყოველგვარ სიფაქიზზე უფრო გულშემძვრელი, რადგან იგი ზურვების გასაყოფი, გაუზრებელი ძალისხმევით შედეგია: მოუხედავად ყოველგვარი ხრიკისა, სქესი თავად შეიცნობს, რა გზას დაადგეს, შეუცნობლად ასწორებს ადამიანს თავან დაშვებულ თავდაპირველ შეცდომას და ცდილობს, საზოგადოება თავისგან გამოთავსდეს. ზოგისთვის, ისეთებისთვის, ალბათ, ბავშვობიდანვე მორცხვები და მგრძნობიარობისადმი გულგრილი რომ იყვნენ, მნიშვნელოვანია, მიღებული სიამოვნება მამაკაცურ სახეს მთავროს. მაშინ, როცა სხვებს, ეჭვი არ არის, დიდი ვნებების მქონე ადამიანებს, აუცილებლად სჭირდებათ თავიანთი შეგრძნებებით მიღებული სიამოვნებების ლოკალიზაცია. მათი აღიარებები ჩვეულებრივ ადამიანებს, ალბათ, შუკს მოჰყვრით. იქნებ, ისინი ბოლომდე არც ცხოვრობენ სატურნის თანამგზავრის* მფარველობის ქვეშ,

რადგან ქალები მაინც სჭირდებათ პირველისგან განსხვავებით, რომლებსაც თვითაც ქალები საერთოდ არ იარსებებდნენ, რომ არა მათი საფუძრის წარმართვის უნარი, ქალური სიკვლევე, განსაზღვრული სიუხვე. მეორე კი იმ ქალებს ეძებენ, რომლებსაც ქალები უყვართ; მათ შეუძლიათ ისინი ვინმე ახალგაზრდა კაცს შეხვედნით და ამათ ის სიამოვნება გაიმძაფროს, რომელსაც ამ ახალგაზრდასთან ურთიერთობა მიანიჭებთ; უფრო მეტიც, მათ შეუძლიათ ამ ქალებისგან ისეთივე სიამოვნება მიიღონ, როგორიც მამაკაცისგან. ეჭვმა მხოლოდ იმათი შეიძლება გაიღვიძოს, ვისაც ქორწილები უყვარს, ის სიამოვნება კი, მამაკაცი რომ ანიჭებს, ალექსანდრე ლალატად, რადგან ქალის სიყვარულის უნარი არ გააჩნიათ და, თუ ქალთან სქესობრივი კავშირი მაინც აქვთ, ესეც მხოლოდ ჩვეულების გამო, და კიდევ – ქორწინებისკენ მიმავალი გზა რომ არ მოიჭრან; მათ არ ესმით, რა არის ცოლმეორე ცხოვრებით მოგვრითი სიხარული, ამიტომაც, თუ მათი საყვარელი კაცი ოჯახური ყოფით ბედნიერია, ისინი ამის გამო არ იტანჯებიან, მაშინ, როცა მეორეში სხირად ექვიანობენ ქალღმერთს. საკმარისია გავხილოთ, რომ ქალებთან მიმართებაში ისინი ისეთი ქალის როლს თამაშობენ, რომლებსაც ქალები უყვართ, ხოლო ქალი თითქმის ისეთივე სიამოვნებას ანიჭებთ, როგორსაც მამაკაცი. ეჭვიანი მეგობარი იტანჯება, რადგან მისი შეყვარებული იმას მიეწება, ვინც მისთვის თითქმის მამაკაცია, ჰგონია, რომ აღარასოდეს დაუტოვდება, რადგან ასეთი ქალები მისთვის რაღაც უცხო ხელა, ასეთები ხომ საერთოდ არ იცნობენ ქალის ამგვარ ტიპს. იმ უფუნურ ქაბუკებზე კი ნუ ელაპარაკებათ, რომლებიც მეგობრების გასალაზიანებლად, მშობლების თავზარდასაცემად ნაბეჭური სიკერპით ანცობენ და იმგვარი ტრასცემლიზმით კოზნიანობენ, ქალის საშობს რომ ჰგავს, ტყუილს იღებენ და თვალდებს აქეთ-იქით აცქერებენ; მოდი, მათაც მოვეშვათ, რადგან თავის შერცხვენა ძვირად დაუჯდებათ, მერე მთელი ცხოვრება მკაცრი, პროტესტანტული ქცევებით ამაოდ ეცდებიან იმ ზიანის შედეგების აღმოფხვრას, საკუთარ თავს რომ მიაცენს მაშინ, როცა იმავე დემონით იყვნენ შეპყრობილი, რომელიც სენ-ჟერმენის გარეუბანში მცხოვრებ გოგონებს უბიძგებს, სკანდალური ცხოვრება აირჩიონ, ზრდილობის ყველა ნესი დაარღვიონ, მშობლები მასხრად აიგდონ იმ დღემდე, როცა უცბად, რკინისგზით სიკერპით, ოლინდ ამაოდ, დანებდნენ იმ ნათხე აცოცებას, საიდან დაშვებაც ოდესღაც ასე მაც-

* შეიძლება, პროსტს მხედველობაში აქვს ამ პლანეტის თანამგზავრი ნეცტალიდი, რომელიც ანტიკურ მითოლოგიაში ერთ-ერთი გიგანტია. გიგანტები კი ქალღმერთი კაპრისი თავს არიდებდნენ.

დუნებელი ჩანდა, უფრო სწორად კი, დაიწყებენ მწვერვალზე აცოცებას, რომლის წვერზე თავის შემაგრებას და მერე უკან ჩამოსვლას ვეღარ შეძლებენ. იმაზეც, ვინც პომეროსთან შეთანხმება დედო, ჯერჯერობით აღარაფერი ვთქვათ და მხოლოდ მას შემდეგ ვილაპარაკოთ, რაც მათ ბატონი დე შარლიუ გაიცნობს. წურც ამ ჯვიშის სხვა სახესხვაობებზე ვილაპარაკებთ, რადგან ისინი ისე გამოჩნდებიან, ხოლო, დაწყებული თხრობა რომ დავამთავროთ, კიდევ რამდენიმე სიტყვა ვთქვათ იმაზე, ვისზეც სულ ახლახან დაიწყეთ საუბარი – დამარტოვებულებზე. არასწორი იქნებოდა, გვეფიქრა, რომ ის ნაკლი, რომელიც მათ გააჩნიათ, იშვიათობაა; როგორც კი ამ ნაკლს საკუთარ თავში აღმოაჩენენ, მას შემდეგ, რაც საკმაოდ დიდხანს ატარეს ისე, რომ მის არსებობაზე ეჭვიც არ ჰქონდათ, ისინი იცოდნენ სიმარტოვეში იწყებენ ცხოვრებას. თავიდან ხომ არავინ არის, ვინ არის: გარყვნილი, პოეტი, სწობი თუ ბოროტმოქმედი. ზოგი მონაწილე, სიყვარულზე უამრავი ლექსი რომ წაიკითხა, უამრავი უხამსი სურათი ნახა, ამხანაგს ელაყივებდა, ჰგონია, მასთან მხოლოდ ქალისადმი ღვთისაა აერთიანება. განა როდისმე აზრად მოუვა, რომ ისეთივე არ არის, როგორებიც სხვები არიან. რასაც იგი განიცდის, ამ გრძნობაზე წერდნენ ქალბატონი დე ლაფაიტი, რასინი, ბოდლერი, ვოლტერი, უოლტერ სკოტი. თუმცა თვითდაკვირვების მხრივ ჯერ ისევე სუსტია, უნარი არა აქვს, მიხედეს, რომ გრძნობა ერთია, საგნები კი სხვადასხვა; იქნებ, მას იგივე სურს, რაც რობი როის და არა დიანა ვერნონს? ბევრის გონებას წინ თვითგადარჩენის ინსტიქტი უსწრებს და მათ ოთხთხელად აღარც სარკე ჩანს, არც კედლები, რადგან მსახიობი ქალების სურათებით არის დაფარული; წერით კი ასეთ ლექსებს წერენ:

მთელ ქვეყანას მიჩრჩენია
ღვთაებრივი, ოქროსთავა
ის ოყლაყი ბიჭი.
გული ჩემი მისმა ტრფიამ
დანაულა და დანვა.

შეიძლება კი აქედან დავსკვნათ, რომ ცხოვრების დასაწყისში ისინი რაღაც უცნაური, განსაკუთრებული ვნებით არიან შეპყრობილი, რადგან შემდეგში მისი გამოვლინება არ ჩანს; განა ოქროსკულებიანი ბავშვები მოგვიანებით ხშირად შევგერმანები არა ხდებიან? ვინ იცის, იქნებ, ქალების ამ ფორტურობითი იფარება კიდევ მათი თვალთმაქცობის ჩანასახი და გახრწნილი მამაკაცებისადმი ზიზღის ჩანასახიც? მაგრამ დამარტოვებულებისთვის თვალთმაქცობა მტანჯველია. ებრაელთა, ამ განსხვავებული თემის, მაგალითი, ალბათ, საკმარისად დამაჯერებელი არ არის იმის ასახსნელად თუ რა ცოტას ნიშნავს მათთვის აღზრდა და რა ეშმაკობებს აღარ მიმართავენ, რათა ყოველივე ისევე დაიწყოს, თუმცა ეს შეიძლება არც ისე საშინელია, როგორც თვითმკვლელობა (მოუხედავად მიღებული სიფრთხილის ზომებისა, გიჟები მაინც ცდილობენ საკუთარი თავის ხელყოფას: მდინარეში ხტებიან და მერე ამო-

ჰყავთ, თავს ინამოვებენ, პისტოლეტს შოულობენ და სხვა), ისევ დაიწყოს ახალი სიცოცხლე თავისი სიამებებით, რაც თავისი გამუდმებული სამომრებებითა და სირცხვილის მართლმართლობით სხვა ჯვიშის ადამიანებს არათუ წარმოუდგენლად მოეჩვენათ, არამედ საზიზღოზადაც; მათ დასასურათებლად, ალბათ, სწორი იქნება, ისინი იმ ცხოველებს კი არ შევადაროთ, რომელთა მოთვინიერებაც შეუძლებელია არა ლომის ბოქვებით, რომელთა მომინაურებასაც ცდილობენ, მაგრამ, გაიზრდებიან თუ არა, ნამდვილ ლომებად იქცევიან, არამედ შვავანიანებს, რომელთაც თეთრების კომფორტული ცხოვრება სევდას ჰგვრით, ამიტომაც საფრთხით სავსე ვეღურ ცხოვრებას და მისით გამოწვეულ ჩვენთვის გაუგებარ სიხარულს ამჯობინებენ. და აი, ის დღეც დგება, როცა დამარტოვებულები ხვდებიან, რომ უნარი არა აქვთ, ერთდროულად სხვებიც ატყუონ და საკუთარი თავიც; თავის მსგავსებს (მათ სჯერათ, რომ ცოტანი არიან) გაუბრუნებენ და სოფელში გადადიან საცხოვრებლად, რადგან საკუთარი არაბუნებრიობა ზიზღის გრძნობას აღუძრავთ ან ეშინიათ, ისეც ცდულებას არ აპყვენ, სხვა ადამიანებს კი სირცხვილის გამო გაუბრუნებენ. ნამდვილი სიმწიფის ხანას ვერასოდეს აღწევენ, გამუდმებული ნადევლი აწევენ, დროდადრო, კვირა საღამოს, როცა მთავრე არ ანათებს, სასერიოდ მიდიან, გზა-ჯვარედინამდე გაუყვებიან, სადაც ბავშვობის რომელიმე მეგობარი, რომელიც იქვე მეზობლად ცხოვრობს, მდუმარედ ელოდებიან. და ისინი, ასევე უსიტყვოდ სიბნელეში აგრძელებენ ოდესღაც ბავშვობაში ბალახზე დაწყებულ თამაშს. სხვა დღეებში ერთმანეთთან დადიან, აქეთურზე, იქითურზე ლაპარაკობენ, არც ერთი არ იხსენებს იმას, რაც მათ შორის მოხდა, თითქმის არაფერი ყოფილა და არც იქნება, ოღონდ საუბარში ოდნე შესაძინევი სიტყვები და ირონია იგრძნობა, ხამუ-ხამუშ გაღიზიანება და სიძულვილიც იელვებს. მერე მეზობელი ცხენით თუ ვირით მიაში, მწვერვლების დასალაშქრად, არცთუ იმდენ მოგაწრობაში მიდის, თოვლზე სიძნავს; აქ დარჩენილი კი, ვისაც საკუთარი უზნეობა სუსტ ხასიათთან, მარტოობასთან, მოშოშობასთან გაუიგივებია, ხვდება, რომ თავისუფლებისკენ მიმსწრაფი მისი მეგობრის სულში, რომელიც ახლა ზღვის დონიდან ამდენ და ამდენ მეტრ სიბაღვალე იმყოფება, ბიზიერება ვეღარ იხიებიან. და მართლაც, ის მეგობარი ცოლს ირთავს. ცხადია, მიტოვებულ მეგობარი ამის გამო არ გამო-

* უოლტერ სკოტის რომანის „რობი როის“ პერსონაჟები.

ჯანმრთელობა (თუმცა, როგორც ეს შემდეგში გამოჩნდება, სხვა შემთხვევაში გარყვნილების განკურნება შესაძლებელია). ახლა მიტოვებული მეგობარი მოითხოვს, მერძევე ბიჭმა ახალი ნაღები დღლიაობით სამზარეულოში შეუტრიალოს, საღამომობით, როცა სურვილი მეტისმეტად აწუხებს, იქამდე მიდის, რომ თავდაკარგულ მთერალს გზას აჩვენებს, ხოლო ბრმას პერანგს უსწორებს. ზოგაერთი გაუკუღმართება ზოგჯერ თითქოს იცვლება, მათ ცქცევები უკვე აღარ ჩანს (ე.წ.) ბინიერებს, მაგრამ უკვალოდ არაფერი იკარგება: საღდაც მიგდებული ძვირფასი ნივთი ბოლოს მაინც გამოჩნდება; როცა ავადმყოფის მიერ გარმოყოფილი შარდის რაოდენობა იკლებს, ეს ნიშნავს, რომ იგი ძლიერ იოფლება, მაგრამ აუცილებელია, გამოწყავდეს რაოდენობა ძველებური დარჩეს. ერთ დღეს ამ ჰომოსექსუალისკ ახალგაზრდა ნათესავი უკვდება, იმის მიხედვით თუ ვინაა ჯვლებით, როგორ დარღდა და იტანჯება, მიზეზდებით, რომ მას სიყვარულის მოთხოვნილება ამ ნათესავზე გადაიტანა, - სიყვარული შეიძლება უმანკოც იყოს, სიყვარული, რომელშიც პატივისცემა ფლობის სწრაფვაზე მაღლა დგას. როგორც ჭინჭრის ციება დროებით მაინც აივნყებს ავადმყოფოებს თავიანთ მუდმივ სნეულებებს, ასევე ამ გარყვნილი კაცის წინადაგრძნობამ ახალგაზრდა ნათესავისადმი, თუნდაც დროებით, მეტასტაზური გზით, მისი მიდრეკილება შეაწიროოს, მაგრამ, ადრე თუ გვიან, უკვე განკურნებული ავადმყოფობის ადგილს ისევ მუდმივი სნეულებები დაიკავენ.

ამასობაში იისი დაქორწინებული მეზობელიც ბრუნდება; იმ დღეს, რა დღესაც მათი სადილო დაპატიჟება მოუწია, ახალგაზრდა ცოლის სილამაზემ და მისდამი ქმრის აღერისინამ მოპყრობამ დამარტოებულს თავისი წარსულის გამო სირცხვილის გრძნობა დაუღძრა. ცოლი უკვე საინტერესო მდგომარეობაშია და პირ ადრე უნდა წავიდეს. ის მიდის და ქმარს მეგობართან ტყუებს; როცა ნასესხი დრო დაუდგება, სტუმარი მეგობარს გაცილებას თხოვს; ეს ვერაფერს ხედება, აცილებს; გზაჯვარედინთან კი ალბინსზე, რომელიც მალე მამა უნდა გახდეს, უსიტყვოდ ისევ ბალახზე წამოაქცევს. ამიერიდან მათი მსგებრნებიც ხელახლა იწყება და იმ დღემდე გრძელდება, ვიდრე მათ ახლოს ახალგაზრდა ცოლის ნათესავი არ ჩასახლდება; ქმარი ახლა უკვე მასთან ერთად აწყობს გასცირებებს. და, როცა მიტოვებული მეგობარი საღამოზნს მასთან შეივლის, ის ღვარძლიანად იშორებს თავიდან, აღმფრთხილებული იმით, რომ ყოფილ მეგობარს იმდენი ტაქტი არ ეყო, რათა ეგრძნო, რაოდენ საძულველი გახდა ახლა მისთვის. ერთხელაც მასთან ვიღაც უცნობი მოდის, რომელიც მოღალატე მეზობელმა გამოუგზავნა; მიტოვებულს ძალიან ბევრი საქმე ჰქონდა და მისთვის არ ეცალა. მხოლოდ მერე მიხვდა, რა მიზნითაც ეწვია ეს უცხო კაცი.

მიტოვებულს მარტობა ანამებს. ერთადერთი მისი გასართობი პლაჟის ახლოს მდებარე სადგურში სიარული და რკინიგზის თანამშრომელთან საუბარია. მაგამ თანამშრომელს მალე აწინაურებენ და სადღაც, საფრანგეთის მეორე ბოლოში გადაჰყავთ სამუშაოდ; მარტოხელა უკვე ევლარავისგან იგებს, როდის რომელი მარტოხელა გედავს, რა ღირს

ჭვირვალე ხავერდოვანი ფურცლებით ზღვის იასამინფერი ორიქონები არ გახლავან? მსგავსად ცხოველური სამყაროს არსებათა მრავალფეროვნებისა, მსგავსად მცენარეული სამყაროს ანდენი ნაირსახეობისა, იმ მცენარის მსგავსად, რომელიც ვანილს გაძლევს, თუკი კოლონია ან რომელიღაც ფუტკარი მამალის ერთი ორგანოდან მეორეში გადაიტანს ან ადამიანი ხელოვნურად გაანაყოფიერებს, ბატონი დე შარლიუც (და აქ სიტყვა „განაყოფიერება“ მორალური აზრით უნდა გავიგოთ, რადგან ფიზიკური გაგებით ერთი მამლის კავშირი მეორე მამალთან უნაყოფოა, მაგრამ იმდივიდუალისთვის უმნიშვნელო როდია მისთვის გამოყოფილი ერთადერთი სიამოვნების შესაძლებლობის მიღება, არც იმის გაცნობიერება სულელად, რომ „ყველა სულიერმა“ შეიძლება ვინმეს ძღვნად მიათვას, „თავი იმ პანკი, (ცეცხლი და სურნელი“) იმ ადამიანთა რიცხვს ეკუთვნოდა, რომელთაც შეიძლება გამონაკლისი ვუნდოთ. ისეთი ადამიანები, როგორც ბატონი დე შარლიუ ბრძანდება (აუცილებლობის შემთხვევაში შეგუება რომ შეუძლიათ, რასაც მერე ნელ-ნელა გაიცნობიერებენ, თუმცა ამის მიხედვრა თავიდანვე იყო შესაძლებელი; შეგუება იმისთვის, რომ თანახარი და ურთიერთდამაკმაყოფილებელი სიამოვნება მიიღონ, თანახარი სიყვარულისკენ სწრაფვისას, გარდა დიდი, ზოგჯერ გადაულახავი წინააღმდეგობისა, რაც ნორმალურ ადამიანებს ელობებათ ხოლმე, სრულიად განსაკუთრებულ წინააღმდეგობებსაც ეჯახებიან და ის, რაც უშიშვითეს მონაბეგარს წარმოადგენს, მათთვის თითქმის მიუღწეველია, და, თუ მათ ცხოვრებაში ნამდვილად ბედნიერი შესვენება არსებობს ან ისეთი, როგორსაც საუცხოო საჩუქრად ეჩვენებთ, მხოლოდ ჩრუულთათვის განკუთვნილია, და უფრო მნიშვნელოვანი ჰგონიათ, ვიდრე ჩვეულებრივ შეყვარებულებს. დიახ, კაპულეტებისა და მონტეგების მტრობა, სავსე ყველა შესაძლებელი დაბრკოლებითა და განსაკუთრებული წინააღმდეგობით, რომელიც ბუნებამ მათ ირგვლივ განალაგა, ასეთ სიყვარულს წარმოშობს. და, ვიდრე ცდუნებული ყოლეტების ყოფილი მკერავი ამ ორმოცდაათი წლის ლიპიანი კაცის წინაშე ტორტმანება და წრიალებდა, ჭკვიანური აზრი მოუვიდა: უკვე დრო იყო, სამასურში წასულიყო. ამ რომეოსა და ჯულიეტას სრული საფუძველი ჰქონდათ, ეფიქრათ, რომ მათი სიყვარული წუთიერი კაპრიზი არ იყო, არამედ ნამდვილი და წინასწარ განზრახული გახლდათ, რადგან იგი მათი ტემპერამენტის პორმონებში იყო ჩაბეჭდილი, და არამარტო მათი, არამედ მათი შორეული წინაპრების ტემპერამენტის მემკვიდრეობითააშიც, თანაც ისე კარგად ჩაღებულნი, რომ მათ შეუძლიათ იფიქრონ, ერთმანეთისკენ ის ძალა იზიდავთ, რომელიც იმ სამყაროებს მართავს, სადაც ჩვენმა წინა ცხოვრებებმა ჩაიარა. ბატონმა დე შარლიუმ ყურადღება გამიფანტა, კრაზანა დამაყინდა და ვეღარ გავიგე, მოუტანა თუ არა მან ორიქონის მისთვის ესოდენ სასურველი მტყერი. ამ დღის შემდეგ ბატონმა დე შარლიუმ ქალბატონ დე ვილპარიზისთან სტუმრად მოსვლის დრო შეცვალა, არა იმიტომ, რომ ჟოუპიენს სადმე სხვაგან, უფრო მშვიდ გარემოში ვერ შეხედებოდა, არამედ იმიტომ, რომ მისთვის, ისე, როგორც ჩემთვისაც, ეს მათი პირველი შეხვედრა, ალბათ, შუადღის

მცხენვარე მზისა და აყავილეულის მცხენარების მოგონებებთან იყო დაკავშირებული. ბატონმა დე შარლიუმ ჟოუპიენებს: ქალბატონ დე ვილპარიზისთან, პერკოვინია დე გურმანტთან და სხვა ბევრ წარჩინებულ ქალთან გაუწინა რეკომენდაცია და იმითაც აღარ დააყენეს, ახალგაზრდა მკერავი ქალი შეკვეთებით აავსეს, იმათ კი, ვინც მკერავთან ურთიერთობა არ ისურვა ანდა შეაგვიანდა, ბარონმა თავს მთელი თავისი რისხვა დაატეხა, ალბათ, იმიტომ, რომ სხვებისთვის ეს გავკეთილი ყოფილიყო, ან, იქნებ, იმიტომაც, რომ გაბედეს და ურჩობა გამოიჩინეს; მაგრამ მარტო ამას არ დასჯერდა, ჟოუპიენისთვის უფრო და უფრო ხელსაყრელ თანამდებობებს პოულობდა, ბოლოს მდევნად აიყვანა იმ პირობებით, რაზეც მოგვიანებით გვექნება ლაპარაკი. „ბედნიერი კაცია ეს ჟოუპიენი!“ ამბობდა ფრანსუაზა, რომელსაც ერთი უცნაური თვისება ჰქონდა – ან უნდა დაემცრო, ან გაეზივიდებინა სიკეთე, იმის მიხედვით, თუ ვის გაუუთვინეს იგი, მას თუ ვინმე სხვას. მაგრამ ახლა სხვა შემთხვევასთან გვექონდა საქმე, მას ჟოუპიენი წარწერფელად უყვარდა, ამიტომ არც მისი ნაშთბატების გაზვიადების სურვილი ჰქონდა და არც შურენა. „ბარონი ისეთი კეთილი კაცია, – უმატებდა. – ლევისმოსავი და პატიოსანი. გასათხოვარი ქალიშვილი რომ მყავდეს და მდიდარიც ყოფილიყავი. არც კი დაეფიქრებოდი, ბარონს მივათხოვებდი“. – „მაგრამ, ფრანსუაზა, – მშვიდად ეუბნებოდა დედაჩემი. – მაშინ თქვენს ქალიშვილს ორი ქმარი ეყოლებოდა. აბა, გაიხსენეთ, თქვენ ხომ უკვე ალუთქვით ჟოუპიენს ცოლად გამოაკეთლებო“. – „აჰ, ქალბატონო, – პასუხობდა ფრანსუაზა. – ამითან ქალი ბედნიერი იქნება. არამზადასთან კი, მდიდარი იქნება თუ ღარიბი, ტირილი არ ავცდება. ბარონი და ჟოუპიენი კარგი ხალხია“.

უნდა გითხრათ, რომ მას შემდეგ, რაც პირველად აღმოვაჩინე ესოდენ იშვიათი კავშირი, მისი განსაკუთრებულობა კარგა გავაზვიადებუნებოდა, ისეთი მამაკაცები, როგორიც ბატონმა დე შარლიუმ ბრძანდება, უჩვეულოდ არსებები არიან, რადგან ცხოვრების მიერ შემოთავაზებულ პირობებთან გარეგნებაზე არ მიდიან და სიყვარულს უპირატესად სხვა მოდგმის კაცთან ეძებენ, ასე რომ ვთქვათ, ქალების მოყვარულ კაცთან (აქედან გამომდინარე, მას ამის შეგვარება არ შეუძლია); მაგრამ, მიუხედავად იმისა, თუ რას ვფიქრობდი, ეზოში, სადაც ჩემი თვალწინ ჟოუპიენი ბატონ დე შარლიუმ ირგვლივ ისე იშლებოდა, ისე ეკურკურებოდა,

როგორც ორქიდეა კრაზანას, ეს უჩვეულო ადამიანები მაინც სიბრალულის გრძნობას აღძრავენ – რაც შემდეგი თხრობისას გამოჩნდება და მიზეზთა გამო მხოლოდ ზოლოში გაიხსნება – აკი თვითონვე უფრო იმაზე ჩივიან, რომ ბევრი არიან და არა იმაზე, რომ ცოტანი გახლავან. სოდომის კარიბჭესთან ორი ანგელოზი დააყენეს, რათა გაიგონ, მისი მაცხოვრებლები, რომელთა ხორბოცის უზენაესამდე აღწევს, ზუსტად ისე თუ იქცევიან, როგორც ნათქვამია შესაქმეთა წიგნში; უფალმა ჩაჩქარევი გააძაგებელია მიიღო, რაც მხოლოდ უნდა გვიხაროდეს, უკეთესი კი იყო, ეს საქმე რომელიმე სოდომელისთვის მიენდო. ასეთი თავის მართლება კი „ექვსი შვილის მამა ვარ, ორი ხარჭა მყავს და სხვა“ გულს ვერ მოულობდა მას, ვერც სასჯელის ზომას შეამცირებდა და ვერც ცეცხლოვანი მახვილის ტყორცნას შეაჩერებდა; და იგი უპასუხებდა: „დაიხ, მაგრამ ცოლსა შენსა ეჭვი ანამებს, მაშინაც კი, როცა ქალებს გომორში არ ეძებ და ღამეებს ჰვერინის სამწყსოს მწყემსთან ატარებ“. და მაშინვე ცეცხლიდან და გოგონების წივიმებით გაანადგურესთავის განწირული ქალაქი დააბრუნებდა. მაგრამ ასე მოუცვია არ ინება: ყველა სოდომელს, ვისაც სირცხვილის გრძნობა კიდევ შემორჩენოდა, გაქცევის ნება მისცა, ისიც კი, ვინმე ჭაბუკის დანახვისას უკან რომ მოიხედა, არ გაუწირავს და ლოტის ცოლივით* მარილის ქანდაკად არ უქცევია. და მათ გან წარმოიშვა მრავალრიცხოვანი შთამომავლობა, რომლებსაც ეს საქმიანობა ჩვეულებად ექცათ, მსგავსად იმ გარყვნილი დედაქალების საქმიანობისა, რომლებიც ვითომ ვიტრინაში ფეხსაცმელს ათავალიერებენ, სინამდვილეში კი სტუდენტებს უთვალთვალევენ. სოდომელთა შთამომავლობა ისე მრავალრიცხოვანია, რომ ამათაც უნდა დაერთოს შესაქმეთა წიგნიდან ორიოდ სიტყვა: „თუ ვინმე შეძლებს დედამიწაზე მტერის დათ-

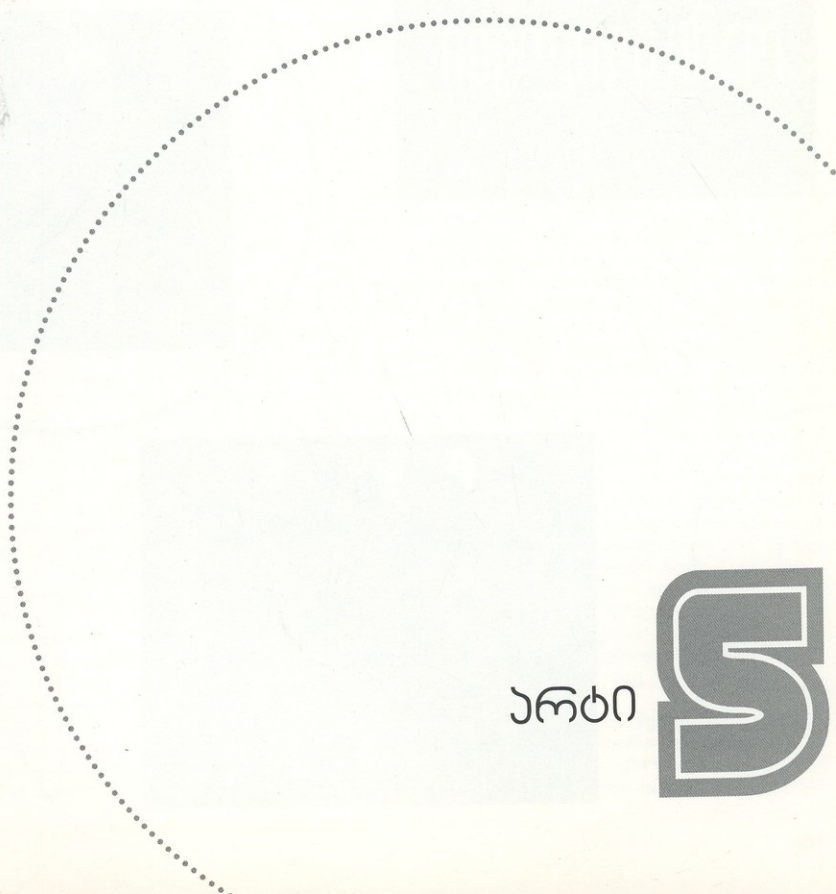
ვლას, მაშინ შთამომავლობა მისი დათვლილი იქნება.“* ისინი მთელ დედამიწაზე გავრცელდნენ, რაც უნდათ, იმას აკეთებენ, უჩვეულოდ ადვილად ხდებიან ისეთი კლუბების წევრები, სადაც შეღწევა მეტისმეტად შეზღუდულია, და, თუ რომელიმე მათგანს არ მიიღებენ, ეს ნიშნავს, რომ შავი ბურთოლების უმრავლესობა, ძირითადად, ისევე ისეთივე სოდომელებმა ჩაუყარეს, როგორებიც თვითვე არიან და რომლებიც სოდომის ცოდვას (ცეცხლად და მახვილად ევლინებიან, რადგან წინაპართაგან მემკვიდრეობად სიცრუე მიიღეს, რომლის წყალობითაც მოახერხეს და ეს უფლისგან დაწყველილი ქალაქი დატოვეს. შეიძლება, ერთ მშვენიერ დღეს იქაც დაბრუნდნენ. ყველა ქვეყანაში ისინი რაღაც განსაკუთრებულ ამოსავლურ კოლონიას ქმნიან, განათლებულს, მუსიკალურს, გულდრძის, მომავადობელი ღირსებებითა და აუტანელი ნაკლით გაპოჩეულს. შემდეგში მკითხველს ამ ადამიანებზე უფრო ზუსტ წარმოდგენას შეუქმნით, მაგრამ აქვე გვინდა დავამატოთ, რომ სოდომისტური მოძრაობის ჩამოყალიბების განზრახვა, სოდომის ხელახლა აშენება არანაკლებ დამოუკველია, ვიდრე სიონისტური მოძრაობის ნაქმება. სოდომისტები ვერც კი მოასწრებენ ამ ქალაქში შესვლას, რომ მაშინვე მიატოვებენ, რათა მისი უმდივი მცხოვრები არვის ეგონოს, სხვა ადგილებში წავლენ, სადაც ცოლებს იპოვიან, სადაც საყვარლებს შეინახავენ და სადაც მათ განკარგულებაში იქნება უამრავი მაცდუნებელი გასართობი. სოდომს მხოლოდ უკიდურესი ქაჭიროების შემთხვევაში ეწვევიან, როცა მათი ქალაქები დაცარიელებია, ეს იქნება ჯამი, როცა შიმშილი მგელს ტყიდან აძევებს, მოკლედ, ყველაფერი ისე აეწყობა, როგორც ეს ახლა არის ლონდონში, ბერლინში, რომში, პეტერბურგში, პარიზში.

იმ დღეს კი, ჰერცოგინასთან ვიზიტის წინ, ჩემს ვერ გავიხედე და გული მწყდება, რომ ჩემი ყურადღება ყოუპიენ-შარლოუს კავშირმა მიიჯაჭვა და შეიძლება ამის გამოც ველარ ვნახე, როგორ გაანაყოფიერა კრაზანამ ყვავილი.

ფრანგულიდან თარგმნეს
ნატო და გიორგი კახაბერება

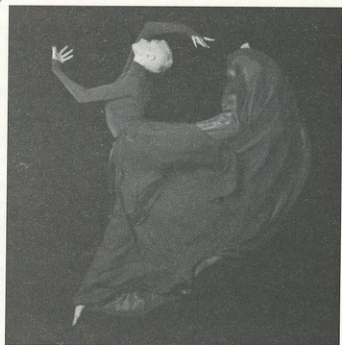
* ცნობილი ბიბლიური ეპიზოდია: როცა ლოტი ცოლითა და ქალიშვილებით დასალუბად განწირული სოდომიდან გარბოდა, ანგელოზებმა გააფრთხილეს, უკან არ მიხედოთ. ლოტის ცოლმა მაინც მოიხედა და მარილის სვეტად იქცა (მთარგ.).

** ციტატა ბიბლიიდან, რომელიც ზუსტად არ არის გადმოცემული.

საზღვარი

„რამიშვილები“

ლია სტურუა

ბათუმი, ზღვა („გაღებულია სამოთხის კარი და მე მრცხვენია, რომ ვარ უშენოდ“). კონცერტი, უფრო სწორად, წარმოდგენა, რომელსაც ჰქვია „რამიშვილები“.

პირველი გაკვირვება – ზამბარასავით ამოვარდნილი ბგერა ადის ზევით, უმაღლეს რეგისტრში და მერე იწყებს გარდნას, ყურში და გულში ჩახრაზნის უნარით. ამ ბგერას იმეორებს ქალი, სიმით დაჭიმული, როიალიდან თუ ვიოლინოდან ამოგლეჯილი სიმით, უსათუოდ სი ბემოლი, თუ ვტყუი? მაგრამ ამას მნიშვნელობა არა აქვს. ყველაზე მეტი თითისწევრები და ხელები აქვს, სუნთქვაზეც კი მეტი, მერე ტანი უფარდება ამ ხელობიდან, ბგერასთან ერთად წყდება, თუ კვდება.

და ამ წარმოდგენის ქვეშევრდომი ხდები. არა მოცეკვავეთა ანსამბლის კონცერტის, არამედ წარმოდგენის, სპექტაკლის, რომელმაც თავიდან რობერტ სტურუას „სტიქსი“ გამახსენა, თუმცა სრულიად განსხვავებული და თვითმყოფადია. ზოგადად, სტიქსი და მისი სამი ალისფერი შენაკადი, როგორც დაღვრილი რძე, ყელის სრულყოფილ ფორმას იმეორებს. ეს სამი შიფონის გოგოც, მოდილიანის წაგრძელებული ტანებით, სისხლის საზოგადოებრივ ნეგატივის მიუხედავად, იგივე სთვტიკას ხატავს, ოღონდ ასევე უფრო მკაფიოს – ალისფერს.

დაღვრილი რძის პლასტიკა და ცეცხლი! თავიდან ცეცხლის ენებს პგვანან, სანამ უზრუნველ, მისარულ, სიყვარულით და ენებით დამუხტულ გოგო-ბიჭებს შორის დარბიან, ტკაცუნობენ. არავითარი მინიშნება მომავალ სისხლზე, მაგრამ ტანგო ისეთი ბედნიერი ცეკვაა, არ შეიძლება, დიდხანს გაგრძელდეს, რძის თეთრი ყელი მინაზე უნდა დაიღვაროს, არაფერი პირადული!

და რა ქანა გადარჩენილმა ბიჭებმა? („გაღებულია სამოთხის კარი და მე მრცხვენია, რომ ვარ უშენოდ“) სიზმრების და არაყის კილომეტრებს გაივლიან თავის გოგონებმდე, ისინიც ამოდიან აიდიდან და ცეკვას გააგრძელებენ, იმ ძალიან მწარე და ძალიან ქალური სიმღერისა არ იყოს:

„შაქარივით დავედნები,
სანთილივით გავექრები,
სატრფოს ხმას რომ გავიგებ,
გენაცვალე, მკედარიც ვიყო, ავღგები“

რა ვქნა, ჩემი ხელობის გადამკიდე, მდუმარე პლასტიკურ ყელს ვერბალურად ვაქცევ, არ შეიძლება ცეკვის მოყოლა. სიუჟეტი ლექსის თვითმკვლელობაცაა. ყველაზე დახვეწილი ფრანგი პოეტები, სიმბოლისტები, ამბობდნენ: სიტყვას რომ ბევრჯერ გაიმეორებ, ჯერ აზრი იკარგება, მერე ბგერების სიმკვეთრე, რჩება მარტო ჟღერადობა, რომელიც არის მუსიკა. აი, ეს სუფთა მუსიკა საძირკველია პოეზიის, ცეკვაც წმინდა პლასტიკაა, პანტომიმის გარეშე. თუ კარგად იცი მოძრაობის ანატომია, მერე ჩნდება ეს დამტვრეული ხაზები, ეს განწირული გრაფიკა, ეს თვითკმარი მოძრაობა ბგერასთან ერთად და ნინო სუხიშვილის ის მხატვარია, რომელიც მოცეკვავეებს კი არა, ცეკვას აცემეს. სოლოკო ვირსალაძის მერე ძნელი იყო, სრულიად განსხვავებული, მაგრამ ისეთივე მხატვრული ღირებულების კოსტუმების შექმნა: არავითარი სიჭრელე, თავმჯეკვებულის პალიტრიდან ამოხტომა. ფერი ყვირის მხოლოდ მაშინ, როცა მას კლავენ, როცა პასტელის ფერებში შესრულებული მშვენიერი ქართული სამია თანამედროვე ტრადიციად იქცევა, რომელსაც კანონები არ აქვს: ინცესტის გამო თვალებს არ დაითხრის, ელექტრას კომპლექსით თავს არ განივალბეს, კათარზისიც იმეფათად აქვს ბოლო ნერტილივით. ქორცე ასეთია, შემოკლებული და სისხლიანი – სამი ქალი სიმკაცრეს და მიუდგომლობას კი თამაშობს, მაგრამ თანაგრძნობა უფრო გამოსდით, თანატყვილი. ჩემთვის ეს ქორზე უფრო რეფრენია. ფოლკნერს რომანებშიც კი ჰქონდა რეფრენები... თან, როგორ შეიძლება ქორის სისხლი გაუროს? შეიძლება, თუ ილიკო უშიშვლი ხარ და დამშვიდებულ ნერვებს კბილების კოლოფებიდან, ლოყების პალიშებიდან, ხერხემლის ძვლებიდან ამოწეულად და წითელ დროშებს აფორიალებინებ. – არ გვინდა ამდენი რეკლამა, დავივალეთ! იტყვის უბრი მაყურებელი. ზოგს გულწრფელად ურჩევნია ნაცნობი მელოდია, მართკუთხა დახრილობა, გედები სახელოდან – შეჩვეული ილუზია.

ქართული ეროვნული ანსამბლი და საიდან ეს მარკესის სიგეჟე? ჩვეულებრივი ქალი ჩვეულებრივი ვარცლიდან რატომ შეიძლება ჰაერში აფრინდეს და ისიც წარინჯისფრად, თუ ალისფრად?

რატომ? „ტაძარი აუფოთ ყველა შეკითხვას“ – ამბობდა პოლ ვაუერი. შეკითხვა უკვე მზაობაა შემოქმედებისთვის, საძირკველის მცდელობა მისთვის. უბრი ადამიანი შეკითხვას არ სვამს. პრეტენზიულ საშუალოს შეკითხვები ბავშვობაში

გაუთავდა. ახლა მან ყველაფერი იცის, სოკრატესგან განსხვავებით. პროფესიონალსაც უზმირსად აღიზიანებს უჩვეულობა ბანალური ფუძის გარეშე, კოლეგას შურს. და ა. შ.

„მე ხეხდავ სიზმრებს არათქვენებურს“ ამბობდა გალაკტიონი. ამიტომ მოაკვლევინეს თავი?

ნარმოდგენის ფინალში შევტანასცმლიან გოგოებს გულზე თეთრი წრე აქვთ, აპლიკაცია, აშკარა სამიზნე, განწირულების ლოგო. მათ გარშემო ომი მიდის. ხორშეში ომის ცეკვაა. მეომრებს წოხების ნაცვლად ამერიკული კამუფლაჟი აცვიათ, თან-ამედროვე ომი ფორმითაც განსხვავდება წარსული ომებისაგან, რადგან ომი სამართლიანი, თუ უსამართლო, ერთი ცალკე აღებული ადამიანის მიმართ განუკითხაობაა. ვის მოკლავენ ომში პირველები? ალბათ იმას, ვინც ამბობს: „და მებრალვება მე ჩემი მტრები, არ ვიცი მტრობა“. აქ გოგოებს კლავენ, ყველაზე იოლ სამიზნეებს. მაგრამ ეს ხომ ცეკვაა. ბრწყინვალე ბატალია, თავისი პლასტიკით და ნახატით. როგორ შეიძლება ეს ყველაფერი ადამიანმა ვერ დაინახოს და ვერ იგრძნოს და თენიყუშებით იმეოროს: – ის ძველი ფოლკლორული ანსამბლი მირჩენიაო. ის ანსამბლი არსებობს, არსად არ წასულა და ისეთივე დიდებულია, როგორც ადრე. სამწუხაროდ, დიდი ილიკო და თენგიზი ველარ დგებიან თითისწევრებზე და ნინო რამიშვილი „ჯეირანს“ ველარ ცეკვავს. როგორც ვახტანგ ჭაბუკიანმა ბალეტში კაცი სრულყოფილიანი მოცეკვავე გახადა და „ამნე კრანის“ ფუნქცია შეუმსუბუქა, ისე ნინო რამიშვილმა ქართულ ცეკვაში ქალების, უცოდველი და ყელგადაგებული კრავების სრიალში ისეთი ტემპერამენტი დაატრიალა, რომ საკუთარ თავში დარწმუნებული, სარგადაყლაპული კაცები მუხლებზე დაყავნა.

ახლაც, ილიკო სუბიშვილმა ქალები რომ კაცებით აცეკვა, ნინო რამიშვილის აქცენტი გააძლიერა. ეს იდეა – ქალური საწყისის ვაკეტიორების, რაც ქართულ ფოლკლორში არსებობდა, გარჯე ბალანჩინის მიუწოდებია თავის დროზე ქალბატონი ნინოსთვის.

ეს ორი უნიჭიერესი ადამიანი, ნინო და ილიკო სუბიშვილები, ახალ ქართულ ეროვნულ ბალეტს ქმნიან. ხელოვნება რომ ერთ ადგილზე იდგეს, ჭაობივით ამყაყდება და აზრს დაკარგავს. სიახლესთან შეუგუებლობა გლობალური მოვლენაა.

ბეთპოვნება რომ სიმფონიაში გუნდში შეეყვანა, არამოგონი მსმენელი, არამედ მთელი მსოფლიო კალური საზოგადოება აიხმედრა.

და უცნაური რამ მოხდა. დაუჯერებლად კარგი დარბაზი იყო ბათუმში. ისეთი სწორი რეაქცია ჰქონდა, ისე გრძნობდა ნიუხანსებს ცეკვის, სცენოგრაფიის, იმის, რასაც ნარატივი ჰქვია და არა სიუჟეტი. ახალგაზრდები ჭარბობდნენ. ისინი უფრო სისხლით ეხებიან სამყაროს, ოღონდ არა იმიტომ, რომ კანი გაუცვდათ, პირიქით, ჯერ თხელი და სიფრიფანა აქვთ ეს კანი, ჯერ არ გასქელებიათ. მერე მათ ნაწილს კი დაეცვება ცხიმის და ნუწრის შრეები, ყოფისგან თავის დასაცავად, მაგრამ ვერც გამაყუწნებ. ყველა შემოქმედი ვერ იქნება, ვერც ხელოვნების მოყვარული, შიშველი რეცეპტორებით და წერვებით დიდხანს ვერ იდგება სასტიკი ცხოვრების პირისპირ. არ ვიცი, იქნებ ზღვის სიახლოვეც მოქმედებს. ადამიანი ხომ თავისი სასრული ბუნების გამო, ყველაფერს ცდილობს, ბოლო მოუწახოს, წერტილი დაუსვას. კი, ჰორიზონტი თამაშობს უსასრულობას, თვალვით გარბის, მაგრამ თვალვით ხომ შენა, მიწდორს ხედავ, თავდავად, ტყე იწყება, მთა იწყება, წვეთი კი ცას ეხება, მაგრამ სასრულია, ხაზით შემოწერილი. გარემო რომ უსასრულოა, ტვინით იცი, მაგრამ თვალვით ვერ ხედავ, კანით ვერ გრძნობ. ალბათ, ზღვაა ერთადერთი, რაც უსასრულობას რეალისტურად, აშკარად გაგრძნობინებს, როგორც ღმერთს საკუთარ ტანში. ხომ გჯერა, რომ ღმერთი ყველაში და ყველაფერშია, მეპატონის ჩემი ანტროპომორფიზმი, მაგრამ ზღვაზე განსაკუთრებით მძაფრად გრძნობ ამას, და საკუთარი თავი ისე გიყვარდება, როგორც ბავშვობაში.

13 ივლისს, ბათუმში, ხელოვნების ცენტრის სცენაზეც აშკარად იყო ღმერთი, როგორც ტრაგედიის კანონით Deus ex machina, ისე ტალანტის ძალით „მაქეს მეგრდს მიდებული ქნარი, როგორც მიწა“ – რა არის ეს? კიდევ ერთი კარგი სტრიქონი, თუ დიაგნოზი? ნამდვილი შემოქმედება, სხვა დანარჩენი მცდელობა, ხშირად არცთუ უნიჭო, მაგრამ სასრული, ადვილად წერტილიანი. ეს სტრიქონი გამახსენდა ორივეჯერ „რამიშვილების“ კონცერტზე თბილისსა და ბათუმში და დარწმუნებული ვარ, ნინო და ილიკო სუბიშვილებს ყველა ახალ კონცერტსა თუ წარმოდგენაზე იგივე ლექსი ამეკიატება:

„მაქეს მეგრდს მიდებული ქნარი, როგორც მიწა“.

B.Gotsa

FAMILY WINES

საქართველოს
საქართველოს

ბებე მოცაძის სემპერუელო ბერძენი

PRODUCT OF GEORGIA

FREE OF ANY ADDITIVES, NONE FILTERED

www.gotsawines.com

beka@gotsawines.com

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԻՆ

ISSN 0134-9848

9 770134 984002

ՀԱՅԿԻՆ

ՀԱՅԿԻՆ

NEW